

Emilio Salgari

SAS TIGRES DE
MÒMPRACEM

*Bortadu in limba sarda
dae Mariantonietta Piga*

EDIZIONI

GRAFICA DEL PARTEOLLA

Collana *Àidos* - 6
Sos clàssicos in sardu

Òpera traduïda cun s'agiudu de sa

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA

ASSESSORADU DE S'ISTRUZIONE PÙBLICA, BENES CULTURALES,
INFORMATZIONE, ISPETÀCULU E ISPORT

Prima edizione dicembre 2013

© Grafica del Parteolla

Tutti i diritti di copyright sono riservati. Nessuna parte di questo libro può essere riprodotta, trasmessa o utilizzata in alcuna forma o con qualsiasi mezzo, senza l'autorizzazione scritta dell'editore e del traduttore. Ogni violazione sarà perseguita a termini di legge.

ISBN: 978-88-6791-068-7

Impaginazione e stampa:

Grafica del Parteolla

Via Pasteur, 36 - 09041 Dolianova (CA)

Tel. 070.741234 - Fax 070.745387

www.graficadelparteolla.com - E-mail: info@graficadelparteolla.com

CAPITULU I

Sos piratas de Mòmpracem

Sa note de su 20 de nadale de su 1849 un'uraganu furiosu meda giagaraiat a Mòmpracem, ìsula agreste, de fama mala, cuadorju de piratas formidàbiles, chi s'agatat in su mare de sa Malèsia, a pagas chentinas de mìgias dae sas costas otzidentales de su Bòrneo.

Peri su chelu, ispintas dae unu bentu malu a poderare, curriant che caddos sena frenu, e mesturende•si a rughe e a crastu, trumas nieddas de papores, chi, dae cando in cando, lassaiant rùere in sas forestas carcas de s'ìsula temporadas de abba furiosas; in mare, issu puru pesadu dae su bentu, si tambaiant a sa maconatzina e si franghiant cun borbore beteddes undadas, confundende sas mùidas issoro cun sos tzocos, como curtzos e sicos e tando sena fine, de sos lampos.

Nen dae sas pinnetas fileradas in fundu a sa cala de s'ìsula, ne in sas fortalesas chi las defensaiant, ne in sos navios numerosos ancorados a s'àtera ala de sas iscollieras, nen suta sos padentes, ne in su pìgiu de su mare abbolotadu, si nche allampiaiat peruna lughe; chie però, benende dae oriente, aeret abbaidadu in artu, nch'aiat bidu in su cùcuru de una roca arta meda, chi falaiat che ispèntumu a mare, lampende duos puntos lughentes, duas bentanas bene allugoradas.

E chie fiat bigende a cussas oras e cun una traschia sìmile, in s'ìsula de sos piratas sanguinàrios?

In mesu de unu labirintu de trintzeas isfundadas, de terraprenos derrutos, de paladas irraighinadas, de gabbiones istripados, ue si nche bidiant galu armas truncadas e ossos umanos, una bete pinnetta firma che roca si pesaiat, frunida in pitzu de una bete bandera ruja, cun una conca de tigre in mesu.

Un'apostentù de cussa domo est illuminadu, sos muros sunt cugugiados de pannos rujos pesantes, de belludos e de brocados de prètziu, ma inoghe e in cuddae apitzigonados, iscorriolados e mantzados, e su pamentu iscumparet suta unu pìgiu artu de tapetes de Pèrsia, lughentes de oro, ma custos puru istratzulados e fatos a bisera.

In mesu b'est una mesa de èbanu, intarsiadu de madreperla e frunidu de ornamentos de prata, càrrigu de ampullas e de tassas de su cristallu prus raru; in sos cugiones si pesant bete parastàgios in parte ruinados, prenos a isticu de vasos rebuchende de bratzaleddos de oro, de lòrigas, de aneddos, de medalliones, de arredos sacros

pretziosos, intortigados o pistados, de perlas chi sena duda arribbiant dae sas peschieras famadas de Ceylan, de ismeraldos, de rubinos e de diamantes chi lughent che medas soles, suta sas isperas de una làmpana indeorada chi calaiat dae sa bòveda.

A un'ala b'est unu divanu turcu cun sas fràngias istratzuladas inoghe e in cuddae; a s'àtera unu *armòonium* de èbanu cun sa tastiera iscalabrada e a inghìriu, in unu abbolotu malu a contare, sunt isparghinados tapetes pinnigados, bestes meravilliosas, cuadros pintados forsis dae pinzellos famados, làmpanas bortuladas, ampullas ritzas o bortuladas, tassa intreas o segadas e posca carabinas indianas arabescadas, trumbones de Ispagna, isciàbulas, tzimitarras, istrals, istillos, pistolas.

In cussu aposentu arredadu a manera gasi istramba, un'òmine est sètzidu in una poltrona tzòpiga-tzòpiga: est artu, istrìgile, cun sa musculadura poderosa, sos liniamentos enèrgicos, mascros, fieros e de una belleza istrana.

Pilos longos li ruent in coddos: una barba niedda pìghida li incordonat sa cara in pessu innieddada.

At sa fronte ampra, aumbrada dae duos chìgios isphantosos de grista atrivida, una buca minoredda chi mustrat dentes acutzas che a cussas de sas feras e lughentes che perlas; duos ogros nieddos pìghidos, de unu lugore chi ammajat, chi brùsiat, chi faghet abbassare cale si siat àtera mirada.

Fiat sètzidu dae una paja de minutos, cun sa mirada fissa a sa làmpana, cun sas manos astrintas a manera nerviosa a sa tzimitarra, chi li pendiat dae una chintòrgia larga de seda ruja, astrinta a inghìriu de una casaca de belludu biaitu cun ornamentos de oro. Unu isborrocu isphantosu, chi aiat trèmidu sa bete pinneta, nche l'aiat istesiadu totu in unu dae cussa firmesa. Si nch'aiat istesiadu a palas sos pilos longos e allorigados, s'aiat assentadu in conca su turbante frunidu de unu diamante isphantosu, grussu cantu una nughe, e totu in unu si nche fiat pesadu, abbaidende a inghìriu cun una mirada ue si leghiat carchi cosa de orrorosu e minetzosu.

– Est mesunote – aiat murmutadu isse. – Mesunote e galu est a recuire!

Nch'aiat isboidadu a bellu a bellu una tassa prena de unu lìcuidu in colore de ambra, a pustis aiat abertu sa ghenna, fiat avantzadu cun passu firmu in mesu de sa trintzeas chi amparaiant sa pinneta e si fiat firmadu in s'oru de sa bete roca, in pees de sa cale urulaiat furiosu su mare. Fiat abarradu in cue un'iscuta cun sos bratzos cunsertos, firmu che a sa roca chi lu reghiat, sumende cun praghene sos sùrbios tremendos de sa temporada e ispinghende sa mirada in su mare in abbolotu, posca si nche fiat istesiadu a bellu a bellu, fiat torradu a intrare a sa pinneta e si fiat arressadu in antis de s'*armòonium*.

– Arratza de contrastu! – aiat esclamadadu. – In foras s'uraganu e inoghe deo! Cale est su prus orrorosu?

Aiat coladu sos pòddighes serente sa tastiera, boghende sonos lestros-lestros e chi aiant carchi cosa de istranu, de agreste e chi a pustis aiat abrandadu, finas a cando non si nche fiant mortos in mesu a sos tùrgalos de sos lampos e a sos frùschios de su bentu.

Totu in unu aiat giradu cun ìmpetu sa conca cara a sa ghenna lassada iscantzada. Fiat abarradu una iscuta ascurtende, paradu in antis, cun sas origras paradas, posca fiat essidu lestru che bentu, ispinghende·si a s'oru de sa roca.

A su crarore fuiditzu de unu lampu nch'aiat bidu unu naviu minoreddu, cun sas belas belle pinnigadas, intrende a sa cala e confundende•si in mesu a sos navios ancorados. S'òmine nostru aiat acurtziadu sas lavras a unu surbiete de oro e aiat imbiadu tres notas tirriosas, unu frùschiu acutzu l'aiat rispostu deretu a pustis.

– Est isse! – aiat murmutadu cun emozione bia. – Giai fiat tempus!

A pustis de chimbe minutos un'èssere umanu, imboligadu in una capa ampra tiri-tiri de abba, si presentaiat in antis de sa pinneta.

– Yanez! – aiat esclamadu s'òmine cun su turbante, ghetende•li sos bratzos a coddos.

– Sàndokan! – aiat rispostu s'òmine in pessu arribbadu, cun una cadèntzia istràngia bene marcada. – Arratza de note de inferru, fradigheddu meu.

– Cola!

Aiant rugradu in presse sas trintzeas e fiant intrados a s'apoyentu illuminadu, tanchende sa ghenna. Sàndokan aiat prenadu duas tassas e porrende•nde una a s'istràngiu, chi si fiat liberadu de sa capa e de sa carabina chi giughiat a armicoddu, l'aiat naradu, cun boghe agiomai carignosa:

– Bufa, Yanez, amigu caru.

– In bida tua, Sàndokan.

– Salute.

Nch'aiant isboidadu sas tassas e si fiant sètzidos in mesa.

S'òmine in pessu arribbadu aiat trinta tres o trinta bator annos, est a nàrrere chi fiat unu pagu prus antzianu de su cumpàngiu. Fiat de artària mèdia, robustu meda, cun sa pedde bianca che casu, sos lineamentos regulares, sos ogros mùrinos, marfusos, sas lavras befulanas e sùtiles, s'ingiu de una boluntade firma. Dae sa prima mirada si cumprendiat chi fiat europeu, non solu, ma chi depiat apartènnere a carchi ratza meridionale.

– E tando, Yanez, – aiat preguntadu Sàndokan, cun una tzerta emozione, – bida l'as sa pitzoca cun sos pilos de oro?

– Nono, ma isco su chi cherias ischire.

– Non bi ses andadu a Làbuan?

– Eja, ma giai lu cumprendes chi in cussas costas bardiadadas dae sos incrociadores inglesos, est difitzile pro gente de sa genia nostra a isbarcare.

– Nara•mi de custa pitzoca. Chie est?

– T'apo a nàrrere chi est una creadura bella a manera ispantosa, gasi bella chi est capassa de ammajare su pirata prus formidàbile.

– Ah! – aiat esclamadu Sàndokan.

– M'ant naradu chi at sos pilos brundos che oro, sos ogros prus asulos de su mare, sa carre bianca che alabastru. Isco chi Alamba, unu de sos piratas nostros prus ferotzes, l'at bida unu sero passigende suta sos padentes de s'isula e chi est istadu gasi corfidu dae cussa bellesa chi at firmadu su naviu suo pro la mirare mègius, in perìgulu de si fàghere massacrare dae sos incrociadores inglesos.

– Cuias est?

– Calicunu narat chi est figia de unu colonu, carchi àteru de unu *lord*, e àteros chi siat parente de su governadore de Làbuan, foras male.

– Creadura istrana – aiat murmutadu Sàndokan, incarchende·si cun sas manos sa fronte.

– E tando? – aiat preguntadu Yanez.

Su pirata no aiat rispostu. Totu in unu si nche fiat pesadu totu pigadu dae un’emotzione forte e fiat afiladu cara a s’*armòonium*, colende sos pòddighes in sos tastos.

Yanez si fiat petzi postu a rière e, leada dae unu crau una màndola betza, si fiat postu a pitzigare sas cordas, narende:

– Andat bene! Faghimus unu pagu de mùsica.

Aiat però in pessu cumentzadu a sonare una musichedda portoghesa, cando aiat bidu a Sàndokan acurtziende·si totu in unu a sa mesa, imbarende sas manos cun una violèntzia tales chi l’aiat pinnigadu.

Non fiat prus su matessi òmine de prima: sa fronte sua fiat inchigiada, sos ogros suos ghetaiant lampos orrorosos, sas lavras suas, retiradas, mustraiant sas dentes astrintas a tràchida, sos mermos suos fiant treme-treme.

In cussu momentu isse fiat su capu ispantosu de sos ferotzes piratas de Mòmpracem, fiat s’òmine chi dae deghe annos insambientaiat sas costas de sa Malèsia, s’òmine chi in onni logu aiat fatu batallas terribiles, s’òmine chi cun s’atrivimentu istraordinàriu suo, su coràgiu reberde, s’aiat balangiadu su paranùmene de Tigre de sa Malèsia.

– Yanez! – aiat esclamadu isse cun unu tonu de boghe chi no aiat prus nudda de umanu. – Ite sunt faghende sos inglesos in Làbuan?

– Sunt fraighende fortalesas – aiat rispostu pàsidu s’europèu.

– Chi siant ordende carchi cosa contra de mene?

– Lu creo.

– Ah! tue lu crees? Chi s’atrivant a pesare unu pòddighe contra Mòmpracem mea! Nara·lis chi bi provent a isfidare sos piratas in sos cuadorjos issoro! Sa Tigre nche los at a ispèrdere finas a s’ùrtimu e si nch’at a bufare su sàmbene issoro. Nara·mi, ite narant de mene?

– Chi est ora de nche l’agabbare cun unu pirata gosi atrividu.

– E meda m’òdiant?

– Gasi meda chi si diant cuntentare de pèrdere totu sas naves issoro pro t’apicare.

– Ah!

– Ello, carchi duda as? Fradigheddu meu, est dae medas annos chi tue nde faghes una male peus de s’àtera. In totu sas costas si bident sas trataas de sas bardanas tuas; totu sas biddas e totu sas tzitades las as assalidas e bardanadas; totu sas fortalesas olandesas, ispagnolas e inglesas ant assagiadu sas ballas tuas e su fundu de su mare est prenu de sas naves chi as afundadu.

– Est beru, ma de chie est sa neghe? Forsis chi sos òmines de ratza bianca non sunt istados acanidos cun megus? Forsis chi non mi nch’ant catzadu dae su tronu chin s’iscusa chi fia divenende tropu potente? Forsis chi no ant mortu a mama mea, a frades meos e a sorres meas, pro nch’ispèrdere s’erèntzia mea? Ite male lis aia fatu deo? Sa ratza bianca no aiat mai àpidu cajones pro si chesciare de mene, e puru m’at chertu ischertzare. Como los òdio, chi siant ispagnolos, o olandesos, o inglesos o portoghesos cumpatriotas tuos, deo los maleigo e m’apo a vengare de issos a manera

terrìbile, l'apo giuradu supra sos mortos de sa famiglia mea e apo a mantènnere su giuramentu! Si però so istadu sena coro cun sos inimigos meos, ispero chi carchi boghe s'at a pesare pro nàrrere chi carchi borta so istadu de bonucoro.

– No una, ma chentu, milli boghes podent nàrrere chi tue cun sos dèbiles ses istadu finas tropu de bonucoro – aiat naradu Yanez. – Lu podent nàrrere totus cussas fèminas rutas in podere tuo chi tue nch'as giutu, in perìgulu de ti fàghere afundare dae sos incrociadores, a sos portos de sos òmines biancos; lu podent nàrrere sas tribù dèbiles chi tue as difesu contra sas bardanas de sos prepotentes, sos pòveros marineris privados de sos navios issoro dae sas temporadas e chi tue as sarvadu dae sas undas e prenos de regalos, e chentu e milli àteros chi ant a ammentare pro semper sos benefitzios tuos, Sàndokan. Ma nara•mi como, fradigheddu meu, ite cheres concruire?

Sa Tigre de sa Malèsia no aiat rispostu. Si fiat postu a passigiare peri s'apostu cun sos bratzos cunsertos e sa conca incrunada. A ite fiat pensende cuss'òmine ispantos? Yanez su portoghesu, mancarì l'aeret connotu dae meda, non l'ischiat intzertare.

– Sàndokan, – aiat naradu a pustis de pagos minutos – ite ses pensende?

Sa Tigre si fiat firmada abbaidende•lu a fissu, ma galu no aiat rispostu.

– Carchi pistighìngiu chi ti turmentat as? – aiat torradu a nàrrere Yanez. – Acò! Diat pàrrere chi ti chèsias ca sos inglesos ti òdiant meda.

Custa borta puru su pirata fiat abarradu a sa muda.

Su portoghesu si nche fiat pesadu, s'aiat allutu una sigareta e fiat andadu cara a una ghenna cuada dae sa tapetzeria, narende:

– Note bona, fradigheddu meu.

Sàndokan a cussas paràulas fiat torradu in sensos e, firmende cun una mòvida su portoghesu, aiat naradu:

– Una paràula, Yanez.

– Faedda duncas.

– A l'ischis chi chèrgio andare a Làbuan?

– Tue! A Làbuan!

– Pro ite custu ispantu mannu?

– Ca ses tropu atrividu e dias fàghere carchi machine in su cuadorju de sos inimigos tuos prus acanidos.

Sàndokan l'aiat abbaidadu cun duos ogros chi bogaiant frammas e aiat ghetadu un'ispètzie de ùrulu bassu.

– Frade meu, – aiat torradu a nàrrere su portoghesu – non pòngias tropu a sa proa sa fortuna. Dae cara! S'Inghilterra aframigada est punnende a Mòmpracem nostra e forsis est isetende petzi sa morte tua pro assalire sos tigrotos tuos e nche los ispèrdere. Dae cara, ca apo bidu un'incrociadore prenu de cannones e binche binche de armados girende in sas abbas nostras, e cussu est unu leone chi est isetende petzi una preda.

– Ma at a addobiare sa Tigre! – aiat esclamadu Sàndokan, astringhende sos pùngios e tremende•si in totu sa carena.

– Eja, l'at a addobiare e forsis in sa batalla at a mòrrere, ma sa boghe sua de morte at a arribbare fintzas a sas costas de Làbuan e àteros ant a mòdere contra de tene. Ant a mòrrere unu pore de leones, ca tue ses forte e tremendu, ma at a mòrrere sa Tigre puru!

– Deo!

Sàndokan aiat fatu unu brincu a in antis, cun sas lavras corruscadas pro s'arrennegu, sos ogros chi bogaiant framas, sas manos incrispadas comente chi esserent astringhende un'arma.

Fiat istada però una lampizada: si fiat sètzidu in mesa, si nch'aiat bufadu totu in una borta una tassa abarrada prena e aiat naradu cun boghe calma de su totu:

– Resone as, Yanez; nointames deo cras apo a andare a Làbuan. Una fortza mala a poderare mi ispinghet cara a cussas ispiàgias, e una boghe mi murmutat chi deo depo bìdere sa pitzoca cun sos pilos de oro, chi deo depo...

– Sàndokan...

– A sa muda fradigheddu meu: ajò a corcare.

CAPÌTULU II

Ferotzidade e generosidade

S'incràs, a pustis de una paja de oras chi fiat arbèschidu, Sàndokan essiat dae sa spinnetta, prontu a crompire s'impresa atrivida.

Fiat bestidu pro sa gherra: s'aiat postu istivales longos de pedde ruja, su colore suo favoridu, s'aiat bestidu una casaca dèchida de belludu, ruju cussu puru, frunida de ricamos e de ginefras, e cartzones de seta biaita. A armicoddu giughiat una rica carabina indiana arabescada e cun su tiru longu: in sa chintòrgia una tzimitarra pesante cun s'aferradorju de oro massissu e in palas unu kriss, cussu istillu cun sa lama a ghiores e avelenada, caru meda a sas populatziones de sa Malèsia.

Si fiat arressadu un'iscuta in s'oru de sa bete roca, rugrende cun sa mirada sua de àbile su pìgiu de su mare, devènnidu lisiu e ìnnidu che ispigru, e l'aiat firmada cara a oriente.

– Est in cuddae – aiat murmutadu isse, a pustis de àere miradu un'iscuta. – Destinu astròlicu, chi m'ispinghes in cuddae giosso, nara•mi si m'as a èssere fatale! Nara•mi si cussa fèmina cun sos ogros asulos e sos pilos de oro chi onni note trubbuscat sos bisos meos, at a èssere sa derruta mea!

Aiat ghighinadu sa conca comente chi aeret chertu catzare unu pensamentu malu, posca a passu lenu fiat faladu in un'iscaledda astrinta aberta in sa roca e chi nche giughiat a s'ispiàgia. Un'òmine l'isetaiat in giosso: fiat Yanez.

– Est totu prontu – aiat naradu custu. – Apo fatu aprontare sos duos mègius navios de sa flota nostra, afortiende•los cun duas bete ispingardas.

– E sos òmines?

– Totu sas cumpangias sunt fileradas in s'ispiàgia, cun sos capos issoro. Depes petzi isseberare sas mègius.

– Gràtzias, Yanez.

– Non mi torres gràtzias, Sàndokan; forsis apo ammaniadu sa ruina tua.

– Non timas, frade meu; sas ballas mi timent.

– Dae cara, mantene sos ogros bene abertos.

– L'apo a fàghere e ti promito chi in pessu chi nch'apo bidu cussa pitzoca apo a torrare a inoghe.

– Fèmina malaita! Dia afogare cussu pirata chi l'at bida pro primu e ti nd'at faeddadu.

– Ajò, Yanez.

Aiant rugradu unu paris, amparadu dae bastiones mannos, e armadu de bete petzos de artillieria, de terraprenos e de murufossos profundos, e fiant arribbados a sos oros de sa cala, in mesu de sa cale gallegiaiant dòighi o bindighi velieros, chi si mutint *praho*. In antis a una filera longa de pinnetas e de fràigos massissos, chi pariant magasinis, treghentos òmines fiant filerados bene assentados, isetende unu cumandu cale si siat pro si nche ghetare, che truma de dimònios, a sos navios e ghetare terrore de mortu peri totu sos mares de sa Malèsia.

Arratza de òmines e cantas genias! Bi fiant Malesos, basseddeddos, poderosos e àgiles che a sas martinicas, cun sa cara cuadra e totu ossos, nieddos che pighe, òmines famados pro s'atrivimentu e sa ferotzidade issoro; Battias, galu prus nieddos puru, famados pro sa passione issoro pro petza umana, mancarì apant una tziviltade si podet nàrrere isvilupada meda; sos Dayakos de s'ìsula de Bòrneo a paga distàntzia, artos, cun lineamentos bellos, famados pro sos degòllios, chi lis ant fatu balangiare su tìtulu de *mutzadores de concas*; sos Siamesos, cun sa cara a forma de pabassinu e sos ogros cun isperas meladas; sos Cocincinesos, grogos che pee de astore e sa conca adornada cun una bete coa e posca sos Indianos, sos Dughisos, sos Giavanesos, sos Tagalos de sas Filipinas e in fines sos Negritos cun bete concones e sos lineamentos chi faghent isgrìsiu.

In pessu chi fiat cumparta sa Tigre de sa Malèsia, unu tribisu aiat rugradu sa filera longa de sos piratas; totu sos ogros si fiant comente allutos e totu sas manos si fiant astrintas a sas armas. Sàndokan aiat ghetadu una mirada de cumpraghèntzia a sos tìgros suos, comente l'agradaiat a los mutire, e aiat naradu:

– Patan, avantza.

Unu malesu, artu meda, cun sos mermos poderosos, nieddutzu e bestidu cun una faldettedda simpre ruja frunida de unas cantas pinnas, fiat avantzadu cun cussa andàntzia bantzigada chi est costumàntzia de sos òmines de mare.

– Cantos òmines contat sa grefa tua? – aiat preguntadu.

– Chimbanta, Tigre de sa Malèsia.

– Totu balentes?

– Totu sididos de sàmbene.

– Imbarca·los subra cussos duos *praho* e tzedde sa metade a su giavanesu Giro-Batol.

– Pro andare...

Sàndokan l'aiat ghetadu un'ograda chi aiat fatu trèmere s'atrividu, mancarì esseret istadu unu de cussos òmines chi si nde befaiat de sa mitràllia.

– Ubbidi e mancu unu mutu si cheres abarrare biu – l'aiat naradu Sàndokan.

Su malesu si nche fiat istesiadu lestru che bentu, leende·si·nche sa grefa sua, fata de òmines coragiosos che macos e chi a unu tzinnu de Sàndokan non fiant istados dui·dui bardanende su sepurcru de Maometu, mancarì esserent istados totu maometanos.

– Yanez ajò – aiat naradu Sàndokan, cando los aiat bidos imbarcados.

Fiant in punna de falare a s'ispiàgia, cando nche los aiat sighidos unu nieddu feu cun bete concone, cun sas manos e sos pees de una mannària sena misura, unu campione beru de cussos Negritos orrorosos chi s'imbenint in su coro de totu cussas ìsulas de sa Malèsia.

– Ite cheres e dae ue ses benende, Kili-Dalù? – l’aiat preguntadu Yanez.
– So benende dae sa costa meridionale – aiat rispostu su *negrito*, respirende cun afannu.

– E ite nos nche ses giughende?
– Una noa bona, capu biancu: apo bidu una bete giunca andende costa-costa cara a sas ìsulas Romades.

– Càrriga fiat? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Eja, Tigre.

– Andat bene; intre pagas oras at a rùere in pòdere meu.

– A pustis a Làbuan as a andare?

– Deretu, Yanez.

Si fiant arressados in antis de una rica baleniera, sètzida dae bator malesos.

– Adiosu, frade – aiat naradu Sàndokan, abbratzende a Yanez.

– Adiosu, Sàndokan. Dae cara a non fàghere machines.

– Non timas, apo a dare cara.

– Adiosu, chi sa bonaura tua t’amparet.

Sàndokan fiat sètzidu in sa baleniera e, cun pagos corfos de remu, nch’aiat sighidu sos *praho*, chi fiant ispinnighende sas bete belas issoro. Dae s’ispiàgia si fiat pesada una boghe immensa.

– Bivat sa Tigre de sa Malèsia!

– Moimus – aiat cumandadu su pirata, girende•si a sos duos echipàgios.

Sas àncoras fiant istadas artziadas dae duas iscuadras de dimònios in colore birde-olia o grogu-brutu e sos duos navios, fatas duas bordadas, si nche fiant ghetados a su mare abertu, ballende in sas undas asulas de su Mare malesu.

– Sa rota? – aiat preguntadu Sabau a Sàndokan, chi aiat leadu su cumandu de su naviu prus mannu.

– Deretos a sas ìsulas Romades – aiat rispostu su capu. Posca, girende•si cara a sos echipàgios, aiat aboghinadu:

– Tigrotos, aberide bene sos ogros; amus una giunca de bardanare.

Su bentu fiat bonu, sulende dae sud-ovest, e su mare, in pessu mòidu, no istorbaiat sa cursa de sos duos navios, chi in pagu tempus aiant leadu una velotzidade superiore a sos dòighi nodos, velotzidade a nàrrere sa veridade chi non fiat costumàntzia de sos bastimentos a bela, ma pro nudda ispantosa pro sos navios malesos, chi giughent bete belas e ant iscafes astrintos meda e lèbios.

Sos duos navios, cun sos cales sa Tigre fiat pro cumentzare s’impresa atrivida, non fiant duos *praho* beros, chi su prus sunt minores e frunidos de ponte. Sàndokan e Yanez, chi pro su chi pertocat sas cosas de mare no aiant rivales in totu sa Malèsia, aiant modificadu totu sos velieros issoro, pro pòdere parare fronte cun profetu a sas naves chi los leaiant a picu.

Aiant mantesu sas bete belas, de sas cales sa longària arribbaiat a baranta metros e gasi sos bete àrbores puru, ma frunidos de una tzerta elastitzidade e sas manovras de fibra de *gamuti* e de *rotang*, prus fortes de sas funes e prus fàtziles a s’agatare, ma aiant ismanniadu sos iscafes, aiant dadu a sa carena formas prus lestras e a sa prua una solididade a totu proa.

In prus aiant fatu fraigare in totu sos navios unu ponte, abèrrere in costàgios istampos pro sos remos e nch'aint tiradu unu de sos duos timones chi aiant sos *praho* e bogadu su bilantzeri, trastos chi podiant istorbare sos acòstios.

Sende chi sos duos *praho* s'agataiant galu a una distàntzia manna dae sas Romades, cara a cales si pensaiat chi fiat velegende sa giunca sejada dae Kili-Dalù, in pessu isparghinada sa noa de sa presèntzia de cussu naviu, sos piratas si fiant postos deretu a s'òpera, pro èssere prontos a sa cumbata.

Sos duos cannones e sas duas bete ispingardas fiant istados carrigados cun contivègiu mannu, in su ponte aiant postu unu pore de ballas e granadas de ghetare a manu, posca fusiles, istras, isciàbulas de ingàrriu e in sas costanas fiant istados assentados sos àncaros de ingàrriu, de ghetare a sas manovras de sa nave inimiga. Fatu custu, cussos dimònios, de sos cales sos ogros s'allughiant de bramosia bia, si fiant postos a isperiare chie in sos bastingàgios, chie in sas grisellas, e chie a s'imperriada in sos pinnones, totu bramosos de iscobèrrere sa giunca chi promitiat una bardana rica, benende custas naves, a su sòlitu, dae sos portos de sa Tzina.

Sàndokan puru pariat chi aeret cumpartzidu su pistighèngiu e su subùgiu de sos òmines suos. Caminaiat dae prua a popa cun passu nerviosu, compidende s'istèrrida illacanada de abba e astringhende cun un'ispètzie de arrennegu s'aferradorju de oro de sa tzimitarra sua dèchida.

A sas deghe de mangianu Mòmpracem iscumpariat suta s'orizzonte, ma su mare cumpariat galu desertu. Non si bidiat un'iscòlli, no unu pinnatzu de fumu chi aeret inditadu sa presèntzia de unu piròscafu, no unu puntu biancu chi aeret sinnaladu carchi velieru a curtzu. Unu pistighèngiu biu cumentzaiat a s'isparghinare in sos echipàgios de sos duos navios; sos òmines pigaiant e falaiant dae sos atretzos irrochende, turmentaiant sas baterias de sos fusiles, faghiant lampizare sas framas lughentes de sos *kriss* issoro avelenados e de sas tzimitarras.

Totu in unu, pustis coladu mesudie, dae su cùcuru de un'àrbore maistru si fiat intesa una boghe aboghinende:

– Oh! Abbàida suta bentu!

Sàndokan aiat firmadu sa passigiada sua. Aiat ghetadu un'ograda lestra a su ponte de su naviu suo, un'àteru a cussu cumandadu dae Giro-Batol, posca aiat cumandadu:

– Tigrotos! A sos postos bostros de cumbatimentu!

In unu paterfiliu sos piratas, chi fiant piligados a sos àrbores, fiant falados a sa coberta, ocupende sos postos assignados.

– Arantzolu de Mare – aiat naradu Sàndokan, girende·si cara a s'òmine abarradu in s'àrbore a isperiare. – Ite nche bides?

– Una bela, Tigre.

– Una giunca est?

– Est sa bela de una giunca, non mi so faddende.

– Aia preferidu unu naviu europeu – aiat murmutadu Sàndokan, inchigende·si. – Non m'ispinghet òdiu perunu contra sos òmines de s'Imperu Tzeleste. Ma chissai...

Aiat torradu a cumentzare sa passigiada e no aiat prus abertu buca.

Fiat colada una mesora, e in s'interi sos duos *praho* aiant balangiadu chimbe nodos, posca si fiat torrada a intèndere sa boghe de Arantzolu de mare.

– Capitanu, est una giunca! – aiat aboghinadu. – Dade cara chi nos nch’at bidu e chi est girende.

– Ah! – aiat esclamadu Sàndokan. – Oh! Giro-Batol, manovra a manera de non nche la fàghere fuire.

Sos duos navios a pustis de un’iscuta si separaiant e, posca de àere fatu unu mesu chircu ampru, fiant mòidos a belas paradas a addobiare su naviu mercantile.

Custu fiat unu de cussos vascellos pesantes chi si mutint giuncas, cun sas formas massissas e de pagu assentu, impreados in sos mares de sa Tzina.

In pessu chi si fiat abbigiadu de sa presèntzia de cussos navios suspetos, contra sos cales non podiat gherrare in lestresa, si fiat arressadu, pesende in s’àrbore unu bete pannu.

Bidende cussa bandera, Sàndokan aiat fatu unu brincu.

– Sa bandera de su *rajah* Brooke, de s’*Isperdidore de sos piratas!* – aiat esclamadu, cun unu traju de òdiu chi non si podiat ispiegare. – Tigrotos! A s’acòstiu! A s’acòstiu!

Una boghe animalina, ferotze, si fiat pesada dae sos duos echipàgios, a sos cales fiat làdina sa fama de s’inglesu James Brooke, devènnidu *rajah* de Sarawack, inimigu sena coro de sos piratas, de sos cales unu pore fiat rutu suta sos corfos suos.

Patan, cun unu brincu, fiat in su cannone de prua, mentres sos àteros puntaiant s’ispingarda e armaiant sas carabinieri.

– Depo cumentzare? – aiat preguntadu a Sàndokan.

– Eja, ma chi sa balla tua non s’isperdat.

– Andat bene!

De repente unu tzocu fiat retumbadu subra sa giunca, e una balla de càlibru minore fiat colada, cun unu frùschiu acutzu, traessu sas belas. Patan si fiat incurbadu subra su cannone suo e aiat isparadu, s’efetu fiat istadu pruntu: s’àrbore maistru de sa giunca, chi si fiat truncadu in su fundamentu, aiat ghighinadu cun violèntzia e fiat rutu in sa coberta, cun sas belas e totu sas funes. Subra cussu naviu disauradu si fiant bidos òmines currende in sas costanas e posca iserghende.

– Abbàida, Patan! – aiat aboghinadu s’Arantzolu de Mare.

Unu canoteddu, sètzidu dae ses òmines, si nche fiat istesiadu dae sa giunca e fuiat peri sas Romades.

– Ah! – aiat esclamadu Sàndokan, chin arrennegu. – B’at òmines fuende, imbetzes de cumbàtere! Patan trumba fogu subra de cussos viles!

Su malesu aiat lampadu a pìgiu de abba una traschia de mitràllia chi aiat isfundadu su canoto, fulminende totus sos chi lu setziant.

– Bravu, Patan! – aiat aboghinadu Sàndokan. – E como, iscucura•mi che unu pontone cussa nave, ue bido galu un’equipàgiu numerosu. A pustis l’amus a imbiare a s’acontzare a sos cantieris de su *rajah*, si nd’at!

Sos duos navios corsaros aiant torradu a cumentzare sa mùsica infernale, iscludende ballas, granadas e traschias de mitràllia contra su pòveru naviu, trunchende•li s’àrbore de trinchete, isfundende•li sas costanas e sas costas, mutzende•li sas manovras e ochiende sos marineris chi si difendiant che disisperados a corfos de fusile.

– Bravos! – aiat esclamadu Sàndokan, chi ammiraiat su coràgiu de cussos pagos òmines abarrados in sa giunca.

– Iscudide, iscudide galu contra de nois! Seis dignos de cumbàtere contra sa Tigre de sa Malèsia!

Sos duos navios corsaros, inghiriados dae nues de fumu carcas, chi ghetaiant lampos, andaiant semper a in antis e in un'iscuta fiant suta sos costàgios de sa giunca.

– Barra suta bentu! – aiat aboghinadu tando Sàndokan, chi aiat agarradu sa tzimitarra.

Su naviu suo aiat acostiadu su mercantile suta s'anca de babordu, e fiat abarradu pitzigadu, essende istados ghetados sos àncaros de ingàrriu.

– A s'assaltu, tigrotos! – aiat tronadu su pirata ispramosu.

Si fiat acogonadu, che una tigre chi est in punna de si nche ghetare a subra de sa preda e aiat fatu s'atu de brincare, ma una manu robusta l'aiat tratesu.

Si fiat furriadu, ghetende una boghe de furore, ma s'òmine chi si fiat atrividu a lu firmare fiat brincadu in antis suo, cugugende•lu cun sa carena sua.

– Tue, Arantzolu de Mare! – aiat aboghinadu Sàndokan, pesende subra de isse sa tzimitarra. Pròpiu in cussu momentu unu corfu de fusile moiat dae sa giunca e s'Arantzolu, s'iscuru, ruiat in su ponte fulminadu.

– Ah! gràtzias, tigroto meu – aiat naradu Sàndokan. – Mi cherias sarvare!

Si nche fiat ghetadu in antis che trau fertu, si fiat agarradu a sa buca de unu cannone, si nche fiat artziadu a su ponte de sa giunca e si nche fiat iscutu a mesu de sos gherradores cun cussu atrivimentu macu chi totus ammiraiant. S'echipàgiu intreu de sa nave mercantile si nche fiat ghetadu a subra sua pro li cuntrastare su passu.

– A cust'ala tigrotos! – aiat aboghinadu isse, aterrende duos òmines cun su revessu de sa tzimitarra. Deghe o dòighi piratas, pilighende che martinicas peri sos atretzos e brinchende sas costanas, si nche fiant iscutos a sa coberta, mentres s'àteru *praho* ghetaiat sos àncaros de ingàrriu.

– Rendide•bos! – aiat aboghinadu sa Tigre a sos marineris de sa giunca.

Sos sete o oto òmines chi fiant galu bios, bidende àteros piratas atzochiende a su ponte, nch'aiant frundidu sas armas.

– Chie est su capitanu? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Deo – aiat rispostu unu tzinesu, benende a in antis, tremende•si che canna.

– Tue ses unu balorosu, e sos òmines tuos sunt dignos de tene – aiat naradu Sàndokan. – A ue fias andende?

– A Sarawack.

Una pinniga aiat surcadu sa fronte ampra de su pirata.

– Ah! – aiat esclamadu cun boghe surda. – Tue ses andende a Sarawack. E ite est faghende su *rajah* Brooke, s'*Isperdidore de sos piratas*?

– No isco, manchende dae Sarawack dae paritzos meses.

– No importat, ma l'as a nàrrere chi una die apo a andare a ghetare s'àncora in sa cala sua e apo a isetare in cue sos navios suos. Oh! amus a bìdere si s'*Isperdidore de sos piratas* at a èssere capassu de bìnchere sos meos.

Posca si nch'aiat istratzadu dae tzugru una filera de diamantes de su balore de tres o batorghentos mìgia francos e, porrende•la a su capitanu de sa giunca, aiat naradu:

– Lea, balorosu meu. Mi dispraghet de t'aere giagaradu sa giunca chi tue as difesu gasi bene, ma cun custos diamantes ti nd'as a pòdere comporare deghe noas.

– Ma chie seis bois? – aiat preguntadu su capitanu, ispantadu.

Sàndokan si fiat acurtziadu e, imbarende•li sas manos in coddos, l’aiat naradu:

– Abbaida•mi in cara: deo so sa Tigre de sa Malèsia.

A pustis, prima chi su capitanu e sos marineris suos s’esserent pòdidos riprèndere dae s’ispantu issoro e dae sa timòria issoro, Sàndokan e sos piratas fiant torrados a sètzeru sos navios issoro.

– Sa rota? – aiat preguntadu Patan.

Sa Tigre aiat paradu su bratzu cara a s’est, posca, cun boghe fritas, ue s’intendiat unu bete tremuleu, aiat aboghinadu:

– Tigrotos, a Làbuan! A Làbuan!

S'incrociadore

Abbandonada sa giunca sena àrbores e ischirriolada, chi però non fiat in perìgulu de afundare, a su mancu pro su momentu, sos duos navios de bardana aiant torrada a cumentzare sa cursa cara a Làbuan, s'ìsula ue istaiat cussa pitzoca cun sos pilos de oro, chi Sàndokan cheriat bìdere a morte segada.

Su bentu si manteniat a nord-ovest e su mare fiat galu pàsidu, favorende sa cursa de sos duos *praho*, chi andaiant a deghe o ùndighi nodos a s'ora. Sàndokan, a pustis de àere fatu limpiare su ponte, torrare a annodare sas manovras truncadas dae sas ballas inimigas, ghetare a mare su cadàvere de s'Arantzolu e de un'àteru pirata mortu dae una fusilada, e carrigare sos fusiles e sas ispingardas, aiat allutu unu *narghilè* meravilliosu chi de seguru beniat dae carchi bazar indianu o persianu, e aiat mutidu a Patan. Su malesu fiat istadu prontu a ubbidire.

– Nara•mi, malesu – aiat naradu sa Tigre, fichende•li in cara duos ogros chi ghetaiant pore, – a l'ischis comente est mortu s'Arantzolu de mare?

– Eja – aiat rispostu Patan arpilende•si, bidende su pirata gasi inchigiadu.

– Cando deo ando a s'acòstiu, a l'ischis cale est su postu tuo?

– In palas bostras.

– E tue non bi fias e inoghe s'Arantzolu de mare est mortu a su postu tuo.

– Est beru, capitanu.

– Ti dèpere fàghere fusilare pro custa mancàntzia tua, ma tue ses unu balorosu e deo no apo sa costumàntzia de sacrificare de badas sos coragiosos. In su primu acòstiu tue t'as a fàghere ochière a punta in antis de sos òmnes meos.

– Ti torro gràtzias, Tigre.

– Sabau – aiat mutidu a pustis Sàndokan.

Un'àteru malesu, chi aiat una ferta profunda in cara, fiat avantzadu.

– Tue ses istadu su primu a brincare, a pustis meu, a sa giunca? – l'aiat preguntadu Sàndokan.

– Eja, Tigre.

– Andat bene. Cando Patan at a èssere mortu, tue as a intrare a su postu suo in su cumandu.

Naradu custu aiat rugradu cun passos addasiados su ponte e fiat faladu a sa cabina sua chi s'agataiat a popa.

In intro de die sos duos *praho* aiant sighidu a velegiare in cussu tretu de mare intre Mòmpracem e sas Romades a ovest, sa costa de su Bòrneo a est e nord-est e Làbuan e sas Tres Ìsulas a nord, sena imbènnere perunu naviu mercantile.

Sa fama orrorosa chi godiat sa Tigre si fiat isparginada in cussos mares e pagos navios s'atriviant a s'aventurare in cussos logos. Su bonu fuiant cussos tretos, currillados totora dae sos navios corsaros e si manteniant suta sas costas, prontos, a su primu perìgulu, a si nche iscludere a terra pro sarvare a su mancu sa bida. In pessu iscurigadu, sos duos navios aiant tertzaroladu sas bete belas issoro pro s'amparare dae sas frusiadas de bentu repentinas, e si fiant acurtziados s'unu a s'àteru pro non si pèrdere de vista e èssere prontos a si sucùrrere a pare.

A ora de mesunote, in su momentu chi fiant colende in antis a sas Tres Ìsulas chi sunt sas sentinellas avanzadas de Làbuan, Sàndokan si fiat iscampiadu a su ponte. Fiat totu pigadu dae unu tribisu biu. Si fiat postu a passigiare dae prua a popa, a bratzos cunsertos, tancadu in unu mudore ferotze. Dae cando in cando però si firmaiat pro averiguare su pigiu nieddu de su mare, artziaiat a sas costas pro pòdere abbratzare un'orizzonte prus mannu, e a pustis s'incurbaiat e abarraiat ascurtende. Ite fiat chirchende de intèndere? Forsis su mormutu de carchi màchina chi aeret inditadu sa presèntzia de un'incrociadore, o si nono s'istripitu de sas undas franghende•si in sas costas de Làbuan?

A sas tres de mangianu, cando sos isteddos cumentzaiant a isarbolire, Sàndokan aiat aboghinadu:

– Làbuan!

Difatis, cara a est, in ue su mare si confundiat cun s'orizzonte, si nche bidiat a s'intzertu una lìnia iscura finèdda.

– Làbuan – aiat torradu a nàrrere su pirata, respirende, comente chi si nche s'esseret bogadu unu bete pesu chi li anneaiat su coro.

– Depimus avanzare? – aiat pregontadu Patan.

– Eja – aiat rispostu sa Tigre. – Amus a intrare a su riigheddu chi giai conosches.

Su cumandu fiat istadu trasmìtidu a Giro-Batol e sos duos navios fiant afilados cara a s'ìsula bramada.

Làbuan, a mannària de sa cale snon nche colat sos chentu sèighi chilòmetros cuadrados, in cussos tempos non fiat s'istatzione navale importante chi est oe in die.

Ocupada in su 1847 dae sir Rodney Mandy, cumandante de s'*Iris*, pro òrdine de su governu inglesu chi punnaiat a nche ispèrdere sa pirateria, contaiait tando petzi una mìgia de abitantes, belle totus de ratza malesa e forsis dughentos biancos. Aiant in pessu fundadu una bidda fortificada a sa cale l'aiant dadu su nùmene de Vitòria, frunende•la de unos cantos fortes pro impedire chi nch'esseret ispèrdida dae sos piratas de Mòmpracem, chi paritzas bortas aiant giagaradu sas costas. Su restu de s'ìsula fiat cugugiadu dae padentes carcos popolados galu de tigres, e in sas arturas o in sos pranos fiat istadu fraigadu petzi carchi masone, a lascu.

Sos duos *praho*, a pustis de èssere colados serente sas costas de s'ìsula pro unas cantas mìgias, si nche fiant fichidos a sa muda in unu riigheddu, sos oros de su cale fiant cugugiados dae matedos carcos meda, e fiant artziados pro ses o setighentos metros ancorende•si suta s'umbra iscura de bete àrbores.

Un'incrociadore chi aeret esploradu sa costa, non bi fiat resèssidu a los iscobèrrere, ne mai podiat reselare sa presèntzia de cussos tigrotos, intupados che a sas tigras de sas *sunderbunds* indianas.

A mesudie, Sàndokan, a pustis de àere imbiadu duos òmines a sa foghe de su riigheddu e àteros duos in sas forestas, pro no èssere cassadu, armende•si de sa carabina sua, isbarcaiat, sighidu dae Patan. Aiat travigadu belle unu chilòmetru intrende•si•nche in sa foresta carca, cando si fiat arressadu totu in unu in pees de unu betedde *durion*, sa frùtora licanza de su cale , prena de puntas tostas meda, si tribisiaiat suta sos corfos de su bicu de una truma de tucanos.

– Carchi òmine ais bidu? – aiat preguntadu Patan.

– Nono, ascurta – aiat rispostu Sàndokan.

Su malesu aiat paradu s'origra e aiat intesu apeddende in dedda.

– Est calicunu cassende – aiat naradu pesende•si•nche.

– Ajò a bìdere.

Si fiant torra postos in caminu fichende•si•nche suta sos fundos de pìbere, sos ramos de sos cales fiant càrrigos de budrones rujos, suta sos *artocarpus* o àrbores de su pane e sos *arenga*, in mesu de sas fògias de sos cales bolaiant batalliones de tzilighertas volantes.

Su biu-bau de sos canes sighiat a s'acurtziare e in presse sos duos piratas si fiant agatados in dae in antis de unu nieddu feu, bestidu cun una paja de cartzoneddos rujos e chi giughiat presu unu mastinu.

– A ue ses andende? – l'aiat pregontadu Sàndokan, tanchende•li su caminu.

– So chirchende sa pista de una tigre – aiat rispostu su nieddu.

– E chie ti l'at dadu su permissu de cassare in sos padentes meos?

– So a servìtziu de Lord Guldek.

– Andat bene! Nara•mi como, iscrau malaitu, intesu nd'as faeddende de una pitzoca chi si mutit sa «Perla de Làbuan»?

– E chie non conoschet in cust'ìsula cussa bella creadura? Est sa deina bona de Làbuan chi totus amant e adorant.

– Bella est? – aiat preguntadu Sàndokan cun emozione bia.

– Creo chi peruna fèmina potzat èssere che pare.

Unu sucutu forte aiat agitadu sa Tigre de sa Malèsia.

– Nara•mi – aiat sighidu a nàrrere, a pustis de un'iscuta a sa muda. – Ue istat?

– A duos chilòmetros e mesu dae inoghe, in mesu de una campura.

– Bastat gasi; bae e, si as cara sa bida, non ti bortes.

L'aiat dadu unu pùngiu de oro e cando su nieddu fiat iscumpartu si nche fiat iscutu a pees de unu bete artocarpu, murmutende:

– Isetamus s'iscuru e a pustis amus a andare a chertorare a fùrriu.

Patan l'aiat postu fatu, isterrende•si suta s'umbra de unu *arecche* ma cun sa carabina a curtzu.

Depiant èssere sas noe de sero, cando unu fatu improvisu fiat arribbadu a lis truncare s'isetu issoro.

Unu corfu de cannone fiat retumbadu cara a sa costa, faghende amudare totu in unu totu sos pugiones chi abitaient sos padentes. Sàndokan si nche fiat pesadu cun sa

carabina in manos, totu chimeradu.

– Unu corfu de cannone! – aiat esclamadu. – Beni Patan; bido sàmbene!

Si nche fiat iscutu cun brincos de tigre a mesu de sa foresta, sighidu dae su malesu chi, mancari esseret istadu àgile che cherbu, non resessiat a li pònneru fatu.

Tigres e leopardos

In prus pagu de deghe minutos, sos duos piratas fiant arribbados a s'oru de su riiheddu. Totu sos òmines issoro fiant artziados a subra de sos *praho* e fiant abbassende sas belas ca su bentu fiat sessadu.

– Ite b'at capitende? – aiat preguntadu Sàndokan, brinchende a su ponte.

– Capitanu, semus assalidos – aiat naradu Giro-Batol. – Un'incrociadore nos est tanchende sa bia a sa foghe de su riu.

– Ah! – aiat naradu sa Tigre. – Custos inglesos benint a m'assalire inoghe puru? E tando tigrotos, agarrade sas armas e essimus a mare. Amus a mustrare a custos òmines comente cumbatent sas tigres de Mòmpracem!

– Bivat sa Tigre! – aiat aboghinadu sos duos echipàgios, cun borbore terribile. – A s'acòstiu! A s'acòstiu!

A pustis de un'iscuta sos duos navios falaiant in su riiheddu e tres minutos prus tardu essiant in mare abertu.

A seschentos metros dae sa costa, unu bete vascellu, de sa cabèntzia de prus de milli chimbighentos tonnelladas e armadu a manera poderosa, navigaiat a pagu papore tanchende sa bia de s'ovest.

In su ponte suo s'intendiant rumbulende sos tumbarinos chi mutiant sos òmines a sos postos de cumbatimentu e s'intendiant sos cumandos de sos ufitziales. Sàndokan aiat abbaidadu fritu cussu rivale isphantosu e, imbetzes de s'assustare de sa mannària sua, de su pore de artillierias suas e de s'equipàgiu suo tres e forsis bator bortas prus numerosi, aiat tronadu:

– Tigrotos, a sos remos!

Sos piratas fiant curtos suta su ponte ponende manu a sos remos, mentres sos artillieris puntaiant sos cannones e sas ispingardas.

– Como a nois duos, vascellu malaitu – aiat naradu Sàndokan, cando aiat bidu sos *praho* currende che fritzas suta s'impèllida de sos remos.

Deretu a pustis una trumbada de fogu fiat lampada in su ponte de s'incrociadore e una balla de càlibru mannu aiat fruschiadu in mesu de sos àrbores de su *praho*.

– Patan! – aiat aboghinadu Sàndokan. – A su cannone tuo!

Su malesu, chi fiat unu de sos mègius cannoneris chi aeret bantadu sa pirateria, aiat postu fogu a su petzu suo. Sa balla, chi si nche istesiaiat fruschiende, fiat andada

a nche ghetare s'asta de sa bandera.

Su naviu de ghera, imbetzes de rispòndere, aiat viradu presentende sos sabordos de babordu, dae sos cales nch'essiat una mesa dosina de cannones.

– Patan, non perdas mancu unu corfu – aiat naradu Sàndokan, in s'interi chi una cannonada retumbaiat in su *praho* de Giro-Batol.

– Fràgana sos àrbores a cussu malaitu, ghetanche sas rodas, isperdenche li sos petzos e cando no as a àere prus ogru seguru, fagheti ochiere.

In cussu momentu pariat chi s'incrociadore esseret leende fogu. Un'uraganu de ferru aiat rugradu s'àera e aiat corfidu in prenu sos duos *praho* iscucurende los che pontones. Boghes orrorosas de arrennegu e de dolore si fiant pesadas in mesu de sos piratas, truncadas dae una segunda bordada chi nch'aiat ghetadu a francas a susu remadores, artillierias e artillieris. Fatu custu su naviu de ghera, inghiriadu dae trumùghines de fumu nieddu e biancu, aiat viradu a prus pagu de batorghentos passos dae sos *praho* e fiat andadu unu chilòmetru prus incedda, pruntu a torrare a cumentzare a trumbare fogu. Sàndokan, chi no aiat àpidu dannu, ma nche fiat caladu dae unu pinnone, si nche fiat pesadu lestru.

– Miserabile! – aiat tronadu isse, mustrende sos pùngios a s'inimigu. – Vile, tue fuis, ma ti nch'apo a sighire!

Cun unu frùschiu aiat mutidu sos òmines suos in coberta.

– Lestros, aprontade un'amparu in antis de sos cannones e posca ajò!

In unu paterfilu, a prua de sos duos navios fiant istados ammuntonados àrbores de ricàmbiu, carradeddos prenos de ballas, cannones betzos ismontados, e bascaràmene de cada genia, formende un'amparu poderosu. Binti òmines, sos prus robustos, fiant torrados a falare pro manovrare sos remos, ma sos àteros si fiant atrumados in palas de sos amparos cun sas manos astrintas a sas carabinas e sas dentes astrintas a sos istillos chi lughiant in sas lavras tremende si pro s'arrennegu.

– Ajò! – aiat cumandadu sa Tigre.

S'incrociadore aiat arressadu sa màrcia sua retrogada e como avantzaiat a bellu a papore, bombende trainos de fumu nieddu.

– Fogu a boluntade – aiat aboghinadu sa Tigre.

Dae ambas bandas fiat torrada a cumentzare sa mùsica infernale, rispondende corfu cun corfu, balla cun balla, mitràllia cun mitràllia.

Sos tres navios, detzisos a tzèdere, ma no a torrare in segus, non si nche bidiant belle prus, inghiriados comente fiant dae bete nues de fumu chi una calma tosturruda manteniati subra sos pontes, ma tzerriaiant cun furore parivile e sos lampos sighiant a sos lampos e sos tzocos a sos tzocos.

Su vascellu aiat su vantàgiu de sa mannària sua e de sas artillierias suas, ma sos duos *praho*, chi sa Tigre balorosa giughiat a s'acòstiu, non tzedian. Iscucurados che pontones, istampados in chentu tretos, fraganados, malos a connòschere, giai cun s'abba in s'istiva, giai prenos de mortos e de fertos, sighiant a tirare in antis, a dispetu de sa traschia de ballas.

S'isvàriu si fiat apoderadu de cussos òmines e totus non pediant àteru si non de artziare a su ponte de cussu vascellu isphantosu e, si non de binchere, a su mancu de mòrrere in su campu de s'inimigu.

Patan, fidele a sa paràula dada, si fiat fatu ochiere in palas de su cannone suo, ma un'äteru artillieri balente aiat leadu su postu suo; àteros òmines fiant rutos e àteros puru, fertos a manera orrorosa, cun sos bratzos o cun sas ancas truncadas, si fortzigiabant cun disisperu in mesu a trainos de sàmbene.

Unu cannone fiat istadu ismontadu in su *praho* de Giro-Batol e un'ispingarda no isparaiat belle prus, ma ite importaiat? In su ponte de sos duos navios abarraiant àteras tigres sididas de sàmbene, chi faghiant su dovere issoro cun balentia.

Su ferru fruschiaiat subra cussos prodes, truncaiat bratzos e isfundaiat petorras, surchende sos pontes, ghetende nche sas costanas, fraganaiat onni cosa, ma nemos faeddaiat de torrare in palas, antzis infamaiant s'inimigu e li poniant galu su marranu e, cando una frusiada de bentu isbarratziat cussos pòveros navios dae cussas bete nues chi los cugugiaiant, si bidiant, in palas de sos amparos mesu ghetados, caras nieddas che moro e incrispidas pro s'afuta, ogros rujos che sàmbene chi bogaiant fogu a cada lampizu de sas artillieras, dentes chi tirriaiant subra sas lamas de sos istillos e in mesu a cussa truma de tigres beras, su capu issoro, Sàndokan malu a domare, chi, cun sa tzimitarra in francas, sa mirada abramida, sos pilos longos isortos in coddos, faghiant coràgiu a sos gherradores cun una boghe chi ischiliaiat che trumba in mesu de su retumbu de sos cannones. Sa batalla terribile fiat durada binti minutos, posca s'incrociadore si nche fiat istesiadu àteros seschentos passos in segus, pro no èssere acostiadu.

Una boghe de furore fiat iscopiada subra sos duos *praho*, a cussa retirada. Oramai non fiat prus possibile a gherrare cun cussu inimigu chi, aprofitende de sa màchina sua, istransiat cada acòstiu. Sàndokan però non cheriat galu tzèdere.

Bortulende nche cun una tambada mala a aguantare sos òmines chi l'inghiriaiant si fiat incurbadu subra su cannone chi fiat istadu carrigadu, aiat curretu sa miria e l'aiat postu fogu. A pustis de pagos segundos s'arbore de maistra de s'incrociadore, isparadu a sas fundamentas, nche ruiat a mare paris a totu sos bersallieris de sa cofa e de sas rughitas. In s'interi chi su vascellu si firmaiat pro sarvare totu sos òmines suos chi fiant pro afogare e suspendiat su fogu, Sàndokan nd'aprofitaiat pro imbarcare in su naviu suo s'echipàgiu de Giro-Batol.

– E como a sa costa e lestros! – aiat tronadu.

Su *praho* de Giro-Batol, chi abarraiat a pìgiu de abba pro unu miràculu beru e pròpiu, fiat istadu isbarratzadu e abandonadu a sas undas cun su càrrigu suo de mortos e cun su petzu de artillieria suo chi oramai non serbiat prus a nudda.

Deretu sos piratas aiant leadu sos remos e aprofetende de su vascellu de gherra arressadu, si fiant isèrghidos in presse amparende si in su riigheddu. Fiat ora! Su pòveru naviu, chi faghiant abba dae totue, a dispetu de sos tapos bestidos in presse in presse in sos istampos abertos dae sas ballas de s'incrociadore, afundaiat a bellu a bellu. Tzunchiaiat che moribundu suta su pesu de su licuidu invasore e si incorconaiat, punnende a s'incurbare a babordu.

Sàndokan, chi si fiat postu a sa barra de su timone, l'aiat afiladu a s'oru prus a curtzu e l'aiat arenadu in unu sicu.

In pessu chi sos piratas si fiant sapidos chi non curriat prus perìgulu de afundare, fiant atzochiados a sa coberta che unu grustu de tigres aframigadas, cun sas armas in

farrancas, sos lineamentos incrispados pro s'arrennegu, prontos a torrare a cumentzare sa cumbata cun ferotzidade e atza parìvile.

Sàndokan los aiat firmados cun unu tzinnu, abbaidende su rellògiu chi giughiat in sa chintòrgia.

– Sunt sas ses: dae como a duas oras su sole at a èssere iscumpartu e s'iscuru at a falare in su mare. Chi cadaunu si pòngiat a traballare pro fàghere a manera chi su *praho*, pro mesunote, siat prontu a torrare a modde.

– S'incrociadore amus a atacare? – aiant preguntadu sos piratas, ghighinende che dischissiadus sas armas.

– Non bos lu promito, ma bos giuro chi at a bènnere in presse sa die chi amus a vengare sa derruta. Nois amus a mustrare, a su lampizare de sos cannones, sa bandera nostra bentulende in sos bastiones de Vitòria.

– Bivat sa Tigre! – aiant aboghinadu sos piratas.

– A sa muda – aiat tronadu Sàndokan. – Si imbiend duos òmines a sa foghe de su riigheddu a punterare s'incrociadore e àteros duos a sos padentes, pro evitare de nos fàghere cassare, si curent sos fertos, posca totus a traballare.

In s'interi chi sos piratas coitaiant a fascare sas fertas àpidas dae sos cumpàngios issoro, Sàndokan fiat andadu a popa e fiat abarradu un'iscuta a s'osserva, ispinghende sa mirada cara a sa cala, un'ispriugu de abba chi si nche bidiat dae un'illascadura de sa foresta. Chircaiat sena duda de iscobèrrere s'incrociadore, ma pariat chi custu non s'esseret atrividu a s'ispinghere tropu a curtzu a sa costa, forsis timende de s'agretiare in sos sicos chi s'isterriant in cuddae.

– Isse ischit chi nos at tentu – aiat murmutadu su pirata ispantosu. – Est isetende chi nois torremus a essire in mare pro nos nch'ispèrdere, ma si creet chi deo nch'iscuda sos òmines meos a s'acòstiu s'isbàlliat. Sa Tigre ischit finas mantènnere sos ogros abertos.

Si fiat sètzidu subra su cannone, posca aiat mutidu a Sabau.

Su pirata, unu de sos prus balorosos, chi s'aiat balangiadu su gradu de suta-capu, a pustis de s'ère giogadu binti bortas sa pedde sua, fiat supridu.

– Patan e Giro-Batol sunt mortos – l'aiat naradu Sàndokan cun un'alenu. – Si sunt fatos ochiere subra de su *praho* issoro, a capu de sos balorosos chi chircaiant de tragare contra sa nave malaita. Su cumandu como tocat a tie e ti lu colo.

– Gràtzias, Tigre de sa Malèsia.

– Tue as a èssere balorosu che pare a issos.

– Cando su capu meu m'at a cumandare de mi fàghere ochiere, apo a èssere prontu a l'ubbidire.

– Como agiu a mi.

Aiant postu paris sas fortzas issoro, aiant ispintu a popa su cannone e sas ispingardas, e las aiant puntadas cara a sa caleta pro la mundare a corfos de mitràllia, in casu chi sas iscialupas de s'incrociadore aerent chircadu de fortzare sa foghe de su riigheddu.

– Como podimus èssere seguros – aiat naradu Sàndokan. – Imbiados los as duos òmines a sa foghe?

– Eja, Tigre de sa Malèsia. Depent èssere intupados in mesu de sos cannedos.

– Bene meda.

- Amus a isetare sa note pro essere a mare?
- Eja, Sabau.
- B’amus a resèssere a collionare s’incrociadore?
- Sa luna s’at a pesare tardu meda e forsis at a fàghere a mancu de si mustrare.

Bido pesende si unas cantas nues dae sud.

- Amus a afileare cara a Mòmpracem, capu?
- Deretu.
- Sena vindita?

– Semus tropu pagos, Sabau, pro afrontare s’echipàgiu de s’incrociadore e posca comente podimus rispòndere a sas artillieras suas? Su naviu nostru no est in gradu de parare fronte a unu segundu cumbatimentu.

- Beru est, capu.
- Passèntzia pro como, sa die de sa revesa at a arribbare e in presse puru.

In s’interi chi sos duos capos fiant arresonende, sos òmines issoro traballaiant cun acanimentu furiosu. Fiant totus marineris balentes e in mesu non mancaiant nen sos ferrajolos nen sos maistros de linna.

In bator oras ebbia aiant pesadu duos arboreddos noos, acontzende sas costanas, aiant tapadu totu sos istampos, aiant torradu a nou sas manovras, aende in sa nave cavos, fibras, cadenas e libanos bundantes.

A sas deghe su naviu podiat non petzi torrare a rugrare su mare, ma parare fronte finas a una cumbata noa, aende pesadu peri amparos noos formados cun trancos de àrbore, pro amparare su cannone e sas ispingardas. In s’interi de cussas bator oras, pruna iscialupa de s’incrociadore si fiat atrivida a si mustrare in sas abbas de sa cala.

Su cumandante inglesu, ischende cun cales persones aiat pigadu a pare, no aiat cunsideradu profetosu a impinnare sos òmines suos in una cumbata terrestre. De su restu si creiat tzertu seguru de custringhere sos piratas a si rèndere o de nche los torrare a iscùdere cara sa costa, si aiant chircadu de l’assalire o de si nche fuire. A ora de sas ùndighi, Sàndokan, chi fiat detzisu a tentare s’essida in mare, nch’aiat fatu torrare a mutire sos òmines chi aiat imbiadu a bardiare sa foghe su riu.

- Sa cala libera est? – lis aiat preguntadu.
- Eja – aiat rispostu unu de sos duos.
- E s’incrociadore?
- Est in dae in antis de sa cala.
- A largu meda?
- Mesu mìgia.
- Amus a àere tretu bastante pro nche colare – aiat murmutadu Sàndokan. –

S’iscuru at a amparare sa retirada nostra.

- Posca, girende si cara a Sabau, aiat naradu:
- Moimus.

Deretu bìndighi òmines fiant falados a su bancu e cun un’iscutzinada poderosa aiant ispintu su *praho* a su riu.

– Chi nemos ghetet unu pìliu pro cale si siat motivu – aiat naradu Sàndokan, cun boghe imperiosa. – Mantenide imbetzes sos ogros abertos e sas armas prontas. Nois amus a giogare una partida orrorosa.

Si fiat assentadu in sa barra de su timone, cun Sabau a costàgiu e aiat ghiadu cun seguresa su naviu cara a sa foghe de su riigheddu.

S'iscurigore favoriat sa fua issoro. Non bi fiat luna in chelu, antzis mancu unu isteddu e mancu cussu crarore indefinidu chi ghetaiant sas nues cando s'astru noturnu las illùminat dae subra.

Bete nues si nche fiant atzochiadas a sa bòveda tzeleste, cuende de su totu cale si siat crarore. Posca fiat gasi carca s'umbra chi faghiant sos *durion* gigantescos, sos parmados e sas bete fògias de sos bananos chi Sàndokan penaiat meda a distìnghere sos oros de su riigheddu.

Unu mudore carcu, in pessu segadu dae su murmutare lèbiu de s'abba, regnaiat in cussu cursigheddu de abba. Non s'intendiat peruna frusa de fògias, no essende•bi peruna frina de bentu suta sas bòvedas nieddas de cussos bete vegetales e finas in su ponte de linna non s'intendiat murmutu perunu.

Pariat chi totu cussos òmines istèrridos intre sa prora e sa popa non aarent respiradu prus, timende de istorbare cussa calma.

Su *praho* fiat giai arribbadu a sa foghe de su riigheddu cando, a pustis de un'istrisinare lèbiu, si fiat arressadu.

– Arenados? – aiat preguntadu in presse Sàndokan.

Sabau si fiat incurbadu in sa costana e aiat compidadu cun atenzione s'abba.

– Eja – aiat naradu a pustis. – B'at unu sicu suta de nois.

– Amus a pòdere colare?

– Sa marea àrtziat in presse e creo chi intre una paja de minutos amus a pòdere sighire a falare in su riu.

– Isetamus tando.

S'echipàgiu, mancarì no aeret ischidu pro cale cajone su *praho* si fiat firmadu, non si fiat trèmidu. Sàndokan però aiat intesu s'istripitu connotu de sas carabinas chi beniant armadas e nch'aiat bidu sos artillieris incurbende•si subra su petzu de cannone e sas duas ispingardas. Fiant colados una paja de minutos in un'isetu pistighingiosu pro totus, posca si fiant intesos tìrrios cara a sa prora e suta sa chìllia. Su *praho*, illebiadu dae sa marea chi àrtziat lestra, lassinaiat in su sicu. Totu in unu si fiat liberadu dae cussu fundu tosturrudu, in pessu chilliende.

– Ispinnigade una bela – aiat cumandadu in presse Sàndokan a sos òmines de manovra.

– At a bastare, capu? – aiat preguntadu Sabau.

– Pro como eja.

A pustis de un'iscuta una bela latina fiat istada ispinnigada in su trinchete. Fiat istada pintada de nieddu, gasi chi si depiat confùndere de su totu cun sas umbras de sa note.

Su *praho* aiat illestridu sa falada, sighende sos ghiros de su riigheddu. Nch'aiat barigadu bene s'isbarramentu colende in mesu de sos sicos e de sas iscollieras, aiat rugradu sa caletedda e fiat essidu a sa muda in mare.

– Su vascellu? – aiat preguntadu Sàndokan, pesende•si ritzu.

– Millu in cuddae giosso, a mesu mìa dae nois – aiat rispostu Sabau.

In s'afilada inditada si nche bidiat a manera indistinta unu cumassu nieddu, e in

subra bolaiant dae cando in cando puntigheddos lughentes, de seguru ischerdas fuidas dae su fumajolu.

Parende s'origra, s'intendiant finas sos murmutos bassos de sas caldàias.

– At sos fogos galu allutos – aiat murmutadu Sàndokan. – Isse duncas nos est isetende.

– Amus a colare tùrdinos, capu? – aiat pregontadu Sabau.

– L'ispero. Carchi iscialupa ses bidende?

– Mancu una, capu.

– Amus a colare serente a sa prima ispiàgia, pro nos confùndere mègius cun su muntone de fundos, posca amus a riprèndere su mare abertu.

Su bentu fiat bastante dèbile, ma su mare fiat pàsidu comente chi esseret istadu de ògiu. Sàndokan aiat cumandadu de ispinnigare una bela finas in s'àrbore maistru, posca aiat ispintu sa naviu cara a sud, sighende sos ghirigoris de sa costa.

Sàndokan, semper a sa barra, non perdiat de vista su rivale ispantosu, chi dae unu momentu a s'àteru si nche podiat ischidare a s'ispessada e giagarare su mare e sa costa cun istrùscias de ferru e prumu. Si fiat ingeniende a lu trampoline, però in fondu a s'ànimo s'òmene fieru si chesciaiat de lassare cussos giassos sena sa revesa. Aiat disigiadu de s'agatare giai in Mòmpracem, ma aiat disigiadu puru un'àtera batalla orrorosa. Isse, sa Tigre de sa Malèsia, su capu de sos piratas de Mòmpracem malu a bìnchere, aiat agiomai birgòngia de si nch'andare gasi, a sa cua, che unu furone noturnu. Petzi custa idea li morigiaiat su sàmbene e li faghiat allùghere sa mirada de un'arrennegu orrorosu. Oh! Cantu li fiat agradadu unu corfu de cannone, finas comente s'ingiu de una derruta noa e prus ruinosa! Su *praho* si nche fiat istesiadu de chimbe o seschentos passos dae sa cala e s'ammaniaiat a leare su mare abertu, cando a popa, in sa trata, fiat cumpartu unu lugore istranu. Pariat chi unu diàulu e mesu de framigheddas esserent pesende dae sos isprofundos iscurosos de su mare.

– Semus pro nos traighere – aiat naradu Sabau.

– Mègius gasi – aiat rispostu Sàndokan cun unu risu ferotze. – Nono, custa furriada non fiat digna de nois.

– Est a beru, capitano – aiat rispostu su malesu. – Mègius a mòrrere cun sas armas in manos che fuire che isciacallos.

Su mare sighiat a devènnere fosforescente. In antis sa prora e in segus sa popa de linna, sos puntos lughentes si multiplicaiaint e sa trata diveniait galu prus lughente. Pariat chi su *praho* s'esseret lassende in palas unu surcu de bitume caente o de sùrfuru iscalladu.

Cussa trata, chi lughiat bia a inghèriu in s'iscurigore, non depiat colare tùrdina a sos òmines de de bàrdia de s'incrociadore. Dae unu momentu a s'àteru su cannone podiat tronare a s'ispessada.

Finas sos piratas, istèrridos in su ponte, si fiant abigiados de cussa fosforescèntzia, però nemos aiat fatu una mòvida o aiat naradu una paràula chi aeret traitu carchi pistighingiu. Issos puru non s'ischiant acunnortare a si nch'andare sena isparare unu corfu de fusile.

Una trachia de mitrallia fiat istada saludada cun una boghe de cuntentesa. Fiant in pessu colados duos o tres minutos, cando Sàndokan, chi manteniat sa mirada fissa a

s'incrociadore, aiat bidu allughende•si sos fanales de positzione.

– Forsis si nde sunt sapidos? – s' aiat preguntadu intro su coro suo.

– Lu creo, capu – aiat rispostu Sabau.

– Abbàida!

– Eja, bido chi sas ischerdas fuende dae su fumajolu sunt de prus. S'allumingiant sos fogos.

Totu in unu Sàndokan si fiat pesadu ritzu cun sa tzimitarra in manos.

– A sas armas! – aiant aboghinadu dae subra su naviu de gherra.

Sos piratas si nche fiant pesados lestros, mentres sos artillieris si nche fiant ghetados a su cannone e a sas duas ispingardas. Totus fiant prontos a s'impinnare in sa lota suprema.

A pustis de cussa prima boghe fiat sighidu unu mudore curtzu subra s'incrociadore, posca sa matessi boghe, chi su bentu nche giughiat crara finas a su *praho*, aiat torradu a nàrrere:

– A sas armas! A sas armas! Sos piratas sunt fuende!

Deretu a pustis si fiat intesu unu tumbarinu tumbende in su ponte de s'incrociadore. Si mutiant sos òmines a sos postos de cumbatimentu issoro.

Sos piratas, arrumbados a sas costanas o atrumados in palas de sos amparos formados cun truchos de àrbore, non naraiant mancu ba, ma sos liniamentos issoro, devènnidos ferotzes, traighiant su chi aiant in coro. Sos pòddighes issoro s'astringhiant a sas armas, non bidende•si s'ora de incarcerare sos canes de sas carabinas isphantosas issoro.

Su tumbarinu sighiat a tumbare in su ponte de su naviu inimigu. S'intendiant sas cadenas de sas àncoras tirriende traessu sas cubias e sos corfos sicos de su cricu.

Su vascellu si fiat ammaniende a lassare s'ancoràgiu pro assalire su naviu corsaru minoreddu.

– A su petzu tuo, Sabau! – aiat cumandadu sa Tigre de sa Malèsia. – Oto òmines a sas ispingardas!

Aiat in pessu dadu cussu cumandu, cando una frama fiat lampada a prora de s'incrociadore, subra su casteddu, illuminende totu in unu su trinchete e su bompessu. Unu iscòpiu forte fiat retumbadu, sighidu deretu dae su surrùschiu metàlicu de sa balla chi fruschiaiat peri sos pìgios de àera. Sa balla aiat iscucuradu su pinnone maistru e si fiat pèrdida in mare, pesende unu pàspiu ispumadore.

Una boghe de afuta fiat retumbada subra su naviu corsaru. Oramai bisongiaiat atzetare sa batalla e fiat su chi disigiaiant cussos ispumadores atrividos de su Mare Malesu.

Unu fumu rujastrinu fuiat dae su fumajolu de su vascellu de gherra. S'intendiant sas rodas mossende lestras s'abba, sos murrùngios sorrogrados de sas caldàias, sos cumandos de sos ufiziales, sos passos impressidos de sos òmines. Totus aiant coitadu a cùrrere a sos postos issoro de cumbatimentu.

Si fiant bidos sos duos fanales mudende logu. Su vascellu curriat contra su naviu corsaru minoreddu pro li segare sa furriada.

– Preparamus•nos a mòrrere che prodes! – aiat aboghinadu Sàndokan, chi oramai non si ingannaiait prus subra s'èsitu de cussa batalla tremenda.

L'aiat rispostu una boghe sola:

– Bivat sa Tigre de sa Malèsia!

Sàndokan, cun unu corfu poderosu de barra, aiat giradu, e mentres sos òmines suos orientaiant lestros sas belas, aiat ispintu su naviu a addobiare su vascellu pro chircare de l'acostiare e nche frundire sos òmines suos a su ponte inimigu.

Su cannonegiamentu fiat cumentzadu deretu a un'ala e a s'àtera. S'isparaiat a balla e a mitrallia.

– Ajò, tigrotos, a s'acòstiu! – aiat tronadu Sàndokan. – Sa partida no est parivile, ma nois semus sas tigres de Mòmpracem!

S'incrociadore avantzaiat lestru, mustrende s'isprone acutzu suo e seghende s'iscurigore e su mudore cun unu cannonegiamentu furiosu. Su *praho*, chi pariat unu giocàtolu postu a pare cun cussu gigante, a su cale bastaiat petzi una tambada pro lu fàghere afundare isperradu in duos, cun un'atrivimentu malu a crèere assaliat puru, cannonegende mègius chi podiat.

Sa partida però, comente aiat naradu Sàndokan, non fiat parivile, fiat antzis tropu disuguale. Non podiat proare a fàghere nudda cussu naviu minoreddu contra cussa nave poderosa fata de ferru, e armada a manera potente.

S'èsitu finale, a dispetu de su balore disisperadu de sas tigres de Mòmpracem, non depiat èssere difitzile a intzertare.

Nointames sos piratas no si perdiant de ànimu e brusiaiant sas càrrigas issoro cun lestresa isphantosa, chircende de nch'ispèrdere sos artillieris de sa coberta e de nche ghetare sos marines de sas manovras, isparende a manera furiosa subra su càsseru, subra su casteddu de prora e subra sas cofas.

A pustis de duos minutos però su naviu issoro, giagaradu dae sos tiros de sas artillieras inimigas, fiat petzi unu càncaru.

Sos àrbores fiant rutos, sas costanas fiant istadas isfundadas e finas sos amparos de trancos de àrbores non poderaiant prus a cussa traschia de ballas. S'abba intrainat dae unu pore de isperros, inundende s'istiva. E puru nemos faeddaiat de si rèndere. Cheriant mòrrere totus, ma in cue susu, in su ponte inimigu. Sas iscàrrigas in s'interi diveniant semper prus tremendas. Su petzu de Sabau oramai nche fiat ismontadu e sa metade de s'echipàgiu fiat imboladu in su ponte massacradu dae sa mitrallia.

Sàndokan aiat cumpresu chi fiat tochende s'ùrtima ora pro sas tigres de Mòmpracem.

Sa derruta fiat completa. Non fiat prus possibile a parare fronte a cussu gigante chi bombiat in cada momentu traschias de ballas. Abarraiat petzi de tentare s'acòstiu, unu machine, ca mancu in su ponte de s'incrociadore pariat chi sa bìnchida esseret riende a cussos balorosos.

Abarraiant ritzos petzi dòighi òmines, dòighi tigres però ghiadas da unu capu chi aiat unu balore malu a crèere.

– Ajò, prodes meos! – aiat aboghinadu isse.

Sos dòighi piratas, cun sos ogros in subùgiu, chi faghiant ispuma pro s'arrennegu, cun sos pùngios serrados che tenatzas in sas armas, faghende si amparu cun sos cadàveres de sos cumpàngios, si li fiant astrintos a inghìriu.

Su vascellu curriat tando a papore contra a su *praho*, pro l'afundare cun s'isprone, ma Sàndokan, in pessu chi l'aiat bidu a pagos passos, cun unu corfu de barra aiat

istransidu su tzocu e nch' aiat iscutu su naviu suo contra sa roda de babordu de s' inimigu. Fiat capitada una bete istumbada furiosa. Su naviu corsaru si fiat pinnigadu a tribordu imbarchende abba e bortulende nche mortos e fertos a modde.

– Frundide sos àncaros! – aiat tronadu Sàndokan.

Duos àncaros de frundire si fiant fichidos in sas grisellas de s' incrociadore. Tando trèighi piratas, iscassados pro s' arrennegu, sididos de vindita, si nche fiant ghetados, comente chi esserent istados un' òmine solu, a s' ingàrriu.

Agiuende si cun sas manos e cun sos pees, agarrende si a sos portellos de sas baterias e a sos libanos, fiant piligados a sa tambura, fiant arribbados a sas costanas e fiant curtos a su ponte de s' incrociadore, prima chi sos inglesos, ispantados dae un' atrivimentu gasi mannu, aarent pensadu a nche los catzare.

Cun sa Tigre de sa Malèsia a punta in antis si nche fiant frundidos contra sos artillieris, massacrende los subra sos petzos issoro, aiant annientadu sos fusileris chi fiant acudidos pro lis tancare su passu, posca, iscludende corfos de tzimitarra a manca e a dereta, fiant afilados a popa.

In cuddae, a sas boghes de sos ufitziales, sos òmines de sas baterias si fiant atrumados. Fiant sessanta o setanta, ma sos piratas non si fiant firmados a los contare e si nche fiant iscutos a manera furiosa a sas puntas de sas bajonetas impinnende una batalla titànica. Iscludende corfos disisperados, trunchende bratzos e isperrende concas, aboghinende pro isparghinare prus terrore, ruende e torrende si a pesare, como torrende in palas e tando avantzende, pro una paja de minutos fiant resèssidos a poderare totu cussos inimigos, ma, leados a corfos de muschete dae sos òmines de sas cofas, isciabulados a palas, apretados in antis a sas bajonetas, cussos balorosos fiant rutos.

Sàndokan e àteros bator, prenos de fertas, cun sas armas insambientadas finas a s' aferradorju, cun un' isfortzu poderosu s' aiant abertu su passu e aiant chircadu de arribbare a prua, pro firmare a corfos de cannone cussu trainu de òmines.

A metade de su ponte Sàndokan fiat rutu corfidu in petus dae una balla de carabina, ma deretu si nche fiat pesadu, aboghinende: – Ochie! Ochie!

Sos inglesos fiant avantzende a passu de càrriga cun sas bajonetas caladas. S' istumbada fiat istada mortale.

Sos bator piratas chi si nche fiant ghetados in antis a su capitane issoro pro l' amparare, fiant isparèssidos in mesu de un' iscàrriga de fusile, abarrende sicos; ma non fiat capitadu su matessi a sa Tigre de sa Malèsia.

S' òmine ispantosu, a dispetu de sa ferta chi butaiat sàmbene a trainos, cun unu bete brincu fiat arribbadu a sa costana de babordu, nch' aiat ghetadu cun su mutzigone de sa tzimitarra unu gabieri chi chircaiat de lu tratènnere e si nche fiat ghetadu a conca a giosso a mare, imberghende si suta sas undas nieddas.

Sa Perla de Làbuan

Unu tale òmine frunidu de una fortza gasi ispantosa, de un'energia gasi istraordinària e de unu coràgiu gasi mannu, non depiat mòrrere.

Difatis, in s'interi chi su piròscafu sighiat sa cursa sua tragadu dae sos ùrtimos corfos de sas rodas, su pirata cun unu corfu poderosu de carcàngiu torraiat a pìgiu de abba e andaiat a largu, pro no èssere segadu in duos dae s'isprone de s'inimigu o leadu a corfos de fusile.

Tratenende sas ghèmidas chi nche l'istratzaiat sa ferta e frenende s'arrenegu chi si nche lu mandigaiat, si fiat gromuradu, mantenende•si belle de su totu suta s'abba, isetende su momentu giustu pro andare cara a sas costas de s'ìsula.

Su naviu de gherra tando giraiat, a prus pagu de treghentos metros. Fiat avantzadu a su logu ue fiat isprofundadu su pirata, cun s'isperàntzia de l'iscorriolare suta sas rodas, posca aiat torradu a girare.

Si fiat firmadu unu momentu, comente chi aeret chèrfidu compidare cussu tretu de mare agitadu dae isse matessi, posca aiat torradu a cumentzare sa màrcia seghende in cada versu cussu tretu de abba, mentres sos marineris, calados in sa retza de sa delfiniera e in sas bancatzas, ghetaiant in totue sa lughe de sos fanales.

Cumbintu de su pagu profetu de sas chircas, in fines si nche fiat andadu cara a Làbuan.

Sa Tigre tando aiat ghetadu una boghe de furore.

– Bae, vascellu malaitu! – aiat aboghinadu. – Bae, ma at a bènnere sa die chi t'apo a mustrare cantu siat terribile sa vindita mea!

S'aiat coladu sa fasca supra sa ferta insambentada, pro firmare s'emorragia chi lu podiat ochière, posca, collende sas fortzas suas, si fiat postu a nadare, chirchende sas ispiàgias de s'ìsula.

Binti bortas però s'òmine ispantosu si fiat arressadu pro abbaidare su naviu de gherra chi in pessu si distinghiat e pro li ghetare una minetza terribile. Bi fiant tzertos momentos chi su pirata, fertu a morte, forsis galu indedda meda dae sas costas de s'ìsula, si poniat a sighire cussu naviu chi l'aiat aterradu e li poniat su marranu cun boghes chi no aiant prus nudda de umanu.

In fines aiat bintu sa resone, e Sàndokan aiat torradu a cumintzare sa faina traballoza punterende s'iscuru chi li cuaiat sas costas de Làbuan. Aiat nadadu gasi pro paritzu

tempus, firmende•si totora pro li torrare alenu e si nche isbarratzare de sas bestes chi l'impitzaiant, posca aiat intesu chi sas fortza li fiant benende mancu in presse.

Si li fiant inteterighende sos mermos, su respiru li fiat divenende semper prus difitzile, e pro annàghere disgràtzia a disgràtzia sa ferta sighiat a butare sàmbene, cajonende•li dolores fortes pro pro neghe de s'abba salida

Si fiat acogonadu e si fiat lassadu giùghere dae sas undas, ghighinende in pessu sos bratzos. Chircaiat de pasare male comente podiat pro li torrare àlidu. Totu in unu aiat intesu una boghe. Carchi cosa l'aiat tocadu. Forsis fiat istadu unu pische-cane? A cussa idea, a dispetu de su coràgiu suo che leone, si fiat arpiladu.

Aiat paradu de istintu sa manu e aiat agarradu unu trastu àspidu chi pariat a pigiu de abba.

L'aiat tiradu a ue fiat isse e aiat bidu chi fiat una tàula. Fiat unu cantu de sa coberta de su *praho* ue fiant galu apicadas unas cantas funes e unu pinnone.

– Mancu male – aiat murmutadu Sàndokan. – Sas fortzas meas si nche fiant andende.

Si nche fiat artziadu cun fàdigu subra sa tàula, iscugugende sa ferta, dae sos oros de sa cale, unfrados e rosigados dae s'abba de mare, essiat galu unu filu de sàmbene. Pro un'àtera ora, cuss'òmine chi non boliat mòrrere, chi non si cheriat rèndere, aiat gherradu cun sas undas, chi borta a borta cugugiaiant sa tàula, ma a pustis sas fortzas li fiant bènnidas mancu e si fiat faladu a pare, cun sas manos però galu tancadas in su pinnone.

Cumentziait a arbèschere cando una tambada forte meda nche l'aiat fatu essire dae cussu rematu, chi si podiat finas mutire belle unu dismaju. Si fiat pesadu a fàdigu cun sos bratzos e aiat abbaidadu in antis suo. Sas undas si franghiant cun burdellu a inghiriu de sa tàula, incrispende•si e ispumende. Pariat chi esserent bortulende in sos fundales.

Comente traessu una nèula sambenosa, su fertu nch'aiat sejadu a pagu tretu una costa.

– Làbuan – aiat murmutadu. – Apo a aprodare inoghe, in sa terra de sos inimigos meos?

Aiat àpidu una duda durada pagu ma posca, postas paris sas fortzas, aiat abandonadu cussas tàulas chi l'aiant sarvadu dae una morte belle segura e intendende suta pees unu sicu, fiat avanzadu cara a sa costa.

Sas undas lu tambaiant dae cada ala, aboghinende•li a inghiriu che canes arrajolados, chirchende de l'atterrare e como imberghende•lu, tando faghende•lu torrare in segus. Pariat chi l'aerent chèrfidu impedire de arribare a cussa terra malaíta. Fiat avanzadu a tòn-tonos in mesu de sos sicos e, a pustis de àere gherradu cun sas ùrtimas undas de sciacuamari, fiat assèndidu a s'oru coronadu de bete àrbores, lassende•si rùere a terra.

Sende chi s'intendiat istracu mortu pro sa porfia longa afrontada pro sa pèrdida de sàmbene bundante, aiat iscugugiadu sa ferta e l'aiat abbaidada bene. Aiat leadu una balla, forsis de pistola, suta sa de chimbe costas de su costàgiu deretu e cussu cantu de prumu, a pustis de èssere lassinadu in mesu de sos ossos, si fiat pèrdidu in sas intragnas, ma sena tocàre, dae su chi pariat, perunu mermu vitale. Forsis cussa ferta

non fiat grave, ma lu podiat devènnere si non si curaiat a sa lestra, e Sàndokan, chi unu pagu fiat pràticu, l'ischiat. Intendende a pagu tretu su murmutu de unu riigheddu, fiat andadu finas a cuddae trìsina-trìsina, aiat abertu sas lavras de sa ferta oramai unfradas pro èssere abarradas in s'abba marina, e las aiat sabunadas cun contivìgiu incarchende las posca finas a nche fàghere essire unas cantas gùtias de sàmbene.

Las aiat unidas bene, las aiat fascadas cun un'òrulu de sa camisa sua, ùnicu pìngiu chi galu giughiat bestidu, in prus de sa fasca chi reghiat su kriss.

– Apo a sanare – aiat murmutadu isse cando aiat agabbadu, e aiat naradu cussa paràula cun una fortza gasi manna de crèere agiomai chi isse fiat su mere de s'èsistèntzia sua. Cuss'òmine de ferru, nointames abbandonadu in cussa ìsula, ue non podiat agatare àteru che inimigos, sena un'amparu, sena resursas, insambentadu, sena una manu amiga chi l'aeret sucursu, fiat seguru de nch'èssire binchidore dae cussa situazione tremenda.

Aiat bufadu una paja de ingullidas de abba pro abrandare sa callentura chi cumentzaiat a li leare, posca si nche fiat trisinadu suta unu *arecche*, de su cale sas bete fògias, longas non mancu de bìndighi pees e largas chimbe o ses, faghiant a inghìriu un'umbraghe friscu. Fiat in pessu arribadu chi si fiat intesu torra benende mancu. Aiat tancadu sos ogros chi rodiaiant in unu chircu insambentadu e a pustis de àere chircadu, de badas, de abarrare ritzu, fiat rutu in mesu a s'erba, sena si trèmere. Fiat torradu in sensos petzi a pustis de oras meda, cando giai su sole, a pustis de àere tocadu su sud, falaiat cara a otzidente.

Unu sidis ardente si nche lu mandigaiat e sa ferta non prus infriscada, li cajoniaiat dolores acutzos, malos a bajulare.

Aiat chircadu de si nche pesare pro si nche trasinare a su riigheddu, ma fiat rutu deretu. Tando cussu òmine chi cheriat èssere forte che sa fera de sa cale giughiat su nùmene, cun un'isfortzu poderosu, si fiat pesadu in ghenugros, aboghinende belle cun tonu de isfida:

– Deo so sa Tigre! Curride fortzas...

Agarrende si a su truncu de su *betel*, si fiat pesadu ritzu e, abarrende ritzu pro more de una balentia de echilibriu e de energia, aiat caminadu finas a su riigheddu, e fiat rutu in s'oru suo.

Aiat istudadu su sidis, aiat infustu torra sa ferta, posca s'aiat leadu sa conca cun sas manos e aiat fichidu sa mirada a su mare chi beniat a si frànghere a pagos passos, gurgulliente surdu.

– Ah! – aiat esclamadu isse, arrodende sas dentes. – Chie lu diat nàrrere chi una die sos leopardos de Làbuan aiant àpidu bintu sas tigres de Mòmpracem? Chie l'aiat naradu chi deo, sa Tigre de sa Malèsia mala a bìnchere, fia pòdidu aprodare inoghe, bintu e fertu? E a cando sa vindita? Sa vindita! Totu sos *praho* meos, sas ìsulas meas, sos òmines meos, sos ascusòrgios meos pro nche ispèrdere custos òmines biancos odiados chi chircant de mi nche leare custu mare!

Ite mi nde importat si oe m'ant fatu mandigare su prùere, cando intre unu mese o duos apo a torrare a inoghe cun sos navios meos a nche iscùdere a custas ispiàgias sas grefas meas ispantosas sididas de sàmbene? Ite mi nde importat si oe su leopardu inglesu est manninu de sa bìnchida sua? At a èssere isse tando chi at a rùere moribundu

in pees meos! Si tremant tando totu sos inglesos de Làbuan, ca apo a mustrare a su lugore de sos fogos sa bandera isfidigada mea!

Su pirata, faeddende gosi, si nche fiat torra pesadu cun sos ogros chi bogaiant fogu, agiolotende minetzosu sa manu dereta comente chi esseret galu istringhende sa tzimitarra terribile, arpiladu, tremendu. Finas fertu fiat semper e cando s'indomabile Tigre de sa Malèsia.

– Tene passèntzia pro como, Sàndokan – aiat torradu a cumentzare isse, torrende e ruere in mesu de s'erba e sa chimuza.

– Apo a sanare, mancarì apo a dèpere abarrare unu mese, duos, tres in custa foresta e mandigare ostiones e frùtora; ma cando apo a àere recuperadu sas fortzas meas apo a torrare a Mòmpracem, a costu de mi fraigare una zatera o cròmperè una canoa e l'assachiare a corfos de kriss.

Fiat abarradu paritzas oras istèrridu suta sas fògias largas de s'*arecche*, abbaidende pistighingiadu sas undas chi beniant a mòrrere belle in pees suos cun milli murmutos. Pariat chi esseret chirchende, suta cussas abbas, sos iscafos de sos 2 navios afundados in cussos tretos o sos cadàveres de sos cumpàngios suos disgraziados.

Una callentura forte meda in s'interi lu fiat leende, mentres intendiat undadas de sàmbene artziende nche li a cherbeddos. Sa ferta li produiat turmentos fissos, ma peruna lamenta nch'essiat dae sas lavras de s'òmine ispantosù.

A sas oto su sole fiat caladu in s'orizonte e, a pustis de un'arborinu curtzu-curtzu, s'iscuru fiat caladu in su mare e si fiat isparghinadu in sa foresta.

Cussu iscurigore aiat cajonadu un'impressione mala a ispricare in s'ànimu de Sàndokan. Aiat timidu sa note, isse, su pirata fieru, chi no aiat mai timidu sa morte e chi aiat afrontadu cun coràgiu disisperadu sos perìgulos de sa ghera e sa fùria de sas undas!

– S'iscuru! – aiat esclamadu isse pesende sa terra cun sas ungras. – Deo non chèrgio chi falet sa note! Deo non chèrgio mòrrere...

S'aiat incarcadu cun ambas manos sa ferta, posca totu in unu si nche fiat pesadu. Aiat abbaidadu su mare oramai devènnidu iscuru che de trumentu; aiat abbaidadu suta sos àrbores averiguende s'umbra carca issoro; posca, leadu forsis dae un'assaltu repentinu de deliriu, si fiat postu a cùrrere che foras de se, imberghende si in su padente. A ue fiat andende? Pro ite fiat fuende? De seguru l'aiat leadu una timòria istrana. In su deliriu suo li pariat de intèndere indedda s'apeddare de canes, boghes de òmines, ùrulos de feras. Isse creiat forsis de èssere istadu giai cassadu e de èssere leadu a picu. In pagu tempus cussa cursa fiat devènnida lestra che bentu. Foras de se de su totu, si nch'iscudiat a in antis a sa maconatzina, ghetende si nche a mesu de sas matas, brinchende subra truncos rutos, rugrende trainos e istànios, aboghinende, irrochende e ghighinende che macu su kriss, s'aferradorju de su cale, prenu de diamantes, mandaiat lampizadas fuidoras.

Aiat sighidu gasi pro deghe o bìnighi minutos, intrende si nche semper de prus suta sos àrbores, ischidende cun sas boghes suas sos tumbos de sa foresta iscurigosa, posca si fiat arressadu assagadadu, batimadu.

Aiat sas lavras prenas de un'ispuma sambenosa e sos ogros tribisados. Aiat assucadu che macu sos bratzos, posca fiat rutu a terra che un'àrbore irraighinadu

dae su lampu. Fiat barionende, li pariat chi sa conca esseret a punta de l'iscopiare e chi deghe marteddos l'esserent berberende sos cherbeddos. Su coro li tocheddaiat in petus, comente chi nche l'esseret butende e dae sa ferta li pariat chi nche li fiant essende trainos de fogu.

Creiat de àere inimigos in totue. Suta sos àrbores, suta sas matas, in mesu a sos isciùscios e a sas raighinas chi istrisinaiant in su terrinu, sos ogros suos nche bidiant òmines cuados, mentres in àreas li pariat de bìdere bolende legiones de pantasma, e de ischèletros chi ballaiant a inghìriu de sas bete fògias de sos àrbores.

Unos cantos èsseres umanos si pesaiant dae su terrinu a ghèmidas, aboghinende, chie cun sas concas chi bogaiant sàmbene, chie cun sos mermos truncados e cun sos costàgios isperrados. Totus ridiant, iscacalliaiant, comente chi s'esserent befende de sa fiachesa de sa Tigre de sa Malèsia terribile. Sàndokan, leadu dae un'atacu de deliriu chi ghetaiat pore, si imbrossinaiat in terra, si nche pesaiat, ruiat, paraiat sos pùngios e minetzaiat a totus.

– Pristu dae inoghe, canes! – aboghinaiat. – Ite cherides dae mene? Deo so sa Tigre de sa Malèsia e non bos timo! Benide a m'assalire si bos atrivides! Ah! riende seis? Mi creides isentu ca sos leopardos ant fertu e bintu sa Tigre? Nono, non bi timo! Pro ite m'abbaidades cun cussos ogros de fogu? Pro ite benides a ballare a inghìriu meu? Tue puru Patan benis a mi befare? Tue puru Arantzolu de mare? Malaitos, bos nch'apo a torrare a s'inferru dae ue seis essidos! E tue Kimperlain, ite cheres? No est bastada, duncas, sa tzimitarra mea a t'ochière... Pristu totus, torrade in fundu a su mare... in su regnu de s'iscuru... in sos isprofundos de sa terra o bos apo a torrare a ochière totus! E tue Giro-Batol ite cheres? Sa vindita? Eja, l'as a àere ca sa Tigre at a sanare... at a torrare a Mòmpracem... at a armare sos *praho* suos... at a bènnere a inoghe a nch'ispèrdere totus sos leopardos... totus finas a s'ùrtimu!

Su pirata si fiat arressadu cun sas manos in pilos, sos ogros ispamparinados, sos lineamentos airados chi ghetaiant pore, in fines pesende si nche totu in unu aiat torradu a cumentzare sa cursa, aboghinende:

– Sàmbene! Dade mi sàmbene pro nch'istudare su sidis meu! Deo so sa Tigre de su mare malesu...

Aiat curtu pro tempus meda, semper aboghinende e minetzende. Fiat essidu dae sa foresta e fiat e si nche fiat ghetadu traessu unu pradu ue a s'àteru cabu li fiat partu de nche bìdere una cesura, posca si fiat torra arressadu ruende inghenugradu. Fiat a puntu malu, assagadadu.

Fiat abarradu un'iscuta faladu a pare, posca aiat chircadu de si nche torrare a pesare, ma totu in unu sas fortzas li fiant bènnidas mancu, unu belu de sàmbene l'aiat imbeladu sos ogros e fiat istrampadu a terra, ghetende un'ùrtima boghe chi si fiat pèrdida in s'iscurigore.

Lord James Guillonk

Cando fiat torradu in sensos, cun ispanu mannu, non fiat prus in su pradigheddu chi aiat rugradu in intro de note, ma in un'apostu ampru, tapetzadu de pabiru froridu de Tung e assentadu in unu letu còmodu e modde. In printzipiu aiat crèidu de èssere sonniende e s'aiat cariadu paritzas bortas sos ogros comente pro si nche ischidare, ma in presse si fiat cumbintu chi fiat totu beru. Si fiat pesadu sètzidu, pedende si prus de una borta:

– Ma ue so deo? So galu biu o mortu? – Aiat abbaidadu a inghèriu, ma no aiat bidu mancu una persone a sa cale pregontare.

Tando si fiat postu a isperiare a minudu s'apostu: fiat ampru, elegante, illuminadu dae duas bete bentanas e dae sos bidros si nche bidiant unos cantos àrbores artos meda. In unu cugione aiat bidu unu pianoforte, in subra fiant isparghinados pabiros de mùsica; in un'àteru unu cabaddete cun unu quadru chi figuraiat una marina; in mesu una mesa de mòganu cun in subra unu traballu de ricamu fatu, sena duda, dae sas manos de una fèmina e a curtzu a su letu un'iscanneddu ricu cun intàrsios de èbanu e de avòriu, subra su cale Sàndokan aiat bidu, cun praghère mannu, su kriss suo fidele e a curtzu unu libru mesu abertu, cun unu frore sicu in mesu de sas pàginas. Aiat paradu sas origras, ma no aiat intesu boghe peruna; a distàntzia però s'intendiant sonos diligos chi pariant sos acordos de una màndola o de una chiterra.

– Ma ue so deo? – s'aiat preguntadu pro sa segunda borta. – In domo de amigos o de inimigos? E chie m'at a àere fascadu e curadu sa ferta?

Totu in unu sos ogros suos si fiant firmados torra subra su libru chi bi fiat in s'iscanneddu e, ispintu dae una curiosidade mala a firmare, aiat paradu una manu e l'aiat leadu. In sa cobertina bi fiat unu nùmene imprentadu a literas de oro.

– Marianna – aiat letu isse. – Ite cheret nàrrere custu? Est unu nùmene o una paràula chi deo non cumprendo?

Aiat torradu a lèghere e, cosa istrana, si fiat intesu agitadu dae una mèllia disconnota. Carchi cosa de durche aiat corfidu su coro de cuss'òmine, cussu coro chi fiat de atzàrgiu e chi abarraiat tancadu a sas emozione prus orrorosas.

Aiat abertu su libru: fiat iscritu cun unu caràtere lèbiu, elegante e craru, ma non fiat resèssidu a cumprèndere cussas paràulas, mancari calicuna esseret simigiane a sa limba de Yanez su portoghesu. Sena lu chèrrere, ma ispintu dae una fortza misteriosa,

aiat leadu cun dilighia cussu frore chi aiat bidu pagu prima e l'aiat miradu tempus meda. L'aiat nuscadu prus de una borta dende cara a non lu guastare cun cussos pòddighes chi aiant istrintu petzi s'aferradorju de sa tzimitarra, proende pro sa segunda borta una mèllia istrana, una trèmida misteriosa, unu no isco ite in su coro; posca cuss'òmine coritostu, cuss'òmine de gherra, si fiat intesu leende dae unu disìgiu biu de si lu giùghere a lavras...

L'aiat torradu a pònnerre belle cun dispraghere in mesu a sas pàginas, aiat tancadu su libru e l'aiat assentadu torra in s'iscanneddu. Fiat tempus: sa manìllia de sa ghenna aiat giradu e un'òmine fiat intradu, caminende a bellu a bellu e cun una teteresa chi est pròpia a sos òmines de ratza anglosassone.

Fiat un'europèu, a su chi cumpariat dae sa tinta de sa pedde, de petza bastante arta e bene postu. Mustraiat belle chimbanta annos, aiat sa cara inghiriada dae una barba rujastrina, ma chi cumentzaiat a incanire, duos ogros asulos, profundos, e dae sa figura si cumprendiat chi fiat un'òmine avesu a cumandare.

– Mi cumprago de bos bìdere tranchillu; fiant tres dies chi su deliriu non bos lassaiat unu momentu de pasu.

– Tres dies! – aiat esclamadu Sàndokan, ispantadu. – Tres dies chi deo so inoghe? Duncas non so sonniende?

– Nono, non seis sonniende. Seis in domo de persones bonas chi bos ant a curare cun afetu e chi ant a fàghere de totu pro bos sanare.

– Ma chie seis bois?

– *Lord James Guillonk*, capitanu de vascellu de sa Maestade Sua s'imperatritze Vitòria geniosa.

Sàndokan si fiat atzicadu e sa fronte sua si fiat inchigiada, però si fiat ripresu deretu e, faghende un'isfortzu supremu pro non traighere s'òdiu chi aiat contra totu si chi fiat inglesu, aiat naradu:

– Bos torro gràtzias, *milord*, de totu si chi ais fatu pro mene, pro unu disconnotu, chi podiat èssere unu mortale inimigu bostru.

– Fiat dovere meu acollire in domo mea unu pòveru òmine, fertu forsis a morte – aiat rispostu su *lord*. – Comente istades como?

– Mi intendo bastante ispibillu e no apo prus dolores.

– Mi faghet praghere, ma narade mi, si non bos dispraghet, chie bos at contzadu a cussa manera? In prus de sa balla chi bos nch'apo bogadu dae su petus, sa carena bostra fiat prena de fertas fatas dae armas biancas.

Sàndokan, mancaru s'aeret isetadu custa pregunta, no aiat pòdidu fàghere a mancu de s'arborare. Nointames non si fiat traitu, nen si fiat iscunnortadu.

– Si pròpiu lu depo nàrrere, non lu dia ischire – aiat rispostu. – Apo bidu unos cantos òmines atzochiende a sos navios meos, artziare a s'acòstiu e massacrare sos marineris meos. Chie fiant? Deo non l'isco, ca nche so rutu a modde dae su primu assaltu prenu de fertas.

– Bois seis istadu, sena duda, assalidu dae sos tigrotos de sa Tigre de sa Malèsia – aiat naradu *Lord James*.

– Dae sos piratas? – aiat esclamadu Sàndokan.

– Eja, dae cussos de Mòmpracem, chi tres dies faghet fiant currillende a fùrriu de

s'isula, ma chi posca sunt istados destruidos dae unu de sos incrociadores nostros. Narade mi, ue seis istadu assalidu?

– A curtzu de sas Romades.

– Seis arribbadu a sas costas nostras nadende?

– Eja, agarradu a una tàula. Ma bois ue m'ais agatadu?

– Istèrridu in mesu de s'erba, totu leadu dae unu deliriu tremendu. E bois a ue fiais andende, cando seis istadu assalidu?

– Fia andende a nche giùghere unos cantos donos a su sultanu de Varauni, in parte de frade meu.

– Ma chie est frade bostru?

– Su sultanu de Shaja.

– Bois tando seis unu prìntzipe malesu! – aiat esclamadu su *lord*, parende li sa manu chi Sàndokan, a pustis de èssere abarradu in duda unu momentu, aiat astrintu belle cun isgrìsiu.

– Eja, *milord*.

– So cuntentu de bos àere istrangiadu e apo a fàghere su possibile pro non bos fàghere cascaviare, cando ais a èssere sanadu. Antzis si non bos diat dispràghere, amus a andare a bisitare paris su sultanu de Varauni.

– Eja e...

Isse si fiat ammudadu iscampiende sa conca, comente chi esseret chirchende de acabidare carchi istripitu indedda. Dae foras arribaiant sos acordos de una màndola, forsis sos matessi sonos chi aiat intesu pagu prima.

– Milord! – aiat esclamadu, totu leadu dae unu ajubore biu de su cale chircaiat de badas de ispricare sa cajone. – Chie est sonende?

– Pro ite, prìntzipe meu caru? – aiat preguntadu s'inglesu riende.

– Non l'isco... ma dia àere unu disìgiu biu de bidere sa persone chi est sonende gosi... Si diat pòdere nàrrere chi custa mùsica mi tocat su coro... e mi faghet proare una mèllia chi pro mene est noa e mala a ispricare.

– Isetade unu momentu –. L'aiat fatu tzinnu de si corcare e fiat essidu. Sàndokan si fiat imbaradu a su cabitzale, ma si nche fiat pesadu belle deretu comente chi esseret istadu ispintu dae una molla. Sa mèllia mala a ispricare chi l'aiat leadu pagu prima, torraiat a lu corfire cun prus violèntzia. Su coro li tocheddaiat a manera chi pariat nche l'esseret chèrfidu butare dae su petus; su sàmbene li curriat cun fùria in sas benas e sos mermos proaiant trèmidas istranas.

– Ma ite so intendende deo? – s'aiat preguntadu intre su coro suo. – Forsis m'est torrende a leare su deliriu?

Aiat in pessu pronunziadu cussas paràulas chi su *lord* fiant torrende a intrare, ma non fiat solu. In palas suas fiat avantzende, in pessu tochende su tapete, una creadura ispantosa, e bidende la Sàndokan no aiat pòdidu tratènnere una boghe de ispantu e de ammiru.

Fiat una pitzinna de sèighi o deghessete annos, de petza minore, ma istrigile e elegante, cun sas formas modelladas a manera superba, cun su chintzu gasi istrintu chi una manu sola fiat pòdida bastare a lu chinghere, cun sa pedde in colore de rosa e frisca che frore in pessu isportzeddada.

Aiat una conchighedda ammirabile, cun duos ogros asulos che s'abba de mare, una fronte de una pretzisione sena cunfrontu, suta sa cale iscastaiant duos ch'igos arcados a manera dèchida e chi belle si tocaiant. Sos pilos brundos li falaiant cun unu pilisu ammajadore, che rosina de oro, in su coritu arbu chi li cugugiai su sinu.

Su pirata, bidende cussa fèmina chi pariat pròpiu una pitzinnedda, a dispetu de s'edade sua, si fiat intesu pilisende finas in fundu a s'ànima. Cussu òmine gasi fieru, gasi coritostu, chi teniat cussu nùmene terribile de Tigre de sa Malèsia, pro sa prima borta in bida sua s'intendiat ammajadu in antis de cussa creadura gentile, in antis de cussu frore galanu nàschidu suta sos padentes de Làbuan. Su coro suo chi pagu prima tocheddaiat che porcheddu in sacu, como brusiaiat e in sas benas pariat chi l'esserent currende limbas de fogu.

– E tando, caru su prìntzipe meu, ite nde narades de cussa pitzinna galana? – l'aiat preguntadu su *lord*.

Sàndokan no aiat rispostu; firmu che un'istàtua de brunzu, isse miraiat a fissu sa giovanedda cun duos ogros chi bogaiant lampos de bramosia ardente e pariat chi no esseret mancu prus respirende.

– Male bos seis intendende? – aiat preguntadu su *lord*, chi lu fiat abbaidende.

– Nono! Nono! – aiat esclamadu cun totu su coro su pirata, torrende in sensos.

– Tando permitide mi de bos presentare a neta mea *lady* Marianna Guillonk.

– Marianna Guillonk! Marianna Guillonk! – aiat torradu a nàrrere Sàndokan, cun boghe surda.

– Itè b'agatades de istranu in su nùmene meu? – aiat preguntadu sa giovanedda, riende. – Si podet nàrrere chi bos at ispantadu meda.

Sàndokan, intendende cussa boghe, si fiat atzicadu. Mai aiat intesu una boghe gasi durche carignende sas origras suas, avesos a sa mùsica infernale de su cannone e a sas boghes de morte de sos gherradores.

– Non b'agato nudda de istranu – aiat naradu cun boghe mudada. – Est chi su nùmene bostru no est nou pro mene.

– Oh! – aiat esclamadu su *lord*. – E dae chie l'aias intesu?

– L'ia gai letu prima in su libru chi bidides inoghe e mi l'ia pensadu chi chie lu giughiat depiat èssere una creadura dèchida.

– Bois seis brullende – aiat naradu sa giòvana *lady*, faghende si ruja in cara. Posca mudende tonu, aiat preguntadu: – Beru est chi sos piratas bos ant fertu a manera grave?

– Eja, est a beru – aiat rispostu Sàndokan cun boghe surda. – M'ant bintu e fertu, ma una die apo a sanare e tando guai a cussos chi m'ant fatu mandigare su prùere.

– E meda seis sufrende?

– Nono, *milady* e como prus pagu de prima.

– Ispero chi saneis in presse.

– Su prìntzipe nostru est forte – aiat naradu su *lord* – e non mi dia ispantare de lu bìdere ritzu dae inoghe a una paja de dies

– L'ispero – aiat rispostu Sàndokan.

Totu in unu, isse chi non nche tiraiat sos ogros suos dae sa cara de sa giovanedda, in sas massiddas de sas cales curriat dae cando in cando una nue in colore de rosa, si fiat arritzadu a s'ispessada, esclamende:

– *Milady!*

– Deus mesu, ite b'at? – aiat preguntadu sa *lady* acurtziende•si.

– Narade•mi, bois ais unu nùmene milli bortas prus bellu de cussu de Marianna Guillonk, beru est?

– E cale diat èssere? – aiant preguntadu a una boghe su *lord* e sa giòvana contessa.

– Eja, eja! – aiat esclamadu Sàndokan cun prus berbore. – Podides èssere petzi bois sa creadura chi totus sos indigenos mutint sa «Perla de Làbuan»!

Su *lord* aiat aiat fatu una mòvida de ispantu e una pinniga profunda l'aiat rugradu sa fronte.

– Amigu meu – aiat naradu cun boghe grae. – Comente mai bois ischides custu, mentres m'ais naradu chi beniais dae sa penìsula malesa a tesu dae inoghe?

– No est possibile chi custu paranùmene siat arribadu finas a su paisu bostru – aiat annantu *lady* Marianna.

– Non l'apo intesu a Shaja – aiat rispostu Sàndokan, chi agiomai non si fiat traitu, – ma in sas in sas ispiàgias de sas Romades, ue so isbarcadu dies faghet. In cue m'aiant faeddadu de una pitzinna de una bellesa sena cunfrontos, cun sos ogros asulos, sos pilos profumados che sos giasminos de su Bòrneo; de una creadura chi andaiat a caddu che amàtzone e chi cassaiat atrivida sas feras; de una tzerta giovanedda chi in tzertos seros, a s'intrinada, si bidiat cumparende in sos oros de Làbuan, ammajende cun unu cantu prus durche de su murmutu de sos trainos, sos piscadores de sas costas. Ah! *milady*, deo puru una die chèrgio intèndere cussa boghe.

– Totu cussas gràtzias m'apont! – aiat rispostu sa *lady* riende.

– Eja, e bido chi cussos òmines chi m'ant faeddadu de bois m'ant naradu sa veridade! – aiat esclamadu su pirata cun borbore apassionadu.

– Lusingadore – aiat naradu issa.

– Neta mea cara – aiat naradu su *lord* – tue as a ammajare finas su prìntzipe nostru.

– Nde so cumbintu! – aiat esclamadu Sàndokan. – E cando apo a lassare custa domo pro torrare a su paisu meu a tesu, apo a nàrrere a sos cumpatriotas meos chi una fèmina giòvana de sas caras biancas at bintu su coro de un'òmine chi creiat de l'aere malu a fèrrere.

S'arresonada fiat durada galu un'iscuta, pertochende como sa pàtria de Sàndokan, como sos piratas de Mòmpracem, como Làbuan, posca, essende iscurigadu, su *lord* e la *lady* si nche fiant andados.

Cando su pirata si fiat bidu solu, fiat abarradu tempus meda firmu che roca, cun sos ogros fissos a sa ghenna dae ue fiat essida cussa giovanedda galana. Pariat chi fiat totu leadu dae pensamentos profundos e dae unu ajubore biu.

Forsis in cussu coro, chi finas a tando mai aiat proadu unu tocheddu pro fèmina peruna, in cussu momentu infuriaiat una traschia terribile. Totu in unu Sàndokan si fiat trèmidu e carchi cosa, comente unu sonu sorrogradu, aiat dumidadu in fundu a sa gula, pruntu a essire, ma sas lavras fiant abarradas tancadas e sas dentes si fiant astrintas cun prus fortza in unu tìriu longu.

Isse fiat abarradu in cue una paja de minutos, cun sos ogros boghende framas, sa cara mudada, sa fronte tiri-tiri de suore, sas manos fichidas in mesu a sa tupa de pilos

longos, posca cussas lavras chi non si cheriant iscantzare aiant abertu un'aidu dae ue fiat esside lestru unu nùmene.

– Marianna!

A pustis su pirata no si fiat frenadu prus.

– Ah! – aiat esclamadu isse, belle cun arrennegu e torchende•si sas manos. – Intendo chi so devennende macu... chi deo... l'amo!

Sanada e amore

*L*ady Marianna Guillonk fiat nàschida suta su bellu chelu de Itàlia, in sos oros de su golfu de Nàpoli ispantosu, dae mama italiana e dae babbu inglesu. Abarrada òrfana a ùndighi annos e erede de una sustàntzia bundante, fiat istada collida dae tziu suo James, s'ùnicu custrintu chi tando s'agataiat in Europa.

In cussos tempos James Guillonk fiat unu de sos prus atrividos lupos de mare de sos duos mundos, mere de una nave armada e echipagiada pro sa gherra, pro agiuare a James Brooke, devènnidu prus tardu *rajah* de Sarawack, a nch'ispèrdere sos piratas malesos, inimigos terribiles de su cummèrtziu inglesu in cussos mares a tesu. Mancari *lord* James, rude che a totu sos marineris, chi non fiat bonu a nudrigare cale si siat afetu, no aeret proadu adduddos bundantes pro sa giòvana neta, prus che l'afidare a manos istràngias, l'aiat imbarcada in sa nave sua giughende nche la in Bòrneo e esponende la a sos perìgulos mannos de cussas crotzeras pesantes. Pro tres annos sa giovanedda fiat istada testimòngia de cussas batallas crudeles, ue moriant mìgias de piratas e chi aiant dadu a su chi depiat devènnere su *rajah* Brooke cussa tzelebridade trista chi aiat cummòvidu meda e aiat indignadu sos cumpatriotas suos matessi.

Una die però *lord* James, istracu de matanzas e de perìgulos, forsis ammentende si de àere una neta, aiat abandonadu su mare e si fiat istabilidu in Làbuan, intumbende si nche suta sos padentes mannos de su tzentru.

Lady Marianna, chi tando fiant intrende in sos batòrdighi annos, e chi in cussa bida perigulosa aiat achistadu una fieresa e un'energia ùnica, mancari esseret parta una pitzinnedda istasida, aiat chircadu de si rebellare a su chi cheriat su tziu, creende de non si pòdere avesare a cussu isulamentu e a cussa bida belle agreste, ma su lupu de mare, chi pariat de non nudrigare afetu meda pro issa, fiat abarradu firmu che roca.

Custrinta a subire cussa presonia istrana, si fiat dada a cumprire de su totu s'educatzione sua, chi finas a tando no aiat àpidu su tempus de curare. Frunida de una boluntade tosturrada, a pagu a pagu aiat mudadu sos ìmpetos ferotzes, leados in cussas batallas aspras e crudeles, e cussa grispesa leada in sa bida fitiana cun sa gente de mare. Gasi fiat devènnida una amantiosa appassionada de sa mùsica, de sos frores, de artes bellas, gràtzias a sos cussigios de un'antiga cunfidente de sa mama, morta prus a tardu pro neghe de su clima su clima tropicale ardente. Cun su megiorare

de s'educatzione, mancarì chistende in fundu a s'ànima carchi cosa de sa fieresa antiga, fiat devènnida bona, de bonu coro, caridadosa.

No aiat abandonadu sa passione pro sas armas e sos esertzìtzios violentos, e a s'ispissu, amàtzone rebelle, travigaiat sos bete padentes, sighende finas sas tigres, o che pare a una nàjade si tufaiat atrivida in sas undas asulas de su Mare malesu; ma prus a s'ispissu s'agataiat in cuddae ue sa misèria o sa malasorte s'acaniat, giughende sucursos a totu sos indigenos a fùrriu, a cussos indigenos chi *lord James* òdiat a morte, che erèntzia de piratas antigos.

E gasi cussa pitzinna, cun s'atrivimentu suo e sa bonidade sua e pro sa bellea sua, si fiat merèssida cussu paranùmene de «Perla de Làbuan», paranùmene boladu gasi indedda e chi aiat fatu tocheddare su coro de s'ispantosa Tigre de sa Malèsia. Ma suta cussos padentes, belle indedda dae cada creadura tzivile, sa pitzinna, devènnida giovanedda, non si fiat abigiada de èssere fèmina; ma cando aiat bidu cussu pirata fieru, sena ischire pro ite, issa aiat proadu unu ajubore istranu. Ite fiat tando? Issa non l'ischiat, ma si lu bidiat semper in dae antis, e a de note si lu bidiat in bisione, cuss'òmine dae figura gasi fiera, chi aiat sa nobiltade de unu sultanu e chi aiat sa galanteria de unu cavaliere europeu, cuss'òmine cun sos ogros lughentes, cun sos pilos nieddos longos e cussa cara ue si leghiat a lìteras craras unu coràgiu prus che rude e un'energia prus ùnica chi non rara. A pustis l'àere ammajadu cun sos ogros suos, cun sa boghe sua, cun sa bellea sua, fiat abarrada issa puru ammajada e binta.

Aiat a primu chircadu de reagire contra cussu tocheddu de coro, chi pro issa fiat nou, comente fiat nou pro Sàndokan, ma de badas. Intendiat semper chi una fortza mala a bajulare l'ispinghiat a torrare a bìdere cuss'òmine e chi no agataiat sa calma de prima si no a curtzu suo; s'intendiat felitze petzi cando fiat a costàgiu de su letu suo e cando li illepiat sos dolores fortes de sa ferta cun s'arresonare suo, cun sos risitos suos, cun sa boghe sua primorosa e cun sa màndola sua. E bisongiaiat de lu bìdere in cussos momentos, a Sàndokan, cando issa cantaiat sas cantzones durches de su paisu nadiu suo, acumpangende·las cun sos sonos d'iligos de s'istrumentu melodiosu.

Tando non fiat prus sa Tigre de sa Malèsia, non fiat prus su pirata coritostu. Mudu, bramosu, titi-tiri de suore, tratenende su respiru, pro no isbeliare cun s'alenu cussa boghe argentina e melodiosa, ascurtaiat comente un'òmine chi sònniat, comente chi aeret chèrfidu imprentare in sa mente cussa limba disconnota chi nche l'imbrigiagiat, chi l'abrandaiat sos turmentos de sa ferta, e cando sa boghe, a pustis de àere vibradu un'ùrtima borta, moriat cun s'ùrtima nota de sa màndola, lu bidiat abarrende tempus meda in cussu assèliu, cun sos bratzos parados comente chi aeret chèrfidu atràere sa pitzinna, cun sa mirada framante fissa in cussa ùmida de issa, cun su coro a bàntzigu e sas origras paradadas comente chi esseret galu ascurtende.

In cussos momentos isse non s'ammentaiat prus de èssere sa Tigre, si nche ismentigaiat Mòmpracem sua, sos *praho* suos, sos tigrotos suos e su portoghesu, chi forsis in cussas oras, creende·lu mortu, vengaiat sa morte sua cun chissai cales iscarmentos crudeles.

Sas dies gasi bolaiant lestras e sa sanada, agiuada meda dae sa passione chi nche li mandigaiat su sàmbene, protzediat lestra.

A borta de die de sa de bìndighi dies su *lord*, intradu a s'ispessada, aiat agatadu su pirata ritzu, prontu a essere.

– Oh! amigu meu dignu! – aiat esclamadu allegru. – So cuntentu mannu de bos bìdere ritzu!

– Non fiat prus possìbile a abarrare in letu, *milord* – aiat rispostu Sàndokan. – De su restu m'intendo bastante forte de pòdere gherrare cun una tigre.

– Bene meda, tando bos apo a pònnere a sa proa!

– E comente?

– Apo invitadu unos cantos amigos caros a cassare una tigre chi a s'ispissu travigat serente sas cresuras de su parcu meu. Dadu chi bos bido sanadu, custu sero apo a andare a los avèrtere chi cras mangianu amus a cassare sa fera.

– Apo a èssere de sa partida, *milord*.

– Lu creo, ma como narade mi, ispero chi ais a abarrare òspite meu carchi tempus.

– *Milord*, afares graves mi mutint aterue e bisòngiat chi bos lasse a coitu.

– A mi lassare! Non bi penseis, pro sos afares b'at semper tempus e bos averto chi deo non bos apo a lassare mòdere prima de carchi mese; ajò promitide mi de bos tratènnere.

Sàndokan l'aiat abbaidadu cun duos ogros chi bogaiant lampos. Pro isse, abarrare in cussa villa, acanta a sa giovanedda chi l'aiat ammajadu, fiat sa bida, fiat totu. Non pediat de prus pro su momentu.

Ite nde li importaiat a isse si sos piratas de Mòmpracem l'esserent pranghende che mortu, cando podiat bìdere galu pro dies meda cussa pitzinna divina? Ite nde li importaiat a isse de Yanez fidele suo, chi forsis lu fiat chirchende cun pistighèngiu in sos oros de s'ìsula, gioghende si s'esistèntzia sua, cando Marianna cumentzaiat a l'amare? E ite nde l'importaiat a isse si no intendiat prus su tronare de sas artillierias fumosas, cando podiat galu intèndere sa boghe delitziosa de sa fèmina amada, o proare sas emozionees terribiles de sas batallas, cando issa li faghiat proare emozionees prus sublimes? E in fines ite nde li importaiat a isse si curriat su perìgulu de èssere iscobertu, forsis tentu, forsis mortu, cando podiat respirare galu sa matessi àera chi alimentaiat a Marianna sua, bìvere in mesu a sos bete padentes ue biviati issa?

Totu si nch'aiat pòdidu ismentigare pro sighire galu gasi pro chentu annos, a Mòmpracem sua, sos tigrotos suos, sos navios suos e finas sas vinditas suas crudeles.

– Eja, *milord*, deo apo a abarrare finas a cando cherides – aiat naradu isse, cun ìmpetu. – Atzeto s'ospitalidade chi bois cun totu su coro m'offerides e si mai una die, no ismentigheis custas paràulas, *milord*, nois nos amus a imbènnere non prus amigos, ma inimigos fieros, cun sas armas, m'apo a ammentare sa reconnoschèntzia chi bos depo.

S'inglesu l'aiat abbaidadu ispantadu.

– Pro ite mi faeddades in custa manera? – aiat preguntadu.

– Forsis una die l'ais a ischire – aiat rispostu Sàndokan, cun boghe grae.

– Non chèrgio indagare pro como sos segretos bostros – aiat naradu su *lord*, riende. – Apo a isetare cussa die.

Aiat bogadu su rellògiu e aiat abbaidadu.

– Bisòngiat chi moa deretu, si depo abbisare sos amigos de sa cassa chi amus a cumentzare. Adiosu, prìntzipe meu caru – aiat naradu.

Fiat pro essere, cando si fiat firmadu, narende:

– Si cherides falare a su parcu, ais a agatare a neta mea, chi ispero bos fatzat cumpannia bona.

– Gràtzias, *milord*.

Fiat cussu chi disigiariat Sàndokan, de si pòdere agatare, finas pro pagos minutos, solu cun sa giovanedda, forsis pro l'iscopiare sa betedde passione chi nche li fiat mandighende su coro.

In pessu chi si fiat bidu solu, si fiat acurtziadu lestru a una bentana chi s'acaraiat a unu parcu illacanadu.

In cuddane, suta s'umbra de una magnòlia de Tzina, binche-binche de froes cun su nuscu forte, sètzida in unu truncu bortuladu de un'arenga, bi fiat sa giòvana *lady*. Fiat sola, pensamentosa, cun sa màndola in ghenugros. A Sàndokan li fiat parta una tzeleste bisione. Totu su sàmbene nche li fiat artziadu a conca, e su coro aiat cumentzadu a li tocheddare cun impetu malu a contare.

Isse fiat abarradu in cue, cun sos ogros fissos a sa giovanedda cun passione, tratenende finas su respiru, comente chi esseret timende de la iscunsertare.

Totu in unu però fiat torradu in segus, mandende una boghe afogada, chi fiat partu un'ùrulu indedda. Sa cara si fiat mudada a manera orrorosa, leende un'espressione ferotze.

Sa Tigre de sa Malèsia, finas a tando ammajada, faturada, como chi s'intendiat sanada, totu in unu si nche ischidaiat. Torraiat s'òmine ferotze, isfidigadu, crudele, cun su coro malu a bìnchere dae cada passione.

– Ite so faghende deo? – aiat esclamadu, cun boghe sorrograda, colende·si sas manos in sa fronte ardente. – Ma chi siat pròpiu beru chi deo amo cussa pitzinna? Est istadu unu bisu o unu machine malu a ispiegare? Chi deo non sia prus su pirata de Mòmpracem, pro m'intèndere atiradu dae una fortza mala a resistere cara a cussa figia de una ratza a sa cale deo apo giuradu un'òdiu eternu?

Deo amare! Deo chi apo proadu petzi ìmpetos de òdiu e chi apo su nùmene de una fera crudele! Forsis deo mi nche dia ismentigare de Mòmpracem mea agreste, de sos fideles tigrotos meos, de Yanez meu, chi mi isetant chissai cun cales pistighingios? Forsis deo mi nche ismèntigo chi sos cumpatriotas de cussa pitzinna sunt isetende petzi su momentu adatu pro nch'ispèrdere sa potèntzia mea?

A largu custa bisione chi m'at persighidu pro notes meda, a largu custos pàrpidos chi non li deghent a sa Tigre de sa Malèsia! Istudamus·nche custu vulcanu chi mi brùsiat su coro e faghimus imbetzes nàschere milli isprofundos intre a mie e cussa sirena incantadora!

Ajò, Tigre, faghe intèndere s'ùrulu tuo, tuta·nche sa reconnoschèntzia chi depes a custas persones chi t'ant curadu, bae, fui a largu dae custos logos, torra a cussu mare chi sena lu chèrrere t'at ispintu a custas ispiàgias, torra su pirata timidu de Mòmpracem ispantosa!

Faeddende gosi Sàndokan si fiat pesadu in antis de sa bentana cun sos pùngios serrados e sas dentes astrintas, tremende·si pro s'arrennegu.

Li fiat partu de èssere devènnidu unu gigante e de intèndere indedda sas boghes de sos tigrotos suos chi lu mutiant a sa batalla e su tumbu de sas artillierias.

Nointames isse fiat abarradu in cue, comente incravadu in antis de sa bentana, tratesu dae una fortza prus manna de sa fùria sua, cun sos ogros semper fissos cun ardore subra sa giòvana *lady*.

– Marianna! – aiat esclamadu totu in unu. – Marianna!

A cussu nùmene adoradu, cussu isborroco de arrennegu e de òdiu fiat isgheladu che neula a su sole. Sa Tigre torraiat òmine e in prus amante!

Sas manos suas fiant curtas sena si nd’abbigiare a su gantzu e cun una mòvida lestra aiat abertu sa bentana. Un’isbùfida de àera tèbia, càrriga de su nuscu de milli froes, fiat intrada in s’apostu. Respirende cussos profumos balsànicos, su pirata si fiat intesu che imbrigu e ischidende·li in coro, prus forte chi non mai, cussa passione chi unu momentu prima aiat chircadu de allupare.

Si fiat incurbadu subra s’antarile e aiat ammiradu a sa muda, treme-treme, delirende, sa *lady* galana. Una frebba forte nche lu mandigaiat, su fogu li iscoitaiat in sas benas ghetende·si·nche a su coro, nues rujas lu curriant in antis de sos ogros, e in mesu a custas puru bidiat semper cussa chi l’aiat ammajadu.

Cantu fiat abarradu in cue? De seguru tempus meda, ca cando fiat torradu in sensos, sa giòvana *lady* non fiat prus in su parcu, fiat intrinadu, s’iscuru fiat caladu e in chelu lughiant mìgias de isteddos.

Si fiat postu a passigiare peri s’apostu, cun sas manos in rughe in petus e sa conca incurbada, totu pigadu dae pensamentos neghidados.

– Abbàida! – aiat esclamadu, torrende cara a sa bentana e a pònnere sa fronte ardente a s’àera frisca de sa note. – Inoghe sa felitzidade, inoghe una bida noa, inoghe un’incantu nou, durche, pàsidu; in cuddae Mòmpracem, una bida tempestosa, uraganos de ferru, tronare de artillieras, matanzas orrorosas, sos *praho* meos lestros, sos tigrotos meos, Yanez meu bonu! Cale de custas duas bidas?

E puru totu su sàmbene meu brùsiat, cando deo penso a custa pitzinna chi m’at fatu tocheddare su coro galu prima de la bidere, e in sas benas m’intendo currende brunzu fùndidu, cando deo penso a issa. Si diat nàrrere chi deo la pòngio in antis a sos tigrotos meos e a sas vinditas meas! E puru mi birgòngio de mene, pensende chi issa est sa figia de cussa rèpula chi deo òdio gasi a fundu! E si mi nche la dia ismentigare?

Ah! tue ses sambenende pòveru coro meu, tue non lu cheres duncas?

Prima fia su terrore de custos mares, prima no aia mai ischidu ite fiat afetu, prima aia tastadu petzi s’imbriaghera de sas batallas e de su sàmbene... e como intendo chi non dia apretziare prus nudda indedda dae issa!

Fiat abarradu a sa muda parende s’origra a su frusiare de sas chimas e a sa mùida de su sàmbene suo.

– E si dia pònnere sa foresta divina tra mene e cussa fèmina, posca su mare, posca s’òdiu? – aiat torradu a cumentzare isse. – Òdiu! E deo la dia pòdere odiare a custa? E puru bisòngiat chi deo fua, chi torre a Mòmpracem mea, in mesu a sos tigrotos meos! Si deo dia abarrare inoghe sa frebba mi nche diat mandigare totu s’energia mea, m’intendo chi nche dia istudare pro semper sa potèntzia mea, chi non dia èssere prus sa Tigre de sa Malèsia... Ajò tando, moimus!

Aiat abbaidadu a giosso: petzi tres metros lu dividiant dae su terrinu. Aiat paradu s’origra, no aiat intesu perunu istripitu.

Nch'aiat brincadu s'antarile, e fiat brincadu lèbiu in mesu a sas pasteras e fiat afiladu cara a s'àrbore, ue pagas oras prima fiat sètzida Marianna.

– Fiat inoghe chi issa si fiat pasende – aiat murmutadu isse cun boghe trista. – Oh! cantu fias bella o Marianna! E deo non t'apo a bìdere prus! E no apo a intèndere prus sa boghe tua, prus... prus...

Si fiat incurbadu subra s'àrbore e nch'aiat boddidu unu frore, una rosa de padente, chi sa giòvana *lady* aiat lassadu rùere. L'aiat mirada pro tempus meda, l'aiat nuscada prus de una borta, e si l'aiat cuada in petus cun passione, duncas fiat andadu lestru cara a sa cresura de su parcu murmutende:

– Ajò Sàndokan; est totu agabbadu!

Fiat arribadu suta sa cresura e fiat pro leare sa fuida, cando totu in unu fiat torradu in segus, cun sas manos in pilos, sa mirada inchigiada, ghetende un'ispètzie de sucutu.

– Nono! Nono.. – aiat esclamadu isse, cun boghe disisperada. – Nono non potzo, non potzo! Chi si nche isprofundet Mòmpracem, chi mòrgiant sos tigrotos meos, chi si nch'isperdat sa potèntzia mea, deo abarro!

Si fiat postu a cùrrere in su parcu comente chi aeret tìmidu de si torrare a agatare suta sas cresuras de sa muràllia, e si fiat firmadu petzi suta sas bentanas de s'istàntzia sua. Fiat abarradu in duda un'àtera borta, posca cun unu brincu si fiat agarradu a sa camba de un'àrbore e fiat arribadu a s'antarile.

Cando si fiat agatadu in cussa domo chi aiat lassadu cun sa detzisione firma de non bi torrare mai prus, s'aiat intesu unu segundu sucutu in fundu a sa gula/gurgùgiu.

– Ah! – aiat esclamadu isse. – Sa Tigre de sa Malèsia est punta de mòrrere.

CAPITULU VIII

Sa cassa a sa tigre

Cando, in pessu arbèschidu, su *lord* fiat bènnidu a tocheddare a sa ghenna, Sàndokan no aiat galu chinnidu ogru.

Ammentende·si de sa partida de cassa, in unu paterfilu nche fiat brincadu dae su letu, aiat coladu in sas pinnigas de sa chintòrgia su fidele kriss e aiat abertu sa ghenna, narende:

– Aco·mi, milord.

– Bene meda – aiat naradu s’inglesu. – Non creia de bos agatare gasi prontu, prìntzipe caru. Comente istades?

– M’intendo gasi forte de nche irraighinare un’àrbore.

– E tando boliamus·nos. In su parcu nos isetant ses bravos cassadores, chi non si bient s’ora de iscuilare sa tigre chi sos batidores meos nch’ant arregradu in unu padente.

– So prontu a bos pònneru fatu; e *lady* Marianna at a bènnere cun nois?

– E tzertu, antzis creio chi nos siat isetende.

Sàndokan aiat in pessu tratesu una boghe de cuntentesa.

– Ajò, *milord* – aiat naradu – so brusiende dae su disìgiu de addobiare sa tigre.

Fiant essidos e fiant colados in un’apostu de netu, cun sos muros tapetzados de cada genia de armas. Fiat in cue chi Sàndokan aiat agatadu sa giòvana *lady*, bella prus chi non mai, frisca che rosa, ispantosa in su costùmene asulu suo, chi risaltaiat a manera bia suta sos pilos brundos suos.

Bidende·la, Sàndokan si fiat arressadu comente illuinadu, posca andende in presse a l’addobiare l’aiat naradu, astringhende·li sa manu:

– Bois puru de sa partida?

– Eja, prìntzipe; m’ant naradu chi sos cumpatriotas bostros sunt balentes meda in cassa che a custas e bos chèrgio bìdere.

– Deo apo a incravare sa tigre cun su kriss meu a bos apo a donare sa pedde sua.

– Nono! Nono! – aiat esclamadu isse assustada. – Bos diat pòdere tocàre carchi disgràzia noa.

– Pro bois, *milady*, mi dia fàghere ischirriolare, ma non timeis, sa tigre de Làbuan non m’at a atterare.

In cussu momentu su *lord* si fiat acurtziadu, porrende a Sàndokan una carabina rica.

– Leade prìntzipe – aiat naradu. – Una balla carchi borta balet prus de su kriss prus atzargiadu. Ajò como chi sos amigos nos isetant.

Fiant falados a su parcu ue los fiant isetende chimbe cassadores; bator fiant colonos de sos terrinos a fùrriu, su de chimbe imbetzes fiat un’elegante ufitziale de marina, Sàndokan, bidende•lu, sena ischire a manera crara pro ite, aiat proadu deretu pro cussu giòvanu unu disgèniu furiosu, però aiat negadu cussu sentimentu e aiat pòrridu sa manu a totus.

A s’addòbiu, s’ufitziale l’aiat abbaidadu a fissu e a manera istrana, posca, aprofitende de su momentu chi nemos li fiat dende cara, si fiat acurtziadu a su *lord*, chi fiat esaminende s’isseddadura de unu caddu, narende•li totu in unu:

– Capitanu, creo de àere giai bidu cussu prìntzipe malesu.

– Ue? – aiat preguntadu su *lord*.

– Non mi l’ammento bene, ma nde so seguru.

– Bah! Bos seis faddende, amigu meu.

– L’amus a bìdere a pustis, *milord*.

– E siat. A caddu, amigos, chi est totu pruntu! Dade cara chi sa tigre est manna meda e chi at farrancas potentes.

– L’apo a ochiere a balla sola e apo a ofèrrere sa pedde a *lady* Marianna – aiat naradu s’ufitziale.

– Ispero de l’ochiere prima de bois, signore – aiat naradu Sàndokan.

– L’amus a bìdere, amigos – aiat naradu su *lord*. – Ajò, a caddu!

Sos cassadores s’aiant sètzidu sos caddos chi fiant nche istados giutos a cue dae unos cantos tzeracos, mentres *lady* Marianna setziat unu *poney* bellu a beru cun su ghentinu biancu che nie.

A unu sinniale de su *lord* totus fiant essidos dae su parcu, cun paritzos batidores e duas dosinas de bete canes a punta in antis.

In pessu fora, su drapellu si fiat partzidu, depende chertorare unu bete padente chi s’isterriat finas a mare.

Sàndokan, chi setziat una bestia reberde, si nche fiat intradu a una caminera astrinta, ispinghende•si cun atrivimentu a in antis pro èssere su primu a nche iscuilare sa fera; sos àteros aiant leadu afileadas diferentes e àteras camineras.

– Bola, bola! – aiat esclamadu su pirata, ispuntorgende cun fùria s’animale nobile, chi sighiat unos cantos canes apeddende. – Bisòngiat chi mustre a cussu ufitziale lebriscu, sa balentia mea. Nono, no at a èssere isse chi at a donare sa pedde de sa tigre a sa *lady*, mancarì perda sos bratzos o mi fatza iscuartarare.

In cussu momentu unu ischìllu de trumba fiat retumbadu in mesu de su padente.

– Nch’ant iscuiladu sa tigre – aiat murmutadu Sàndokan. – Bola, caddu, bola!

Aiat rugradu che lampu unu tretu de foresta carca de *durion*, de càules parmitzos, de *arecche* e betedde àrbores de cànfora e nch’aiat tentu ses o sete batidores chi fuiant.

– A ue seis currende? – aiat preguntadu.

– Sa tigre! – aiant esclamadu sos fuidores.

– Ue?

– Fache a s’istàniu!

Su pirata fiat caladu dae sa sedda, aiat ligadu su caddu a su truncu de un' àrbore, s' aiat postu su kriss in dentes e agarrada sa carabina fiat afiladu fache a s' istàniu inditadu.

In s' àera si intendiat unu fragu forte de agreste, fragu particolare de sos felinos e chi durat carchi tempus finas a pustis chi nche sunt colados.

Aiat abbaidadu subra sas cambas de sos àrbores dae ue sa tigre nche li podiat andare a subra e aiat sighidu cun abbìgiu sos oros de s' istàniu, chi fiat trubuscadu.

– Sa fera est colada inoghe – aiat naradu. – Sa marfusa nch' at coladu s' istàniu pro collionare sos canes, ma Sàndokan est una tigre prus malincrinida.

Fiat torradu a ue fiat su caddu e si l' aiat torradu a sètzeru. Fiat in punna de mòere, cando aiat intesu a pagu tretu un' isparu sighidu dae una boghe, chi l' aiat fatu atzicare. Fiat afiladu lestru fache a su logu ue fiat retumbadu su tzocu e in mesu a una lascura minoredda nch' aiat bidu sa giòvana *lady* subra su *poney* biancu e sa carabina galu fumiende in manos. In unu lampu fiat a curtzu suo, ghetende una boghe de cuntentesa.

– Bois... inoghe... sola! – aiat esclamadu.

– E bois, prìntzipe, comente mai bos agatades inoghe? – aiat preguntadu issa incrabuddida.

– Fia sighende sas trataas de sa tigre.

– Deo puru.

– Ma contra a chie ais isparadu?

– A sa fera, ma si nch' est fuida sena èssere la tocare.

– Pro Deus! Pro ite pònneru in perìgulu sa bida contra una fera sìmile?

– Pro bos impedire s' aconcada de la pugnalare cun su kriss bostru.

– Ais isballiadu, *milady*. Ma sa fera est galu bia e su kriss meu est pruntu a l' isperare su coro.

– Non l' ais a fàghere! Seis coragiosu, l' isco, bos lu lego in ogros, seis forte, seis àgile che tigre, ma una cumbata a chintzada cun sa fera diat pòdere èssere s' ùrtima pro bois.

– Itu mi nde importat! Deo dia chèrrere a mi cajonare fertas crudeles, de nd' àere pro un' annu intreu.

– Ello pro ite? – aiat preguntadu sa giovanedda ispantada.

– *Milady* – aiat naradu su pirata, acurtziende si semper de prus. – Ma no ischides chi su coro meu tzocat cando penso chi at a bènnere una die chi bos apo a dèpere lassare pro semper e non bos apo a bìdere mai prus? Si sa tigre mi diat iscorriolare, a su mancu dia abarrare galu in domo bostra, dia godire un' àtera borta de cussas emotziones durches proadas cando, bintu e fertu, fia istèrridu in su letu de dolore. Dia èssere felitze, felitze meda, si àteras fertas crudeles mi diant custringhere a abarrare galu cun bois, a respirare sa matessi àera bostra, a torrare a intèndere galu sa boghe bostra carignosa, a m' imbriagare galu cun sas miradas bostras, su risitu bostru!

Milady, bois m' ais ammajadu, deo intendo chi a largu dae bois non dia ischire prus bìvere, non dia àere prus paghe, dia èssere un' infelitze. Ma ite m' ais fatu? Itu nd' ais fatu de su coro meu chi unu tempus fiat malu a rugrare dae cada passione? Abbaidade; petzi a bos bìdere mi tremet cada mermu e intendo su sàmbene brusiende in sa benas.

Marianna, in antis a cussa apassionada e repentina cunfessione, fiat abarrada a sa

muda, ispantada, ma no aiat retiradu sas manos chi su pirata l'aiat leadu e istringhiat cun fortza.

– Non bos artuddeis, *milady* – aiat torradu a cumentzare sa Tigre, cun una boghe chi falaiat che mùsica carignosa a su coro de s'òrfana. – Non bos artuddeis si bos cunfesso s'amore meu, si bos naro chi deo, mancari fìgiu de una ratza de colore, bos adoro che unu deus, e chi una die bois puru m'ais a amare. No isco, dae su primu momentu chi mi seis cumparta, deo no apo àpidu prus bene in custa terra, sa conca mea s'est pèrdida, bos apo semper inoghe, fissa in su pensamentu meu, die e note.

Ascurtade.mi, milady, est gasi potente s'amore chi mi brùsiat in petus, chi pro bois dia gherrare contra totu sos òmines, contra su destinu, contra a Deus! A cherides èssere mea? Deo bos apo a fàghere devènnere sa reina de custos mares, sa reina de sa Malèsia. Cun una paràula bostra, treghentos òmines prus ferotzes de sa tigres, chi non timent nen prumu, ne atzàrgiu, s'ant a pesare e ant a invàdere sos istados de su Bòrneo pro bos dare unu tronu. Bogade a pìgiu totu su prus bramades e l'ais a àere. Apo unu pore de oro pro pòdere comporare deghe tzitades, apo navios, sordados, apo cannones e apo podere, prus podere de su chi podides immaginare.

– Deus meu, ma chie seis bois? – aiat pregontadu sa giovanedda, aturdida dae cussu trumùghine de promissas e ammajada dae cussos ogros chi pariant boghende framas.

– Chie so deo! – aiat esclamadu su pirata, inchigende•si. – Chie so deo!

Isse si fiat acurtziadu semper de prus a sa giòvana *lady* e, abbaidende•la a fissu, l'aiat naradu cun boghe grae:

– So inghiriadu dae un'iscuru chi est mègius a no isperare, pro como. Depides ischire chi in palas de custu iscuru b'at cosa terribile, orrorosa, e depides ischire puru chi deo apo unu nùmene chi ghetat pore a totu sas populatziones de custos mares, non solu, faghet trèmere peri su sultanu de su Bòrneo e finas sos inglesos de cust'ìsula.

– E bois narades de m'amare, bois, gosi potente – aiat murmutadu sa giovanedda cun boghe afogada.

– Gasi meda chi pro more bostru mi diat èssere possibile cada cosa; bos amo de cussu amore chi faghet fàghere miràculos e delitos paris. Ponide•mi a sa proa: faeddade e deo bos apo a ubbidire che un'iscrau, sena una lamenta, sena unu suspìru.

Cherides chi mi fatza re pro bos dare unu tronu? Deo l'apo a fàghere. Si cherides chi deo, chi bos amo che macu, torre a cussa terra dae ue so mòidu, deo apo a torrare, mancari depa marturiare su coro meu pro semper; si cherides chi deo m'ochia in antis bostru, deo m'apo a ochiere. Faeddade, ca sa conca mea si perdet, su sàmbene mi brùsiat, faeddade, *milady*, faeddade!

– E tando amade•mi – aiat murmutadu issa, chi s'intendiat binta dae un'amore gasi mannu.

Su pirata aiat ghetadu una boghe, ma una de cussas boghes chi a raru essint dae una gorgoena umana. Belle in su matessi tempus fiant retumbados duos o tres corfos de fusile.

– Sa tigre! – aiat esclamadu Marianna.

– Est sa mea! – aiat aboghinadu Sàndokan.

Aiat cravadu sos isprones in sa bentre de su caddu e fiat mòidu che lampu, cun sos

ogros lughentes de atrivimentu e su kriss astrintu, sighidu dae sa giovanedda chi si intendiat atraida dae cussu òmine chi si giogaiat a manera gasi atrivida s'esistèntzia sua, pro mantènnere una promissa.

Tregentos passos prus addae bi fiant sos cassadores. In antis issoro, a pee, s'avantziaiat s'ufitzialeddu de marina cun su fusile puntadu fache a unu grustu de àrbores. Sàndokan si nche fiat ghetadu dae sa gropera, aboghinende:

– Sa tigre est sa mea!

Pariat una segunda tigre; faghiat brincos de sèighi pees e urulaiat che fera.

– Prìntzipe! – aiat aboghinadu Marianna, chi si nche fiat falada dae caddu. Sàndokan no intendiat a nemos in cussu momentu, e sighiat a avanzare currende.

S'ufitziale de marina, chi fiat a punta in antis de deghe passos, intendende•lu acurtziende, aiat puntadu in presse su fusile e aiat isparadu a sa tigre chi fiat suta unu bete àrbore, cun sas pupias minoreddeddas, sas farrancas poderosas abertas, pronta a si nche ghetare. Su fumu non fiat galu ispanniadu chi l'aiant bida rugrende cussu tretu cun ìmpetu malu a poderare e ruende s'ufitziale atrividu e istrambecu. Fiat in punna de torrare a leare sa fùida pro si nche ghetare a subra de sos cassadores, ma Sàndokan fiat in cue. Agarradu bene su kriss si nche fiat iscutu contra sa fera, e prima chi custa, ispantada de cussu atrivimentu mannu, aeret pensadu a si difèndere, l'aiat ruta a terra, agarrende•li sa gula cun una fortza tales chi l'aiat afogadu sos ùrulos.

– Abbàida•mi! – aiat naradu. Deo puru so una tigre.

Posca, lestru che pensamentu, aiat fichidu sa frama a ghiores de su kriss suo in coro a sa fera, chi si fiat istèrrida comente lampada.

Unu urrah burdellosu aiat saludadu cussa balentia. Su pirata, essidu sanu dae cussa cumbata, aiat ghetadu un'ograde de disprètziau a s'ufitzialeddu chi si nche fiat pesende, posca, girende•si a sa giòvana *lady*, abarrada a sa muda pro sa timòria e pro su pistighìngiu, cun una mòvida de sa cale fiat istadu manninu/fieru finas unu re, l'aiat naradu:

– *Milady*, sa pedde de sa tigre sa est bostra.

Sa traitoria

Su pràngiu, chi *lord* James aiat cumbidadu a sos invitados, fiat istadu unu de sos prus ispantosos e unu de sos prus allegros chi fiant istados fatos finas a tando in sa villa.

Totus aiant assaborjadu e bantadu sa coghina inglesa, rapresentada dae bete *beefsteaks* e dae *puddings* prus mannos puru, e sa coghina malesa rapresentada dae ispidadas de tucanos, dae ostiones giganteschas naradas de Singapore, dae bambù moddes, su sabore de sos cales ammentaiat s'isparau de Europa e dae unu muntone de frùtoras licanzas.

Non b'at bisòngiu de nàrrere chi totu fiat istadu abbadu dae unu pore de ampullas de binu, de gin, de brandy e de whisky, impreadas pro fàghere onore a Sàndokan e a sa gentile, cantu atrivida «Perla de Làbuan».

A s'ora de su thè s'arresonada si fiat devènnida abbevada faeddende de tigres, de cassas, de piratas, de naves, de s'Inghilterra e de sa Malèsia. Petzi s'ufitziale de marina abarraiat a sa muda e pariat impinnadu petzi a istudiare a Sàndokan, ca non nche li tiraiat sos ogros dae subra, nen si nche lassaiat fuire mancu una de sas paràulas suas o una de sas mòvidas suas.

Totu in unu però girende·si fache a Sàndokan, chi fiat faeddende de sa pirateria, l'aiat preguntadu isgrabbadu:

- Iscusade, prìntzipe, dae meda seis arribadu a Làbuan?
- M'agato inoghe dae binti dies, segnore – aiat rispostu sa tigre.
- Ma pro cale motivu su naviu bostru non s'est bidu in Vitòria?
- Ca sos piratas mi nch'ant secuestradu sos duos *praho* chi mi nche fiant giughende a inoghe.
- Sos piratas! Bois seis istadu assalidu dae sos piratas? Ma in ue?
- A curtzu de sas Romades.
- Cando?
- Pagas oras prima de s'arribu meu in custas costeras.
- Bos seis faddende de seguru, prìntzipe, ca pròpiu tando s'incrociadore nostru navigaiat in cussos tretos e non nos est arribadu perunu corfu de cannone.
- Forsis su bentu sulaiat dae levante – aiat rispostu Sàndokan, chi cumentzaiat a abarrare covardu, no ischende a ue cheriat andare a parare s'ufitziale.
- E comente seis arribadu a inoghe?

- Nadende.
- E no ais assistidu a una cumbata intre duos navios corsaros, chi narant chi fiant ghiados dae sa Tigre de sa Malèsia, e unu incrociadore?
- Nono!
- Non mi torrat.
- Signore, cherides pònnera in duda sas paràulas meas? – aiat preguntadu Sàndokan, pesende•si•nche lestru.
- Non chèrgiat Deus, printzipe – aiat rispostu s’ufitziale, befulanu.
- Oh! Oh! – aiat esclamadu su *lord*, ponende•si in mesu. – Baroneto William, bos prego de non cumentzare cuntierras in domo mea.
- Iscusade, *milord*, non fiat cussa sa punna – aiat rispostu s’ufitzialeddu.
- Non si nde faeddet prus duncas, tastade imbetzes un’àtera tassa de custu whisky deleitosu, posca pesade dae sa mesa chi est intrinadu e sas forestas de s’isula non sunt seguras, cando est iscuru.
- Sos invitados aiant fatu onore un’ùrtima borta a sas ampullas de cussu *lord* de bonucoro, posca totus si nche fiant pesados e fiant falados a su parcu, acumpangiados dae Sàndokan e dae sa *lady*.
- Segnores – aiat naradu *Lord James*. – Ispero chi ais a bènnere a mi bisitare in presse.
- Istade seguru chi no amus a mancare – aiant naradu in coro sos cassadores.
- E isperemus chi non bos manchet s’occasione de èssere prus fortunadu, baroneto William – aiat naradu, girende•si cara a s’ufitziale.
- Apo a tirare mègius – aiat rispostu custu, ghetende a Sàndokan una mirada inchigiada. – Permitide•mi como una paràula, *milord*.
- Finas duas, caru meu.
- S’ufitzialeddu l’aiat murmutadu unas cantas paràulas a s’origra, chi nemos aiat pòdidu intèndere.
- Andat bene – aiat rispostu su *lord*, a pustis. – E como note bona amigos meos e chi Deus bos amparet dae sos addòbios metzanos.
- Sos cassadores fiant pigados a caddu e fiant essidos dae su parcu a parafua. Sàndokan a pustis de àere saludadu su *lord* chi totu in unu pariat de mùtria mala, e astrinta a manera apassionada sa manu a sa giòvana *lady*, si fiat retiradu in s’apostu suo.
- Imbetzes de si nche corcare si fiat postu a passigiare totu pigadu dae unu pistighèngiu biu. Unu suddu confusu si bidiat in sa cara sua e sas manos suas turmentaiant s’aferradorju de su kriss.
- Isse pensaiat sena duda a cussa ispètzie de pòrrogu chi l’aiat fatu s’ufitziale de marina e chi podiat cuare una trampa parada cun abilitade. Chie fiat cussu ufitziale? Cales resones l’aiant ispintu a lu porrogare in cussa manera? Forsis l’aiat addobiadu in su ponte de su piròscafu in cussa note de sàmbene? L’aiat connotu o s’ufitziale aiat unu simple reselu? Si ordiat, forsis, in cussu momentu, carchi cosa contra su pirata?
- Bah! – aiat naradu in fines Sàndokan, faghende de coddos. – Si si ordit carchi traitoria apo a ischire comente li parare fronte, ca m’intendo galu s’òmine chi no at mai àpidu timòria de custos inglesos. Ajò pasamus, e cras amus a bìdere ite s’at a dèpere fàghere.

Si nche fiat imboladu a su letu sena s'ispogiare, s'aiat postu a costàgiu su kriss e si nche fiat dormidu pàsidu, cun su nùmene durche de Marianna in lavras.

Si nche fiat ischidadu a ora de mesudie, cando giai su sole inтраiat in sas bentanas abarradas abertas. Aiat mutidu unu tzeracu e l'aiat preguntadu ue fiat su *lord*, ma l'aiat rispostu chi fiat sètzidu a caddu prima de s'arbèschida, andende cara a Vitòria. Cussa noa, chi tzertu non s'isetaiat, l'aiat ispantadu.

– Mòidu! – aiat murmutadu. – Mòidu sena m'ære naradu nudda eris sero. Pro cale resone? Chi si siat ordende carchi traitoria contra de mene? Si custu sero isse diat torrare non prus amigu, ma fieru inimigu? Ite nd'apo a fàghere de custu òmine chi m'at curadu che babbu e chi est su tziu de sa fèmina chi deo istimo? Bisòngiat chi deo torre a bìdere a Marianna e chi isca carchi cosa.

Fiat faladu a su parcu chin s'ispera de l'addobiare, ma no aiat bidu a nemos. Sena lu chèrrere fiat afiladu cara a s'arbore rutu, ue issa costumaiat a si sètzeru e si fiat arressadu, boghende unu suspìru profundu.

– Ah! Ite bella chi fias o Marianna cussu sero chi deo fia pensende a fuire – aiat murmutadu, colende si una manu in sa fronte caente. – Castigadu, deo chircaia de mi nche istesiare pro semper dae tene, creadura adoràbile, mentres tue puru m'amaias!

Destinu istranu! Chie l'aiat pòdidu nàrrere chi una die aia amadu una fèmina! E comente como l'amo deo! B'at fogu in sas benas meas, fogu in su coro meu, fogu in su cherbeddu e fogu finas in sos ossos meos e chi creschet semper manu a manu chi creschet sa passione mea. Intendo chi pro cussa fèmina deo mi dia fàghere inglesu, chi pro issa mi dia bèndere iscrau, chi dia abbandonare pro semper sa bida burrascosa de ventureri, chi dia maleghere sos tigrotos meos e custu mare chi deo dòmino e chi cunsìdero che sàmbene in benas meas.

Isse aiat incurbadu sa conca in petus imberghende si nche in pensamientos profundos, ma totu in unu si nche fiat pesadu cun sas dentes astrintas a manera nerviosa e sos ogros chi bogaiant framas.

– E si issa diat refudare a su pirata? – aiat esclamadu, cun boghe tzichirriosa. – Nono, no est possibile! Finas si dia èssere custringu a bìnchere su sultanadu de Bòrneo pro li dare unu tronu o pònneru fogu a Làbuan intrea, issa at a èssere mea, mea...

Su pirata si fiat postu a passigiare in su parcu, cun sa cara mudada, totu pigadu dae unu abbolotu furiosu, chi li faghiat trèmere totu sa carena. Una boghe connota bene, chi ischiat comente agatare s'andala de su coro suo finas in mesu a sas traschias, l'aiat torradu in sensos.

Lady Marianna fiat cumparta a sa bortada de una caminera, acumpangiada dae duos indigenos armados finas a dentes e l'aiat mutidu.

– *Milady!* – aiat esclamadu Sàndokan, currende a l'addobiare.

– Amigu meu prode, bos fia chircende – aiat naradu issa, irrujende si. Posca aiat acurtziadu unu pòddighe in lavras, comente pro li racumandare su tzitu e leadu a manu tenta, nche l'aiat giutu a unu chiosco tzinesu, belle carraggiadu in mesu unu padenteddu de arantzos.

Sos duos indigenos si fiant firmados a pagu tretu, cun sas carabinas paradas.

– Ascurtade – aiat naradu sa giovanedda, chi pariat assustada male. – Eris sero

bos apo intesu... ais lassadu fuire dae sas lavras bostras paràulas chi ant assuconadu a tziu meu... Amigu meu, m'est lampadu unu reselu, chi bois mi nche depides istratzare dae coro. Narade•mi, amigu meu prode, si sa fèmina a sa cale bois ais giuradu amore bos diat pedire una cunfessione, bois la diais fàghere?

Su pirata, chi in s'interi chi sa *lady* fiat faeddende, si fiat acurtziadu, a cussas paràulas fiat torradu in segus totu in unu. Sos lineamentos suos fiant mudados e pariat chi esseret ruende pro unu corfu fieru.

– *Milady* – aiat naradu a pustis de un'iscuta de mudimene e leende sas manos de sa giovanedda. – *Milady*, pro bois totu mi diat èssere possibile, dia fàghere totu: faeddade! Si deo bos depo iscoviare carchi cosa, pro cantu potzat èssere dolorosa pro ambos duos, bos giuro chi l'apo a fàghere.

Marianna aiat pesadu sos ogros pro l'abbaidare. Sas miradas issoro, sa de issa suplicante e lagrimosa, cussa de su pirata lughente, si fiant addobiadas e si fiant abbaidados pro tempus meda. Cussos duos èsseres fiant poderados dae un'anneu chi doliat a ambos duos.

– Non mi inganneis, prìntzipe – aiat naradu Marianna, cun boghe afogada. – Chie si siat chi siais, s'amore chi ais allutu in su coro meu non si nch'at a istudare mai prus. Re o bandidu deo bos apo a amare su matessi.

Unu suspìru profundu nche fiat essidu dae sas lavras de su pirata.

– Est su nùmene meu duncas, su nùmene meu beru chi tue cheres ischire, creadura tzeleste? – aiat esclamadu.

– Eja, su nùmene tuo!

Sàndokan s'aiat coladu prus de una borta sa manu in sa fronte, tiri-tiri de suore, mentres sas benas de su tzugru si unfraiant a manera ispantosa, comente chi esserent faghende un'isfortzu sovrumanu.

– Ascurta•mi, Marianna – aiat naradu isse, cun traju animalinu. – B'est un'òmine chi imperat in custu mare, chi infundet sas costeras de sas ìsulas malesas, un'òmine chi est su disacatu de sos navigantes, chi faghet trèmere sas popolatziones, e su nùmene suo tocat che campana a mortu. Tue intesu nd'as de Sàndokan, paranumenadu sa Tigre de sa Malèsia? Abbaida•mi in cara. Sa Tigre so deo!

Sa giovanedda aiat ghetadu, sena lu chèrrere, una boghe de ispreu e s'aiat cugugiadu sa cara cun sas manos.

– Marianna! – aiat esclamadu su pirata, ruende in pees suos, cun sos bratzos parados fache a issa. – Non mi refudes, non t'assustes gosi! Est istada sa fatalidade chi m'at fatu devènnere unu pirata, comente est istada sa fatalidade chi m'at postu custu paranùmene orrorosu. Sos òmines de sa ratza tua sunt istados sena coro cun megus, chi puru non lis aiat fatu male perunu; sunt istados issos chi dae sos gradinos de unu tronu mi nch'ant ghetadu a mesu de su ludu, chi mi nch'ant tiradu su regnu, chi m'ant mortu mama, frades e sorres, e chi m'ant ispintu in custos mares. Non so pirata pro lambidesa, so unu giustitzieri, su vengadore de sa famiglia mea e de su pòpulu meu, nudda de prus. Como, si lu crees, torra•mi chi nono e deo mi nch'apo a andare pro semper dae custos logos, pro non ti fàghere timere prus.

– Nono, Sàndokan, non ti refudo, ca t'amo tropu, ca tue ses balente, tue ses poderosu, tue ses tremendu, che a sos uraganos chi trubbuscant sos otzèanos.

– Ah! Tue m’amas galu duncas? Nara•mi•lu cun sas lavras tuas, torra•mi•lu a nàrrere.

– Eja, t’amo Sàndokan, e oe prus de eris.

Su pirata l’aiat tirada a s’ala sua e si l’aiat afrangiada a petus. Una cuntentesa sena làcana lughiat in sa cara sua de mascru e in cussas lavras colaiat unu risu de felitzidade illacanada.

– Mea! Tue ses mea! – aiat esclamadu isse in deliriu, fora de se. – Faedda como istimada mea, nara•mi ite potzo fàghere deo pro tene, chi totu m’est possìbile. Si cheres apo a andare a nche pesare unu sultanu pro ti dare unu regnu, si as a chèrrere èssere sas prus rica de su mundu deo apo a andare a bardanare sos tèmpios de s’Ìndia e de sa Birmània, pro ti carrargiare de diamantes e de oro; si cheres deo apo a devènnere inglesu; si cheres chi deo rinùntzie pro semper a sas vinditas meas e chi su pirata isparessat, apo a pònneru fogu a sos *praho* meos, pro chi non potzant prus bardanare, apo a andare a nch’ispèrdere sos tigrotos meos, apo a andare a incravare sos cannonnes meos, pro chi non potzant prus urulare e nch’apo a ispèrdere su cuile meu.

Faedda, nara•mi su chi cheres; pedi•mi s’impossìbile e deo l’apo a fàghere. Pro tene mi dia intèndere capassu de illebiare su mundu e de nche lu frundire peri sos giassos de su chelu.

Sa giovanedda si fiat incurbada subra de isse riende, chinghende•li cun sas maneddas d’iligas su tzugru robustu.

– Nono, balorosu meu, – aiat naradu – non pedo àteru, petzi sa felitzidade a costàgiu tuo. Giughe•mi•nche indedda, in un’isula cale si siat, ma ue tue mi potzas cojuare sena perìgulos, sena pistighìngios.

– Eja, si tue l’as a chèrrere, ti nch’apo a giùghere a un’isula indedda, prena de frores e de padentes, ue tue no as a intèndere prus faeddende de Làbuan tua, nen deo de Mòmpracem mea, in un’isula incantada de s’otzèanu mannu ue amus a pòdere bìvere felitzes che duos columbos innamorados; su pirata terribile chi si nch’at ghetadu a palas trainos de sàmbene e sa gentile «Perla de Làbuan». Tue dias bènnere, Marianna?

– Eja, Sàndokan, deo dia bènnere. Ascurta•mi como, unu perìgulu s’acùrtziat pro tene, forsis in custos momentos s’est tramende una traitoria contra de tene.

– L’isco! – aiat esclamadu Sàndokan. – La so intendende custa traitoria, ma non la timo.

– Bisòngiat chi tue m’ubbidas, Sàndokan.

– Ite depo fàghere?

– Depes mòere de repente.

– Mòere! Mòere! Ma deo non bi timo!

– Sàndokan fui, como chi as su tempus. Apo un’oriolu dolorosu, timo chi ti tochet carchi disaura. Tziu meu no est mòidu pro si nche bogare unu disìgiu; isse depet èssere istadu mutidu dae su baroneto William Rosenthal, chi forsis t’at connotu, Ah Sàndokan! Moe, como torra a s’isula tua e sarva•ti, prima chi s’iscadenet sa traschia subra sa conca tua.

Imbetzes de ubbidire, Sàndokan aiat agarradu sa giovanedda a subercos e l’aiat pesada. Sa cara sua, pagu prima cummòvida, aiat leadu un’àtera espressione: sos

ogros suos lampizaiant, sas mentes fines li tocheddaiant a manera furiosa e sas lavras suas si iscantzaiant, mustrende sas dentes.

A pustis de un'iscuta si nche fiat ghetadu che fera peri su parcu, rugrende trainos, fossos e sa cresura, comente chi esseret timende, o esseret chirchende de fuire dae carchi cosa.

Si fiat firmadu petzi in s'ispiàgia, ue aiat rundadu pro tempus meda sena ischire a ue fiat andende ne ite fiat faghende, Cando si fiat detzisu a recuire fiat giai iscurigadu e si fiat pesada sa luna.

In pessu torradu a sa villa aiat preguntadu si su *lord* fiat arribadu, ma l'aiant rispostu chi non si fiat bidu.

Fiat artziadu a s'apostu de netu e aiat agatadu a *lady* Marianna inghenugrada in antis a una màgine cun sa cara prena de làgrimas.

– Marianna mea adorada! – aiat esclamadu isse, pesende•nche•la. – Pro mene ses pranghende? Forsis ca deo so sa Tigre de sa Malèsia, s'òmine odiadu dae sos compatriotas tuos?

– Nono, Sàndokan. Ma so timende, una disaura est pro capitare, fui, fui dae inoghe.

– Deo non bi timo, sa Tigre de sa Malèsia non at timidu e...

Totu in unu si fiat firmadu, pesende•li sa tzudda sena lu chèrrere. Unu caddu fiat intradu a su parcu, arressende•si in antis de sa palatzina:

– Tziu meu! Fui Sàndokan! – aiat esclamadu sa giovanedda. – Deo! Deo!

In cussu matessi momentu *lord* James fiat intradu a s'apostu de netu. Non fiat prus s'òmine de sa die in antis: fiat sèriu, inchigiadu, de cara mala, e bestiat sa divisa de capitanu de marina.

Cun una mòvida airada aiat refudadu sa manu chi su pirata atrividu li porriat, narende cun tonu fritu:

– Si deo fia istadu un'òmine de sa creze bostra, imbetzes de pedire ospitalidade a un'inimigu acanidu, mi fia fatu ochière dae sas tigres de sa foresta. Retirade cussa manu chi appartenet a unu pirata, a unu mortore!

– Signore! – aiat esclamadu Sàndokan, chi oramai aiat cumpresu de èssere istadu iscobertu e chi fiat prontu a bèndere cara sa pedde. – Non so unu mortore, so unu giustitzieri!

– Mancu una una paràula in prus in domo mea: esside!

– Andat bene – aiat rispostu Sàndokan. Aiat ghetadu una mirada longa a s'amante chi fiat ruta in su tapete mesu dismajada, fiat in punna de cùrrere, ma si fiat tratesu cun sa manu dereta subra s'afferradorju de su kriss, a conca arta, sa mirada fiera, fiat essidu dae s'apostu e faladu in sos gradinos, cun un'isfortzu ispatosu, sos tocheddos furiosos de su coro e s'emotzione profunda chi l'aiat pigadu.

Cando però fiat arribadu a su parcu si fiat arressadu, boghende su kriss, sa frama de su cale aiat lampizadu suta sas isperas de sa luna.

A treghentos passos si isterriat una linia de sordados, cun sas carabinas in manos, prontos a l'isparare.

Sa cassa a su pirata

In àteros tempos Sàndokan, mancarì disarmadu e in antis a un'inimigu chimbanta bortas prus numerosu, no aiat isetadu unu momentu a si nch'iscùdere a sas puntas de sas bajonetas, pro s'aberrere un'àiudu a onni costu; ma como chi amaiat, como chi ischiat de èssere amadu, como chi cussa creadura divina forsis lu sighiat cun oriolu cun sas miradas, non cheriat fàghere un'aconcada simile, chi li podiat costare sa bida e chissai cantas làgrimas a issa.

Nointames bisongiaiat de s'abèrrere un'àiudu pro arribare a sa foresta e a cudda ala de mare, ùnicu iscampu suo.

– Torramus, – aiat naradu – posca amus a bìdere.

Fiat torradu a artziare in sas iscalas, sena chi sos sordados l'aerent bidu e fiat torradu a intrare a s'apostu de netu, cun su kriss in manos.

Su *lord* fiat galu in cue, inchigiadu, cun sos bratzos cunsertos, sa giòvana *lady* imbetzes fiat iscumparta.

– Segnore – aiat naradu Sàndokan, acurtziende•si. – Si deo bos aia ospiladu, si deo bos aia mutidu amigu e posca iscobertu comente inimigu mortale, bos aia inditadu sa ghenna, ma non bos aia paradu un'impostada vile. In cuddae giosso, in su matessi caminu chi apo a dèpere travigare, bi sunt chimbanta, forsis chentu òmines, prontos a mi fusilare; faghide•los retirare e si lasset su passu liberu.

– Custa Tigre mala a binchere duncas est timende? – aiat preguntadu su *lord*, befulanu.

– Timende deo? Nono a beru, *milord*, ma inoghe no est chistione de gherrare, ma de ochiere un'òmine disarmadu.

– No est cosa chi mi riguardat. Eside, non disonoreis galu de prus sa domo mea o pro Deus...

– Non minetzeis, *milord*, ca sa Tigre diat èssere capassa de mòssere sa manu chi l'at curada.

– Eside, bos so narende.

– Prima faghide retirare cussos òmines.

– A nois duos duncas o Tigre de sa Malèsia – aiat aboghinadu su *lord*, boghende s'isciàbula e tanchende sa ghenna.

– Ah! L'ischia deo chi aiais chircadu de m'ochiere a traitoria – aiat naradu Sàndokan.

– Ajò, *milord*, aberide•mi su passu o bos nche bèngio a subra.

Su *lord*, imbetzes de pònnera mente, nch' aiat istacadu dae unu crau unu corru e aiat ghetadu unu sonu forte.

– Ah traitore! – aiat aboghinadu Sàndokan, chi s' aiat intesu su sàmbene buddende in sas benas.

– Est tempus o disgraziadu chi tue ruas in manos nostras – aiat naradu su *lord*. – Intre pagos minutos sos sordados ant a èssere inoghe e intre bintibator oras as a èssere apicadu.

Sàndokan aiat ghetadu un' ùrulu bassu. Cun unu brincu che fera aiat agarradu una cadira pesante e si nche fiat iscutu a una mesa chi fiat in mesu de s' aposentu.

Ghetaiat pore; sos lineamentos suos fiant mudados a manera ferotze pro s' arrennegu, sos ogros suos pariant boghende framas, e unu risu de fera li essiat dae lavras. In cussu momentu fora si fiat intesu un' ischilliu de trumba e in su passadissu una boghe, cussa de Marianna, aboghinende disisperada:

– Fui, Sàndokan!

– Sàmbene! Bido sàmbene! – aiat aboghinadu su pirata.

Aiat pesadu sa cadira e nche l' aiat iscuta cun fortza poderosa contra su *lord*, chi, corfidu in prenu in petorras, fiat rutu a terra a costa longa. Prontu che lampu, Sàndokan nche li fiat andadu a subra cun su kriss pesadu.

– Ochie•mi, mortore – aiat ruschidadu su *lord*.

– Ammentade•bos su chi bos apo naradu una paja de dies faghet – aiat naradu su pirata. – Bos rispàrmio, ma bisòngiat chi bos lasse isentu.

Naradu custu, cun una prontesa ispantosa, l' aiat giradu e l' aiat ligadu, astrintos sos bratzos e sas ancas cun sa fasca sua.

A pustis nche l' aiat leadu s' isciàbula e fiat essidu currende a su passadissu, aboghinende:

– Marianna, so inoghe!

Sa giòvana *lady* l' aiat ghetadu sos bratzos a coddos, posca, trabentende•lu a s' aposentu suo, l' aiat naradu pranghende.

– Sàndokan, apo bidu sos sordados. Ah! deus meu, tue ses pèrdidu.

– Galu nono – aiat rispostu su pirata. – Deo apo a fuire a sos sordados, as a bìdere.

L' aiat agarrada a unu bratzu e giuta in antis a sa bentana l' aiat mirada un' iscuta suta sos rajos de sa luna, fora de se.

– Marianna – aiat naradu – giura•mi chi as a èssere mugere mea.

– Ti lu giuro supra sa memòria de mama mea – aiat rispostu sa giovanedda.

– E m' as a isettare?

– Eja, ti lu promito.

– Andat bene; deo fuo, ma intre una chida o duas totu a su prus, apo a torrare a inoghe a ti nche leare, a capu de sos balorosos tigrotos meos. Como a bois, canes de inglesos! – aiat esclamadadu, pesende•si cun fieresa longu cantu fiat. – Deo so gherrende pro sa «Perla de Làbuan».

Nch' aiat brincadu lestru s' antarile e fiat faladu a mesu de una pastera carca, chi nche lu cuaiat de su totu.

Sos sordados, chi fiant sessanta o setanta, aiant tando inghiriadu de su totu su parcu e avantziaiant a bellu a bellu cara a sa palatzina, cun sos fusiles parados, pronti a isparare.

Sàndokan, chi abarraiat imbuscadu che a una tigre, cun s'isciàbula a manu dereta e su kriss a manca, non musciaiat nen si moiat, ma si fiat acogonadu, prontu a si nche ghetare a su chircu e a lu segare cun ìmpetu malu a aguantare.

S'ùnica mòvida chi faghiat fiat cussa de pesare sa conca cara a sa bentana, ue ischiat chi s'agataiat Marianna, diosa sua, chi sena duda isetaiat, chissai in mesu de cale pistighìngiu, s'èsitu de sa cumbata manna.

In pagu tempus sos sordados si fiat agatados a pagos passos dae sa pastera, ue isse abarraiat cuadu. Arribbados a cussu logu si fiant firmados, comente chi dudosos de s'ite fàghere e pistighingiados pro su chi podiat capitare.

– A bellu, pitzocos – aiat naradu unu caporale. – Isetamus su sinniale, prima de andare a in antis.

– Seis timende chi su pirata siat imbuscadu? – aiat preguntadu unu sordadu.

– Prus a prestu so timende chi apat massacradu totu sos abitantes de sa domo, ca non si intendet perunu istripitu.

– Chi nde siat istadu capassu?

– Est unu bandidu capassu de totu – aiat rispostu su caporale.

– Ah! ite cuntentu chi dia èssere de lu bìdere ballende in pitzu de unu pinnone, cun unu metro de fune in tzugru.

Sàndokan, chi non perdiat mancu una paràula, aiat fatu unu murrùngiu surdu e aiat fìssadu su caporale cun duos ogros prenos de sàmbene.

– Iseta unu momentu – aiat murmutadu, arrodende sas dentes. – Su primu a rùere as a èssere tue.

In cussu momentu si fiat intesu su corru de su *lord* retumbende in sa palatzina.

– Un'àteru sinniale? – aiat murmutadu Sàndokan.

– Ajò! – aiat cumandadu su caporale. – Su pirata est a fùrriu de sa domo.

Sos sordados si fiant acurtziados a bellu a bellu, ghetende ogradas pistighingiosas in totue. Sàndokan aiat medidu cun s'ograda sa distàntzia, si fiat pesadu in ghenugros, posca cun unu brincu si nche fiat iscutu a subra de sos inimigos.

A isperare sa conca a su caporale e a s'isèrghere a mesu de sas matas a curtzu fiat istada chistione de unu momentu.

Sos sordados, ispantados dae un'atrivimentu gasi mannu, assustados pro sa morte de su caporale issoro, no aiant pensadu deretu a isparare. Cussa duda de pagos momentos fiat bastada a Sàndokan a nch'arribare a sa cresura, a nche la barigare cun unu brincu e a iscumpàrrere a s'àtera ala.

Boghes de arrennegu si fiant intesas deretu, acumpangiadas dae paritzas iscàrrigas de fusile. Totus, ufitziales e sordados, si nche fiant ghetados foras dae su parcu comente un'òmine solu, isparghinende si a cada ala e iscludende fusiladas a totue, cun s'ispera de nche boddire su fuidore, ma oramai fiat tropu tardu. Sàndokan, fuidu pro miràculu a cussu chircu de armas, curriat a parafua che caddu, intrende si nche a sas forestas chi inghiriaiant su possu de *lord* James.

Liberu in su padente carcu, ue aiat modu de ispinnigare milli trassas, de si cuare in totue, de opònnere cale si siat resistèntzia, non timiat prus sos inglesos. Ite nde l'afutias a isse si li poniant fatu, si lu chircaiant in totue, cando oramai aiat tretu mannu in antis e cando, a s'origra, una boghe li murmutaiat sena pasu «fui chi deo t'amo»?

– Bèngiant a mi chircare a inoghe, a mesu de sa natura agreste – naraiat isse, semper currende. – Ant a addobiare sa Tigre libera, pronta a totu, detzisa a totu. Tràvighent puru, sos incrociadores birbantes issoro, su mare de s'ìsula; nch'imbient puru sos sordados issoro peri sos padentes; mutant puru in agiudu totu sos abitantes de Vitòria, deo apo a colare su matessi in mesu a sas bajonetas issoro e a sos canones issoro. Ma apo a torrare in presse, o pitzinna tzeleste, ti lu giuro, apo a torrare a inoghe, a capu de sos balorosos meos, non che bintu, ma che binchidore e ti nch'apo a irraighinare pro semper dae custos logos malaitos!

Manu manu chi si nche istesiaiat, sas boghes de sos sighidores e sos corfos de fusile diveniant semper prus lenos, finas a cando non si nche fiant istudados de su totu. Si fiat arressadu unu momentu in pees de unu betedde àrbore, pro li torrare alenu e pro isseberare su caminu de rugrare peri cussas mìgias de fundos, unu prus mannu e prus imbojadu de s'àteru.

Sa note fiat crara, gràtzias a sa luna chi lughiat in unu chelu sena nues, isparghinende suta sas chimas de sa foresta sas isperas asulas suas, de unu durcura illacanada, e de una innidesa paporosa.

– Bidimus – aiat naradu su pirata, orizzontende·si cun sos isteddos. – In palas apo sos inglesos, in antis cara a ovest b'est su mare. Si deo leo deretu custa afilada potzo imbènnere carchi drapellu, ca issos ant a pensare chi deo chirche de arribare a sa costera prus a curtzu. Est mègius a iscassiare dae su caminu deretu, chi no a afilare cara a su sud e arribare a mare indedda meda dae inoghe. Ajdò, in caminu, e ogros e origras parados.

Aiat collidu totu s'energia sua e totu sas fortzas suas, aiat giradu sas palas a sa costera, chi non depiat èssere indedda meda e si nche fiat intradu torra a sa foresta, aberende·si su passu in mesu de sas tupas cun milli cautelas, brinchende trancos de àrbores rutos pro betzesa o ghetados da su raju, e pilighende·si a sos fundos, cando s'agataiat in antis una cresura de fundos gasi carca chi impediati su passu finas a una muninca.

Aiat sighidu a camminare gasi pro tres oras, firmende·si cando unu pugione assustadu dae sa presèntzia sua si pesaiat in bolu, ghetende unu tzichirriu, o cando una fera agreste fuiat urulende, e si fiat arressadu in antis a unu trainu de abba niedda.

Si nche fiat intradu, l'aiat travigadu pro una chimbantina de metros, ischerfiende mìgias de bermes de abba, e, arribadu in antis a una bete cambia, si fiat agarradu, artziende·si·nche a un'àrbore fogidu.

– Acò su chi bastat pro fàghere pèrdere sas trataas meas finas a sos canes – aiat naradu. – Como mi potzo pasare, sena timòria de èssere cassadu.

Fiat in cue dae mesora, cando unu istripitu lèbiu, chi nche podiat fuire a un'origra prus pagu acutza de sa sua, si fiat intesu a pagu tretu. Nch'aiat istesiadu a bellu a bellu sas chimas, tratenende su respiru, e aiat ghetadu suta s'umbra iscura de su padente una mirada chertadora.

Duos òmines, incurbados, finas a terra, s'avantziaiant, abbaidende a origras paradadas a dereta, a manca e a in antis. Sàndokan nch'aiat connotu duos sordados.

– S'inimigu! – aiat murmutadu. – Mi so pèrdidu o m'ant sighidu gosi a curtzu?

Sos duos sordados, chi a cantu pariat fiant chirchende sas trataas de su pirata, a

pustis de àere fatu una paja de metros si fiant firmados belle suta s' àrbore, chi serbiat de amparu a Sàndokan.

– A l'ischis, John – aiat naradu unu de sos duos, cun sa boghe treme-treme, – chi deo so timende a m'agatare suta custu padente iscuru che in buca?

– Deo puru, James – aiat rispostu s'àteru. – S'òmine chi semus chirchende est peus de una tigre, capassu de nos nche bènnere a subra e de nos nch'ispèrdere ambos. Bidu as comentu at mortu su cumpàngiu nostru in su parcu?

– Non mi nche l'apo a ismentigare mai, John. Non pariat un'òmine ma unu gigante, prontu a nos fàghere totus a cantigheddos. Tue a bi crees chi resessimus a lu tènnere?

– Apo sas dudas meas, mancari su baroneto Wiliam Rosenthal apat promissu chimbanta isterlinas framantes pro sa conca sua. In s'interi chi nois lu semus sighende cara a ovest pro l'impedire de s'imbarcare in carchi *praho*, forsis, curret cara a nord o a sud.

– Ma cras o pustis, pro andare male, at a mòdere carchi incrociadore e l'at a impedire de fuire.

– As resone, amigu. E tando, ite faghimus?

– Andamus prima a sa costa, posca amus a bìdere.

– Isetamus prima su sergente Willis, chi est in fatu nostru?

– L'amus a isetare in sa costera.

– Isperamus chi fuat a su pirata. Ajò, torramus nos a pònneru in màrcia pro como.

Sos duos sordados aiant torradu a abbaidare a fùrriu e si fiant torra afilados a ovest, trìsina-trìsina, iserghende si in sas umbras de sa note.

Sàndokan, chi no aiat pèrdidu una sillaba de s'arresonada issoro, aiat isetadu mesora, posca fiat lassinadu a bellu a bellu a terra.

– Andat bene – aiat naradu isse – Mi sunt sighende totus cara a otzidente; deo apo a afilare semper cara a sud ue oramai isco chi no apo a addobiare inimigos. Damus cara però. Apo su sergente Willis atacadu a costas.

Aiat torradu a cumentzare sa màrcia, tzuchende a sud, aiat torradu a rugrare su trainu e s'aiat abertu su passu in mesu a unu pedigone carcu de fundos.

Fiat in punna de inghiriare unu bete àrbore de cànfora, chi li fiat serrende su passu, cando una boghe minetzosa, imperiosa, aiat aboghinadu:

– Si faghides unu passu, si faghides una mòvida, bos ochio che cane!

Giro-Batol

Su pirata sena s'assustare pro cussa intima repentina, chi li podiat costare sa bida, si fiat giradu a bellu a bellu, astringhede s'isciàbula, pruntu a l'impreare. A ses passos de distàntzia, un'òmine, unu sordadu, sena duda su sergente Willis mentovadu pagu prima dae sos duos chircadores de trata, si fiat pesadu in palas de una tupa e lu teniat a sa miria fritu che nie, detzisu, a cantu pariat, a pònneru in pràtica sa minetza.

L'aiat abbaidadu cun trancuillidade, ma cun duos ogros chi bogaiant lugores istranos, in mesu a cussu iscurigore profundu, e aiat cumentzadu a rière a iscacàllios.

– Pro ite seis riende? – aiat preguntadu su sergente, ispantadu e dudosu. – Mi paret chi non siat su momentu.

– So riende ca mi paret istranu chi tue t'atruvas a mi minetzare de morte – aiat rispostu Sàndokan. – A l'ischis chie so deo?

– Su capu de sos piratas de Mòmpracem.

– Seguru nde ses? – aiat preguntadu Sàndokan, cun sa boghe chi muidaiat a manera istrana.

– Oh! Dia iscummitere una chida de sa paga mea contra unu *penny*, chi deo non mi so faddende.

– Difatis deo so sa Tigre de sa Malèsia!

– Ah...

Sos duos òmines, Sàndokan befulanu, minetzosu, seguru de se e s'àteru, assustadu de s'agatare solu in antis de cuss'òmine, su balore de su cale fiat legendàriu, ma detzisu a non torrare in segus, si fiant abbaidados a sa muda pro unos cantos minutos.

– Ajò! Willis, beni a mi tènneru – aiat naradu Sàndokan.

– Willis! – aiat esclamadu su sordadu, leadu dae unu terrore superstizioso. – Comente l'ischides su nùmene meu?

– Un'òmine fuidu dae s'inferru non podet no ischire totu – aiat naradu sa Tigre, riende befulanu.

– Bois mi ponides a timere.

– Timòria! – aiat esclamadu Sàndokan. – Willis a l'ischis chi bido sàmbene!

Su sordadu chi aiat abbassadu su fusile, ispantadu, assustadu, no ischende prus si aiat in antis un'òmine o unu dimòniu, fiat torradu in segus lestru, incurende-si de lu

leare a sa mîria, ma Sândokan, chi lu fiat tentende, nche li fiat andadu a subra che lampu, ghetende•lu a terra.

– Gràtzia! Gràtzia! – aiat chichinadu su pòveru sergente, chi s’aiat bidu in cara sa punta de s’isciàbula.

– Ti dono sa bida – aiat naradu Sândokan.

– Bos depo crèere?

– Sa Tigre de sa Malèsia non prometet de badas. Pesa e ascurta•mi.

Su sergente si nche fiat pesadu, treme-treme, abbaidende a fissu a Sândokan cun duos ogros assustados.

– Faeddade – aiat naradu.

– Deo apo naradu chi ti dono sa bida, ma depes rispòndere a totu sas preguntas chi t’apo a fàghere.

– Narade•mi.

– A ue creent chi sia fuidu?

– Cara a sa costa otzidentale.

– Cantos òmines apo in fatu?

– Non lu potzo nàrrere; diat èssere una traitoria.

– As resone; non ti lu isfachillio, antzis ti istimo.

Su sergente l’aiat abbaidadu ispantadu.

– Ite òmine seis bois? – l’aiat preguntadu. – Bos creia unu mortore miseràbile, ma bido chi totus s’isbàlliant.

– Mi nd’afuto. Boga•ti sa divisa.

– Ite cherides fàghere?

– M’at a serbire a mi nche fuire e bastat. Sordados indianos b’at intre sos chi mi sunt ponende fatu?

– Eja, unos cantos *sipai*.

– Andat bene: ispogia•ti e non mi istorbes, si cheres chi nos lassemus che amigos bonos.

Su sordadu aiat postu mente. Sândokan bene o male s’aiat bestidu sa divisa, s’aiat chintu sa daga e sa cartutzerà, s’aiat postu in conca su bonete e s’aiat ghetadu sa carabina a armicoddu.

– Lassa•ti prèndere como – aiat naradu posca a su sordadu.

– Mi nche cherides fàghere mandigare dae sas tigres?

– Bah! Sas tigres non sunt gasi meda comente crees tue. E posca bisòngiat chi lee sas meas meas pro t’impèdìre de mi traighere.

Aiat agarradu cun sos bratzos poderosos su sordadu chi non s’atriviàt a opònnere resistèntzia, l’aiat presu a un’àrbore cun unu cannau grussu, posca si nche fiat andadu a passos lestros, sena si girare.

– Lestru – aiat naradu. – Bisòngiat chi custa note arribe a sa costa e m’imbarche, o cras at a èssere tropu tardu. Forsis cun su costùmene chi m’apo bestidu at a èssere fàtzile pro mene a fuire a sos sghidores e leare un’imbarcu in carchi naviu afileadu a sas Romades. Dae cue apo a pòdere arribbare a Mòmpracem e tando... Ah! Marianna no as a istentare a mi torrare a bìdere, ma binchidore terribile!

A cussu nùmene, mentovadu belle sena si nd’abbigiare, su pirata si fiat inchigiadu

e sos lineamentos si fiant mudados a manera dolorosa. S' aiat postu sas manos in coro e aiat suspiradu.

– Tzitu, tzitu – aiat murmutadu cun boghe grae. – Pòvera Marianna, chissai a cust'ora cales pistighingios ant a bubutare su coro suo. Forsis m'at a crèere bintu, fertu, o incadenadu che fera ferotze, forsifinas mortu. Dia dare totu su sàmbene meu, gùtiu a gùtiu, pro la torrare a bìdere petzi un'iscuta, pro li nàrrere chi sa Tigre est galu bia e chi at a torrare!

Ajò, coràgiu, chi nd'apo bisòngiu. Custa note apo a abbandonare custos oros de mare de malu acasàgiu, giughende cun megus su giuramentu suos e apo a torrare a s'isula mea agreste. E posca ite apo a fàghere deo? Apo a nàrrere adiosu a sa bida mea de ventureri, a s'isula mea, a sos piratas meos, a su mare meu? Apo giuradu a issa totu custu e pro cussa creadura sublime, chi at ischidu incadenare su coro malu a tènnerede sa Tigre de sa Malèsia, apo a fàghere totu. Tzitu, non la mentovamus prus o si nono mi nche ammàchio. Ajò, andamus a in antis.

Si fiat postu torra in caminu, cun passu prus lestru, incarchende•si forte su petus, comente pro afogare sos pàrpidos impressidos de su coro. Aiat caminadu totu sa note, rugrende como grùstios de betedde àrbores, forestas minoreddas e como pranos sedditzolos e trainos bundantes, istànios, chirchende de s'orientare cun sos isteddos.

A s'arbèschida si fiat arressadu a curtzu de una tupa de *durion* colossales, pro si pasare un'iscuta e finas pro averiguare si sa bia fiat lìbera.

Fiat in punna de si cuare in mesu de unu festone de lianas, cando aiat intesu una boghe aboghinende:

– Ohe, camerata! Ite seis chirchende in intro de cue? Dade cara non bi siat cuadu carchi pirata meda prus terribile de sas tigres de su paisu bostru.

Sàndokan, pro nudda ispantadu, seguru de no àere nudda de timere cun sa beste chi giughiat, si fiat giradu cun trancuillidade e aiat bidu istèrridos a pagu tretu, suta s'umbra frisca de unu *arecche*, duos sordados. Abbaidende•los a s'atenta, aiat crèdidu de connòschere cussos duos chi aiant pretzèdidu su sergente Willis.

– Ite seis faghende bois inoghe? – aiat preguntadu Sàndokan, cun boghe guturale e istorchende s'inglesu.

– Nos semus pasende un'iscuta – aiat rispostu unu de sos duos. – Amus cassadu totu sa note e non nde podimus prus.

– Bois puru fiais chirchende su pirata?

– Eja e bos potzo nàrrere, sergente, chi amus sejadu sas tratadas suas.

– Oh! – aiat fatu Sàndokan, faghende sa finta de èssere ispantadu.

– E ue las ais agatadas?

– In su padente chi amus in pessu rugradu.

– E posca pèrdidas las ais?

– Non nos est resurtadu prus possìbile a las agatare – aiat naradu su sordadu cun arrennegu.

– A ue afilaint?

– Cara a mare.

– Tando semus in acordu perfetu.

– Ite cherides nàrrere, sergente? – aiant pregontadu sos duos sordados pesende·si ritzos.

– Chi deo e Willis...

– Willis! Imbènnidu l'ais?

– Eja, e l'apo lassadu duas oras faghet.

– Sighide, sergente.

– Bos cheria nàrrere chi deo e Willis las amus torradas a agatare a curtzu a su montigru ruju. Su pirata est chircende de arribbare a sa costa setentrionale de s'isula, non b'at prus de si faddire.

– Tando nois amus sighidu una trata fartza!

– Nono, amigos – aiat naradu Sàndokan – est chi su pirata nos at collionadu cun abilidade.

– In cale manera? – aiat pregontadu su prus antzianu de sos duos sordados.

– Artziende cara a nord, sighende su letu de unu trainu, su matzone at lassadu sas trata suas in sos padentes, faghende sa finta de fuire cara a est, posca imbetzes at dadu borta.

– Ite depimus fàghere, como?

– Ue sunt sos cumpàngios bostros?

– Chertorende sa foresta a duas mìgias dae inoghe, avantzende cara a est.

– Torrade deretu in palas e dade·lis s'ordine de afilare, sena pèrdere tempus, cara a sas ispiàgias setentrionales de s'isula. Moide·bos; su *lord* at promìtidu chentu isterlinas e unu gradu a chie at a iscobèrrere su pirata.

Non bi cheriat de prus pro alleriare sos duos sordados. Aiant collidu in presse in presse sos fusiles, nch'aiant bestidu a butzaca sas pipas chi fiant pipende e, saludadu a Sàndokan, si nche fiant andados lestros che bentu, iserghende·si suta sos àrbores. Sa Tigre de sa Malèsia los aiat sighidos cun sa mirada finas a cando aiat pòdidu; posca si nche fiat torradu a fichire a mesu de sos tupales, murmutende:

– In s'interi chi nche isbarratzant sa bia potzo pasare carchi ora. Prus a tardu apo a bìdere ite potzo fàghere.

Aiat bufadu una paja de ingullidas de whisky, essende prenu su fraschitu de Willis, aiat mandigadu unas canta bananas chi aiat boddidu in sa foresta, posca aiat imbaradu sa conca subra una fasche de erba e si nche fiat dormidu a sorrogu, sena s'apensamentare prus pro sos inimigos suos. Cantu aiat dormidu? De seguru non prus de tres o bator oras, ca cando aiat abertu sos ogros su sole fiat galu artu. Fiat in punna de si nche pesare, pro si torrare a pònner in caminu, cando aiat intesu unu corfu de fusile isparadu a pagu tretu, sighidu dae sa parafua impressida de unu caddu.

– Chi m'apant iscobertu? – aiat murmutadu Sàndokan, torrende a si nche imbolare a mesu de sas tupas.

Aiat armadu lestru sa carabina, nch'aiat istesiadu cun cautela sas fògias. In printzìpiu no aiat bidu nudda, intendiat però sa parafua chi s'acurtziaiat in presse. Creiat chi esseret carchi cassadore in cherta de sas trata de carchi babirusa, ma in pagu tempus si fiat abigiadu de s'èssere faddidu. Si cassaiat s'òmine. Difatis a pustis de un'iscuta un'indìgenu o unu malesu, a lu giuigare dae sa tinta niedda-rujastrina de sa pedde sua, rugraiat a parafua su pranu, chircende de arribbare a unu tupa carca de bananos.

Fiat un'òmine bassu, mermudu, belle nudu, aende petzi una fardetedda istratzulada e unu capeddu de fibras de *rotang*, ma cun sa manu dereta agarraiat unu fuste nodosu e cun manca unu kriss cun sa frama a ghiros. Sa cursa sua fiat istada gasi lestra chi a Sàndokan fiat mancadu su tempus de l'osservare mègius.

Però l'aiat bidu intrende•si•nche, cun un'ùrtimu brincu, a mesu de sos bananos e iscumpàrrere suta sas fògias giganteschas.

– Chie at èssere custu? – s'aiat preguntadu Sàndokan, ispantadu. – De seguru unu malesu.

Totu in unu, unu reselu l'aiat rugradu su cherbeddu.

– E si est unu de sos òmines meos? – s'aiat preguntadu. – Chi Yanez nch'apat isbarcadu calicunu pro bènnere a mi chircare? Isse l'ischiat chi deo fia benende a Làbuan.

Fiat in punna de essire dae sa tupa pro chircare de nche sejare su fuidore, cando in su màrghine de su padente fiat cumpartu unu cadderi.

Fiat unu cavalligeri de su regimentu de su Bengala.

Pariat fora de se, ca irrocaiat e trataiat male su caddu ispuntorgende•lu e giagarende•lu cun istratzadas furiosas.

Arribbadu a chimbanta passos dae su tupale de bananos, fiat brincadu cun lebiesa a terra, aiat presu su caddu a sa raighina de unu fundu, aiat armadu unu muschete e fiat abarradu a origra parada, cumpudende a s'atenta sos àrbores a curtzu.

– Pro totu sos tronos de s'universu! – aiat esclamadu. – Non si nche l'at a àere ingurtidu su terrinu! In carchi logu depet èssere cuadu e pro Deus no at a fuire sa de duas bortas a su muschete meu. Isco bene chi apo leadu a pare cun sa Tigre de sa Malèsia, ma John Gibbs non bi timet. Si custu caddu malaitu non si fiat arboradu, a cust'ora cussu pirata non fiat istadu prus biu.

Su cavalligeri, faeddende gasi a sa sola, nch'aiat bogadu s'isciàbula e si nche fiat intradu a unu tupale de *arecche* e de matas, iscostiende cun cautela sas cambas. Cussos àrbores fiant a làcana cun su tupale de bananos, ma b'aiat de dubitare chi esseret resèssidu a nche iscuilare su fuidore. E custu si nche fiat istesiadu, trisinende peri sas lianas e sas raighinas e aiat agatadu unu cuadòrgiu chi l'amparaiat dae cale si siat chirca.

Sàndokan, chi no aiat abandonadu sas tupas, aiat chircadu de badas de ischire ue si fiat cuadu cussu malesu. Pro cantu s'esseret allonghiadu e aeret abbaidadu suta e subra sas bete fògias, non resessiat a nche lu bìdere in logu perunu. Però daiat cara a no afile a su caminu giustu su cavalligeri, timende de traighere cussu indìgenu malassortadu chi si fiat fatu sighire pro neghe non sua.

– Antzis chircamus de lu sarvare – aiat murmutadu. – Podet èssere unu de sos òmines meos o carchi esploradore imbiadu a inoghe dae Yanez. Tocat de imbiare aterue cussu cavalligeri o in fines l'at a agatare.

Fiat pro andare, cando a pagos passos aiat bidu ghighinende unu festone de lianas. Aiat giradu lestru sa conca a cuss'ala e aiat bidu cumparende su malesu. Su pòveru òmine, timende de èssere cassadu, fiat pilighende•si in cussas funes vegetales pro arribare in pitzu de unu mango, ue in mesu de sas fògias carcas meda podiat agatare unu bellu cuadòrgiu.

– Su matzone! – aiat murmutadu.

Aiat isetadu chi esseret arribbadu a mesu de sas cambas e chi s’esseret giradu. In pessu chi aiat pòdidu sejare sa cara sua, agigu aiat tratesu una boghe de cuntentesa e de ispantu.

– Giro-Batol! – aiat esclamadu. – Ah! su malesu meu bravu! Comente mai est galu inoghe e biu? E puru m’ammento de l’ære abandonadu in su *praho* chi fiat afundende, mortu o moribundu. Cale fortuna! Custu depet àere s’ànima bene incravada a su corpus suo. Ajò, sarva•mus•lu!

Aiat armadu sa carabina, aiat fatu su giru de sa tupa e fiat cumpartu a s’ispessada in su màrghine de su padente, aboghinende:

– Oh, amigu! Ite seis chirchende cun totu custu acanimentu? Ais fertu carchi babirusa?

Su cavalligeri, intendende cussa boghe nche fiat brincadu cun agilitade foras dae sa tupa, mantenende su muschete puntadu in antis e ghetende una boghe de ispantu:

– Toh! Unu sergente! – aiat esclamadu.

– Bos ispantat, amigu?

– Dae ue seis essidu a campu bois?

– Dae sa foresta. Apo intesu una fusilada e so bènnidu in presse a inoghe pro bìdere ite fiat capitadu. Ais isparadu a unu babirusa?

– Eja eh, contra unu babirusa prus perigulosu de una tigre – aiat naradu su cavalligeri, cun un’arrennegu male cuadu

– Ite bestia fiat tando?

– Non fiais chirchende calicunu bois puru? – aiat pregontadu su sordadu.

– Eja.

– Sa Tigre de sa Malèsia, beru est, sergente?

– Pretzisamente.

– Bidu l’ais su pirata terribile?

– Nono, ma apo sejadu sas trataas suas.

– E deo, sergente, apo agatadu su pirata in persone.

– Est impossibile!

– L’apo isparadu

– E faddidu bos l’ais?

– Che unu cassadore noitzu.

– E ue s’est cuadu?

– Timo chi oramai nche siat indedda. L’apo bidu rugrende su pranu e cuende•si in mesu de custos tupales.

– Tando non l’ais a agatare prus.

– Su chi mi timo deo puru. Cuss’òmine est prus àgile de una muninca e prus tremendu de una tigre.

– Capassu de nos imbiare ambos duos a s’àteru mundu.

– L’isco sergente. Si non bi fiant istadas cussas chentu isterlinas promitidas dae *lord* Guillonk e subra sas cales conto pro fraigare una domo de campagna sa die chi apo a lassare s’isciàbula, non mi fia atrividu a li pònnere fatu.

– E como ite contades de fàghere?

- Non l’isco. Creo chi bubutende custas tupas apo a pèrdere tempus de badas.
- A lu cherides unu cussìgiu?
- Narade•mi, sergente.
- Torrade a sètzere a caddu e faghide s’inghèriu de su padente.
- Ajò, a benides cun megus? In duos amus a àere prus coràgiu.
- Nono, camerata.
- E pro ite, sergente?
- Nche cherides fàghere fuire su pirata?
- Comente?
- Si nois lu sighimus ambos duos a un’ala, sa Tigre at a fuire a s’àtera. Bois faghide s’inghèriu de su padente e lassade a mie s’incuru de bubutare sas tupas.
- Atzetadu, ma a una cunditzione.
- Cale?
- Chi nos partimus su prèmiu si ais sa fortuna de ochiere a sa Tigre. Non chèrgio pèrdere totus sas chentu isterlinas.
- Acunsento – aiat rispostu Sàndokan riende.
- Su cavalligeri aiat torradu s’isciàbula a s’istuzu, fiat sètzidu torra a caddu, ponende•si in antis su muschete e aiat saludadu su sergente, narende•li:
- Nos amus a agatare in s’àteru màrghine de sa foresta.
- M’as a isetare meda – aiat murmutadu Sàndokan.
- Aiat isetadu chi su cadderi esseret iscumpartu in mesu de su tupale, posca si fiat acurtziadu a s’àrbore ue s’agataiat cuadu su malesu suo, narende:
- Fala, Giro-Batol.
- No aiat galu agabbadu sa frese chi giai su malesu ruiat in pees suos, aboghinende cun boghe cummòvida:
- Ah... capitanu meu!
- Ispantadu ses de mi torrare a bìdere biu, balorosu meu?
- Lu podides crèere, Tigre de sa Malèsia – aiat naradu su pirata chi aiat sas làgrimas in s’ogru. – Creia de non bos torrare a bìdere prus, essende oramai seguru chi sos inglesos bos aerent mortu.
- Mortu! Sos inglesos no ant ferru bastante pro toccare su coro de sa Tigre de sa Malèsia – aiat rispostu Sàndokan. – M’aiant fertu a manera grave, est beru, ma comente bides so sanadu e prontu a torrare a cumentzare sa batalla.
- E totu sos àteros?
- Dormint in sos isprofundos de su mare – aiat rispostu Sàndokan, cun unu suspiru.
- Totu sos balorosos chi deo nch’apo trabentadu a s’acòstiu de su vascellu malaitu sunt rutos suta sos corfos de sos leopardos.
- Ma nois los amus a vengare, beru est capitanu?
- Eja, e in presse puru. Ma pro cale fatu fortunadu t’agato galu biu? M’ammento de t’àere bidu ruende a punta de mòrrere subra su *praho* tuo, in s’interi de sa prima batalla.
- Est a beru, capitanu. Un’ascra de mitràllia m’aiat fertu a conca, ma non m’at mortu. Cando so torradu in sensos, su *praho* malassortadu, chi bois ais abandonadu a sas undas, istampadu dae sas ballas de s’incrociadore, fiat afundende. Mi fia agarradu

a unu cantu de linna e so andadu cara a sa costa. Apo rundadu paritzas oras in mare, posca mi nche so dismajadu. Mi nche so ischidadu in su pinnetu de un'indìgenu. Cussu bravu òmine m'aiat collidu a bìndighi mìgias dae s'ispiàgia, m'aiat imbarcadu in sa canoa sua e giutu a terra. M'aiat curadu cun afetu, finas a cando non so sanadu de su totu.

– E como a ue fias fuende?

– Fia in punna de andare a sa costa pro ghetare a modde una canoa fata dae mene, cando mi so bidu crompte dae cussu sordadu.

– Oh! tue as una canoa?

– Eja, capitanu meu.

– Ti nche cherias torrare a Mòmpracem?

– Istanote.

– Amus a andare paris, Giro-Batol.

– Cando?

– Nos amus a imbarcare custu sero.

– Cherides bènnere a su pinnetu meu pro bos pasare un'iscuta?

– Oh! tue as finas unu pinnetu!

– Unu garrapiu chi m'ant donadu sos indìgenos.

– Andamus deretu. Non podes abarrare inoghe sena cùrrere su perìgulu de ti fàghere cassare dae su cavalligeri.

– At a torrare? – aiat preguntadu Giro-Batol, cun pistighìngiu.

– De seguru.

– Fuimus, capitanu.

– Non b'at presse. Comente bides so devènnidu unu sergente de su regimentu de fanteria de su Bengala, duncas ti potzo amparare.

– Ais ispogiadu carchi sordadu?

– Eja, Giro-Batol.

– Arratza de traballu perfetu!

– Tzitu, in màrcia o su cavalligeri nos at a pònnerre fatu. Indedda nch'est su pinnetu tuo?

– Amus a arribbare in unu quartu de ora.

– Andamus a nos pasare un'iscuta e prus a tardu amus a pensare a nos nch'andare.

Sos duos piratas nche fiant essidos dae sa tupa e, a pustis de àere averiguadu chi non b'aiat nemos a fùrriu, aiant rugradu in presse su pranu arribbende a su màrghine de sa segunda foresta.

Fiant in punna de si nch'intrare a mesu de sos fundos, cando Sàndokan aiat intesu una parafua furiosa.

– Torra cussu rompimentu – aiat esclamadu. – Lestru, Giro-Batol, intra·ti·nche a mesu de cussas tupas!

– Ohe! Sergente! – aiat aboghinadu su cavalligeri, chi pariat arrennegadu meda. – Gosi est chi m'agiuades a tènnerre cussu malincrinidu de pirata? In s'interi chi deo faghia belle crebare su caddu meu, boi non bos seis trèmidu.

Su sordadu, narende cussas cosas, ispuntorgiaiat su caddu suo, faghende·lu impennare e annigrare de dolore. Aiat giai rugradu su pranu e si fiat arressadu serente unu grùstiu de àrbores chi si paraiat assoladu.

Sàndokan si fiat giradu cara a isse e l'aiat rispostu pàsidu:

– Aende agatadu sas tratadas de su pirata, m'est partu de pagu profetu a li pònneru fatu peri sa foresta. De su restu bos fia isetende.

– Ais iscobertu sas tratadas suas? Pro milli diàulos! Ma cantas tratadas at lassadu cussu malincrinidu? Deo creo chi si siat ispassiadu a nos collionare.

– Mi lu so tronende deo puru.

– Chie bos las at mustradas?

– Las apo agatadas deo,

– Là là, sergente! – aiat esclamadu su cavalligeri cun tonu befulanu.

– Ite cherides nàrrere? – aiat preguntadu Sàndokan inchigende·si.

– Chi calicunu bos las at inditadas.

– E chie?

– Apo bidu a curtzu bostru unu nieddu.

– L'apo addobiadu pro cumbinatzione e m'at fatu cumpannia.

– Fiais pròpiu seguru chi fiat un'isulanu?

– Non so bajocu.

– E a ue est andadu cussu nieddu?

– Si nch'est intradu a su padente. Fiat sighende sa trata de unu babirusa.

– Ais fatu male a lu lassare andare. Podiat dare informatziones pretziosas e nos fàghere balangiare galu sas chentu isterlinas.

– Hum! Deo so cumentzende a timere chi oramai si nche siant boladas. Deo oramai bi rinùntzio e mi nche torro a sa villa de *lord* Guillonk.

– Deo non bi timo, sergente.

– Ohe! Camerata!

– E apo a sighire a pònneru fatu a su pirata.

– Comente bos agradat.

– Bona recuida – aiat aboghinadu su cavalligeri befulanu.

– Su diàulu bos nche pìnnighet – aiat rispostu Sàndokan.

Su cavalligeri fiat giai indedda e ispuntorgiaiat cun fùria su caddu suo, afilende galu cara a su padente chi aiat rugradu pagu prima.

– Ajò – aiat naradu Sàndokan, cando non l'aiat bidu prus. – Si torrat un'àtera borta lu saludo cun unu corfu bene dadu de carabina.

Si fiat acurtziadu a su cuadòrgiu de Giro-Batol e ambos duos si finat torrados a pònneru in caminu, intrende·si·nche a sa foresta.

Rugrada un'àtera lascura, si nche fiant atzochiados a mesu de sos fundos carcos, aberende·si a fàdigu su passu intre unu treboju de *calanus* e de *rotang* chi s'intritzaiant in milli maneras e una retza bera e pròpia de raighinas, chi trisinaiant in su terrinu in milli afiledas.

Aiant caminadu pro unu quartu de ora bonu, rugrende trainos meda, ue in sos oros si bidiant tratadas reghentes e su passàgiu de sos òmines. Posca fiant arribbados a mesu de unu tupale carcu meda e gasi cugugiadu chi sa lughe non podiat belle prus intrare.

Giro-Batol si fiat arressadu unu momentu a ascurtare, posca aiat naradu, girende·si cara a Sàndokan:

- Su pinnetu meu est in cue, in mesu a cussos fundos.
- Un’amparu seguru – aiat rispostu sa Tigre de sa Malèsia, iscantzende in pessu sas lavras. – Ammiro sa cautela tua.
- Benide, capitanu meu. Nemos at a bènnere a nos istorbare.

CAPITULU XII

Sa canoa de Giro-Batol

Su pinnetu de Giro-Batol s'agataiat pròpiu in mesu de cussu tupale carcu-carcu, S'intre duos betedde *pombo* chi, cun su bete cumassu de sidas issoro, l'amparaiant de su totu dae sos rajos de su sole.

Fiat unu garrapiu prus che un'abitu, in pessu capassu de amparare carchi croba de selvàgios, bassu. Astrintu, cun sa cobertura de fògias de bananu, postas a pìgios e sos muros de cambas intritizadas a sa grussa. S'ùnica abertura fiat sa ghenna, de bentanas mancu trata. A banda de intro non baliat tzertu de prus! S'agataiant petzi unu letu de fògias sicas, duas padeddas grussulanas de terra santa male cota e duas pedras chi depiant serbire pro foghile.

B'aiat però recatu bundante, frùtora de cada genia e finas unu mesu babirussa de pagos meses, apicadu a sa cobertura pro sas ancas de segus.

– Su pinnetu meu non balet cosa meda, capitanu – aiat naradu Giro-Batol. – Inoghe però bos podides pasare a cumbenièntzia bostra sena timòria de èssere istorbadu.

Finas sos indìgenos a fùrriu no ischint chi inoghe s'agatat un'amparu. Si cherides dormire bos potzo ofèrrere custu letu de fògias friscas segadas custu mangianu; si seis sididu apo una padedda prena de abba frisca e si seis famidu frùtora e costigheddas licanzas.

– Non pedo de prus, bravu Giro-Batol meu – aiat rispostu Sàndokan. – No isperai a de agatare totu custu.

– Dade•mi una mesora pro bos arrostire unu cantu de babirussa. In s'interi podides grassare su rebustu meu. Acò inoghe ananassos primorosos, bananas nuscosas, *pombo* sutzosos comente non l'ais mai tastadu in Mòmpracem, frutos de artocarpo de una mannària isphantosa e *durion* chi sunt mègius de sa crema. Est totu a disponimentu bostru.

– Gràtzias Giro-Batol. Nd'apo a approfittare ca so famidu che tigre geuna dae una chida.

– In s'interi apo a allùghere su fogu.

– Non si nch'at a bìdere su fumu?

– Oh! non timeis, capitanu meu. Sos àrbores sunt gasi artos, e gasi carcos chi non l'ant a permìtere.

Sàndokan, chi fiat famidu meda pro neghe de cussas màrcias longas peri sa foresta,

aiat agarradu unu càule parmitzu chi pesaiat non mancu de binti libras e si fiat postu a frighinare cussa sustàntzia bianca e durche chi l' ammentaiat su sabore de sa mèndula.

In s'interi su malesu, ammuntonende in su foghile cambas sicas, las alluiat imprende pro fàghere custu duos cantigheddos de bambù truncados a metade. Est curiosu meda su sistema impreadu dae sos malesos pro si buscare su fogu sena su bisòngiu de luminos.

Leant duos bambù truncados e in sa superfìtzie a bombè faghent una taca.

Cun s'àtera si cumentzat a frigare in cussa truncadura, imprende sa costa, in printzipiu a bellu a bellu posca semper prus in presse. Su prueredu generadu dae cussu friga-friga a pagu a pagu s'allughet e ruet subra unu pagu de chimuza de fibra de *gomut*. Sa faina est meda fàtzile e lestra e non rechedet un'abilidade ispetziale.

Giro-Batol si fiat postu a arrostire unu bellu cantu de babirussa inferchidu in una frunza birde, mantesa dae duas cambas furchiddadas fichidas in terra, posca fiat andadu a forrogare suta unu muntone de fògias birdes boghende unu vasu chi bogaiat unu nuscù chi non promitiat bene, ma chi faghiat illargare sas nàstulas a su selvàgiu fìgiu de sa foresta malesa.

– Ite mi cùmbidas, Giro-Batol? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Unu pratu licantzu, capitanu meu.

Sàndokan aiat abbaidadu intro su vasu e aiat fatu una mofa.

– Prefèrgio sas costigheddas de babirussa, amigu meu. Su *blaciang* no est pro mene. Gràtzias su matessi de sa punna tua.

– L' aia chistidu pro sas ocasiones desempladas, capitanu meu – aiat naradu su malesu mortificadu.

– L' ischis bene chi deo non so unu malesu. In s'interi chi deo arropo sa frùtora tua, màndiga su pratu famadu tuo. In mare si diat guastare.

Su malesu non si l' aiat fatu nàrrere duas bortas e aiat assalidu a manera làmbida sa padedda dende a bìdere unu praghene mannu.

Su *blanciang* est chircadu a s' abramida dae sos malesos chi, pro su chi pertocat su màndigu, podent dare puntos a sos tzinesos, unu de sos pòpulos prus pagu isgrisosos. Non disdignant sos serpentes, non sas bèstias pudèssidas, sos bermes cun bagna e mancu su sorde de sas termites, pro sas cales antzis faghent machines beros e pròpios.

Su *blanciang* nche colat però cada immaginatzione. Est unu misturu de càmbaru e de pischigheddos frighinados totu paris, lassados a martzire a su sole e posca salidos. Su fragu chi bogat cussu misturu est gasi forte de non si pòdere bajulare, antzis faghet bènnere sa gana mala. Sos malesos e finas sos giavanesos nointames andant macos pro cussu pratu titulosu e lu preferint a sos puddos e a sas costigheddas licanzas de su babirussa. In s'interi chi fiant isetende s' arrustu aiant torradu a cumentzare a arresonare.

– Amus a mòdere istanote, beru capitanu meu? – aiat preguntadu Giro-Batol.

– Eja, in pessu chi sa luna at a intrinare – aiat rispostu Sàndokan.

– Su caminu liberu at a èssere?

– L' ispero.

– Timo semper un' àteru addòbiu feu, capitanu meu.

– Non t' apensamentes, Giro-Batol. Non si podet dubitare de unu sergente.

– E si calicunu bos diat connòschere finas suta cussas bestes?
– B’at pagas persones chi mi conoschent e so seguru chi cussas non las apo a agatare in su caminu meu.

– Ais connotu gente tando?

– Eja, persones importantes, barones e contes – aiat naradu Sàndokan.

– Bois sa Tigre de sa Malèsia? – aiat esclamadu Giro-Batol, ispantadu.

Posca abbaidende a Sàndokan cun unu tzertu afuscu, l’aiat preguntadu dui-dui:

– E sa pitzoca bianca?

Sa Tigre de sa Malèsia aiat pesadu totu in unu sa conca, aiat miradu su malesu cun un’ograda chi bogaiat lampos iscurossos, posca cun unu suspiru profundu aiat naradu:

– A sa muda, Giro-Batol. A sa muda! No ischides ammentos terribiles!

Fiat abarradu un’iscuta a sa muda, mantenende·si sa conca cun sas manos e sos ogros fissos a su nudda, posca faeddende comente intro su coro suo, aiat torradu a nàrrere:

– Amus a torrare in presse, a inoghe, in cust’ìsula. Su destinu at a èssere prus forte de sa voluntade meas e posca... finas in Mòmpracem, in mesu de sos balorosos meos, comente nche la potzo ismentigare? Sa derruta non bastaiat duncas? Depia lassare finas su coro meu in cust’ìsula malaita!

– De ite seis faeddende, capitanu meu? – aiat preguntadu Giro-Batol, ispaborigadu. Sàndokan s’aiat coladu una manu in ogros comente chi nch’aeret chèrfidu iscantzellare una bisione, posca torrende in sensos, aiat naradu:

– Non mi pedas nudda, Giro-Batol.

– Ma amus a torrare a inoghe, beru est?

– Eja.

– E amus a vengare sos cumpàngios nostros mortos gherrende in sas ispiàgias de custa terra odiada.

– Eja, ma forsis diat èssere mègius pro mene de non torrare mai prus a bìdere custa ìsula.

– Itè seis narende capitanu?

– Naro chi cust’ìsula at a pòdere dare unu corfu mortale a sa potèntzia de Mòmpracem e forsis incadenare pro semper sa Tigre de sa Malèsia.

– Bois, gasi forte e gasi tremendu? Oh! bois non podides timere sos leopardos de Inghilterra.

– Nono, issos nono, ma... chie at a pòdere lèghere in su destinu? Sos bratzos meos sunt galu ispantosos ma su coro l’at a èssere?

– Su coro! Non bos so cumprendende capitanu meu.

– Mègius gasi. Setze in mesa Giro-Batol. Non pensamus a su tempus coladu.

– Bois mi ponides a timere, capitanu.

– A sa muda Giro-Batol – aiat naradu Sàndokan cun boghe imperiosa.

Su malesu non si fiat atrividu a sighire. Nch’aiat pesadu s’arrustu chi bogaiat unu nuscù ingustosu, l’aiat postu subra una fògia larga de bananu e l’aiat porridu a Sàndokan, posca fiat andadu a fudighinare in unu cugione de su garrapiu e dae un’istampu nch’aiat bogadu un’ampulla mesu truncada, ma cugugiada cun contivìgiu cun unu pabirotu formadu cun una de sas fibras de *rotang* intritzida cun abilitade.

– Unu pagu de gin, capitano – aiat naradu abbaidende cussa ampulla cun duos ogros chi bogaiant framas. – Apo dèpidu traballadu e non pagu pro nche la leare a sos indigenos e la fia chistende pro mi bestire sàmbene in mare. La podides isboidare finas a s’ùrtimu gùtiu.

– Gràtzias, Giro-Batol – aiat rispostu Sàndokan cun unu risitu tristu. – L’amus a partzire che frades.

Sàndokan aiat mandigadu a sa muda faghende prus pagu onore a su recatu de comente aiat crèidu su bravu malesu, aiat bufadu carchi ingullida posca si fiat istèrridu subra sas fògias friskas, narende:

– Pasamus una paja de oras. In s’interi at a calare s’iscuru e posca amus a dèpere isetare chi sa luna intrinet.

Su malesu aiat tancadu bene su pinnetu, nch’aiat istudadu su fogu e isboidada s’ampulla si fiat acogonadu in unu cugione sonniende giai de s’agatare in Mòmpracem. Sàndokan imbetzes, mancarì esseret istadu istracu mortu aende caminadu totu sa note, non fiat istadu chie de chinnire ogro.

Non fiat oramai pro sa timòria de èssere, da unu momentu a s’àteru, cassadu dae sos inimigos, no essende possibile chi issos aarent pòdidu agatare cussu pinnetu cuadu gasi bene a totus. Fiat su pensamentu de sa giòvana inglesa chi lu manteniat ischidu. Ite si nde fiat costadu de Marianna a pustis de sos fatos capitados? Ite fiat capitadu intre issa e *lord James*? E cales acordos fiant colados intre su betzu lupu de mare e su baroneto William Rosental? A sa torrada l’aiat àpida agatada galu in Làbuan e galu lìbera? Arratza de gelosia tremenda s’inchendiat in su coro de su pirata ispantosu! E non podiat fàghere nudda pro cussa fèmina istimada! Nudda, francu fuire pro non rùere suta sos corfos de sos rivales odiados!

– Ah! – esclamaiat Sàndokan, a fùrria e borta in su letu de fògias, – dia dare sa metade de su sàmbene meu pro m’agatare galu a curtzu de cussa creadura chi at ischidu a fàghere tocheddare su coro de sa Tigre de sa Malèsia! Pòvera Marianna! Chissai cales peleas l’ant a turmentare. Forsis m’at a crèere fertu, bintu, forsì finas mortu! Sos ascusòrgios meos, sos vascellos meos, s’isula mea pro li pòdere nàrrere chi sa Tigre de sa Malèsia est galu bia e chi l’at a ammentare pro semper!

Ajò, coràgiu! Istanote apo a lassare custa isula malaita giughende cun megus sa promissa sua, ma apo a torrare finas si m’at a tocare de nche trabentare cun megus finas s’ùrtimu de sos òmines meos; mancarì mi tochet de impinnare una cumbata disperada contra totu sas fortzas de Làbuan; finas si dia èssere torra bintu e torra fertu.

Cun custos pensamentos, Sàndokan aiat isetadu chi su sole esseret caladu, posca, cando s’iscuru si nche fiat atzochiadu a su pinnetu e intradu a su tupale, nch’aiat ischidadu a Giro-Batol chi fiat a sorrogu che tapiru.

– Ajò, malesu – l’aiat naradu. – Su chelu s’est imbeladu de nues, duncas est inùtile a isetare chi sa luna intrinet. Beni deretu ca intendo chi si dia abarrare inoghe carchi ora in prus mi dia refudare de ti pònnere fatu.

– E bois diais lassare Mòmpracem pro custa isula malaita?

– Abarra a sa muda Giro-Batol – aiat naradu Sàndokan belle airadu. – Ue s’agatat sa canoa tua?

– A deghe minutos de caminu.
– Gasi a curtzu est tando su mare?
– Eja, Tigre de sa Malèsia.
– Recatu postu nd’as in intro?
– Apo pensadu a totu, capitanu. Non mancant frùtora, ne abba, nen sos remos e mancu sa bela.

– Moimus, Giro-Batol.

Su malesu aiat leadu unu cantu de arrustu chi aiat postu a banda, si fiat armadu de unu fuste nodosu e aiat postu fatu a Sàndokan.

– Sa note non podiat èssere prus adata – aiat naradu, abbaidende su chelu chi fiat belle cugugiadu dae bete nues. – Nos nch’amus a istesiare sena chi nos nch’allàmpient.

Rugradu su tupale, Giro-Batol si fiat firmadu un’iscuta pro parare s’origra, posca consoladu dae su mudore profundu chi regnaiat in sa foresta, si fiat torradu a pònnere in màrcia cara a ovest.

S’iscuru fiat mamudu suta cussos bete àrbores, ma su malesu bi bidiat finas a de note forsis mègius de sas gatos e posca fiat pràticu de sos logos. Trisinende como in mesu de sas chentu mìa de raighinas chi imbaratziat su terrinu, como pilighende in mesu de sas retzas intipidas, intritidas dae sos *calamus* bete longos e dae sos *nepentes*, e como brinchende truncos mannos meda, rutos forsis pro betzesa, Giro-Batol avantziaiat semper in sa foresta iscurigosa sena iscassiare mai. Sàndokan, inchigiadu, mudulone, li poniat fatu, sighende totu cussas manovras.

Si un’ispera de luna aeret illuminadu sa cara de su pirata fieru, l’aiat mustradu mudadu dae unu dolore forte.

Pro cuss’òmine, chi binti dies prima aiat dadu sa metade de su sàmbene suo pro si pòdere agatare in Mòmpracem, como fiat una pena illacanada a abbandonare cuss’isula ue lassaiat sola e indifesa sa fèmina chi istimaiat a machine.

Cada passu chi l’acurtziaiat a mare si faghiat intèndere in su petus suo che corfu de istillu, e li pariat chi sa distàntzia chi lu istagiaiat dae sa «Perla de Làbuan» esseret creschende semper prus manna cada minutu.

Tzertos momentos isse s’arressaiat dudosu si torrare o andare in antis, ma su malesu chi s’intendiat su terrinu brusiende suta pees e chi non si bidiat s’ora de s’imbarcare lu cumbinchiat a sighire s’àndala faghende•li osservare cantu fiat perigulosu onni mìnimu ritardu.

Caminaiant dae una mesora, cando Giro-Batol totu in unu si fiat arressadu, parende sas origras.

– A l’intendides custu burdellu? – aiat preguntadu.

– L’intendo: est su mare – aiat rispostu Sàndokan. – Ue est sa canoa?

– Inoghe a curtzu.

Su malesu aiat guidadu a Sàndokan peri unu pedigone carcu de fògias e coladu cussu l’aiat mustradu chi su mare murrungiaiat, franghende•si in sos sicos de s’isula.

– Cosa seis bidende? – aiat preguntadu.

– Nudda – aiat rispostu Sàndokan rugrende cun ogros lestros s’orizonte.

– Sa fortuna est cun nois: sos incrociadores sunt galu dormidos.

Fiat caladu a giosso, nch’aiat istesiadu sas cambas de un’àrbore e aiat mustradu

un'imbarcazione chi chilliaiat in su fundale de una caletteda.

Fiat una barca metzana istuvada in su truncu de unu bete àrbore, cun su fogu e cun s'istrale, simigiane a cussas chi impreant sos indianos de su riu da sas Amàtzones e sos polinesianos de su Patzìficu.

Isfidare su mare cun una barca sìmile de formas barocas fiat un'atrivimentu chi non bi nd'aiat che pare, ca fiant bastadas pagas undas pro nche la bortulare, ma sos duos piratas non fiant persones chi s'assustaiant.

Giro-Batol fiat istadu su primu a si nche brincare a intro e pesare un'arboreddu a ue aiat adatadu una velighedda de fibras vegetales intritzadas cun contivìgiu.

– Benide capitanu – aiat naradu isse disponende•si a leare sos remos. – Intre pagos minutos nos diant pòdere cassare.

Sàndokan, inchigiadu, cun sa conca incurbada e sos bratzos in petus, fiat galu in terra abbaidende cara a est, comente chi esseret chirchende de nche sejare, in s'iscurigore profundu e in sos bete àrbores, sa domo de sa «Perla de Làbuan». Pariat chi no aeret ischidu chi fiat arribadu su momentu de sa fua e chi unu ritardu finas minoreddu li podiat èssere fatale.

– Capitanu – aiat torradu a nàrrere su malesu. – Bos cherides fàghere tènnerre dae sos incrociadores? Benide, benide, o at a èssere tropu tardu.

– Ti pòngio fatu – aiat rispostu Sàndokan cun boghe trista. Fiat brincadu a sa canoa, tanchende sos ogros e boghende unu suspiru profundu.

Cara a Mòmpracem

Su bentu sulaiat dae est, est a nàrrere chi prus de gasi non podiat èssere in favore. Sa canoa, cun sa bela sua parada, andaiat bastante in presse incurbada in su tribordu, ponende, intre su pirata chi si intendiat tropu cummòvidu e sa pòvera Marianna su mare ampru de sa Malèsia.

Sàndokan, sètzidu a popa, mantenende·si sa conca cun sas manos, non faeddaiat e manteniati sos ogros fissos a Làbuan chi a pagu a pagu si perdiat in s'iscurigore; Giro-Batol sètzidu a prua, felitze, faeddaiat risulanu pro deghe, mantenende sos ogros cara a ovest, in cuddae in ue si depiat mustrare s'ìsula de Mòmpracem ispantosa.

– Ajò, capitanu – aiat naradu custu, chi non podiat abarrare a sa muda mancu unu momentu. – Pro ite bos inchigides como chi semus pro torrare a bìdere s'ìsula nostra? Si podet nàrrere chi bois rimpranghides a Làbuan.

– Eja, la rimprango, Giro-Batol – aiat rispostu Sàndokan cun boghe surda.

– Oh! Forsis chi cussos canes de inglesos bos ant afatuzadu? E puru, capitanu, bos leaiant a picu peri sos padentes e sos pranos, abramidos de su sàmbene bostru. Ah! los dia chèrrere bìdere cras cando s'ant a èssere abigiados de sa fua bostra, mossende·si sos pòddighes pro s'arrennegu e dia chèrrere intèndere sos irrocos de sas fèminas issoro.

– De sas fèminas issoro! – aiat esclamadu Sàndokan, ischidende·si.

– Eja, ca nos òdiant forsis prus de sos òmines.

– Oh! Non totus Giro-Batol!

– Sunt peus de sas pìberas, capitanu, bos l'asseguro.

– A sa muda, Giro-Batol, tzitu! Si torras a repìtere cussas paràulas ti nche gheito a mare!

Bi fiat una tale cadèntzia de minetza in sa boghe de Sàndokan chi su malesu si fiat ammutadu de suncuna. Isse aiat abbaidadu pro tempus meda s'òmine terribile, chi miraiat semper a fissu a Làbuan, incarchende·si su petus cun ambas manos, comente chi aeret chèrfidu afogare unu dolore illacanadu, posca si nche fiat agretiadu a bellu a bellu a prua, murmutende:

– Sos inglesos l'ant faturadu.

Totu sa note, sa canoa, ispinta dae su bentu de s'est, fiat andata sena imbènnere perunu incrociadore e cumportende·si bastante bene, a dispetu de sas undas chi dae

cando in cando la corfiant faghende la chilliare a manera perigulosa. Su malesu, timende chi Sàndokan aeret postu in atu sa minetza, non faeddaiat prus; sètzidu a prua compidaiat a s'atenta sa lìnìa iscura de s'orizonte, pro bidere si cumpariat carchi nave.

Su cumpàngiu suo imbetzes, istèrridu a popa, non nche tiraiat sos ogros dae su logu ue si depiat agatare s'ìsula de Làbuan, oramai iscumparta in mesu de sas umbras de sa note. Navigaiant dae una paja de oras, cando sos ogros acutzos de su malesu nch'aiant sejadu unu puntu lughente lampende in sa lìnìa de s'orizonte.

– Unu velieru o unu naviu de gherra? – aiat preguntadu cun pistighìngiu.

Sàndokan, semper imbèrghidu in sos pensamentos suos dolorosos, non si fiat sapidu de nudda.

Su puntu lughente ismanniaiat a manera perigulosa e pariat chi s'esseret pesende semper de prus in sa lìnìa de s'orizonte. Cussa lughe bianca podiat èssere petzi de unu vascellu a papore. Depiat èssere unu fanale allutu in pitzu de su trinchete. Giro-Batol cumentzaiat a si fortzigare; sos pistighingios suos aumentaiant de momentu in momentu, tantu prus chi cussu puntu lughente pariat chi esseret afilende deretu cara a sa canoa.

In pagu tempus subra de su fanale biancu nde fiant cumpartos àteros duos, unu ruju e unu birde.

– Una nave a papore – aiat naradu.

Sàndokan no aiat rispostu. Forsis no aiat intesu.

– Capitanu meu – aiat torradu a nàrrere. – Una nave a papore!

Su capu de sos piratas de Mòmpracem custa borta si fiat ischidadu, mentres unu lampu terribile li lughiat in sas ogradas inchigiadas.

– Ah! – aiat naradu.

Si fiat giradu cun ìmpetu e aiat abbaidadu sa campura illacanada de su mare.

– Torra un'inimigu? – aiat murmutadu, mentres sa manu dereta sua curriat de istintu a su kriss.

– Su chi mi timo, capitanu meu – aiat naradu su malesu.

Sàndokan aiat abbaidadu a fissu, pro un'iscuta, cussos tres puntos lughentes chi s'acurtziaiant lestros, posca aiat naradu.

– Paret chi currat fache a nois.

– Mi lu so timende timo, capitanu meu – aiat rispostu su malesu.

– Su cumandante suo depet àere bidu su canotu nostru.

– Podet dare. Ite faghimus, capitanu meu?

– Lassamus lu acostiare.

– E nos ant a tènneru.

– Non so prus sa Tigre de sa Malèsia, ma unu sergente de sos *sipai*.

– E si calicunu bos diat connòschere?

– Pagos a beru ant bidu sa Tigre de sa Malèsia. Si cussa nave diat èssere benende dae Làbuan bi diat àere de timere; benende dae indedda amus a pòdere collionare a su cumandante suo.

Fiat abarradu a sa muda un'iscuta, mirende a fissu a s'atenta s'inimigu, posca aiat naradu:

– Amus leadu a pare cun una cannonera.

– Chi siat benende dae Sàrawack?

– Podet dare, Giro-Batol. Dadu chi benit a s'ala nostra l'isetamus.

Sa cannonera difatis aiat sa prora puntata cara a sa canoa e apretaiat sa cursa pro nche la sighire. Bidende•la gasi incedda dae sas costas de Làbuan, forsis creiat chi sos òmines chi la setziant fiant istados ispintos gasi a largu dae carchi frusiada de bentu e curriat pro los collire; forsis però su cumandante suo si cheriat sincherare si fiant piratas o nàufragos. Sàndokan aiat dadu òrdine a Giro-Batol de torrare a leare sos remos e de pònner sa prora in sa filada de sas Romades, grupu de isuleddas postas prus a sud. Aiat oramai fatu su pianu suo pro collionare a su cumandante.

A pustis de mesora sa cannonera s'agataiat a pagos libanos dae sa canoa. Fiant unu naviu minore a popa bassa, armadu petzi cun unu cannone postu in sa prataforma de palas e frunidu petzi de un' àrbore.

S'echipàgiu suo non depiat superare sos trenta o baranta òmines. Su cumandante, o s'ufitziale de quartu chi esseret istadu, aiat fatu manovrare a manera de colare petzi a pagos metros dae sa canoa, posca dadu su cumandu de firmare sas tamburas, si fiant incurbadu in sa costana aboghinende:

– Firmade•bos, o bos nche fatzo afundare!

Sàndokan si nche fiant pesadu lestru, narende in inglesu bonu:

– Pro chie mi seis leende?

– Toh! – aiat esclamadu s'ufitziale cun ispantu. – Unu sergente de sos *sipai*! Ite bi seis faghende bois inoghe, a largu de Làbuan!

– So andende a sas Romades, segnore – aiat rispostu Sàndokan.

– A fàghere ite?

– Nche depo giùghere òrdines pro su yacht de *lord* James Guillonk.

– In cuddae s'agatat cussu naviu?

– Eja, cumandante.

– E bi seis andende cun una canoa?

– Non nd'apo pòdidu agatare mègius.

– Dade cara, ca b'at carchi *praho* malesu chi est currillende a largu.

– Ah! – aiat fatu Sàndokan, resessende in pessu a frenare sa cuntentesa.

– Eris mangianu nd'apo bidu duos e dia iscummitere chi fiant benende dae Mòmpracem. Si aia àpidu carchi cannone in prus no isco si a cust'ora fiant istados galu a pìgiu de abba.

– Apo a dare cara a cussos navios, cumandante.

– Cosa bos bisòngiat, sergente?

– Nono, segnore.

– Bonu biàgiu.

Sa cannonera aiat torrada a cumentzare sa cursa afilende cara a Làbuan, mentres Giro-Batol orientaiat sa bela pro cùrrere cara a Mòmpracem.

– Intesu as? – l'aiat preguntadu Sàndokan.

– Eja, capitanu meu.

– Sos navios nostros sunt travighende su mare.

– Bos sunt galu chirchende, capitanu meu.

– No ant a crèere a sa morte mea.

– Tzertu chi nono.

– Arratza de ispantu pro Yanez, cando m’at a bìdere. Cumpàngiu bravu e afetzionosu!

Si fiat torradu a sètzeru a popa, cun sa mirada semper fissa cara a Làbuan e no aiat faeddadu prus. Su malesu però l’aiat intesu suspirende paritzas bortas.

A s’arbèschida, petzi chentu chimbanta mìgias separaiant sos fuidores dae Mòmpracem, tretu chi podiant superare in prus pagu de bintibator o trenta oras si non beniat mancu su bentu.

Su malesu nch’aiat bogadu dae unu vasu betzu de terra, asseguradu a unu traessu de sa canoa, su recatu e l’aiat porridu a Sàndokan, ma custu totu pigadu dae sos pensamentos suos e dae sos pistighìngios suos, no aiat mancu rispostu, ne aiat abandonadu sa positzione sua de prima.

– Est afatuzadu – aiat torradu a nàrrere su malesu ghighinende sa conca. – Si est a beru, guai a sos inglesos!

In intro de die su bentu fiat caladu paritzas bortas e sa canoa, chi afundaiat pesante in sas percas de sas undas, aiat imbarcadu prus de una borta abba meda. A sero però si fiat pesadu unu bentu friscu de sud-est, ispinghende•la in presse cara a ovest e si fiat mantesu gasi fintzas s’incràs.

A s’agabbu de sa die su malesu, chi si manteniati ritzu a prua, nch’aiat bidu in fines unu cumassu iscuru chi si pesaiat dae mare.

– Mòmpracem! – aiat esclamadu.

A cussa boghe, Sàndokan, pro sa prima borta a pustis de àere postu su pee in sa canoa, si fiat mòidu pesende•si•nche totu in unu.

Tando non fiat prus s’òmine de prima: s’espressione anneada de sa cara sua fiat iscumparta de su totu. Sos ogros suos bogaiant lampos e sos lineamentos suos non fiat prus mudados dae cussu dolore iscurigosu.

– Mòmpracem! – aiat esclamadu isse, aderetzende s’artària sua.

E fiat abarradu in cue a mirare s’ìsula agreste sua, su baluardu de sa potèntzia sua, de sa grandesa sua in cussu mare chi cun resone mutiat suo. Isse, in cussu momentu, s’intendiat torra sa Tigre de sa Malèsia ispantosa dae sas impresas mentovadas.

Sas miradas suas, chi poniant su marranu a sos mègius cannochiales, nch’aiant bidu sas costas de s’ìsula, firmende•si in su rocarju ue bentulaiat galu sa bandera de sa pirateria, in sas fortaleras chi difendiant sa bidda e subra su pore de *praho* chi chilliaiant in sa cala.

– Ah! in fines ti torro a bìdere – aiat esclamadu.

– Semus sarvos, Tigre – aiat naradu su malesu, chi paraiat ammachiende•si pro sa cuntentesa. Sàndokan l’aiat abbaidadu belle ispantadu.

– Mèrito galu custu nùmene, duncas, Giro-Batol? – aiat preguntadu isse.

– Eja, capitanu.

– E puru creia de non lu meritare prus – aiat murmutadu Sàndokan, suspirende. Aiat agarradu sa pagaia chi serbiat de timone e aiat afileadu sa canoa cara a s’ìsula chi a bellu a bellu si nch’intraiat a mesu de s’iscuru. A sas deghe, sos duos piratas, sena chi nemos los aeret bidos, aprodaiant serente su bete rocarju.

Sàndokan, torrende a pònneru sos pees in s’ìsula sua, aiat respiradu pro tempus

meda e forsis in cussu momentu non rimpranghiat a Làbuan, e forsis pro un'iscuta si nch'aiat finas ismentigadu a Marianna.

Aiat giradu lestru a inghìriu de su rocarju e fiat arribbadu a sos primos gradinos de s'iscala a ghiroes chi nche giughiat a su bete pinnetu.

– Giro-Batol – aiat naradu, girende•si cara a su malesu chi si fiat firmadu. – Torra a su pinnetu tuo, averte sos piratas meos de s'arribu meu, ma nara•lis chi mi lassent in pasu ca in cue susu depo nàrrere tzertas cosas, chi depent èssere unu segretu pro bois.

– Capitanu, nemos at a bènnere a bos istorbare, ca cussu est su disìgiu bostru. E como lassade chi bos torre gràtzias pro mi nch'àere torradu a inoghe e chi bos nàrgia chi si bos bisòngiat un'òmine de sacrificare, mancari pro sarvare unu inglesu o una fèmina de sa ratza issoro, apo a èssere semper prontu.

– Gràtzias, Giro-Batol, gràtzias... e como bae•ti•nche! – aiat naradu su pirata, torrende•nche in fundu a su coro s'ammentu de Marianna, mentovadu sena lu chèrrere dae su malesu, aiat fatu sos gradinos, artziende in s'iscuru.

CAPÌTULU XIV

Amore e delìriu

Arribbadu in cùcuru de su bete rocarju, Sàndokan si fiat arressadu in su màrghine e sa mirada sua si fiat ispinta indedda, indedda cara a est, in sa filada de Làbuan.

– Pro Deus! – aiat murmutadu isse. – Arratza de distàntzia chi mi separat dae cussa creadura tzeleste! Ite at a èssere faghende issa a cust’ora? M’at a prànghere che mortu o m’at a prànghere che presoneri?

Una ghèmida surda nche li fiat essida dae sas lavras e aiat incurbadu sa conca in petus.

– Fatalidade! – aiat murmutadu.

Aiat suvruscadu su bentu de sa note comente chi esseret suvruschende su nescu de sa diosa sua, posca si fiat acurtziadu a passos lentos a su bete pinnetu, ue fiat galu alluta un’istàntzia.

Aiat abbaidadu dae sos bidros de una bentana e aiat bidu un’òmine sètzidu in una mesa, cun sa conca mantesa.

– Yanez – aiat naradu, iscantzende cun tristura. – Ite at a nàrrere cando at a ischire chi sa Tigre est torrende binta e ammajada?

Aiat tratesu unu suspiru e aiat abertu a bellu a bellu sa ghenna, sena chi Yanez l’aeret intesu.

– E tando, frade – aiat naradu, a pustis de un’iscuta. – Ismentigada ti nche l’as sa Tigre de sa Malèsia?

Sas paràulas non nche fiant galu bene agabbadas, chi Yanez li ghetaiat sos bratzos a coddos, aboghinende:

– Tue! Tue! Sàndokan! Ah! deo ti creia oramai pèrdidu pro semper!

– Nono, so recuidu, comente ses bidende.

– Ma amìgu malassortadu, ue nche fias totu custas dies? Sunt bator chidas chi so isetende gutiperadu dae milli pistighingios. Ite as fatu tue in totu custu tempus? As bardanadu su sultanu de Varauni o sa «Perla de Làbuan» t’at ammajadu? Risponde frade meu, chi su pibirighe mi nch’est mandighende.

Imbetzes de rispòndere a totu cussa preguntas, Sàndokan si fiat postu a lu mirare a fissu a sa muda, a bratzos cunsertos, sa mirada inchigiada e sa cara niedda che pighe.

– Ajò – aiat naradu Yanez, ispantadu pro cussu mudore. – Faedda: ite cherent

nàrrere sos pìngios chi bestis e pro ite m'abbàidas gasi? Carchi disaura t'at capitadu?

– Disaura! – aiat esclamadu Sàndokan cun boghe sorrograda. – Ma tando tue no ischis chi de sos chimbanta tigrotos chi deo nche giughia contra a Làbuan, est abarradu biu petzi Giro-Batol? Tando tue no ischis chi sunt mortos totus in sas costas de s'ìsula malaita, ismatzados dae su ferru de sos inglesos, chi deo so rutu fertu a manera grave in su ponte de unu incrociadore e chi sos navios meos pasant in fundu de su mare de sa Malèsia?

– Bintu tue! Est impossibile! Est impossibile!

– Eja, Yanez, m'ant bintu e fertu, sos òmines meos los ant mortos e deo ghiro malàidu a punta de mòrrere!

Su pirata nch'aiat trisinadu, cun una mòvida agitada, una cadira finas a sa mesa, nch'aiat isboidadu una in fatu de s'àtera tres tassas de whisky, posca cun boghe a sucutos o ispiBILLA, sorrograda o tzichirriosa, intreverende mòvidas violentas e irricos, aiat contadu pro filu e sinnu totu su chi fiat capitadu, s'isbarcu a Làbuan, s'addòbiu cun s'incrociadore, sa batalla orrorosa cumbatada, sa ferta chi li fiat tocada, sas suferèntzia e sa sanada.

Cando però fiat arribadu a faeddare de sa «Perla de Làbuan», totu s'arrennegu suo fiat ispaporadu. Sa boghe sua pagu prima sorrograda, afogada pro s'afuta, aiat leadu tando un'àteru tonu divenende durche, carignosa, appassionada.

Aiat contadu cun borbore poèticu sas bellas de sa giòvana *lady*, cussos ogros mannos, durches, tristos, asulos che s'abba de mare chi l'aiant cummòvidu finas in sas intragnas; aiat faeddadu de cussos pilos longos, prus brundos de s'oro, prus finos de sa seda, prus nuscosos de sa rosa de sos padentes; de cussa boghe sena cunfrontu, angèlica chi aiat fatu tremulare a trèmpinu sas cordas de su coro suo finas a tando malu a bìnchere e de cussas manos chi ischiant bogare dae sa màndola cussos sonos gasi suaves, gasi durches, chi l'aiant ammajadu, chi l'aiant incantadu.

Aiat pintadu cun sa passione prus bia sos momentos caros colados a costàgiu de sa fèmina amada, momentos sublimes, in s'interi de sos cales non s'ammentaiat nen de Mòmpracem nen de sos tigrotos suos e ue ismentigaiat finas de èssere sa Tigre de sa Malèsia, andende manu a manu a contare totu sas aventuras chi fiant sighidas a pustis, est a nàrrere dae sa cassa a sa tigre, a sa cunfessione de s'amore suo, a sa traitoria de su *lord*, a sa fua, a s'addòbiu cun Giro-Batol e a s'imbarcu pro Mòmpracem.

– Ascurta•mi, Yanez – aiat sighidu isse cun boghe galu commòvida. – In su momentu chi deo fia ponende su pee subra sa canoa pro abbandonare sena amparu cussa creadura, apo crèidu chi mi s'esseret isperrende su coro. Imbetzes de lassare cuss'ìsula, aia chèrfidu afundare sa canoa e Giro-Batol; aia chèrfidu fàghere intrare su mare a sa terra e fàghere pesare a su postu suo unu mare de fogu pro non lu pòdere prus barigare. In cussu momentu nche aia ispèrdidu sena làstima Mòmpracem mea ispantosa, afundados sos *praho* meos, ispèrdidos sos òmines meos e non aia chèrfidu èssere mai istadu... sa Tigre de sa Malèsia!

– Ah! Sàndokan! – aiat esclamadu Yanez, cun tonu de briga.

– Non mi brighes, Yanez! Si tue dias ischire ite provo deo inoghe, in custu coro ci deo creia de ferru, malu a bìnchere dae cale si siat passione! Ascurta•mi: deo amo cussa fèmina a puntu tale chi si issa mi diat cumpàrrere in antis e mi diat nàrrere de

rinnegare sa natzionalidade mea e de mi fàghere inglesu... deo, sa Tigre de sa Malèsia, chi apo giuradu òdiu eternu a cussa ratza... lu dia fàghere sena bi pensare! Apo unu fogu indomàbile chi mi curret sena pasu in sas benas, chi mi consumat sa carne; mi paret de àere semper su delìriu, e de àere unu vulcanu in mesu a su coro; mi paret chi mi nche so dischissende, de mi nch'èssere ammachiende! E est dae sa die chi apo bidu a cussa creadura chi deo so in custu istadu, Yanez. E l'apo semper in antis cussa bisione tzeleste; in cale si siat logu deo giro sa mirada deo la bido semper, semper, semper cussa creadura lughente de bellesa chi mi brùsiat, chi mi consumat!

Su pirata si nche fiat pesadu cun una mòvida rude, cun sa cara mudada, cun sas dentes astrintas sena controllu. Aiat fatu una paja de giros a inghìriu de s'apòsentu, comente chi esseret chircende de nch'istesiare cussa bisione chi lu persighiat e abrandare sos pistighìngios chi lu giagaraiant, posca si fiat arressadu in antis a su portoghesu, porroghende·lu cun s'ograda, ma custu fiat abarradu a sa muda.

– Tue non b'as a crèere – aiat torradu a cumentzare Sàndokan – ma deo apo gherradu a manera orrorosa prima de mi lassare bìnchere dae sa passione. Ma nen sa boluntade de ferru de sa Tigre de sa Malèsia, nen s'òdiu meu pro totu su chi est inglesu ant pòdidu frenare sos ìmpetos de su coro.

Cantas bortas apo chircadu de truncare sa cadena! Cantas bortas, cando m'assaliat su pensamentu de dèpere, una die, pro mi cojuare cun cussa fèmina, abbandonare su mare meu, agabbare sas vinditas meas, abbandonare s'ìsula mea, pèrdere su nùmene meu de su cale una die fia manninu meda, pèrdere sos tigrotos meos; apo chircadu de fuire, de pònneru tra mene e cussos ogros ammajadores una làcana mala a sobrare! E puru apo dèpidu tzèdere, Yanez. Mi so agatadu in mesu a duos isprofundos: inoghe Mòmpracem cun sos piratas suos, in mesu a su lampizare de sos chentu cannones suos e sos *praho* suos binchidores; in cuddane cussa creadura adoràbile cun sos pilos brundos e sos ogros asulos. So abarradu suspesu pro tempus meda e nche so rutu a chirru de cussa pitzinna dae sa cale, mi l'intendo, peruna fortza umana mi nch'at a pòdere istratzare. Ah! m'intendo chi sa Tigre at a sessare de esistire!

– Boga·ti·nche·la dae conca tando! – aiat naradu Yanez comente torrende in sensos.

– Ismentigare·la? Est impossibile Yanez, est impossibile! M'intendo chi no apo a pòdere mai truncare sas cadenas indeoradas chi issa at ghetadu a inghìriu de su coro meu. Nen sas batallas, nen sas emotziones mannas de sa bida piratesca, nen s'amore de sos òmines meos, nen sos degòllios prus orrorosos, nen sas vinditas prus ispramosas diant èssere capassos de mi nche fàghere ismentigare cussa pitzinna. Sa màgine sua si diat pònneru semper in mesu intre a mie e cussas emotziones e nche diat istudare s'antiga energia e su balore de sa Tigre. Nono, nono, non l'apo a ismentigare mai, at a èssere pobidda mea mancaru mi costet su nùmene meu, s'ìsula mea, sa potèntzia mea, totu, totu!

Si fiat firmadu pro sa segunda borta, abbaidende a Yanez chi fiat torra mudu che croga.

– E tando, frade? – aiat preguntadu.

– Faedda.

– Cumpresu m'as?

– Eja.

– Ite mi cussìgias? Ite mi rispondes como t’apo iscopiadu totu?

– Ismentiga•ti de cussa fèmina, t’apo naradu.

– Deo...

– Pensadu b’as a sas cunsighèntzias chi diant pòdere arribare dae custu amore macu? Ite ant a nàrrere sos òmines tuos cando ant a ischire chi sa Tigre est innamorada? E a pustis ite nd’as a fàghere de custa pitzinna? E at a devènnere posca pobidda tua? Ismentiga•ti•la, Sàndokan, abbandona•la pro semper, torra sa Tigre de sa Malèsia cun su coro de ferru.

Sàndokan si nche fiat pesadu de suncuna e fiat andadu cara a sa ghenna chi si fiat aberta cun violèntzia.

– A ue ses andende? – aiat preguntadu Yanez pesende•si•nche.

– Torro a Làbuan – aiat rispostu Sàndokan. – Cras as a nàrrere a sos òmines meos chi apo abandonadu pro semper s’isula mea e chi tue ses su capu nou issoro. No ant a intèndere prus faeddende de mene, ca deo no apo a torrare mai prus in custos mares.

– Sàndokan! – aiat esclamadu Yanez agarrende•lu forte a bratzos. – Macu ses a torrare solu a Làbuan mentres inoghe as naves, as cannones e òmines devotos, prontos a si fàghere ochiere pro tene o pro sa fèmina de su coro tuo? T’apo chèrfidu pònnere a sa proa, apo chèrfidu bìdere si fiat possibile a nche irraighinare dae su coro tuo sa passione chi tue as pro cussa fèmina chi appartenet a una ratza chi tue depias odiare pro semper...

– Nono, Yanez! Nono, no est inglesa cussa fèmina, ca issa m’at faeddadu de unu mare asulu e prus bellu de su nostru, e chi serentat sa pàtria a tesu sua, de una terra prena de froes, dominada dae unu vulcanu fumiende, de unu paradisu terrestre ue si faeddat una limba armoniosa, chi no at nudda ite bìdere cun cussa inglesa.

– No importat: inglesa o nono, dadu chi tue l’amas gasi sena misura, nois totus t’amus a agiuare a ti la cojuare bastat chi torres felitze. Podes torrare a èssere galu sa Tigre de sa Malèsia finas cojende sa giovanedda cun sos pilos de oro.

Sàndokan l’aiat ghetadu sos bratzos a coddos a Yanez e cussos duos òmines fiant abarrados tempus meda abbratzados.

– Nara•mi como – aiat preguntadu su portoghesu – ite cheres fàghere?

– Mòere cantu prima possibile pro Làbuan a nche furare a Marianna.

– As resone. Su *lord*, si nch’ischit chi tue as lassadu s’isula e chi ses torradu a Mòmpracem, si nche podet fuire timende de ti bìdere torrende. Bisòngiat de nos boliare in presse o sa partida est pèrdida. Bae e corca•ti chi as bisòngiu de unu pagu de pasu e lassa a mie s’incuru de ammaniare cada cosa. Cras s’intzidida at a èssere pronta a mòere.

– A cras, Yanez.

– Adiosu frade – aiat rispostu su portoghesu, e fiat essidu falende a bellu a bellu in s’iscaledda. Sàndokan, abarradu solu, fiat torradu a si sètzere in sa mesa, prus pistighingiadu e agitadu chi non mai, faghende brincare sos tapos a paritzas ampullas de whisky.

Intendiat su bisòngiu de si nche ismeddighinare, pro si nche ismentigare a su mancu pro una paja de oras cussa giovanedda chi l’aiat ammajadu e pro apasigare su pibirighe

chi lu fiat rodende. Si fiat postu a bufare cun un'ispètzie de arrennegu, isboidende una in fatu de s'àtera paritzas tassas.

– Ah! – aiat esclamadu isse. – Si mi nche fia pòdidu dormire e ischidare petzi in Làbuan. M'intendo chi custu pistighìngiu, chi custu amore, chi custa gelosia m'at a ochière. Sola! Sola in Làbuan! E forsis in s'interi chi deo so inoghe, su baroneto si l'at a inghiriare.

Si nche fiat pesadu totu pigadu dae un'impetu violentu de arrennegu e si fiat postu a passigiare che macu bortulende cadiras, seghende sas ampullas ammuntonadas in sos cugiones, trunchende sos bidros de sos bete parastàgios prenos a isticu de oro e de prendas e si fiat firmadu in antis de s'*armòonium*.

– Dia dare sa metade de su sàmbene meu pro pòdere istòrchere una de cussas romanzas caras chi issa mi incantaiat cando fia isanimadu bintu e fertu in sa villa de su *lord*. E no est possibile, non m'ammonto prus nudda! Fiat una limba istràngia sa sua, ma una limba tzeleste chi petzi Marianna podiat connòschere. Oh, ite bella chi fias tando, «Perla de Làbuan»! Ite dillìriu, ite felitzidade tue ghetaias a su coro meu, in cussos momentos sublimes, o pitzinna mea dileta.

Aiat fatu currere sos pòddighes in sa tastiera sonende una romanza agreste, furiosa, de un'efetu istranu, in sa cale a bortas pariat de intèndere sos tùrgalos de un'uraganu o sas ghèmidas de gente morende.

Si fiat firmadu comente chi esseret istadu corfidu dae unu pensamentu nou e fiat torradu a sa mesa leende una tassa prena.

– Ah! Bido sos ogros suos in fundu – aiat naradu isse. – Semper sos ogros suos, semper sa figura sua, semper sa «Perla de Làbuan»!

Nche l'aiat isboidada, l'aiat torrada a prenare e aiat torradu a abbaidare a intro.

– Mantzas de sàmbene! – aiat esclamadu. – Chie at ghetadu sàmbene a sa tassa mea? Sàmbene o licore, bufa Tigre de sa Malèsia chi s'imbrighera est sa felitzidade.

Su pirata chi oramai fiat imbrigu si fiat postu torra a bufare cun borbore nou, ingullende su lìcuidu ardente che abba, intreverende irrocos e tzocos de risu.

Si nche fiat pesadu, ma fiat torradu a rùere in sa cadira ghetende a inghìriu miradas ingrisadas. Li pariat de bìdere umbras currende in s'apòsentu, pantasma chi lu mustraiant befulanos istrales, kriss e tzimitarras insambenadas. In una de cussas pupas aiat crèdidu de nche bìdere su rivale suo, su baroneto William.

Aiat intesu un'impetu de arrennegu leende lu e aiat arrodadu sas dentes a manera ferotze.

– Ti bido, ti bido inglesu malaitu – aiat aboghinau. – Ma guai a tie si resesso a t'agarrare! Tue mi nche cheres furare sa «Perla», lu lego in sos ogros tuos, ma deo ti l'apo a impedire, apo a bènnere a ti nche ispèrdere sa domo, cussa de su *lord*, nch'apo a ispèrdere a Làbuan, apo a fàghere cùrrere sàmbene in totue e bos nche apo a ispèrdere totus... totus... Ah! riende ses! Iseta, iseta chi deo arribe!

Isse oramai aiat fatu su càrrigu. Aiat intesu agarrende lu una brama gasi ferotze de nche distrùere totu, de nche bortulare totu.

A pustis de isfortzos repitidos si nche fiat pesadu, aiat agarradu una tzimitarra e reghende si a gherra, imbarrende si a sos muros si fiat postu a iscùdere corfos disisperados, in totue, currende in fatu a sa pupa de su baroneto chi pariat semper

fuinde•li, iscorriolende sas tapetzerias, fraganende sas ampullas, iscudende corfos tremendos a sos parastàgios, a sa mesa, a s'*armòniùm*, faghende pròere dae sos vasos frighinados trainos de oro, de perlas e de diamantes, finas a cando istracu, bintu dae s'imbriaghera fiat rutu in mesu a totu cussas ruinas, dormidu a sorrogu.

Su caporale inglesu

Cando si nche fiat ischidadu si fiat agatadu corcadu in s'otomana, giutu dae sos malesos addetos a su servìtziu suo.

Sos bidros segados nche los aiant tirados dae cue, s'oraria e sas perlas nche fiant istadas torradas a pònneru in sos parastàgios, sos mòbiles torrados in sestu e aconzados a sa bella mègius. Si bidiant petzi sas trataas de sa tzimitarra de su pirata in sas tapetzerias chi falaiant galu iscorrioladas dae sas pinnas de muru.

Sàndokan s'aiat cariadu paritzas bortas sos ogros e s'aiat coladu prus de una borta sas manos in sa fronte ardente comente chi esseret chirchende de s'ammentare su chi aiat fatu.

– Non potzo àere sonniadu – aiat murmutadu. – Eja, fia imbrigu e m'intendia felitze, ma como su fogu torrat a s'allùghere in su coro meu; chi non resessa a nche l'istudare mai prus? Cale passione si nch'est atzochiada a su coro de sa Tigre?

Si nch'aiat istratzadu sa divisa de su sergente Willis, s'aiat bestidu bestes noas lughentes de oro e de perlas, s'aiat postu in conca unu turbante ricu cun in pitzu unu zafiru grussu cantu una nughe, s'aiat coladu in sas pinnigas de sa fasca unu kriss nou e una tzimitarra noa e fiat essidu.

Aiat respiradu una ingullida de àera marina, chi nche l'aiat ismaltidu de su totu sos ùrtimos papores de s'imbrighera, aiat abbaidadu su sole chi fiat giai artu, posca si fiat giradu cara a oriente abbaidende cara a Làbuan indedda e aiat suspiradu.

– Pòvera Marianna! – aiat murmutadu, incarchende si su petus.

Aiat rugradu cun cussos ogros de àbbile de mare e aiat abbaidadu in pees de su rocarju, Tres *praho*, cun sas bete belas ispinnigadas, fiant in antis a sa biddighedda, prontos a mòere.

In s'ispiàgia sos piratas faghiant s'andalitorra, impinnados a imbarcare armas, munitziones de buca e de gherra e cannones. In mesu Sàndokan nch'aiat bidu a Yanez.

– Amigu bonu – aiat murmutadu. – In s'interi chi deo fia dormidu isse at ammaniadu s'intzìdida.

Fiat faladu sos gradinos e fiat andadu cara a sa biddighedda. In pessu chi sos piratas nche l'aiant bidu, una bete boghe fiat retumbada:

– Bivat sa Tigre! Bivat su capitano nostru!

Posca totu cussos òmines, chi pariant ammachiados totu in unu, fiant curtos lestros a sa maconatzina a inghìriu de su pirata insurdende•lu cun boghes de cuntentesa, basende•li sas manos, sas bestes, sos pees, minetzende de l'afogare. Sos capos prus betzos de sa pirateria pranghiant pro sa cuntentesa, bidende•lu biu, mentres l'aiant crèdidu mortu in sas costeras de s'isula malaita.

Perunu lamentu essiat dae cussas bucas, perunu rimpianu pro sos cumpàngios issoro, pro sos frades issoro, pro sos figios issoro, pro sos parentes issoro rutos suta su ferru de sos inglesos in s'intzìdida ruinosa, ma dae cando in cando dae cussas petorras de brunzu rupiant boghes tremendas:

– Semus sididos de sàmbene, Tigre de sa Malèsia! Vindita pro sos cumpàngios nostros! Andamus a Làbuan a nch'ispèrdere sos inimigos de Mòmpracem.

– Amigos – aiat naradu Sàndokan cun cussu traju metàllicu e istranu chi ammajaiat. – Sa vindita chi bois pedides no at a istentare. Sas tigres chi deo fia giughende a Làbuan sunt rutas suta sos corfos de sos leopardos cun sa pedde bianca, chentu bortas prus numerosos e chentu bortas prus armados de sos nostros, ma sa partida no est galu tancada.

Nono tigrotos, sos eroes chi sunt rutos gherrende in sas ispiàgias de s'isula malaita no ant a abarrare sena vengados. Semus moende pro cussa terra de sos leopardos e arribbados a cue amus a torrare ùrulu pro ùrulu, sàmbene pro sàmbene! Sa die de sa batalla sas tigres de Mòmpracem si nch'ant a mandigare sos leopardos de Làbuan!

– Eja, eja, a Làbuan! A Làbuan! – aiant boghinadu sos piratas ghighinende sas armas cun borbore.

– Yanez, totu pruntu est? – aiat preguntadu Sàndokan.

Yanez pariat de non l'àere intesu. Fiat artziadu a unu carru betzu de cannone e abbaidaiat a s'atentu cara a un'ispuntone chi s'isterriat in su mare pro unu tretu mannu.

– Ites ses chirchende, fradigheddu? – l'aiat preguntadu Sàndokan.

– Nche so bidende su cùcuru de un'àrbore essende in palas de cussas iscollieras – aiat rispostu su portoghesu.

– Unu de sos *praho* nostros?

– Cale àteru naviu si diat atrivire a s'acurtziare a sas costas nostras?

– Sos velieros nostros non sunt totus recuidos?

– Totus francu unu, cussu de Pisangu, unu de sos prus mannos e mègius armados.

– A ue l'aias imbiadu?

– A Làbuan pro ti chircare.

– Eja, est su *praho* de Pisangu – aiat cunfirmadu unu capu banda. – Bido però un'àrbore solu, seignor Yanez.

– Chi apat gherradu e apat pèrdidu su trinchete? – aiat preguntadu Sàndokan. – Isetamus•lu. Chissai! Podet dare chi nos nche giugat carchi noa dae Làbuan.

Totus sos piratas fiant artziados a sos bastiones pro osservare mègius cussu velieru chi avantzaiat a bellu a bellu, sighende s'ispuntone. Cando nch'aiat giradu sa punta estrema, una boghe sola fiat essida dae totu sos petus:

– Su *praho* de Pisangu!

Fiat de veras su velieru chi Yanez, tres dies prima, aiat imbiadu cara a Làbuan pro

chircare de àere noas de sa Tigre de sa Malèsia e de sos prodes suos, ma in cale istadu fiat recuende!

De s'àrbore de trinchete abarraiat petzi unu truncone; cussu maistru abarraiat ritzu pro miràculu, mantesu dae una retza de sàrtias e de pateratzos. Sas costanas no esistiant belle prus e fintzas sos costàgios si bidiant bisestrados a manera grave e prenos de tàpulos de linna pro tancare sos istampos abertos dae sas ballas.

– Cussu naviu depet àere gherradu cun borbore – aiat naradu Sàndokan.

– Pisangu est unu balorosu chi non timet a assalire fintzas sas naves prus mannas – aiat rispostu Yanez.

– Toh! Mi paret chi siat giughende carchi presoneri. A nche la bides una giacheta ruja in mesu de sos bravos tigrotos nostros?

– Eja, mi paret de nche bìdere unu sordadu inglesu ligadu a s'àrbore maistru – aiat naradu Yanez.

– Chi l'apat leadu in Làbuan?

– Non lu depet àere piscadu in mare.

– Ah! Si m'aiat pòdidu dare noas de...

– Marianna, беру, fradigheddu meu?

– Eja – aiat rispostu Sàndokan, cun boghe surda.

– L'amus a porrogare.

Su *praho* agiuadu dae sos remos, essende su bentu dèbile meda, avantziaiat lestru. Su capitanu suo, unu bornesu artu, de formas ispantos, chi lu faghiant simigiane a un'istàtua superba de bronzu antigu finas pro sa tinta in colore de olia, bidende nche a Yanez e a Sàndokan aiat ghetadu una boghe de cuntentesa, posca pesende sas manos aiat aboghinadu:

– Cassa bona!

A pustis de chimbe minutos intrainat in sa caletedda ghetende s'ancora a binti passos dae s'oru de mare. Aiant caladu deretu a modde una iscialupa e Pisangu si nche fiat sètzidu paris a su sordadu e a bator remadores.

– Dae ue ses benende? – l'aiat preguntadu Sàndokan in pessu isbarcadu.

– Dae sas costas orientales de Làbuan, capitanu meu – aiat naradu su bornesu. – Fia atzochiadu a cuddane cun s'ispera de àere noas e so cuntentu mannu de bos agatare inoghe galu sanu e bonu.

– Chie est cuss'inglesu?

– Unu caporale, capitanu.

– Ue l'as fatu presoneri?

– A curtzu de Làbuan.

– Conta totu.

– Fia chertorende sas ispiàgias, cando nch'apo bidu unu canotu sètzidu dae cuss'òmine essende dae sa foghe de unu riigheddu. Su malincrinidu depiat àere cumpàngios in sos duos oros, ca deo l'intendia ghetende totora frùschios acutzos. Apo fatu deretu calare a modde s'iscialupa e cun deghe òmines l'apo leadu a picu, isperende chi m'aeret dadu noas bostras.

No est istadu difitzile a lu tènere, ma cando cheria abbandonare sa foghe de su riigheddu, mi so abigiadu chi s'essida fiat tancada dae una cannonera. Apo cumentzadu

a gherrare cun borbore, cuncambiende ballas e mitrallias in abbondàntzia. Una tràschia bera e pròpia, capitanu, chi mi nch'at ispèridu sa metade de s'echipàgiu e m'at ruinadu su naviu, ma chi at fatu dannu mannu finas a sa cannonera.

Cando apo bidu chi s'inimigu si fiat retirende, cun duas bordadas mi nche so istesiadu ghirende•mi•nche a inoghe prus in presse chi apo pòdidu.

– E cussu sordadu benit pròpiu dae Làbuan?

– Eja, capitanu meu.

– Gràtzias, Pisangu. Giughide•nche su sordadu.

Cussu disgraziadu fiat istadu giai ispintu a s'ispiàgia e inghiriadu dae piratas chi aiant giai incumentzadu a lu trattare male e a nche li istratzare dae subra sos gallones de caporale.

Fiat unu pitzocu de bintighimbe o bintoto annos, grassu, bassoteddu, brundu, in colore de rosa e impurpidu. Pariat assustadu de s'agatare in mesu de cussas grefas de piratas, però mancu una paràula nche l'essiat dae lavras.

Bidende a Sàndokan, si fiat isfortzadu de atzinnare unu risitu, posca aiat naradu cun sa boghe treme-treme:

– Sa tigre de sa Malèsia.

– A mi conosches? – l'aiat preguntadu Sàndokan.

– Eja.

– Ue m'as bidu?

– In sa villa de *lord* Guillonk.

– As a èssere ispantadu de mi bìdere inoghe.

– Est beru. Bos creia galu in Làbuan e giai in francas de sos cameratas meos.

– Tue puru bi fias intre cussos chi mi fiant leende a picu?

Su sordadu no aiat rispostu, posca abbassende sa conca aiat naradu:

– Est agabbada pro mene, beru signor pirata?

– Sa bida tua dipendet dae sas rispostas tuas – aiat rispostu Sàndokan.

– Chie si podet fidare de sa paràula de un'òmine chi ochiet sa gente comente chi siat bufende una tassighedda de gin o de brandy?

Unu lampu de arrennegu fiat lampadu in sos ogros de sa Tigre de sa Malèsia.

– Tue ses contende fàulas, cane!

– Comente cherides – aiat rispostu su caporale.

– E as a faeddare.

– Hum!

– Dae cara! Apo kriss chi segant unu corpus in milli cantos; apo tenàllias allutas pro nche istratzare sa carre cantu a cantu; apo prumu iscagiadu de ti ghetare a sas fertas o de fàghere ingurtire a sos reberdes. Tue as a faeddare o t'apo a fàghere patire gasi meda de ti fàghere pregare sa morte che una liberatzione.

S'inglesu fiat isarbolidu, ma imbetzes de abèrrere sas lavras si las aiat serradas in dentes, comente chi esseret timende de nche li fuire carchi paràula.

– Ajò, ue fias cando deo apo lassadu sa villa de su *lord*?

– In sos padentes – aiat rispostu su sordadu.

– Ite fias faghende?

– Nudda.

– Tue ti cheres befare de mene. Làbuan at tropu pagos sordados pro los imbiare a passigiare peri sos padentes, sena perunu motivu – aiat naradu Sàndokan.

– Ma...

– Faedda, chèrgio ischire totu.

– Deo no isco nudda.

– Ah! Nono? L’amus a bìdere.

Sàndokan nch’aiat bogadu su kriss e cun una mòvida lestra l’aiat puntadu a sa gula de su sordadu, faghende essire unu gùtiu de sàmbene. Su presoneri no aiat pòdidu tratènnere una boghe de dolore.

– Faedda o t’ochio – aiat naradu fritu che nie Sàndokan, sena nch’istesiare s’istillu, sa punta de su cale cumentzaiat a s’irrujare.

Su caporale fiat istadu dui-dui un’iscuta ma bidende in sos ogros de sa Tigre de sa Malèsia unu lampu terribile, aiat tzèdidu.

– Bastat! – aiat naradu, doghende•si dae sa punta de su kriss. – Apo a faeddare.

Sàndokan aiat fatu tzinnu a sos òmines suos de si nche istesiare, posca si fiat sètzidu cun Yanez subra unu carru de cannone, narende a su sordadu:

– T’ascurto. Ite fias faghende in sos padentes?

– Sighia su baroneto Rosenthal.

– Ah! – aiat esclamadu Sàndokan, mentres unu lampu inchigiadu li lughiat in sas miradas. – Isse!

– *Lord* Guillonk nch’aiat ischidu chi s’òmine collidu moribundu e chi aiat curadu in domo sua non fiat unu prìntzipe malesu, ma imbetzes sa terribile Tigre de sa Malèsia e de acordu cun su baroneto e cun su guvernadore de Vitòria aiat ammaniadu s’impostada.

– E comente nche l’aiat ischidu?

– Non l’isco.

– Sighi.

– Sunt istados atrumados chimbe òmines e nos ant imbiadu a inghiriare sa villa pro bos impedire sa fua.

– Custu l’isco. Nara•mi ite b’at capitadu a pustis, cando deo so resèssidu a fortzare sas linias e mi so cuadu in sos padentes.

– Cando su baroneto est intradu a sa villa, at agatadu a lord Guillonk totu pigadu dae una afuta tremenda. Aiat una ferta a s’anca fata chi l’ais fatu bois.

– Deo! – aiat esclamadu Sàndokan.

– Forsis sena lu chèrrere.

– Lu creo, ca si l’aia chèrfidu ochiere nemos mi l’aiat pòdidu impedire. E *lady* Marianna?

– Fiat pranghende. Pariat chi intre sa bella pitzinna e su tziu esseret capitada un’iscena furiosa. Su *lord* l’acusaiat de àere favoridu sa fua bostra... e issa pregaiat piedade pro bois.

– Pòvera pitzinna! – aiat esclamadu Sàndokan in s’interi chi una cummotzione repentina mudaiat sos lineamentos suos. – A l’intendes, Yanez?

– Sighi – aiat naradu su portoghesu a su sordadu. – Dae cara però de nàrrere sa veridade ca tue as a abarrare inoghe finas a cando no amus a torrare dae Làbuan. Si

as naradu fàulas no as a fuire a sa morte.

– Est inùtile chi deo bos collione – aiat rispostu su caporale. – No aende sa cassa dadu frutu perunu, nois semus abarrados acampados a curtzu de sa villa pro l’amparare dae su possibile assaltu de sos piratas de Mòmpracem.

Curriant boghes pagu incoragiantes. Si naraia chi unos cantos tigrotos fiant isbarcados e chi sa Tigre de sa Malèsia fiat cuada in sos padentes, pronta a intrare a sa villa e a nche furare sa pitzinna.

Ite siat capitadu a pustis non l’isco. Bos depo nàrrere però chi lord Guillonk at leadu sos acordos netzessàrios pro si ritirare in Vitòria, suta s’amparu de sos incrociadores e de sas fortalesas.

– E su baroneto Rosenthal?

– S’at a cojuare tra pagu cun *lady* Marianna.

– Ite as naradu? – aiat aboghinadu Sàndokan, pesende•si•nche.

– Chi isse bos nch’at a leare sa pitzinna.

– Collionare mi cheres ?

– Pro cale iscopu? Bos naro chi cussa coja s’at a fàghere dae como a unu mese.

– Ma *lady* Marianna non lu bàjulut cuss’òmine.

– Ite nde li importat a *lord* Guillonk?

Sàndokan aiat ghetadu una boghe de fera ferta e aiat istontonadu, tanchende sos ogros. Un’ispàsimu tremendu aiat mudadu sa cara sua.

Si fiat acurtziadu a su sordadu e assuchende•lu cun fùria, l’aiat naradu cun boghe muilosa:

– Tue non m’as collionadu, beru?

– Bos giuro chi apo naradu sa veridade...

– Tue as a abarrare inoghe e nois amus a andare a Làbuan. Si no as naradu fàulas t’apo a dare su tantu chi pesas in oro.

Posca girende•si cara a Yanez, l’aiat naradu cun boghe detzisa:

– Moimus.

– So prontu a ti sighire – aiat rispostu a manera simple su portoghesu.

– Totu prontu est?

– Mancat petzi de isseberare sos òmines chi nos ant a dèpere sighire.

– Amus a giùghere cun nois sos prus balorosos, ca depimus giogare una partida suprema.

– Però lassa inoghe fortzas bastantes pro difèndere su cuadòrgiu nostru.

– Ite ses timende, Yanez?

– Sos inglesos diant pòdere aprofitare de s’assèntzia nostra pro atacare s’ìsula nostra.

– Non s’ant a atryire a cussa manera, Yanez.

– Creo su contràriu. Oramai in Làbuan sunt bastante fortes pro tentare sa batalla, Sàndokan. Una die o s’àtera at a dèpere capitare su chertu detzisivu.

– Nos ant a agatate prontos e amus a bìdere si ant a èssere prus atzudas e balorosas sas tigres de Mòmpracem o sos leopardos de Làbuan.

Sàndokan aiat afileradu sas grefas suas chi contaia prus de dughentos chimbanta òmines, reclutados intre sas tribù prus gherreras de su Bòrneo e de sas ìsulas de su

Mare malesu, e nd'aiat isseberadu noranta de tigrotos, sos prus coragiosos, e sos prus robustos, ànimas dannadas beras chi a unu tzinnu suo non fiant istados dui-dui a si nche ghetare fintzas contra sas fortaldas de Vitòria, su forte de Làbuan.

Posca aiat mutidu a Giro-Batol e mustrende·lu a sas grefas chi abarraiant pro amparu de s'isula, aiat naradu:

– Acò un'òmine chi at sa fortuna de èssere unu de sos prus balentes de sa pirateria, s'unicu chi est abarradu biu de sos echipàgios meos in s'intzìdida malassortada de Làbuan. Cando non b'apo a èssere ubbidide a isse comente chi siat sa persone mea. E como imbarcamus·nos, Yanez.

S'intzìdida contra Làbuan

Sos noranta òmines si fiant imbarcados in sos *praho*: Yanez e Sàndokan fiant sètzidos in su prus mannu e prus resistente, chi aiat cannones d'òpios e una mesa dosina de bete ispingardas e chi in prus fiat difesu dae làminas de ferru.

Sas àncoras fiant istadas salpadas, sas belas orientadas e s'ispedizione fiat essida dae sa cala in mesu a sos tzocos de manos de sas grefas atrumadas in s'oru de mare e in sos bastiones.

Su chelu fiat ìnnidu e su mare lìsiu che ògiu, però cara a sud cumpariant unas cantas nues de una tinta particolare, de una forma istrana e chi no annuntziaiant nudda de bonu.

Sàndokan, chi in prus de èssere unu cannochiale primorosu fiat finas unu baròmetru bonu, aiat avèrtidu chi fiat arribende una traschia, nointames non si fiat pistighingiadu

– Si sos òmines non sunt istados capassos de mi firmare, galu prus pagu l'at a fàghere sa temporada. Mi intendo gasi forte de isfidare finas sos furores de sa natura – aiat naradu.

– Un'uraganu furiosu ses timende? – aiat preguntadu Yanez.

– Eja, ma non m'at a fàghere dare borta. Antzis nos at a èssere in favore, fradigheddu meu, ca amus a pòdere isbarcare sena èssere istorbados dae sos incrociadores.

– E in pessu in terra, ite as a fàghere?

– Galu non l'isco, ma mi intendo capassu de totu, de afrontare finas s'iscuadra inglesa intrea si diat chircare de mi serrare sa bia, gasi comente de nche imbiare contra sa villa sos òmines meos pro la conchistare.

– Si tue annùntzias s'isbarcu cun carchi batalla, su *lord* no at a abarrare prus in sos padentes, ma si nch'at a fuire a Vitòria suta s'amparu de su forte e de sos navios.

– Est beru, Yanez – aiat rispostu Sàndokan, suspirende. – E nointames bisòngiat chi Marianna siat pobidda mea, ca m'intendo chi, sena de issa, mai si nche diat istudare su fogu chi mi nche màndigat su coro.

– Una resone in prus pro agire cun prudèntzia manna, pro atrapare su *lord*.

– Atrapare•lu! E tue crees chi su *lord* non siat artis-artis? Isse ischit chi deo so capassu de totu e depet àere atrumadu in su parcu suo sordados e marineris.

– Podet dare, ma amus a impreare carchi trassa. Chissai, carchi cosa m'est benende

giai a conca e si diat pòdere acumprire. Ma nara•mi amigu meu, Marianna si nch'at a lassare furare?

– Oh! eja, mi l'at giuradu.

– E nche l'as a giùghere a Mòmpracem?

– Eja.

– E a pustis de ti l'àere cojada, l'as a mantènnere in cue pro semper?

– Non l'isco Yanez – aiat naradu Sàndokan, boghende unu suspiru profundu. – Tue cheres chi la disterre pro semper in s'ìsula agreste mea? Cheres chi issa istet pro semper in mesu de sos tigrotos meos chi no ischint fàghere àteru si no iscùdere archibusadas, corfire cun su kriss e cun s'istrale? Cheres chi deo mustre a sos ogros durches suos ispetàculos orrorosos, sàmbene e degòllios in cada logu, chi l'insurde cun sas boghes de sos gherradores e su tzocu de sos cannone e chi la pòngia in perìgulu sighidu? Nara•mi, Yanez, a su postu meu, dias fàghere totu custu?

– Ma pensa, Sàndokan, a totu su chi at a devènnere Mòmpracem sena sa Tigre de sa Malèsia sua. Cun tegus diat torrare a lùghere, gasi meda de nche cuare totu sas àteras ìsulas e diat fàghere galu trèmere sos figios de cussos òmines chi nch'ant ispèrdidu sa famiglia tua e su pòpulu tuo. Sunt mìgias sos *dayaki* e sos malesos chi non sunt isetende àteru che un'apellu pro cùrrere a ingrussare sa grefa de sas tigres de Mòmpracem.

– B'apo pensadu a totu custu, Yanez.

– E ite t'at naradu su coro?

– L'apo intesu sambenende.

– E nointames dias lassare mòrrere sa potèntzia tua pro cussa fèmina.

– L'amo, Yanez. Ah, si non fia mai istadu sa Tigre de sa Malèsia!

Su pirata chi, cosa ispantosa, si fiat cummòvidu meda, si fiat sètzidu in su carru de unu cannone leende•si sa conca cun sas manos, comente chi aeret chèrfidu afogare sos pensamentos chi li pilisaiant su cherbeddu.

Yanez l'aiat abbaidadu pro tempus meda a sa muda, posca si fiat postu a passigiare peri su ponte ghighinende prus de una borta sa conca.

In s'interi sos tres navios sighiant a velegiare cara a oriente, ispintos però dae una frina lèbia e chi in prus sulaiat a momentos, a bortas faghende addasiare meda sa cursa. Sos echipàgios, chi fiant pigados dae unu dischìssiu briosu, chi carculaiant metru a metru su caminu fatu, annanghiant de badas belas noas, frocos, randigheddas e scovamares pro collire prus bentu. Sa cursa diveniat semper prus addasiada, manu a manu chi sas nues si pesaiant in s'orizonte. Custu però non depiat durare. Difatis a ora de sas noe de sero, su bentu aiat cumentzadu a sulare cun una tzerta fortza benende dae s'ala ue si pesaiant sas nues, s'ingiu ladinu chi carchi temporada fiat giagarende s'otzèanu meridionale. Sos echipàgios aiant saludadu cun boghes cuntentas cussas suladas poderosas, pro nudda assustados dae s'uraganu chi los minetzaiat e chi podiat devènnere mortale pro sos navios issoro. Petzi su portoghesu aiat incumentzadu a si pistighingiare e aiat chèrfidu minimare a su mancu sa superfitzie de sas belas, ma Sàndokan non bi l'aiat permissu, orioladu comente fiat de arribbare in presse a sos oros de Làbuan, chi a isse custa borta li pariat tropu incedda.

S'incràs su mare fiat abbolotadu meda. Undadas longas, chi si pesaiant dae sud, rugraiant cussu tretu ampru, iscudende•si a pare cun ùrulos profundos, tzilindrende e

ballende sos tres navios. In chelu, in prus, curriant a brillia isorta betedde nues, nieddas che pighe e cun sas ginefras rujas che fogu.

A sero su bentu aiat addopiadu sa fùria minetzende de truncare sos àrbores, si non si minimaia sa superfizie de sas belas.

Cale si siat àteru marineri, bidende cussu mare e cussu chelu, aiat coitadu a s'acostiare a sa terra prus a curtzu, ma Sàndokan, chi oramai ischiat de èssere a setanta o otanta mìgias dae Làbuan, e chi imbetzes de pèrdere finas un'ora aiat pèrdidu cun praghere unu de sos navios suos, non l'aiat mancu pensadu.

– Sàndokan – aiat naradu Yanez chi diveniat semper prus pistighiadiu. – Dae cara chi nois currimus unu perìgulu mannu.

– Ite ses timende, frade meu? – aiat preguntadu sa Tigre.

– Timo chi s'uraganu nos nche imbiet totus a bufare a sa tassa manna.

– Sos navios nostros sunt fortes.

– Ma mi paret chi s'uraganu siat minetzende de devènnere tremendu.

– Non bi lu timo, Yanez. Andamus a in antis, chi Làbuan no est indedda. Àteros navios nche ses bidende?

– Mi paret de nde bìdere unu cara a sud. S'iscurigore est gasi profundu chi non si bidet addae de chentu metros.

– Si nos perdent ant a ischire comente nos agatare.

– Ma si podent pèrdere pro semper, Sàndokan.

– Non torro in segus, Yanez.

– Dae cara, frade.

In cussu momentu unu lampu aiat truncadu s'iscuru, illuminende su mare finas a sos màrghines estremos de s'orizzonte, sighidu deretu dae unu tronu orrorosu.

Sàndokan, chi fiat sètzidu, si nche fiat pesadu de suncuna abbaidende a manera fiera sas nues e, parende sa manu cara a sud, aiat naradu:

– Beni a gherrare cun megus, o uraganu: deo ti pòngio su marranu!

Aiat rugradu su ponte e si fiat postu a sa barra de su timone, mentres sos marineris suos asseguraiaint sos cannones e sas ispingardas, armas chi non cheriant pèrdere pro peruna resone, e nche tiraiaint a sa coberta s'imbarcazione de isbarcu e afortiaiaint sas manovras fissas faghende a tres bortas sos cavos.

Sas primas frusiadas arribbaiaint dae sud, cun cussa lestresa chi costumant a leare sos bentos in sas temporadas, ispinghende in antis sos primos montes de abba.

Su *praho*, cun sa veladura minimada, si fiat postu a currere cun sa lestresa de una fritza cara a oriente, mantenende s'atza cun abilitade a sos elementos iscadenados e sena iscassiare de una linia dae sa rota sua, suta sa manu de ferru de Sàndokan. Unu pagu de assèliu fiat duradu pro una mesora, truncadu petzi dae sos mùilos de su mare e dae s'isborrocare de sas iscàrrigas elètricas chi creschiant de momentu in momentu de intensidade, ma a ora de sas ùndighi s'uraganu si fiat iscadenadu belle a s'ispessada in totu sa maestade terribile sua, ponende in subùgiu chelu e mare.

Sas nues, acabaddadas dae sa die in antis, curriant tando cun fùria peri su giassu, como ispintas in artu e como ghetadas gasi in bassu chi tociaint, cun sos oros nieddos issoro, sas undas, mentres su mare si nche iscudiat cun ìmpetu istranu cara a nord comente chi esseret istadu una prena sena misura.

Su *praho*, una corredda de nughe chi faghiat su derre a sa natura neghidada, afundadu dae sas undadas chi l'assaliat dae cada ala, andaiat a tòntonos a brigamìscia como in sos cùcuros ispumadores de sas undas e como in fundu de sos isprofundos mòbiles, bortulende•nche, faghende tirriare sos àrbores, iscùdere sos boscellos e crochidare sas belas cun una fortza gasi manna chi pariant esserent a punta de iscopiare.

Ma Sàndokan, a dispetu de cussu murigamentu de abba, non tzediat e guidaiait su naviu cara a Làbuan, disafiende atrividu sa traschia. Fiat bellu a bidere cuss'òmine, firmu a sa barra de su timone, cun sos ogros chi bogaiant framas, cun sos pilos longos isortos a su bentu, firmu che roca in mesu de sos elementos iscadenados chi urulaiant a inghìriu suo; fiat galu sa Tigre de sa Malèsia chi, non cuntentu de àere postu su marranu a sos òmines, como disafiaiat sos furores de sa natura.

Sos òmines suos non fiant a mancu de isse. Agarrados a sas manovras, miraiant impassibiles cussos assaltos de su mare, prontos a fàghere sa manovra prus perigulosa, mancarì esseret costada sa bida a totus.

In s'interi s'uraganu creschiat semper de intensidade, comente chi aeret chèrfidu ispinnigare totu sa possa sua pro mantènnere s'atza a cuss'òmine chi li faghiat su derre. Su mare si pesaiat in montes de abba chi curriant a s'assaltu cun millu boghes, milli ùrulos orrorosos, isprofundende•si s'una cun s'àtera e istuvende ispèntumos profundos chi pariat chi depiant arribbare finas a s'arena de s'otzèanu; su bentu urulaiat cun cada traju, ispinghende in antis beras columnas de abba e morighende sas nues a manera orrorosa, in intro de sas cales dumidaiait sena pasu su tronu.

Su *praho* gherriat disisperadu oponende a sas undas chi lu cheriant tragare a nord sos costàgios robustos. Ismanchinaiait chi faghiat semper prus a tìmere, si pesaiat che caddu birbilliadu, si nch'imberghiat isoetende s'abba cun sa prua, gannende comente a punta de s'abèrrere in duos e in tzertos momentos tzilindriat gasi meda a tales chi non beniat bene a s'aderetzare.

Gherrare contra cussu mare chi diveniat semper prus furiosu fiat unu machine. Tocaiat de si lassare tragare a nord a mala bògia, comente forsis aiat giai fatu sos àteros duos *praho* chi fiant iscumpartos dae paritzas oras.

Yanez, chi cumprèndiat cantu fiat atrividu a s'impuntare in cussa gherra, fiat in punna de andare a popa a pregare a Sàndokan che mudare rota, cando un'iscòpiu, chi non si podiat confùdere cun su tùrgalu de unu lampu, fiat retumbadu a largu.

A pustis de un'iscuta una balla fiat colada fruschiende subra sa coberta, iscucurende su pinnone de trinchete.

Una boghe de arrennegu fiat iscopiada in su *praho* a cussu assaltu a s'ispessada chi nemos de seguru si isetaiait cun unu tempus simile e in momentos gasi criticos.

Sàndokan, abbandonada sa barra a unu marineri, fiat curtu a prua chirchende de iscobèrrere s'atrividu chi l'assaliat in mesu de sa traschia.

– Ah! – aiat esclamadu isse. – Incrociadores galu bigende b'at?

S'assachiadore, difatis, chi in mesu a cussu bulùgiu ispantosu de su mare, nch'aiat iscutu gasi bene cussa balla, fiat unu bete vascellu a papore chi bentulaiat in su picu sa bandera inglesa e sa grande bita de sos navios de gherra in pitzu de s'arboreddu de maistra. Ite bi faghiat in mare abertu cun cussu tempus? Agrucaiat in antis de sas costas de Làbuan o beniat dae carchi ìsula a curtzu?

– Viramus, Sàndokan – aiat naradu Yanez, chi nche l’aiat sighidu.

– Eja, fradigheddu meu. Cussu naviu reselat chi nois semus piratas afilados a Làbuan.

Unu segundu corfu de cannone fiat retumbadu in su ponte de su vascellu e una segunda balla aiat fruschiadu traessu s’atretzadura de su *praho*.

Sos piratas, a dispetu de su balla-balla violentu, si nche fiant ghetados a sos cannone e a sas ispingardas pro rispòndere, ma Sàndokan los aiat firmados cun unu tzinnu.

Non b’aiat bisòngiu difatis. Su bete vascellu chi si fiat isfortzende de parare fronte a sas undas chi l’assaliant a prua, isprofundende belle de su totu suta su pesu de sa costruzione sua in ferru, nche beniat trabentadu a mala bògia cara a nord. In pagu tempus nche fiat gasi indedda de non tìmere prus sas artillierias suas.

– Làstima chi m’apat agatadu in mesu a costa trachia – aiat naradu Sàndokan cun boghe inchigiada. – L’aia assachiadu e bintu a dispetu de sa mannària sua e de s’echipàgiu suo.

– Mègiu gasi, Sàndokan – aiat naradu Yanez. – Chi su diàulu si nche lu pìnnighet e nche lu ghetet in fundu a mare.

– Ma ite bi faghiat cussu naviu in mare abertu in s’interi chi totus chircant un’amparu? Forsis semus a curtzu de Làbuan?

– Lu suspeto deo puru.

– Cosa ses biende in antis nostru?

– Nudda francu montes de abba.

– E puru intendo chi su coro meu tocheddat forte, Yanez.

– Sos coros carchi borta si faddint.

– Su meu nono. Ah!

– Ite as bidu?

– Unu puntu iscuru cara a est. L’apo sejadu a su crarore de unu lampu.

– Ma fintzas essende a curtzu a Làbuan, comente dias chèrrere aprodare cun unu tempus simile?

– Amus a aprodare, Yanez, mancari fatza a frighinidas su naviu meu.

In cussu momentu si fiat intesu unu malesu aboghinende dae su cùcuru de su pinnone de trinchete:

– Terra a dereta de s’asta de prua!

Sàndokan aiat ghetadu una boghe de cuntentesa:

– Làbuan! Làbuan! – aiat esclamadu. – A mie sa barra.

Aiat torradu a rugrare su ponte a dispetu de sas undas chi totora lu mundaiant e si fiat postu in su timone, afilende su *praho* cara a est.

In s’interi però chi s’acurtziaiat a sa costa, su mare pariat chi esseret addopiende sa fùria, comente chi aeret chertu impedire in onni manera s’isbarcu. Undas mostruosas, produidas dae sas chi mutint undas de sciacuamari, brincaiat in totue, mentres su bentu addopiaiat sa violèntzia truncadu dae sas alturas de s’isula.

Sàndokan però non tzediat e cun sos ogros fissos a est sighiat atrividu su caminu suo, serbende·si de sa lughe de sos lampos pro afilare bene. In pagu tempus si fiat agatadu a pagos libanos dae sa costa.

– Dae cara, Sàndokan – aiat naradu Yanez chi si fiat afiancadu.

- Non timas, frade.
- Dae cara a sas iscollieras.
- Las apo a istransire.
- Ma ue as a agatare un’amparu?
- L’as a bìdere.

A duos libanos cumpariat a s’intzertu sa costa ue su mare si franghiat cun una fùria chi non si podiat contare. Sàndokan l’aiat esaminada pro pagos segundos, posca cun unu corfu poderosu de barra aiat pinnigadu a babordu.

- Dade cara! – aiat aboghinadu a sos piratas chi fiant a sos bratzos de sas manovras.

Aiat ispintu su *praho* a in antis cun un’atrivimentu de li pesare sa tudda a sos lupos de mare prus arriscados, aiat traessadu unu coladòrgiu istrintu abertu in mesu a duas bete rocas e fiat intradu in una cala minoredda ma profunda, chi pariat chi esseret acabada in unu riu.

Sa maretada però in cussu amparu fiat gasi furiosa de pònner su *praho* in perìgulu mannu. Fiat mègius a disafiare s’afuta de su mare abertu chi no a chircare un’aprodu in cussos oros giagarados dae sas undas rumbulantes e imperriantes.

– Non si podet tentare nudda, Sàndokan – aiat naradu Yanez. – Si chircamus de nos acurtziare amus a fraganare su naviu nostru.

- Tue ses unu nadadore balente, beru est? – aiat preguntadu Sàndokan.
- Che a sos malesos nostros.
- Non las times sas undas.
- Non las timo.
- Tando nois amus a aprodare su matessi.
- Ite cheres tentare?

Imbetzes de rispòndere Sàndokan aiat aboghinadu:

- Paranoa! A sa barra!

Su *dayako* fiat curtu a popa agarrende sa barra chi Sàndokan li tzediat.

- Ite depo fàghere? – aiat preguntadu.
- Pro como mantènnere su *praho* traessu su bentu – aiat rispostu Sàndokan. –

Dae cara de non l’imbiare traessu sos sicos.

- Non timeis, Tigre de sa Malèsia.

Si fiat giradu cara a sos marineris e l’aiat naradu:

– Ammaniade s’iscialupa e pesade•la subra sa costana. Cando s’unda at a mundare s’oru l’ais a lassare andare.

Ite idea giughiat sa Tigre de sa Malèsia? Cheriati tentare s’isbarcu in cussa iscialupa, mìseru giocàtolu in mesu de cussas undadas orrorosas? Sos òmines suos, intendende cussu cumandu, si fiant abbaidados s’unu cun s’àteru cun pistighìngiu biu, e puru aiant ubbididu lestros sena pedire ispiegatziones.

Aiant pesadu a fortza de bratzos s’iscialupa e l’aiant artziada a sa costana de tribordu, a pustis de àere postu in intro, pro òrdine de Sàndokan, duas carabinas, munitziones e recatu. Sa Tigre de sa Malèsia si fiat acurtziadu a Yanez narende•li:

- Àrtzia a s’iscialupa, fradigheddu meu.
- Ite cheres tentare, Sàndokan?
- Deo chèrgio aprodare.

- Amus a andare a nos fraganare contra s’ispiàgia.
- Bah! Àrtzia Yanez.
- Tue ses macu.

Imbetzes de rispòndere Sàndokan l’aiat agarradu e nche l’aiat sètzidu in s’iscialupa, posca issu puru fiat brincadu a intro. Un’unda mostruosa intraiat tando a sa cala muidende a manera orrorosa.

- Paranoa! – aiat aboghinadu Sàndokan. – Ista prontu a virare.
- Depo essire torra in mare? – aiat preguntadu su *dayako*.
- Torra a artziare cara a nord ponende•ti a sa capa. Cando su mare s’at a èssere apasigadu as a torrare a inoghe.
- Andat bene, capitano. Ma bois?
- Apo a aprodare...
- Ais a mòrrere.
- A sa muda! Dade cara a lassare s’iscialupa! Acò s’unda!

Sa bete undada si fiat acurtziende cun su cùcuru cugugiadu de ispuma bianca che nie. Si fiat truncada a metade in antis a sos duos oros, posca fiat intrada a sa cala ruende•nche a subra de su *praho*.

In unu lampu nche li fiat in subra imbolighende•lu in unu trumùghine de ispuma e brinchende•peri sas costas.

- Lassa andare – aiat aboghinadu Sàndokan.

S’iscialupa abandonada nche fiat istada trabentada paris a sos duos coragiosos chi la setziant. Belle in su matessi momentu su *praho* viraiat e aprofitende de una contra-undada essiat a largu ispaessende in palas de una iscolliera.

– Rema•mus cun fortza, Yanez – aiat naradu Sàndokan agarrende su remu. – Nois amus a isbarcare in Làbuan a dispetu de sa traschia.

- Pro Deus! – aiat esclamadu su portoghesu. – Est unu machine!
- Rema!
- E sa tambada?
- A sa muda! Dae cara a sas undas!

S’imbarcazione chilliaiat a manera orrorosa in mesu de s’ispruma de sa maretada, como falende e como bolende subra su cùcuru de sas undas. Sas undas però l’ispinghiant cara a s’ispiàgia, chi, pro bona sorte, falaiat cun garbu e fiat priva de iscollieras.

Pesada dae un’àtera undada aiat fatu chentu metros. Fiat artziada subra una crista, posca nche fiat ruta, e tando si fiat intesa una tambada forte meda.

Sos duos coragiosos aiant intesu su fondu benende•li mancu suta pees. Sa chillia fiat istada fraganada totu in unu.

- Sàndokan! – aiat aboghinadu Yanez chi bidiat intrende s’abba traessu sas isperraduras.
- No abbandones...

Sa boghe fiat istada afogada dae unu corfu de mare orrosu sighidu a su primu. S’iscialupa nche fiat istada torra pesada. Aiat fatu sa bantzicallera un’iscuta in su cùcuru de s’undada posca fiat ruta a in antis tochende torra, ma sas undas rodulanas l’aiant ispinta galu prus in antis iscludende•nche•la a su truncu de un’àrbore cun una

violèntzia gasi manna chi sos duos piratas nche fiant istados bentulados a fora. Sàndokan, chi nche fiat rutu a mesu de unu muntone de fògias e de ramos, si nche fiat pesadu deretu collende sas duas carabinas e sas munitziones.

Un'undada noa torraiat a artziare tando in sa costa. Agatada s'iscialupa l'aiat fata rodulare unu tretu, posca nche l'aiat trabentada afundende-la.

– A s'inferru totu sos innamorados! – aiat aboghinadu Yanez chi si nche fiat pesadu totu pistu. – Sunt cosas de macos, custas.

– Galu biu ses? – aiat naradu Sàndokan riende.

– Cherias chi mi nch'essere ispèrdidu?

– Non mi fia pòdidu prus acunnortare, Yanez! Eh! Abbàida su *praho*!

– Comente? No at leadu su largu?

Su velieru torraiat a colare tando in antis a s'intrada de sa cala, andende cun sa lestresa de una fritza.

– Arratza de cumpàngios fideles – aiat naradu Sàndokan. – Prima de si nch'istesiare ant chèrfidu averiguare si nois fiamus aprodados.

Si nch'aiat istratzadu sa fasca larga de seda ruja e l'aiat ispinnigada a su bentu. A pustis de un'iscuta un'isparu fiat retumbadu in su ponte de su velieru.

– Nos nch'ant bidu – aiat naradu Yanez. – Isperamus chi si sarbent.

Su *praho* aiat viradu torrende a currere cara a nord. Yanez e Sàndokan fiant abarrados in s'ispiàgia finas a cando nche los aiant pòdidos biere, posca si nche fiant intrados a suta de sos bete fundos pro s'amparare dae s'abba chi fiat falende a mojos.

– A ue andamus Sàndokan? – l'aiat preguntadu Yanez.

– Non l'isco.

– No ischis ue nos agatamus?

– Est impossibile pro como. Creo però de non nch'èssere indedda dae su riigheddu.

– De cale riu ses faeddende?

– De cussu chi est serbidu de amparu a su *praho* meu a pustis de sa batalla cun s'incrociadore.

– A curtzu de cussu logu s'agatat sa villa de *lord James*?

– Carchi mìgia a tesu.

– Duncas prima at a toccare de chircare cussu riu.

– E tzertu, Yanez.

– Cras amus a chertorare sa costa.

– Cras! – aiat esclamadu Sàndokan. – E tue crees chi deo potza isetare tantas oras e abarrare inoghe sena fàghere nudda? Ma tue tando no ischis chi apo su fogu in sas benas? Non ti ses abigiadu chi nois semus in Làbuan, in sa terra ue lughet s'isteddu meu?

– Cheres chi no isca chi nos agatamus in s'isula de sas giachetas rujas?

– Tando tue depes cumprèndere sos mermeddos meos.

– Mancu pro sonnu, Sàndokan – aiat rispostu pàsidu su portoghesu. – Pro Deus! So galu totu abbolotadu e tue pretendes de nos pònnere in caminu cun custa note de inferru! Tue ses macu, fradigheddu meu.

– Su tempus fuit, Yanez. Non t'amentas su chi nos at naradu su sergente?

- Eja e bene puru, Sàndokan.
- Dae unu momentu a s’àteru *lord* James podet andare a si cuare in Vitòria.
- Non l’at a fàghere tzertu cun custu tempus de canes.
- Non brulles, Yanez.
- Non nd’apo pròpiu gana, Sàndokan. Ajò, chistionamus cun calma, fradigheddu meu. Tue cheres andare a sa villa? A fàghere ite?
- A su mancu pro la bìdere – aiat naradu Sàndokan, cun unu suspiru.
- E pro fàghere carchi aconcada, beru?
- Nono.
- Hum! Isco de ite ses capassu. Calma, fradigheddu meu. Pensa chi semus petzi duos e in sa villa b’at sordados. Isetamus chi torrent sos *praho*, posca nos amus a mòere.
- Ma si tue l’aias ischidu comente m’intendo agatende•mi in custa terra! – aiat esclamadu Sàndokan cun boghe sorrograda.
- Mi lu immàgino, ma deo non ti potzo permìtere de fàghere machines chi ti podent èssere fatales. Cheres andare a sa villa pro averiguare si Marianna b’est galu? Amus a andare, però a pustis chi s’uraganu at a èssere sessadu. Cun custu iscurigore e cust’abba non nos amus a pòdere orientare ne agatare su riigheddu. Cras, cando at a èssere arbèschidu, nos amus a pònneru in caminu. Pro como chircamus un’amparu.
- E deo depo isetare fintzas a cras?
- Mancant petzi tres oras a s’arbèschida.
- Un’eternidade!
- Una misèria, Sàndokan. E posca in s’interi su mare si podet apasigare, su bentu tzelare e sos *praho* torrare a inoghe. Ajò, ghetamus•nos•nche suta cussu *arecche* cun bete fògias, chi nos ant a amparare mègius de una tenda e isetamus chi arbescat.
- Sàndokan fiat in duda si sighire su cussigiu. Aiat abbaidadu s’amigu fidele isperende galu de lu cumbìnchere a mòere, posca aiat tzèdidu e si fiat imboladu serente su truncu de s’arbore, ghetende unu suspiru longu.
- S’abba sighiat a falare cun violèntzia estrema e in su mare s’uraganu infuriaiat semper a manera orrorosa. Traessu sos àrbores, sos duos piratas nche bidiant sas undas imperriende airadas e iscudende•si•nche a s’ispiàgia cun ìmpetu malu a bajulare, franghende•si e torrende•si a frànghere.
- Bidende cussas undadas, chi imbetzes de minimare diveniant semper prus manna, Yanez no aiat pòdidu fàghere a mancu de si preguntare:
- Ite si nd’at a costare de sos *praho* nostros cun una trachia sìmile? Sàndokan, tue crees chi s’ant a sarvare? Si diant naufragare ite si nd’at a costare de nois?
- Sos òmines nostros sunt marineris balentes – aiat rispostu Sàndokan. – Issos s’ant a ischire isboligare.
- E si diant naufragare? Ite dias pòdere fàghere tue sena s’agiudu issoro?
- Ite dia fàghere? Nche dia furare su matessi sa pitzinna.
- Tue cures tropu, Sàndokan. Duos òmines solos, mancarì siant duas tigres de Mòmpracem agreste, non podent parare fronte a binti, trinta e forsis chimbanta muschetes.
- Amus a impreare carchi trassa.

– Hum!

– Mi crees capassu de rinunziare a su progetu meu? Nono, Yanez! Deo no apo a torrare a Mòmpracem sena Marianna.

Yanez no aiat rispostu. Aiat allutu una sigareta, e si fiat istèrridu in mesu de s'erba chi fiat belle assuta ca fiat amparada dae sas fògias largas de s'àrbore, tanchende sos ogros.

Sàndokan imbetzes si nche fiat pesadu andende nche a s'ispiàgia. Su portoghesu, chi non fiat dormidu, l' aiat bidu a molinu in su màrghine de sa foresta como artziende cara a nord e como torrende a falare cara a sud.

De seguru chircaiat de s'orientare e de reconnòschere cussa costa chi forsis aiat giai travigadu in s'interi de sa pasada sua in cuss'isula.

Cando fiat torradu fiat cumintzende a arbèschere. S'abba dae carchi ora fiat sessada e su bentu puru non muilaiat prus gasi forte in mesu de sos milli àrbores de sa foresta.

– Isco ue semus – aiat naradu a Yanez.

– Ah! – aiat fatu custu, ammaniende a si nche pesare.

– Su riigheddu si diat dèpere agatare cara a sud e forsis no est indedda.

– Cheres chi andemus a lu chircare?

– Eja, Yanez.

– Ispero chi non t'atrivas a t'acurtziare sa villa a de die.

– Ma custu sero nemos m'at a tratènnere.

Posca aiat annantu cun su tonu de persone chi cheret espressare s'eternidade:

– Galu dòighi oras! Arratza de tortura!

– In sa foresta su tempus colat in presse, Sàndokan – aiat rispostu Yanez riende.

– Ajò.

– So pruntu a ti sighire.

S'aiant ghetadu sas carabinas a armicoddu, si nch'aiant bestidu a butzaca sas munitziones e si nche fiant intrados a mesu de sa bete foresta, chirchende però de non si nche istesiare tropu dae s'ispiàgia.

– Amus a evitare sas calas profundas chi format sa costa – aiat naradu Sàndokan.

– Su caminu at a èssere prus difitzile ma prus curtzu.

– Damus cara a non nos pèrdere.

– Non timas. Yanez!

Sa foresta presentaiat petzi carchi àidu raru, ma Sàndokan fiat un'òmine avesu a sos padentes, chi ischiat trisinare che colovra e andare a in antis finas sena isteddos e sena sole. Aiat afilladu cara a sud, mantenende si a pagu tretu dae sa costa pro chircare prima de totu su riigheddu a ue si nche fiat intradu in s'intzìdida pretzedente. Arribbadu a cue non fiat difitzile a nche lòmperre a sa villa chi su pirata ischiat chi fiat indedda forsis una paja de chilòmetros. Su caminu, manu a manu chi protzediant cara a sud, diveniati prus difitzile pro neghe de su disacatu fatu dae s'uraganu. Unu pore de àrbores, rutos dae su bentu, tancaiant sos àidos, custringhende sos duos piratas a fàghere artziadas in petorru e giros longos. Posca bi fiant bete muntones de àrbores chi imbaratziabant su caminu issoro e unu pore de lianas chi s'acapiaiant a sas ancas issoro, addasiende su caminu issoro. Nointames, traballende cun sos kriss, artziende e falende, brinchende e pilighende àrbores e trucos rutos, andaiant a in antis chirchende

semper de non si nche istesiare tropu dae sa costa. A ora de mesudie, Sàndokan si fiat arressadu, narende a su portoghesu:

– Semus a curtzu.

– A su riu o sa villa?

– A su riu – aiat rispostu Sàndokan. – No intendes custu murmutu chi s’ispàrghinat suta custas bòvedas carcas de sidas?

– Eja – aiat naradu Yanez, a pustis de aere ascurtadu un’iscuta. – Chi siat pròpiu su riigheddu chi semus chirchende nois?

– Non mi potzo faddire. Deo los apo travigados custos logos.

– Andamus a in antis.

Aiant rugradu in presse s’ùrtimu tretu de sa bete foresta e a pustis de deghe minutos si fiant agatados in antis a unu riigheddu, chi essiat a una cala galana inghiriada de bete àrbores.

Sa sorte nche los aiat giutos in cussu matessi logu ue fiant aprodados sos *praho* de sa prima intzìdida. Si bidiant galu sas traves lassadas dae su segundu, cando catzadu dae sas cannonadas tremendas de s’incrociadore si fiat amparadu in cue pro acontzare sos dannos graves.

In s’oru bi fiant cantos de pinnones, bìculos de costanas, chirros de tela, funes, ballas de cannone, tzimitarras e istrales segadas e restos de trastos.

Sàndokan aiat ghetadu un’ograda trista a cussos restos chi l’ammentaiant sa prima derruta sua e aiat suspiradu pensende a cussos balorosos chi nche fiant istados ispèrdidos dae su fogu acanidu de s’incrociadore.

– Pasant in cue giosso, foras de sa cala, in fundu de mare – aiat naradu a Yanez cun boghe trista. – Pòveros mortos, galu a vengare!

– Inoghe est chi ses aprodadu?

– Eja, inoghe, Yanez. Tando deo fia sa Tigre de sa Malèsia mala a bìnchere, tando no aia cadenas a inghìriu de su coro nen bisiones in ogros. Apo gherradu che disisperadu, trabentende sos òmines meos a s’acòstiu cun fùria animalina, ma m’ant ischerfiadu. Su malaitu chi mi prenaiat de ferru e prumu est in cue! mi paret galu de lu bìdere comente in cussa note orrorosa chi deo l’apo assalidu a capu de pagos balorosos. Ite momentu terribile, Yanez, cale degòllu! Sun totu mortos, totus, francu unu: deo!

– Làstimas cussa derruta, Sàndokan?

– Non l’isco. Sena cussa balla chi m’at corfidu, forsis no aia connotu sa pitzinna cun sos pilos de oro.

Fiat abarradu a sa muda e fiat faladu cara a s’ispiàgia, ispinghende sa mirada suta s’abba asula de sa cala, posca si fiat firmadu cun sos bratzos parados, inditende a Yanez su logu ue fiat capitadu s’acòstiu tremendu.

– Sos *praho* pasant in cue giosso – aiat naradu – chissai cantos mortos bi sunt galu in sos iscafes issoro.

Si fiat sètzidu in su truncu de un’àrbore rutu forsis pro betzesa, s’aiat postu sas manos in conca e si fiat imbèrghidu in pensamentos profundos.

Yanez l’aiat lassadu imbelèschidu dae sos pensamentos suos e si fiat aventuradu in mesu de sas iscollieras forroghende, cun unu fuste acutzu, in sas percas pro bìdere si resessiat a iscobèrrere carchi ostione gigante.

A pustis de àere rundadu pro unu quartu de ora, fiat torradu a s'ispiàgia giughende nche unu gasi mannu chi in pessu resessiat a nche lu pesare. Allùghere unu bellu fogu e l'abèrrere fiat istadu pro isse chistione de pagos minutos.

– Ajò, fradigheddu meu, lassa sos *praho* suta s'abba e sos mortos in buca a sos pisches e beni a leare unu mossu de custa purpa licanza. Tantu, mancari pensende e torrende a pensare, non faghès artziare a pìgiu nen sos unos nen sos àteros.

– Est a beru, Yanez – aiat rispostu Sàndokan suspirende. – Cussos balorosos no ant a torrare a bida mai prus.

S'ismùrgiu fiat istadu licanzu. Cussu ostione gigantesco cunteniat una purpa gasi delicada chi aiat fatu godire cussu portoghesu de primore, chi fiat allutu dae sa gana pro s'èra mangianile paris a sos nuscòs de sa foresta. Acabbadu cussu pastu bundante meda, Yanez si fiat ammaniende a si isèrrere suta unu *durion* bellu a beru, chi iscastaiat in s'oru de su riu, pro si pipare biadu una paja de sigaretas, ma Sàndokan cun una mòvida l'aiat inditadu sa foresta.

– Sa villa forsis est indedda – l'aiat naradu.

– Non l'ischis ue s'agatat de pretzisu?

– A s'intzertu, dadu chi apo travigadu custos logos cando non fia in sensos.

– Su diàulu!

– Oh! non timas Yanez. Deo l'apo a agatare sa caminera chi nche giughet a su parcu.

– Ajò, dadu chi lu bramias; bastat però de non fàghere aconçadas.

– Apo a abarrare calmu, Yanez.

– Galu una paràula, fradigheddu.

– Ite cheres?

– Ispero chi as a isetare s'iscuru pro intrare a su parcu.

– Eja Yanez.

– Mi lu promites?

– As sa paràula mea.

– Tando ajò.

Aiant sighidu pro carchi tretu s'oru a dereta de su riigheddu, posca si nche fiant intrados detzisos a sa bete foresta.

Pariat chi s'uraganu s'esseret iscadenu cun fùria tremenda in cussu tretu de s'isula. Unu pore de àrbores rutos, ghetados dae su bentu o da sos lampos, fiant imbolados in terra; unos cantos s'agataiant galu pende-pende, tratesos dae sas lianas, e àteros corcados de su totu. In totue, posca, tupas istratzadas e intortigadas, cumassos de fògias e de frùtora, cambas truncadas, in mesu aboghinaiant paritzas munincas fertas. A dispetu de totu cussos impèigos Sàndokan non si firmaiat. Aiat sighidu a marciare finas a s'intrinada, sena mai dudare subra su caminu de leare. Calaiat s'iscuru e giai Sàndokan fiat isporadu de agatare su riigheddu, cando totu in unu s'aiat bidu in dae in antis una caminera larga.

– Ite nch'as bidu? – aiat preguntadu su portoghesu, bidende chi s'arressaiat.

– Semus a curtzu a sa villa – aiat rispostu Sàndokan cun boghe afogada. – Custa caminera nche giughet a su parcu.

– Diàntzine! Arratza de fortuna, fradigheddu meu! Anda a in antis, ma dae cara a non fàghere machines.

Sàndokan no aiat isetadu a nch'agabbare sa frase. Armada sa carabina pro no èssere cassadu disarmadu, si nche fiat ghetadu a sa caminera cun tanta lestresa chi su portoghesu non resessiat a li pònneru fatu.

– Marianna! Creadura divina! Amore meu! – esclamaiat faghende caminu cun semper prus lestresa. – Non timas prus chi como so a curtzu tuo!

In cussu momentu su pirata ispantosu nch'aiat àpidu ispèrdidu unu regimentu intreu pro pòdere arribbare a sa villa. Non timiat prus a nemos; sa morte matessi non l'aiat fatu dare borta.

Fiat in pistighìngiu, si intendiat allupadu dae unu fogu poderosu chi li brusiaiat in coro e in su cherbeddu, agitadu dae milli timòrias. Timiat de arribbare tropu tardu, de no agatare prus sa fèmina chi amaiat cun totu su coro e curriat semper de prus, ismentighende cada cautela, fraganende e seghende sas cambas de sas tupas, istratzende cun impetu sas lianas, brinchende cun impetu de leone sos milli impèigos chi li tancaiant sa bia.

– Ehi! Sàndokan, macu indiauladu – naraiat Yanez chi curriat che caddu. – Iseta unu pagu chi ti nche siga! Firma•ti, pro milli ispingardas, o m'as a fàghere crebare.

– A sa villa! A sa villa! – rispondiat de sighidu su pirata.

Si fiat arressadu petzi in dae in antis de sas palitzadas de su parcu, prus pro isetare su cumpàngiu chi pro cautela o istrachidùdine.

– Auff! – aiat esclamadu su portoghesu sighende•lu. – Crees chi sia unu caddu pro mi fàghere cùrrere gosi? Sa villa non si nche fuit, ti l'asseguro deo, e posca tue no ischides chie si podet cuare in palas de cussa cresura.

– Non bi los timo sos inglesos – aiat rispostu sa Tigre chi fiat totu leadu dae unu berbore biu.

– L'isco, ma si ti faghes ochiere, non l'as a bìdere mai prus a Marianna tua.

– Ma deo non potzo abarrare inoghe, bisòngiat chi bida sa *lady*.

– Calma, fradigheddu meu. Ubbidi•mi e as a bìdere chi as a pòdere bìdere carchi cosa.

L'aiat fatu tzinnu de abarrare a sa muda e fiat piligadu a sa cresura cun s'agilidade de una gatu, abbaidende a s'atenta in su parcu.

– Mi paret chi non b'apat sentinellas – aiat naradu. – Intramus tando.

Si nche fiat faladu a s'àtera ala mentres Sàndokan faghiat sa matessi cosa e ambos duos si nche fiant intrados a sa muda a su parcu, mantenende•si cuados in palas de sas tupas e de sas pasteras, e cun sos ogros fissos a sa palatzina chi in pessu si nche bidiat in s'iscurigore.

Fiant arribbados gasi a unu tiru de archibusu, cando Sàndokan totu in unu si fiat firmadu ispinghende in antis sa carabina.

– Firma•ti Yanez – aiat murmutadu.

– Ite nch'as bidu?

– Unos cantos òmines sunt firmos in antis a sa palatzina.

– Chi siat su *lord* cun Marianna?

Sàndokan, a su cale li tocheddaiat su coro a manera furiosa, si nche fiat pesadu a bella a bellu e aiat acutzadu sos ogros abbaidende cussas figuras umanas cun aficu.

– Maledizione! – aiat murmutadu arrodende sas dentes. – Sordados!

- Oh! oh! S’atzola est sorigada – aiat murrungiadu su portoghesu. – Ite si faghet?
- Si b’at sordados cheret nàrrere chi Marianna s’agatat galu in sa villa.
- Diat pàrrere a mie puru.
- Atacamus•los duncas.
- Ma macu ses! Ti cheres fàghere ochière? Nois semus in duos e issos forsis sunt in deghe, bìndighi, forsis finas in trinta.
- Ma bisòngiat chi deo la bida! – aiat esclamadu Sàndokan abbaidende su portoghesu cun duos ogros chi pariant cussos de unu macu!
- Calma•ti, fradigheddu meu – aiat naradu Yanez agarrende•lu a unu bratzu pro l’impedire de fàghere carchi machine. – Calma•ti e forsis l’as a bìdere.
- In cale manera?
- Isetamus chi iscùrighet.
- E a pustis?
- Apo su progetu meu. Isterre•ti inoghe a curtzu, frena sos ìmpetos de su coro e non ti nd’as a impudare.
- Ma sos sordados?
- Pro Deus! Ispero chi andent a si pasare.
- As resone, Yanez: apo a isetare!
- Si fiant istèrridos in palas de una tupa carica ma a manera de non pèrdere de vista sos sordados e aiant isetadu su momentu giustu pro agire.
- Fiant coladas duas, tres, bator oras, longas che bator sèculos pro Sàndokan, posca in fines sos sordados fiant intrados a sa villa serrende sa ghenna cun burdellu. Sa Tigre aiat fatu s’atu de si nche ghetare in antis, ma su portoghesu l’aiat tratesu in presse, posca traghende•lu suta s’umbra carica de unu betedde *pombo*, l’aiat naradu, ponende in rughe sos bratzos e abbaidende•lu a fissu:
- Nara•mi Sàndokan: ite isperas de fàghere tue istanote?
- La chèrgio bìdere.
- E crees chi siat cosa fàtzile? Prima de totu, as agatadu sa manera de la pòdere bìdere?
- Nono, ma...
- Sa creadura tua a l’ischit chi tue ses inoghe?
- No est possibile.
- Duncas diat tocare de la mutire.
- Eja.
- E sos sordados ant a essire ca non si podet ammittere chi siant surdos e nos ant a leare a corfos de carabina.
- Sàndokan no aiat rispostu.
- Bies bene, pòveru amigu meu, chi istanote non podes fàghere nudda.
- Mi potzo piligare finas a sas bentanas suas – aiat naradu Sàndokan.
- E cussu sordadu imbuscadu in su cugione de su padillione bidu l’as?
- Unu sordadu?
- Eja, Sàndokan. Abbàida: si biet lughende sa canna de su fusile suo.
- Ite mi cussigias de fàghere tando? Faedda! Mi nch’est mandighende sa frebba.
- Tue a l’ischis a cale ala de su parcu tràvigat sa pitzinna?

- Cada die andaiat a agupintare a su chiosco tzinesu.
- Bene meda. Ue est?
- Est inoghe a curtzu.
- Giughe•mi•nche a cuddae.
- Ite cheres fàghere, Yanez?
- Bisòngiat de l'avèrtere chi nois semus inoghe.

Sa Tigre de sa Malèsia, mancarì esseret proende totu sas penas de s'inferru istesiende•si•nche dae cussu logu, si nche fiat intradu a unu viale costanu e nch'aiat giutu a Yanez a su chiosco. Cussu fiat unu padillioneddu galanu, cun sas pinnas de muru istampadas e pintadas cun colores ispibillos e cugugiadu cun un'ispètzie de tzburgòriu de metallu indeoradu, artuddada de puntas e de dragos tirriosos.

A inghìriu s'isterriat unu padenteddu de lillà e de bete tupas de rosas de sa Tzina chi bogaiant nuscòs fortes.

Yanez e Sàndokan, a pustis de àere armadu sas carabinieri, no essende seguros chi esseret desertu, fiant intrados. Non b'aiat nemos.

Yanez aiat allutu unu luminu e aiat bidu subra una mesighedda lèbia traballada, unu cofinu cun in intro randas e filu e a curtzu una màndola intarsiada de madreperla.

- Cosas suas? – aiat preguntadu a Sàndokan.
- Eja – aiat rispostu custu cun unu tràgiu de durcura illacanada.
- Seguru ses chi torret a inoghe?
- Est su logu suo preferidu. Est inoghe chi sa creadura divina benit a respirare s'àera profumada dae sos lillà in frore, chi benit a cantare sas cantones durches suas de su paisu nadiu e est inoghe ue issa m'aiat giuradu afetzione eterna.

Yanez nch'aiat segadu dae unu libretteddu unu fogigheddu de pabiru, s'aiat compidadu sas butzacas e aiat agatadu unu cantu de lapis, mentres Sàndokan allughiat un'àteru luminu, aiat iscritu sas paràulas chi sighint:

Semus imbarcados eris in s'interi de s'uraganu, Cras sero, a mesunote, amus a èssere suta sas bentanas bostras. Buscade•bos una fune pro agiuare sa piligada de Sàndokan.

Yanez de Gomera

- Ispero chi su nùmene meu non li siat disconnotu – aiat naradu.
- Oh! Nono – aiat rispostu Sàndokan. – Issa ischit chi tue ses s'amigu meu prus caru.

Aiat pinnigadu su pabiru e l'aiat postu in su cofinu de traballu, a manera chi si podiat bidere deretu, mentres Sàndokan istratzadas unas cantas rosas de sa Tzina nche las aiat ghetas subra.

Sos duos piratas si fiant abbaidados in cara s'unu cun s'àteru a sa lughe biaita de unu lampu; unu fiat calmu, s'àteru fiat totu leadu dae una emozione manna.

- Ajò, Sàndokan – aiat naradu Yanez.
- Ti pòngio fatu – aiat rispostu sa Tigre de sa Malèsia, cun unu suspiru domadu.

Chimbe minutos a pustis brincaiant sas palitzadas de su parcu torrende•si•nche a intrare a mesu de sa foresta iscurigosa.

S'addòbiu noturnu

Fiat una note de traschia, no essende•si galu apasigadu s'uraganu. Su bentu tzichirriaiat e urulaiat cun milli tràgios suta sos padentes, torchende sas cambas de sos fundos e faghende rodiare in artu cumassos de fògias, pinnighende e irraighinende sos àrbores giòvanos e iscutulende cun fùria cussos bedustos. Dae cando in cando lampos illuinadores truncaiat s'iscurigore carcu e sos rajos ruiant ghetende•nche e brusiende sos fundos prus artos de sa foresta.

Fiat a beru una note de inferru, una note adata pro tentare un'intzìdida atrivida a sa villa. Pro disgràtzia sos òmines de sos *praho* non fiant in cue pro agiuare a Sàndokan in s'impresa atrivida.

Mancari s'uraganu esseret in sa mègius violera, sos duos piratas non si firmaiant. Guidados dae sa lughe de sos lampos chircaiant de arribare a su riigheddu pro bìdere si carchi *praho* fiat resèssidu a s'amparare in sa caletedda.

Sena s'incurare de s'abba chi falaiat a trainos, ma dende cara a non si fàghere ischerfiare dae sas bete cambas chi su bentu fraganaiat, a pustis de duas oras arribaiant a s'ispessada a sa foghe de su riigheddu, mentres pro andare a sa villa b'aiant postu su dòpiu de su tempus.

– In mesu a s'iscurigore nos semus incarrerados mègius chi no a de die – aiat naradu Yanez. – Una bella fortuna cun una note sìmile.

Sàndokan fiat faladu a s'oru e, isetadu su lampu, aiat ghetadu una ograda lestra a s'abba de sa cala.

– Nudda – aiat naradu cun sa boghe surda – chi a sos navios meos li siat capitada carchi disaura?

– Non creò chi apant galu abandonadu sos amparos issoro – aiat rispostu Yanez.

– S'ant a èssere sapidos chi un'àteru uraganu minetzaiat de iscopiare e che gente abbista non s'ant a èssere trèmidos. Tue ischis chi no est cosa fàtzile a aprodare a inoghe cando sas undas e sos bentos sunt airados.

– So pistighingiadu, Yanez.

– Itè ses tímende?

– Chi siant naufragados.

– Bah! Sos navios nostros sunt fortes. Los amus a bìdere arribende intre pagas dies. As dadu s'apuntamentu in custa cala, beru est?

– Eja, Yanez.

– Ant a bènnere. Chircamus un’ amparu, Sàndokan. S’ abba est falende a mojos e custu uraganu non s’ at a apasigare in presse.

– A ue podimus andare? Bi diat èssere su pinnetu fraigadu dae Giro-Batol in s’ intere de sa posada sua in cust’ isula, ma dubito de lu pòdere agatare.

– Intramus nos nche a mesu de cussu tupale de bananos. Sas betedde fògias de cussos fundos nos ant a amparare.

– Mègius a fraigare unu *attap*, Yanez.

– Non b’ aia pensadu. L’ amus a aprontare in pagos minutos.

Imprende sos kriss aiant truncadu unos cantos bambù chi creschiant in sos oros de su riigheddu e los aiant prantados suta unu bellu *pombo*, chi cun sas cambas bene apaballionadas fiat bastante pro los amparare dae s’ abba. Postos in rughe che a s’ istruutura de una tenda cun sa cobertura a duas ghetadas, los aiant cugugiados cun sas fògias giganteschas de sos bananos, ponende las a pigios pro formare duas coberturas cumbessas.

Comente aiat naradu Yanez, fiant bastados pagos minutos pro fraigare cussu amparu.

Sos duos piratas si nche fiant intrados a suta, leende si nche unu budrone de bananas, e a pustis de una chena mendegosa fata petzi de cussa frùtora, aiant chircadu de si nche dormire in s’ intere chi s’ uraganu s’ iscadenaia cun prus violèntzia, cun s’ acumpangiamentu de lampos e tronos chi insurdaia.

Sa note fiat istada metzana. Prus de una borta Yanez e Sàndokan fiant istados custringtos a afortiare su pinneteddu e a lu cugugiare cun frascas e fògias de bananos pro s’ amparare dae s’ abba a trainos e semper a una tèmpera.

A s’ arbèschida però su tempus si fiat unu pagu asseliadu, permitende a sos duos piratas de dormire tranchillos finas a sas deghe de mangianu.

– Andamus a chircare s’ ismùrgiu – aiat naradu Yanez, cando si nche fiat ischidadu.
– Ispero de agatare galu carchi bellu ostione mannu.

Fiant afilados cara a sa cala sighende s’ oru meridionale e, forroghende su pore de iscollieras, fiant resèssidos a si buscare paritzas dosinas de ostiones de una mannària ispantosa e finas unos cantos crostàtzeos. Yanez b’ aiat annantu bananas e unos cantos *pombo*, arantzos mannos meda e sutzosos meda.

Agabbadu s’ ismùrgiu, fiant torrados a artziare in sa costa cara a setentrione isperende de iscobèrrere calicunu de sos *praho* issoro, ma a largu non nde aiant bidu mancu unu a belas paradadas.

– Sa burrasca non lis depet àere perìtidu de torrare cara a sud – aiat naradu Yanez a Sàndokan. – su bentu at suladu sena pasu dae mesudie.

– E puru so pistighingiadu meda pro sa sorte issoro, amigu – aiat rispostu sa Tigre de sa Malèsia. – Custu ritardu mi bestit timòrias mannas.

– Bah! Sos òmines nostros sunt marineris balentes meda.

Pro belle totu sa die fiant abarrados a fùrriu de cussas ispiàgias, posca a ora de s’ intrinada si nche fiant torrados a intrare a sos padentes pro s’ acurtziare a sa villa de *lord James Guillonk*.

– Tue crees chi Marianna apat agatadu su billete nostru? – aiat preguntadu Yanez a Sàndokan.

- Nde so seguru – aiat rispostu sa Tigre.
- Tando at a bènnere a s’addòbiu.
- Bastat chi siat libera.
- Ite cheret nàrrere, Sàndokan.
- Timo chi *lord* James l’apat trobedida.
- Su diàulu!
- Nois però amus a andare su matessi a s’addòbiu, Yanez. Su coro mi narat chi l’apo a bidere.

– Dae cara a non fàghere aconçadas però. In su parcu e in sa villa b’ant a èssere de seguru sordados.

- De custu nde so seguru.
- Chircamus de non nos fàghere cassare.
- M’apo a mòdere cun calma.
- Mi lu promites?
- Eja.
- Tando ajò.

Andende a in antis, cun sos ogros abertos, sas origras paradas, punterende cun prudèntzia sas tupas carcas e sos tupales, pro non rùere in carchi impostada, a ora de sas sete de sero fiant arribados a curtzu de su parcu. Abarraiant galu pagos minutos de intrinada, e podiant bastare pro averiguare sa villa.

A pustis de s’èssere sintzerados chi in cussos tupales non si cuaiat peruna sentinella, si fiant acurtziados a sa palitzada e agiuende si a pare nche l’aiant brincada. Lassende si nche rùere a s’àtera ala, si nche fiant intrados a mesu de sas pasteras giagaradas in parte dae s’uraganu e si fiant cuados in mesu de unu grustu de francas de tzirulia de sa Tzina.

Dae cussu logu podiant osservare cun àsiu ite capitaiait in su parcu e finas in su villinu, aende in antis petzi àrbores lascos.

- Nche bido un’ufitziale in una bentana de su villinu – aiat naradu Sàndokan.
- E deo una sentinella chi bìgiat in s’angrone de su padillione – aiat naradu Yanez.
- Si cuss’òmine abarrat in cue finas a pustis iscurigadu, nos a dare infadu mannu.
- L’amus a ochiere – aiat rispostu Sàndokan detzisu.
- Diat èssere mègius a lu sejare a s’ispessada e a li tapare sa buca. Tue carchi fune as?

- Apo sa fasca mea.
- Bene meda e... acò! Malincrinidos!
- Ite est su male chi patis, Yanez?
- Osservadu as chi ant postu sas inferriadas a totu sas bentanas?
- Maledizione de Allah! – aiat esclamadu Sàndokan a dentes istrintas.
- Fradigheddu meu, si biet chi *lord* James connoschet bene s’atrivimentu de sa Tigre de sa Malèsia. Pro Deus! Cantas cautelas!

- Tando Marianna at a èssere bardiada.
- E tzertu, Sàndokan.
- E no at a pòdere andare a s’addòbiu cun megus.
- Podet dare, Sàndokan.

- Ma l’apo a bìdere su matessi.
- E comente?
- Pilighende in sa bentana. Tue ti l’aias giai tronadu custu e l’amus iscritu chi s’aeret buscadu una fune.
- E si sos sordados nos cassant?
- Amus a gherrare. Tue l’ischis chi nos timent.
- Non naro chi nono.
- E chi nois gherramus che deghe òmines.
- Eja, cando sas ballas non proent a trechetu. Eh! Abbàida Sàndokan.
- Ite ses bidende?
- Unu drappellu de sordados chi est lassende sa villa – aiat rispostu su portoghesu chi si nche fiat artziadu a subra de una bete raighina de unu *pombo* a pagu tretu pro osservare mègius.
- A ue sunt andende?
- Sunt lassende su parcu.
- Chi siant andende a chertorare a fùrriu?
- Mi lu so timende.
- Mègius pro nois.
- Eja, forsis. E como isetamus mesunote.

Aiat allutu cun cautela una sigareta e si fiat istèrridu a costàgiu de Sàndokan, pipende pàsidu comente chi esseret istadu subra su ponte de sos *praho* suos. Sàndokan imbetzes, rosigadu dae su pistighìngiu, non podiat abarrare firmu. Dae cando in cando si nche pesaiat pro abbaidare chirchende de distìnghere ite fiat capitende in sa palatzina de su *lord* o de iscobèrrere sa giovanedda. Pistighìngios malos a cumprèndere lu trubbuscaiant, creende chi l’aerent ammaniadu carchi impostada a fùrriu de sa domo. Forsis calicunu aiat agatadu su billete e nche l’aiat giutu a *lord* James imbetzes che a Marianna. Non resessende prus a si tratènnere, sighiat a porrogare a Yanez, ma custu sighiat a pipare sena rispòndere. In fines fiat arribbada mesunote.

Sàndokan totu in unu si nche fiat pesadu pruntu a si nche ghetare cara a sa palatzina, finas in perìgulu de s’agatare in antis a s’ispessada sos sordados de *lord* James. Yanez però, issu puru pesadu, l’aiat agarradu a unu bratzu.

- Cun àsiu, fradigheddu, – l’aiat naradu. – Tue m’as promìtidu de dare cara.
- Non timo prus a nemos – aiat naradu Sàndokan. – So detzisu a totu.
- M’istat a coro sa pedde, amigu. Tue ti nch’ismèntigas chi b’est una sentinella a curtzu de su padillione.
- Ajò a l’ochiere tando.
- Bastat chi non diat s’allarme.
- L’amus a afogare.

Aiant lassadu sa tupa de franca de tzirulia e si fiant postos a istrisinare in mesu de sas pasteras cuende·si in palas de sas tupas e de sos rosarjos de Tzina chi creschiant numerosos. Fiant arribados a belle chentu passos dae sa palatzina cando Yanez aiat firmadu a Sàndokan.

- A lu bides cussu sordadu? – l’aiat preguntadu.

- Eja.
- Mi paret chi si nche siat dormidu imbaradu a su fusile suo.
- Mègius gasi, Yanez. Bene e ista pruntu a totu.
- Apo ammaniadu su mucadore meu pro li tapare sa buca.
- E deo apo agarradu su kriss. Si nche l’essit boghe l’ochio.

Si nche fiant intrados ambos a mesu de una pastera carca chi s’isterriat fache a su padillione e trisinende che a duos serpentes fiant arribados petzi a pagos passos dae su sordadu.

Cussu giòvanu malassortadu, seguru de no èssere istorbadu, si fiat imbaradu a su muru de su padillione e si nche fiat dormidu cun su fusile in manos.

- Pruntu ses, Yanez? – aiat preguntadu Sàndokan cun unu filu de boghe.
- Ajò.

Sàndokan cun unu brincu de tigre nche li fiat brincadu a subra a su sordadu e agarrende·lu a gula, cun un’imberta mala a bajulare l’aiat aterradu. Finas Yanez si nche fiat ghetadu. Cun manu lestra aiat tapadu sa buca a su presoneri, posca l’aiat ligadu sas manos e sas ancas narende·li cun boghe minetzosa:

- Dae cara! Si faghes petzi una mòvida ti pungo su kriss meu in su coro.

Posca girende·si cara a Sàndokan.

- A sa pitzinna tua, como. A l’ischis cales sunt sas bentanas suas?

– E tzertu! – aiat esclamadu su pirata chi las fiat giai abbaidende a fissu. – Millas in cue, subra cussu argustu. Ah! Marianna si tue dias ischire chi so inoghe!

– Tene passèntzia, fradigheddu meu, e si su diàulu non bi ponet sa coa, l’as a bìdere. Totu in unu Sàndokan fiat torradu in palas ghetende un’ùrulu beru e pròpiu.

- Ite b’at? – aiat preguntadu Yanez biancu che tela.
- Ant tancadu sas bentanas suas cun una inferriada!
- Su diàulu! Bah! No importat!

Aiat collidu unu pùngiu de pedrigheddas e nd’aiat iscutu una a sos bidros faghende unu istripitu lèbiu. Sos duos piratas aiant isetadu tratenende su respiru, totu pigados dae un’emotzione bia.

Peruna risposta. Yanez aiat iscutu una segunda pedrighedda, posca sa de tres, e finas sa de bator.

Totu in unu sos bidros si fiant abertos e Sàndokan, a sa lughe biaita de s’isteddu noturnu, nch’aiat bidu una forma bianca chi nch’aiat connotu deretu.

– Marianna! – aiat murmutadu, pesende sos bratzos cara a sa giovanedda chi si fiat incurbada in s’inferriada.

Cuss’òmine gasi enèrgicu e gasi forte, aiat tontonadu comente chi aeret leadu una balla in petus e fiat abarradu in cue, che ammajadu, cun sos ogros ispamparinados, isarbolidu, treme-treme.

Una boghe lèbia nche fiat essida dae su petus de sa giòvana *lady* chi nch’aiat connotu deretu su pirata.

- Ajò Sàndokan – aiat naradu Yanez saludende cun galania sa giovanedda.
- Bae a sa bentana, ma moe·ti chi inoghe s’àera no est bona pro nois.

Sàndokan fiat andadu cara a sa palatzina, fiat piligadu a s’argustu e si fiat agarradu a sos ferros de sa bentana.

– Tue! Tue! – aiat esclamadu sa giovanedda ammachiada pro sa cuntentesa. – Deus meu!

– Marianna! Oh creadura mea adorada! – aiat murmutadu isse cun boghe afogada prenende•li sas manos de basos. – In fines ti bido! Tue ses mea, est a beru, mea, galu mea!

– Eja, tua, Sàndokan, in sa bida e in sa morte – aiat rispostu sa *lady* galana. – A ti torrare a bìdere a pustis de t' àere prantu che mortu! Sa cuntentesa est tropu manna, amore meu!

– Tando mi creias mortu?

– Eja, e apo patidu meda, sena consolu, creende•ti pèrdidu pro semper.

– Nono, Marianna istimada, non morit gasi in presse sa Tigre de sa Malèsia. So coladu sena èssere fertu in mesu a su fogu de sos compatriotas tuos, apo rugradu su mare, apo fatu apellu a sos òmines meos e so torradu a capu de chentu tigres, prantu a totu pro ti sarvare.

– Sàndokan! Sàndokan!

– Ascurta como, «Perla de Làbuan» – aiat rispostu su pirata. – Su *lord* inoghe est?

– Eja e mi mantenet presonera ca timet chi torres.

– Apo bidu sordados.

– Eja e bi nd'at medas chi bigiant die e note in sos aposentos de giosso. So inghiriada in totue, arregrada intre sas bajonetas e sas inferriadas, sena pòdere pònnere mancu passu in fora. Amigu meu balorosu, timo de non pòdere devènnere mai mugere tua, de non pòdere èssere mai felitze, ca tziu meu chi como m'òdiat no at a èssere mai de acordu a s'imparentare cun sa Tigre de sa Malèsia e at a fàghere de totu pro nos nche istesiare, pro pònnere in mesu a mie e a tie s'immensidade de s'otzèanu e s'immensidade de sos continentes.

Duas làgrimas, duas perlas, fiant caladas dae sos ogros suos.

– Tue ses pranghende! – aiat esclamadu custu cun pena. – Amore meu, non prangas o deo mi nch'ammàchio e fatzo carchi machine. Ascurta•mi, Marianna! Sos òmines meos non sunt indedda, oje sunt pagos, ma cras o pustis cras ant a èssere medas e tue ischis ite genia de òmines sunt sos meos. Mancari su *lord* bàrrichet sa villa, nois amus a intrare, a costu de li pònnere fogu o de nche ghetare sas muràllias. Deo so sa Tigre e pro tene mi intendo capassu de fàghere disacatu non petzi in sa villa de tziu tuo ma in Làbuan intrea. Cheres chi ti nche fure istanote? Semus petzi in duos, ma si cheres amus a segare sos ferros chi ti mantenent presonera, mancari paghemus cun sa bida sa libertade tua. Faedda, faedda Marianna chi s'afetu meu pro tene mi nche ammàchiat e mi bestit una fortza gasi manna de pòdere conchistare a sa sola custa villa!

– Nono! Nono! – aiat esclamadu issa. – Nono, balorosu meu! Mortu tue ite si nde diat costare de mene? Tue crees chi dia campare? Apo fidùtzia cun tegus, eja tue m'as a sarvare, ma cando ant a arribare sos òmines tuos, cando tue as a èssere forte, potente a manera de nche pòdere ispèrdere sos òmines chi mi giughent presonera o de nche segare sos ferros chi m'impresonant.

In cussu momentu si fiat intesu unu frùschiu lèbiu suta s'argustu. Marianna si fiat atzicada.

– Intesu as? – aiat preguntadu.

– Eja – aiat rispostu Sàndokan. – Est Yanez chi si nch'est infadende.

– Forsis nch'at bidu unu perìgulu, Sàndokan. In sas umbras de sa note forsis si cuat carchi cosa de grave pro tene, amigu meu prode. Pro Deus! Est arribada s'ora de nos lassare.

– Marianna!

– Si non nos amus a bìdere mai prus...

– Non lu nàrgias, amore meu, ca in cale si siat logu ti nch'ant a giùghere deo dia ischire a ti nche sighire.

– Ma in s'interi...

– Sunt pagas oras, istimada mea. Cras forsis sos òmines meos ant a arribare e nch'amus a isfundare custas muràllias.

Su frùschiu de su portoghesu si fiat intesu un'àtera borta.

– Moe amigu meu nòbile – aiat naradu Marianna. – Tue forsis ses in perìgulos mannos.

– Oh! Deo non los timo.

– Moe Sàndokan, ti prego, moe prima chi nos cassent.

– A ti lassare! Non resesso a mi detzidere de t'abbandonare, Pro ite no nch'apo giutu a inoghe sos òmines meos? Aia pòdidu assalire custa domo a s'ispessada e ti nche furare.

– Fui, Sàndokan! Apo intesu unu passu in su passadissu.

– Marianna!

In cussu momentu in s'apostu fiat retumbada una boghe ferotze.

– Miseràbile! – aiat tronadu una boghe.

Su *lord*, ca fiat pròpiu isse, aiat agarradu a Marianna a coddos chirchende de nche l'istagiare dae sos ferros, mentres s'intendiant aberende sos serratzos de sa ghenna a pranu terra,

– Fui! – aiat aboghinadu Yanez.

– Fui Sàndokan! – aiat repitidu Marianna.

Non b'aiat unu momentu de pèrdere. Sàndokan, chi oramai si bidiat pèrdidu si non fuiat, cun unu bete brincu aiat rugradu s'argustu falende a su giardinu.

Duos piratas in un'istufa

Cale si siat àteru òmine chi no esseret istadu unu malesu, s'aiat truncadu sena c'duda sas ancas in cussu brincu, ma non fiat capitadu gasi a Sàndokan chi, in prus de èssere forte che atzàrgiu, aiat un'agilidade de muninca. Aiat in pessu tocadu terra, isprofundende in mesu a una pastera, ci fiat giai ritzu cun su kriss in manu, prontu a si difèndere. Su portoghesu, mancu male, fiat in cue. Nche li fiat andadu a subra e agarradu a coddos nche l'aiat ispintu de malu garbu cara a unu grùstiu e àrbores narende•li:

– Ma fui, disgraziadu! Ti cheres fàghere fusilare?

– Lassa•mi Yanez – aiat naradu su pirata chi fiat pigadu dae unu dischissiu biu. – Assaltamus sa villa!

Tres o bator sordados fiant cumpartos a una bentana leende•los a sa mìaia cun sos fusiles.

– Sarva•ti, Sàndokan! – si fiat intesa Marianna aboghinende.

Su pirata aiat fatu unu brincu de deghe passos saludadu dae un'iscàrriga de fusiles e una balla l'aiat passadu su turbante. Si fiat giradu urulende che fera e aiat iscarrigadu sa carabina sua contra una bentana fraganende sos bidros e corfende in fronte unu sordadu.

– Beni! – aiat aboghinadu Yanez, traghende•lu cara a sa palitzada. – Beni, tosturrudu atrividu.

Sa ghenna de sa palatzina si fiat aberta e deghe sordados sighidos dae àteros e tantos indigenos armados de àcia fiant curtos a fora.

Su portoghesu aiat isparadu traessu su fogiàmene. Su sergente chi cumandaiat s'iscuadredda fiat rutu.

– Iscude•ti sos pees a culu, fradigheddu meu – aiat naradu Yanez, in s'interi chi sos sordados si fiant firmados a inghèriu de su capu issoro.

– Non resesso a mi detzidere a la lassare sola – aiat naradu Sàndokan a su cale sa passione li fiat iscussertende su cherbeddu.

– T'at naradu de fuire. Beni o ti nche trago deo.

Duos sordados fiant cumpartos petzi a trinta passos e in palas issoro unu drapellu numerusu. Sos duos piratas non fiant istados prus dui-dui. Si nche fiant intrados a mesu de sas tupas e de sas pasteras e si fiant postos a cùrrere cara a sa cresura saludados dae unos cantos corfos de fusile isparados a sa maconatzina.

– Bae deretu, fradigheddu meu – aiat naradu su portoghesu chi carrigaiat sa carabina, semper currende. Cras amus a torrare a cussos señores sas fusiladas chi nos ant isparadu.

– Timo de àere guastadu totu, Yanez – aiat naradu su pirata cun boghe trista.

– Pro ite amigu meu?

– Como chi ischint chi deo so inoghe non s’ant a lassare prus cassare a s’ispessada.

– Non naro chi nono, ma si sos *praho* sunt arribados amus a àere chentu tigres de imbiare a s’assaltu.

– So timende su *lord*.

– Ite cheres chi fatzat?

– Est un’òmine capassu de ochiere a neta sua, pro non la lassare rùere in manos meas.

– Su diàulu! – aiat esclamadu Yanez, gratende·si sos cherbeddos. – A custu non b’ia pensadu.

Fiat in punna de si firmare pro li torrare s’alenu e agatare sa manera de isòrvere cussu problema, cando in mesu a s’iscurigore profundu aiat bidu currende isperas rujastrinas.

– Sos inglesos! – aiat esclamadu. – Ant agatadu sas tratastras nostras e nos sunt ponende fatu peri su parcu. Dae·ti pees lestros, Sàndokan!

Totus duos fiant mòidos currende, intrende·si·nche semper de prus a su parcu, pro arribbare a sa cresura.

Manu a manu chi si nche istesiaiant però sa màrcia diveniat semper prus difitzile. In totue betedde àrbores, unos cantos lìsios e deretos, nodosos e forzigados sos àteros, si pesaiant sena lassare belle-belle àidu perunu.

Difatis, rugradu su tretu apadentadu, si fiant agatados in terrinos prantados.

Fiant colados sena si firmare in antis a su chiosco tzinesu; aende dadu borta pro non si pèrdere in mesu de cussos fundos giganteschos, si nche fiant torrados a intrare a mesu de sas pasteras e currende in mesu de sos frores fiant arribados in fines serente sa cresura sena los iscobèrrere sos sordados chi giai fiant chertorende totu su parcu.

– A bellu, Sàndokan – aiat naradu Yanez, tratenende su cumpàngiu, chi fiat in punna de si nche ghetare a sa palitzada. – Sos isparos podent àere atiradu sos sordados chi amus bidu moende a pustis intrinadu.

– E sunt giai intrados a su parcu?

– Eh! A sa muda! Acogona·ti a curtzu de inoghe e ascurta.

Sàndokan aiat paradu sas origras ma aiat intesu petzi sa mùida de sas fògias.

– Calicunu nch’as bidu? – aiat preguntadu.

– Apo intesu una camba trunchende·si in palas de sa palitzada.

– Podet èssere istada carchi bèstia.

– E podent èssere istados sos sordados. Cheres chi siga? M’est partu de àere intesu persones arresonende. Dia iscummitere su diamante de su kriss meu pro una piastra chi in palas de custa palitzada bi sunt giachetas rujas imbuscadas. Non ti l’ammentas su drapellu chi apo lassadu in su parcu?

– Eja, Yanez. Nois però non nos amus a firmare in su parcu.

– Ite cheres fàghere?

– Assegurare·mi chi sa bia est libera.

Sàndokan devènnidu oramai prus atinadu, si nche fiat pesadu sena fàghere istripitu e a pustis de àere ghetadu una mirada lestra suta sos àrbores de su parcu, fiat piligadu cun sa lebiesa de una gatu a sa palitzada.

Fiat in pessu arribbadu in pitzu, cando aiat intesu a s'àtera ala boghes a murmutu.

– Yanez non si fiat faddidu – aiat murmutadu.

Si fiat incurbadu in antis e aiat abbaidadu suta sos àrbores chi creschiant a s'àtera ala de sa cresura. Mancari s'iscuru esseret carcu meda, nch'aiat bidu umbras umanas remunidas a curtzu de su truncu de una betedde casuarina. Fiat faladu lestru che bentu e fiat torradu a sa de Yanez chi non si fiat tràmidu.

– Tue aias resone – l'aiat naradu. – A s'àtera ala de sa cresura b'at òmines apostados.

– Medas bi nd'at?

– Mi pariant una mesa dosina.

– Pro deus!

– Ite faghimus, Yanez?

– Fuire deretu e chircare un'iscampadòrgiu aterue.

– Timo chi siat tropu tardu. S'iscura Marianna! Forsis nos at a crèere giai pèrdidos e forsis mortos.

– Non pensamus a sa pitzinna pro como. Semus nois in perìgulu mannu.

– Ajò.

– Ista a sa muda Sàndokan. A s'àtera ala de sa cresura so intendende gente a negòssiu.

Difatis s'intendiant boghes, una sorrograda e s'àtera imperiosa chi faeddaiant a curtzu a sa palitzada. Su bentu chi sulaiat dae sa foresta nche las giughiat a distintu a sas origras de sos duos piratas.

– Ti naro – naraiat sa boghe imperiosa – chi sos piratas sunt intrados a su parcu pro chircare de assartare sa villa.

– Non creio, sergente Bell – aiat rispostu s'àtera.

– Castigadu, ma cheres chi sos cameratas nostros isparent cartutzas pro ispàssiu? Tue as unu cherbeddu bòidu, Willi.

– Tando non nos ant a pòdere fuire.

– L'ispero. Semus in trinta ses e podimus bardiare totu sa cresura e suprire a su primu sinniale.

– Ajò, lestros, isparghinade·bos e aberide bene sos ogros. Forsis amus pigadu a pare cun sa Tigre de sa Malèsia.

A pustis de cussas paràulas si fiant intesas cambas trunchende·si e fògias croculende, posca prus nudda.

– Cussos malincrinidos sunt crèschidos meda de nùmeru – aiat murmutadu Yanez incurbende·si cara a Sàndokan. – Sunt pro nos inghiriare, fradigheddu meu, e si no agimus cun cautela manna amus a rùere in sa retza chi nos ant paradu.

– A sa muda! – aiat naradu sa Tigre de sa Malèsia. – So intendende allegas.

Sa boghe imperiosa aiat torradu a cumentzare tando: – Tue Bob, as a abarrare

inoghe in s'interi chi deo ando a mi cuare in palas de cuss'arbore de cànfora. Mantene su fusile armadu e sos ogros fissos a sa cresura.

– Non timeis, sergente – aiat rispostu cussu mutidu Bob.

– Creides chi amus pigadu a pare pròpiu cun sa Tigre de sa Malèsia?

– Cussu pirata atrividu s'est indiosadu che macu de sa neta de *lord* Guillonk, una bellesa destinada a su baroneto Rosenthal, e ti podes pensare si cuss'òmine at a abarrare trancuillu. De so prus che seguru chi ista note at chircadu de nche la furare, a dispetu de sa sorvelliàntzia de sos sordados nostros.

– E comente at fatu a isbarcare sena chi sos incrociadores nostros l'apant bidu?

– Depet àere aprofetadu de s'uraganu. Antzis si narat chi unos cantos *praho* siant istados bidos a belas paradadas a largu de s'ìsula nostra.

– Arratza de atrivimentu!

– Oh! nd'amus a bìdere àteros puru! Sa Tigre de sa Malèsia nos at a dare pedra de pistare, ti lu naro deo, Bob. Est s'òmine prus atrividu chi deo apo mai bidu.

– Ma custa borta non nos nch'at a fuire. Si s'agatat in su parcu no at a èssere gasi lestru essende.

– Bastat: a su postu tuo, Bob. Tres carabinas cada chentu metros podent bastare pro arrestare sa Tigre de sa Malèsia e sos cumpàngios suos. Non ti nche ismèntighes chi bi sunt milli isterlinas de balangiare si nois resessimus a ochiere su pirata.

– Unu bellu tantu in fide mea – aiat naradu Yanez, riende. – *Lord* James ti prètziat meda, fradigheddu meu.

– Ant a isetare prima de si las balangiare – aiat rispostu Sàndokan. Si nche fiat pesadu e aiat abbaidadu cara a su parcu.

Indedda nch'aiat bidu unos cantos puntos lughentes cumparende e iscumparende in mesu de sas pasteras. Sos sordados de sa villa nch'aiant pèrdidu sas trasas de sos fuidores e chircaiant a s'intzertu, isetende forsis s'arbèschida pro incumentzare una batuta bera e pròpia.

– Pro como no amus nudda de tìmere dae cussos òmines – aiat naradu.

– Cheres chi chirchemus de fuire a carchi àtera ala? – aiat naradu Yanez. – Su parcu est mannu e forsis non totu sa cresura est bardiada.

– Nono, amigu. Si nos cassant amus a èssere leados a picu dae una barantina de sordados e gasi no amus a pòdere fuire cun fatzilidadade a sos corfos issoro. Pro como nos cumbenit a nos cuare in su parcu.

– E in ue?

– Beni cun megus, Yanez, e nd'as a bìdere bellas a beru. Tue m'as naradu de non fàghere machines e deo ti chèrgio mustrare chi apo a dare cara. Si mi diant ochiere, sa pitzinna mea non diat resèssere a la bajulare sa morte mea, duncas no amus a tentare unu passu disisperadu.

– E sos sordados non nos ant a iscobèrrere?

– Non creo. De su restu nois non nos amus a firmare meda inoghe. Cras sero, càpitet su chi cheret capitare, nois nos nch'amus a andare. Beni Yanez. Ti nch'apo a giùghere a unu logu seguru.

Sos duos piratas si nche fiant pesados ponende si sas carabinas suta su bratzu e si nche fiant istesiados dae sa cresura cuados in mesu a sas pasteras.

Sàndokan aiat fatu rugrare a su cumpàngiu unu tretu de su parcu e nche l'aiat giutu a unu fràigu minore, petzi a unu pranu, chi serbiat comente serra pro sos frores, e chi fiat a belle chimbighentos passos dae sa palatzina de *lord* Guilonk. Aiat abertu sena fàghere istripitu sa ghenna e fiat avantzadu a s'intzertu.

– A ue semus andende? – aiat naradu Yanez.

– Allughe unu cantu de lughèngiu – aiat rispostu Sàndokan.

– E non nch'ant a bìdere sa lughe dae foras?

– Non bi nd'at perìgulu. Custu fràigu est inghiriadu dae fundos carcos meda. Yanez aiat ubbididu.

Cussu aposentu fiat prenu de bete vasos prenos de fundos chi bogaiant nuscus fortes meda, essende oramai belle totu froridos e fiat imbarrazzadu de cadiras e mesigheddas de bambù lèbias meda.

A s'àtera ala su portoghesu aiat bidu una bete istufa manna, capassa de càbere una mesa dosina de persones.

– Inoghe est chi nos amus a cuare? – aiat preguntadu a Sàndokan. – Hum! Su logu non mi paret seguru meda. Sos sordados no ant a mancare de bènnere a lu compidare, mescamente cun cussas milli isterlinas chi *lord* James at promitidu si ti tenent.

– No apo naradu chi no ant a bènnere.

– E tando nos ant a tènnere.

– A bellu, amigu Yanez.

– Ite cheres nàrrere?

– Chi non l'at a artziare a conca de andare a nos chircare in intro de un'istufa.

Yanez non fiat resèssidu a frenare un'iscacàllu de risu.

– In cussa istufa! – aiat esclamadu.

– Eja, nos amus a cuare in intro de cue.

– Amus a devènnere prus nieddos de sos africanos, fradigheddu meu. Su tzintzieddu no at mancare in cussu bete mortuàriu de caloriferu.

– Nos amus a sabunare prus a tardu, Yanez.

– Ma... Sàndokan!

– Si non cheres bènnere arrangia•ti•la tue cun sos inglesos. Non b'at de isseberare Yanez, o in s'istufa o nos faghimus tènnere.

– Non b'at de istare dui-dui – aiat rispostu Yanez riende. – In s'interi ajò a bisitare su domitzìliu nostru pro bìdere si a su mancu est còmodu.

Aiat abertu s'isportellu de ferru, aiat allutu un'àteru cantu de lughèngiu e si nche fiat intradu sena dudas a in intro de sa bete istufa isturridende forte. Sàndokan l'aiat postu fatu sena istare tzincuentende. Logu bi nd'aiat bastante, ma bi fiat finas unu pore de chinisu e tzintzieddu. Su furru fiat gasi artu chi sos duos piratas podiant abarrare ritzos cun comodidade.

Su portoghesu, a su cale non li mancaiat mai sa muta bona, si fiat lassadu andare a un'ispàssiu burdellosu a dispetu de sa situatzione perigulosa.

– Chie mai s'at a immaginare chi sa Tigre de sa Malèsia terribile est bènnida a si cuare inoghe? – aiat naradu. – Pro Deus! So seguru chi nois nos l'amus a sarvare.

– Non faeddes a boghe gasi arta, amigu – aiat naradu Sàndokan. – Nos podent intèndere.

- Bah! Nche depent èssere galu incedda.
 - Non cantu crees. Prima de intrare in sa serra apo bidu duos òmines cumpudende sas pasteras a pagos passos dae nois.
 - Chi bèngiant a bisitare custu logu puru?
 - Nde so seguru.
 - Su diàulu! E si diant chèrrere bìdere finas s’istufa?
 - Non nos amus a fàghere tènnere gasi a sa lestra, Yanez. Amus sas armas nostras, duncas podimus bajulare un’assèdiu.
 - E mancu unu bistocu, Sàndokan. Ispero chi non t’as a cuntentare de mandigare tzintzieddu. E posca sos muros de sas fortaleza nostra non mi parent fortes meda. Cun una bella tambada de coddos si nche podent ghetare.
 - Prima chi nche ghetent sos muros nos nch’amus a ghetare a s’atacu – aiat naradu Sàndokan, chi aiat, che a semper, una fidùtzia illacanada in s’atrivimentu suo e in su balore suo.
 - Diat bisongiare però a nos buscare recatu.
 - L’amus a agatare, Yanez. Apo bidu unos cantos bananos e carchi *pombo* creschende a inghìriu de custa serra e nois amus a andare a los bardanare.
 - Cando?
 - A sa muda! So intendende boghes!
 - Mi faghes pesare sa tzudda.
 - Mantene pronta sa carabina e non timas. Intende!
- In foras s’intendiant persones faeddende e acurtziende•si. Sas fògias crochidaiant e sas pedrigheddadas de su viale chi nche giughiat a sa serra tirriaiant suta sos pees de sos sordados.
- Sàndokan nch’aiat fatu istudare su lughèngiu, aiat naradu a Yanez de non si mòdere, posca aiat abertu cun cautela s’isportellu de ferru e aiat abbaidadu a fora.
- Sa serra fiat galu totu a s’iscuru, però traessu sos bidros aiat bidu unas cantas àcias lughende in mesu a sos tupales de sos bananos chi creschiant in s’arborada. Dende prus cara nch’aiat bidu chimbe o ses sordados cun duos nieddos a punta in antis.
- Chi si siant ammaniende a bisitare sa serra? – s’aiat preguntadu cun unu tzertu pistighèngiu. Aiat torradu a tancare s’isportellu e nch’aiat sighidu a Yanez in su momentu chi un’ispera de lughe aiat allutu su fràigu.
 - Sunt arribende – aiat naradu a su cumpàngiu, chi non s’atriviati mancu prus a respirare. – Mantenimus•nos prontos a totu, finas a nos nche ghetare a subra de cussos infadosos. Sa carabina tua pronta est?
 - Apo giai su pòddighe in su cane.
 - Bene meda: boga finas su kriss.
- Su drapellu fiat intradu tando in sa serra illuminende•la de su totu. Sàndokan chi si manteniat serente s’isportellu nch’aiat bidu sos sordados istesiende sos vasos e sas cadiras, bisitende totu sos cugiones de s’apòsentu. A dispetu de su coràgiu suo sena làcanas non fiat resèssidu a tratènnere una arpilia.
- Si sos inglesos fudighinaiant in cussa manera, fiat dàbile chi a sos ogros issoro non nche l’esseret fuida sa mannària de s’istufa. Duncas b’aiat de si isetare dae unu

momentu a s'àteru sa bìsita issoro, pagu agradèssida.

Sàndokan nch'aiat sighidu in presse a Yanez, chi si fiat acogonadu in fundu, belle tutadu in su chinisu e in su tzintzieddu.

– Non ti moas – l'aiat murmutadu Sàndokan. – Forsis non nos ant a cassare.

– Mudu! – aiat naradu Yanez. – Intende!

Una boghe naraiat:

– Chi cussu pirata malaitu si nche siat a beru isèrghidu?

– O chi nche l'apat ingurtidu su terrinu? – aiat naradu un'àteru sordadu.

– Oh! Cuss'òmine est capassu de totu, amigos meos – aiat naradu su de tres. – Bos lu so narende chi cussu sacripante no est un'òmine che a nois, ma unu figiu de compare Lutziferu.

– Deo so de pàrrere contràriu, Yanez – aiat torradu a nàrrere sa prima boghe cun una tzerta arpilia, chi inditaiat comente su mere suo aeret in corpus unu bellu tantu de timoria. – L'apo bidu petzi una borta cuss'òmine orrorosu e m'est bastadu. Non fiat un'òmine, ma una tigre bera e bos naro chi at àpidu su coràgiu de si nche ghetare contra chimbanta òmines sena chi una balla nche l'aeret pòdidu boddire.

– Tue mi ses ponende a timere, Bob – aiat naradu un'àteru sordadu.

– E a chie non diat fàghere a timere? – aiat torradu a nàrrere cussu chi si naraiat Bob. – Deo creo chi mancu *lord* Guillonk si la diat intèndere a afrontare cussu figiu de s'inferru.

– Siat comente si siat nois amus a chircare de lu tènneru; oramai est impossibile chi nos fuat. Su parcu est totu inghiriadu e si si diat chèrrere pigliare in sa cresura nch'at a lassare sos ossos. Dia iscummitere duos meses de paga mea contra duos *penny* chi l'amus a tènneru.

– Sos ispirititos non si tenent.

– Tue ses macu, Bob, a lu crèere un'èssere infernale. Forsis chi sos marineris de s'incrociadore, chi nch'ant ispèrdidu sos duos *praho* in sa foghe de su riigheddu, non l'ant fichidu una balla in petus? *Lord* Guillonk, chi at àpidu sa malasorte de curare sa ferta, aiat naradu chi sa Tigre est un'òmine che a nois e chi dae su corpus suo essiat sàmbene che a su nostru. Como, tue a l' amites chi sos ispirititos ant sàmbene?

– Nono.

– E tando cussu pirata àteru no est si nono unu malincrinidu atrividu meda, balorosu meda, ma semper unu furfante dignu de su cànnau.

– Canàllia – aiat murmutadu Sàndokan. – Si non dia èssere in intro de inoghe ti dia fàghere bìdere chie so deo!

– Ajò – aiat torradu a nàrrere sa boghe de prima. – Chircamus·lu o amus a pèrdere sas milli isterlinas chi *lord* James Guillonk nos at promitidu.

– Inoghe non b'est. Ajò a lu chircare aterue.

– A bellu, Bob. So bidende in cue un'istufa monumentale chi podet serbire de amparu a paritzas persones. Agarrade sas carabinas e ajò a bìdere.

– In giru nos ses leende, camerata? – aiat naradu unu sordadu. – Chie cheres chi andet a si cuare in intro de cue? In intro de cue non bi diant istare mancu sos pigmeos de sos re de Abissinia.

– Ajò a la compidare, bos so narende.

Sàndokan e Yanez si nche fiant arregrados cantu prus chi aiant pòdidu a s'estremidade contrària de s'istufa e si fiant istèrridos in mesu a su chinisu e a su tzintzieddu pro fuire mègius a sas ogradas de cussos fragheris. Deretu a pustis s'isportellu de ferru beniat abertu e un'ispera de lughe intraiat a intro, chi non fiat bastada però a illuminare s'istufa intrea. Unu sordadu nch'aiat bestidu sa conca ma deretu nche l'aiat bogada isturridende. Unu pùngiu de tzintzieddu, chi Sàndokan nche l'aiat iscutu a cara l'aiat fatu prus nieddu de unu munda zimineras e l'aiat mesu intzecadu.

– A su diàulu chie at àpidu s'idea de mi fàghere pònneru su nasu in intro de custu magasinu de fumàdigu! – aiat esclamadu s'inglesu.

– Fiat ridicula – aiat naradu un'àteru sordadu. – Nois inoghe semus perdende tempus pretziosu sena profetu perunu. Sa Tigre de sa Malèsia depet èssere in su parcu e forsis a cust'ora est chirchende de nche barigare sa cresura.

– Ajò, lestros a nos nch'essire – aiant naradu totus. – No at a èssere inoghe chi nois amus a balangiare sas milli isterlinas promitidas dae su *lord*.

Sos sordados si nche fiant andados lestros de bentu tanchende cun burdellu sa ghenna de sa serra. Pro un'iscuta si fiant intesos sos passos issoro e sas boghes issoro, posca prus nudda.

Su portoghesu, cando no aiat intesu prus nudda, aiat fatu unu respiru longu.

– Corpus de chentu mìgia ispingardas! – aiat esclamadu. – Mi paret de nch'àere coladu chentu annos in pagos minutos. Deo oramai non daia una piastra pro sa pedde nostra. Si cussu sordadu s'istiriolaia unu pagu de prus nos aiat cassadu ambos duos. Si diat pòdere allùghere unu s'riu a Nostra Signora de Pilar.

– Non nego chi su momentu siat istadu terribile – aiat rispostu Sàndokan. – Cando apo bidu cussa conca petzi a pagos parmos dae mene, apo bidu ruju in antis a sos ogros meos e no isco chie m'apat tratesu dae isparare.

– Ite faina fea chi fiat istada!

– Como però non depimus timere prus nudda. Ant a sighire sas chircas issoro in su parcu, posca s'ant a acunnortare chi nois inoghe non bi semus prus.

– E cando nos nch'amus a andare? No as a èssere ideadu a abarrare inoghe carchi chida. Pensa chi sos *praho* podent èssere oramai giai arribados a sa foghe de su riigheddu.

– Non bi so mancu pensende a mi firmare inoghe, finas ca su recatu no at a bundare. Isetamus chi sa bàrdia de sos inglesos s'allentet unu pagu e as a bìdere chi nos nch'amus a isèghere. Deo puru apo unu disìgiu mannu de ischire si sos òmines nostros sunt arribados, ca sena s'agiudu issoro no at a èssere possibile a nche furare a Marianna mea.

– Sàndokan meu, ajò a bìdere si b'at carchi cosa de pònneru in buca o pro infùndere sa gorgoena.

– Essimus Yanez.

Su portoghesu, chi si intendiat afoghende in intro de cussu istufa tzintzieddosa, aiat paradu sa carabina, posca fiat trisinadu finas a s'isportellu brinchende lestru subra de unu vasu chi fiat a curtzu pro non lassare tratas de fumàdigu in terra. Sàndokan puru aiat fatu cussa manovra sàbia e brinchende dae vasu in vasu fiant arribados a sa ghenna de sa serra.

– Gente si bidet? – aiat preguntadu.

– In fora est totu a s'iscuru.

– Tando andamus a bardanare sos bananos.

Fiant andados finas a sos tupales chi creschiant serente s'arborada e agatados unos cantos bananos e carchi *pombo*, aiant fatu una provista manna pro calmare sas istirioladas de s'istògomo e sas pampas de su sidis. Fiant pro torrare a sa serra, cando Sàndokan si fiat firmadu narende:

– Iseta mi inoghe, Yanez. Chèrgio andare a bìdere ue sunt sos sordados.

– Est un'aconcada cussa chi cheres fàghere – aiat rispostu su portoghesu. – Lassa chi chirchent ue chere. Ite nos nd'importat oramai a nois?

– Apo unu progetu in conca.

– A su diàulu su pianu tuo. Pro istanote non si podet fàghere nudda.

– E chie l'ischit? – aiat rispostu Sàndokan. – Forsis nois nos nche podimus andare sena isetare a cras. De su restu no apo a mancare meda.

Aiat porridu a Yanez sa carabina, aiat agarradu su kriss e si nche fiat istesiadu a sa muda mantenende si suta s'umbra iscura de sos tupales.

Arribadu serente s'ùrtimu grupu de bananos, nch'aiat sejadu a distàntzia manna unas cantas àcias chi afiliaiant cara a sa cresura.

– Paret chi si nche siant istesiende – aiat murmutadu. – Bidimus ite est capitende in sa palatzina de *lord James*. Ah! Si dia pòdere bìdere, mancarì pro un'iscuta ebbia, sa creadura mea... mi nde dia andare dae inoghe prus tranquillu.

Aiat tratesu unu suspiru e fiat andadu fache a s'arborada dende cara a abarrare amparadu dae sos trancos de sos àrbores e de sas tupas.

Arribadu in vista de sa palatzina, si fiat arressadu suta una tupa de mangos e aiat abbaidadu. Su coro nche li fiat butadu bidende sa bentana de Marianna alluta.

– Ah! Nche la dia pòdere furare! – aiat murmutadu, fissende cun brama sa làntia chi lughiat traessu s'inferriada.

Aiat fatu galu tres o bator passos mantenende si incurbadu a terra, pro non si fàghere iscobèrrere dae carchi sordadu chi si podiat agatare cuadu in cue a fùrriu, posca si fiat torra firmadu.

Nch'aiat sejadu un'umbra colende in antis a sa làntia e li fiat parta cussa de sa pitzinna amada.

Fiat pro si nche ghetare a in antis, cando abbassende sos ogros aiat bidu una forma umana firma in antis a sa ghenna de sa palatzina. Fiat una sentinella imbarada a sa carabina sua.

– Chi mi nch'apat bidu? – s'aiat preguntadu.

Sa duda sua fiat durada petzi un'iscuta. Aiat torradu a bìdere s'umbra de sa pitzinna torrende a colare in palas de s'inferriada.

Sena pensare a su perìgulu si nche fiat ghetadu a in antis. Aiat in pessu fatu deghe passos cando nch'aiat bidu sa sentinella agarrende lestru sa carabina.

– Chie b'at? Aiat aboghinadu.

Sàndokan si fiat firmadu.

Sa pantàsima de sas giaghetas rujas

Sa partida oramai fiat pèrdida sena rimèdiu, antzis minetzaiat de devènnere de veras perigulosa pro su pirata e su cumpàngiu suo.

Non fiat de pensare chi sa sentinella tenende in contu s'iscuru e sa distàntzia nch'aeret pòdidu bìdere a distintu su pirata chi si fiat cuadu lestru in palas de una tupa, però podiat abbandonare su postu suo e andare a lu chircare o mutire àteros cumpàngios.

Sàndokan aiat cumpresu deretu chi si nche fiat intrende a unu perìgulu mannu, e duncas, imbetzes de avanzare, fiat abarradu firmu che roca in palas de cussu amparu. Sa sentinella aiat repìtidu s'intima, posca no aende risposta peruna aiat fatu carchi passu in antis pinnighende·si a dereta e a manca pro si sincherare mègius de ite si cuaiat in palas de sa tupa; posca pensende forsis de s'èssere faddidu, fiat torradu cara a sa palatzina ponende·si a bardiare s'intrada.

Sàndokan, mancari aeret su disìgiu mannu de fàghere s'intzìdida atrivida sua, fiat torradu in palas a bellu a bellu cun milli cautelas, colende dae unu truncu a s'àteru e trisinende in palas de sas tupas, sena nche tirare sos ogros dae su sordadu chi aiat sempre su fusile in manos, prontu a l'iscarrigare.

Arribadu a mesu de sas pasturas aiat illestridu su passu e si nche fiat intradu a sa serra ue su portoghesu l'isetaiat totu pigadu dae milli pistighingios.

– Ite as bidu? – l'aiat preguntadu Yanez. – Fia in pistighingiu pro tene.

– Nudda de bonu pro nois – aiat rispostu Sàndokan, cun arrennegu grae. – Sa palatzina est bardiada dae sentinellas e su parcu est rugradu a cada ala dae unu pore de sordados. Istanote nois no amus a pòdere tentare pròpiu nudda.

– Nd'amus a aprofetare pro nos fàghere unu sonnigheddu. A inoghe tzertu no ant a torrare prus a nos istorbare.

– Chie lu podet assegurare?

– Mi cheres fàghere bènnere sa callentura, Sàndokan?

– Carchi àteru drappellu podet colare in custos tretos e fàghere unu compidu nou.

– Mi paret chi andet male pro nois, fradigheddu meu. Si sa pitzinna tua nos nche diat pòdere bogare dae custa situatzione fea!

– Pòvera Marianna! Chissai comente at a èssere bardiada! E chissai comente at a patire no aende noas nostras! Dia dare chentu gùtios de su sàmbene meu pro li

nàrrere chi nois semus galu bios.

– S’agatat in cunditzones meda mègius de sas nostras, fradigheddu meu. Non t’apensamentes pro issa como. Cheres chi aprofetemus de custu momentu de pasu pro dormire carchi ora? Unu pagu de pasu nos at a fàghere bene.

– Eja, ma cun un’ogru abertu.

– Dia chèrrere dormire cun ambos duos ogros abertos. Ajò, isterrimus•nos in palas de custos vasos e chircamus de pasare.

Su portoghesu e su cumpàngiu suo, mancari non s’esserent intesos tranquillos de su totu, si fiant assentados mègius chi podiant in mesu a sas matas de sas rosas de sa Tzina chirchende de si gustare de unu pagu de pasu.

A dispetu de totu sa bona voluntade issoro, non fiant istados chie de chinnire ogru. Sa timòria de bìdere torrende un’àtera borta sos sordados de Lord James los aiat mantesos semper ischidos. Antzis paritzas bortas, pro calmare su pistighingiu issoro chi creschiat semper de prus, si nche fiant pesados e fiant essidos dae sa serra pro bìdere si sos inimigos issoro si fiant acurtziende. Cando fiat arbèschidu sos inglesos fiant chertorende galu su parcu cun acanimentu creschente, subugende sas tupas de bambù e de bananos, sas matas e sas pasteras. Pariant seguros de cassare, si non como tando, sos duos piratas atrividos chi aiant fatu s’aconcada de nche barigare sas cresuras de su parcu. Yanez e Sàndokan, bidende•los indedda, nd’aiant aprofetadu pro bardanare unu fundu de arantzos chi daiat frutos grussos comente sa conca de unu pitzinnu e sutzosos meda, connotos dae sos malesos cun su nùmene de *buah kadangsa*, posca fiant torrados a si cuare in s’istufa, a pustis de àere àpidu sa cautela de nche cantzellare cun contivìgiu sas trataas de fumàdigu lassadas in terra.

Mancari sa serra esseret istada oramai compidada, sos inglesos bi podiant torrare pro s’assegurare mègius, a de die, chi sos duos piratas atrividos non s’esserent cuados in cue.

Sàndokan e Yanez, papadu s’ismùrgiu mìseru issoro, aiant allutu sas sigaretas e si fiant assentados in mesu de su chinisu e de su tzintzieddu isetende chi esseret torradu a calare s’iscuru pro tentare sa fua.

S’agataiant in cue dae paritzas oras cando a Yanez li fiat partu de intèndere passos in fora. Ambos si nche fiant pesados astringhende sos kriss.

– Chi siant torrende? – s’aiat preguntadu su portoghesu.

– Mancari ti ses faddidu – aiat naradu Sàndokan.

– Nono ,calicunu est coladu in s’arborada.

– Si dia èssere seguru chi est un’òmine solu dia essire pro lu tènneru.

– Ma macu ses, Sàndokan?

– Dae issu diamus pòdere ischire ue s’agatant sos sordados e a cale ala diamus pòdere colare.

– Hum! So seguru chi nos diat collionare.

– Chin nois non si diat atrivire, Yanez. Cheres chi andemus a bìdere?

– Non ti fides, Sàndokan.

– E puru carchi cosa bisòngiat de tentare, amigu meu.

– Lassa chi essa deo.

– E deo apo a dèpere abarrare inoghe disabudu?

– Si bi diat èssere su bisòngiu t’apo a mutire.

– Àtera cosa ses intendende?

– Bae, Yanez. Deo m’apo a mantènnere prontu a essire a fora.

Yanez fiat abarradu un’iscuta a origra parada, posca aiat rugradu sa serra e fiat essidu a fora abbaidende a s’atenta suta sos tupales de sos bananos. Abarrende cuadu in mesu a una tupa nch’aiat bidu torra unos cantos sordados chi fiant chertorende, sena gana però, sas pasteras de su parcu.

Sos àteros oramai si nche depiant èssere ispintos fora dae sa cresura aende pèrdidu s’isperàntzia de agatare sos duos piratas a fùrriu de sa villa.

– Isperamus – aiat naradu Yanez. – Si intro de oe non nos agatant, forsis s’ant a acunnortare chi nois semus resèssidos a nos nche fuire a dispetu de sa tentada issoro. Si totu andat bene custu sero amus a pòdere lassare su cuadòrgiu nostru e intrare a sa foresta.

Fiat in punna de torrare cando, girende sos ogros cara a sa palatzina nch’aiat bidu unu sordadu avantzende in su viale chi nche giughiat a sa serra.

– Chi mi nch’apat bidu? – s’aiat preguntadu cun pistighingiu.

Si nche fiat iscutu a mesu de sos bananos e abarrende cuadu in palas de cussas fògias giganteschas, nch’aiat sighidu in presse a Sàndokan. Custu bidende•lu cun sa cara mudada s’aiat pensadu deretu chi carchi cosa de grave depiat èssere capitadu.

– Calicunu t’est sighende forsis? – l’aiat preguntadu.

– Timo chi mi nch’apant bidu – aiat rispostu Yanez. – Unu sordadu est afilende a su cuadòrgiu nostru.

– Unu sordadu?

– Eja, solu.

– Acò s’òmine chi mi bisòngiat.

– Itè cheres nàrrere?

– Sos àteros indedda nche sunt?

– Sunt a curtzu de sa cresura.

– Tando l’amus a tènnere.

– A chie? – aiat preguntadu Yanez assustadu.

– A su sordadu chi est benende a cust’ala.

– Ma tue bi cheres pèrdere, Sàndokan.

– Cuss’òmine mi bisòngiat. Lestru, pone•mi fatu.

Yanez cheriat protestare, ma giai Sàndokan s’agataiat fora dae sa serra. A bona o a mala bògia duncas fiat istadu custrintu a li pònnere fatu pro l’impedire de fàghere carchi aconcada manna.

Su sordadu, chi Yanez nch’aiat sejadu, non fiat indedda prus de dughentos passos. Fiat unu pitzocheddu istrìgile, isarbolidu, piliruju e galu a l’essire sa barba, podet dare unu sordadu noitolu.

S’avantziaiat afutidu, fruschiende in dentes e mantenende su fusile a armicoddu. De seguru non si nde fiat mancu abigiadu de sa presèntzia de Yanez, ca si nono aiat agarradu s’arma e non fiat avanzadu sena cautela peruna o mutire carchi camerata in sucursu.

– At a èssere fàtzile a lu tènnere – aiat naradu Sàndokan incurbende•si cara a

Yanez chi nche l'aiat giai sighidu. – Mantenimus·nos cuados in mesu de custu tupale de bananos e in pessu chi cussu giovaneddu nch'at a èssere coladu nche l'amus a andare a subra dae palas. Ammània unu mucadoreddu pro li tapare sa buca.

– So prontu – aiat rispostu Yanez – ma ti naro chi ses faghende un'aconcada.

– S'òmine no at a pòdere opònnere resistèntzia meda.

– E si ghetat una boghe?

– No at a àere su tempus. Millu!

Su sordadu nch'aiat giai coladu su tupale sena s'èssere abigiadu de nudda.

Yanez e Sàndokan de comune acordu nche li fiant andados a subra dae palas petzi cun unu ghetu

In s'interi chi sa Tigre l'agarraiat a tzugru, su portoghesu li poniat su mucadoreddu in buca. Mancari cussu atacu esseret istadu lestru che rajù, su pitzocheddu aiat àpidu galu su tempus de ghetare una boghe forte.

– Lestru, Yanez – aiat naradu Sàndokan.

Su portoghesu aiat leadu a coddu su presoneri e nche l'aiat giutu in presse a intro de s'istufa.

Sàndokan nche l'aiat sighidu a pustis de un'iscuta. Fiat pistighingiadu meda ca no aiat àpidu su tempus de nche collire sa carabina de su presoneri ca nch'aiat sejadu duos sordados intrende lestros a s'arborada.

– Semus in perìgulu, Yanez – aiat naradu, intrende·si·nche lestru a s'istufa.

– Si sunt sapidos chi nch'amus secuestradu su sordadu? – aiat preguntadu Yanez divenende biancu che tela.

– Depent àere intesu sa boghe.

– Tando semus futidos.

– Non galu. Però si ant a bìdere in terra ca carabina de su camerata issoro ant a bènnere de seguru a inoghe a chircare.

– Non balet a pèrdere tempus, fradigheddu meu. Essimus dae inoghe e currimus cara a sa cresura.

– Nos ant a fusilare prima de àere fatu chimbanta passos. Abarramus inoghe in s'istufa e isetamus cun calma. De su restu semus armados e pronti a totu.

– Mi paret chi siant benende.

– Non t'assustes, Yanez.

Su portoghesu non si fiat faddidu. Unos cantos sordados fiant giai arribados a curtzu de sa serra e allegaiant de s'isparèssida de su camerata issoro.

– Si at lassadu inoghe s'arma cheret nàrrere chi calicunu l'at cassadu e nche l'at pigadu – naraiat unu sordadu.

– Mi paret impossibile chi sos piratas s'agatent galu inoghe e chi apant àpidu un'atrivimentu gasi mannu de tentare una intzìdida sìmile – naraiat un'àteru. – Chi Barry nos apat chèrfidu collionare?

– Non mi paret chi siat su momentu de brullare.

– E puru non so cumbintu chi li siat capitada una disgràtzia.

– E deo bos naro chi est istadu assalidu dae sos duos piratas – aiat naradu una boghe nasale cun sa pronùntzia iscotzesa. – Chi nch'apat bidu sos duos òmines brinchende sa palitzada?

– E ue cheres chi si siant cuados? Amus bisitadu totu su parcu sena agatare sas tratras issoro. Chi cussos malincrinidos siant a beru duos ispiritos infernales de si pòdere cuare suta terra o in su truncu de sos àrbores?

– Ohe! Barry! – aiat aboghinadu una boghe che tronu. – Lassa sas brullas, bona lana, o ti fatzo isofoetare che marineri.

Sempermai nemos aiat rispostu. Su giovaneddu nd'aiat àpidu fintzas gana, ma imbavagliadu comente s'agataiat e in prus minetzadu dae sos kriss de Sàndokan e de Yanez non lu podiat pròpiu faghene.

Cussu mudore aiat cunfirmadu galu de prus in sos sordados su reselu chi a su camerata issoro esseret tocada una disgràtzia.

– E tando, ite faghimus? – aiat naradu s'iscotzesu.

– Chircamus•lu, amigos – aiat naradu un'àteru.

– Amus giai chertoradu sos tupales.

– Intramus a sa serra – aiat naradu su de tres.

A sos duos piratas intendende cussas paràulas l'aiat pigadu unu pistighèngiu biu.

– Ite faghimus? – aiat naradu Yanez.

– Ochimus prima de totu su presoneri – aiat naradu Sàndokan detzisu.

– Su sàmbene nos diat traighere. De su restu creo chi custu pitzocu malassortadu siat mesu mortu dae s'assustu e chi non nos potzat fàghere dannu.

– E siat puru, lassamus•lu biu. Tue pone•ti a curtzu a s'isportellu e fracassa sa conca a su primu sordadu chi chirca de intrare.

– E tue?

– Apo a ammaniare una bella sorpresa a sas giachetas rujas.

Yanez aiat leadu sa carabina, l'aiat armada e si fiat istèrridu in mesu de su chinisu. Sàndokan si fiat incurbadu cara a su presoneri, narende•li:

– Dae cara chi si tue chircas de ghetare petzi una boghe ti cravo s'istillu meu in sa gorgoena e t'averto chi sa punta est istada toscada cun su sutzu mortale de su upas. Si cheres bìvere non depes fàghere una mòvida.

Naradu custu si nche fiat pesadu e aiat tambadu sas pinnas de s'istufa in tretos meda.

– At a èssere una sorpresa dèchida – aiat naradu. – Isetamus su momentu pretzisu pro nos mustrare.

In s'interi sos sordados fiant intrados a sa serra e nche bortulaiant cun arrennegu sos vasos, irrochende contra sa Tigre de sa Malèsia e finas contra su camerata issoro. No agatende nudda aiant giradu sa mirada a s'istufa.

– Pro milli cannones! – aiat esclamadu s'iscotzesu. – Chi su camerata nostru siat istadu mortu e posca cuadu in intro de cue?

– Andamus a bìdere – aiat naradu un'àteru.

– A bellu, cumpàngios – aiat naradu su de tres. – S'istufa est bastante ampra pro cuare prus de un'òmine.

Sàndokan si fiat imbaradu contra sas pinnas pruntu a dare un'imberta forte meda.

– Yanez – aiat naradu. – Ammania•ti a mi sighire.

– So pruntu.

Sàndokan intendende s'isportellu aberende•si nche fiat istesiadu de carchi passu

posca si nche fiat ghetadu. Si fiat intesa una cannidura surda, posca sa pinna, isfundada dae cussa tambada, aiat tzèdidu.

– Sa Tigre! – aiant aboghinadu sos sordados, ghetende si nche a dereta e a manca.

In mesu de s'issùssiu de sos matones fiat cumpartu totu in unu Sàndokan cun sa carabina agarrada e su kriss in dentes.

Aiat isparadu a su primu sordadu chi s'aiat bidu in antis, posca si nche fiat ghetadu cun ìmpetu malu a bajulare subra sos àteros, aterrende nde nde galu duos, a pustis aiat rugradu sa serra sighidu dae Yanez.

Traessu sas forestas

S'assustu proadu dae sos sordados bidende•si in antis su pirata ispantosu fiat istadu stale chi nemos aiat proadu a impreare sas armas issoro.

Cando, una borta torrados in sensos a pustis de s'ispantu, aiant chèrfidu torrare a cumintzare s'atacu, oramai fiat tropu tardu.

Sos duos piratas, sena dare cara a sos ischillios de trumba chi moiant dae sa villa e a sos corfos de fusile de sos sordados isparghinados in su parcu, corfos isparados a sa maconatzina, no ischende galu cussos òmines ite fiat capitende, fiant giai in mesu de sas pasteras e de sas tupas.

In duos minutos, Yanez e Sàndokan, currende lestros che bentu fiant arribados a mesu de sos bete àrbores.

Su tempus de li torrare alenu e aiant abbaidadu a fùrriu.

Sos sordados chi aiant chircadu de los firmare in s'istufa si nche fiant essidos dae sa serra, aboghinende a ispantamatas e isparende a mesu de sos àrbores. Cussos de sa villa, cumprendende in fines chi fiat capitende carchi cosa de grave e forsis reselende chi sos cumpàngios issoro nch'aiant iscuiladu sa Tigre de sa Malèsia ispantosa, curriant peri su parcu pro arribbare a sas palitzadas.

– Tropicu tardu, caros meos, – aiat naradu Yanez – nois amus a arribare prima.

– Ajò currende – aiat naradu Sàndokan. – Non nos depimus fàghere truncare su caminu.

– Sas ancas meas sunt prontas.

Fiant torrados a mòere ambos duos cun atza parivile, mantenende•si in mesu de sos àrbores e arribados a sa cresura in duos brincos nche l'aiant barigada ghetende•si•nche a s'àtera ala.

– Nemos? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Non si bidet ànima bia.

– Intramus a su padente. Amus a fàghere pèrdere sas tratac nostras.

Sa foresta fiat a duos passos. Ambos si nche fiant intrados a mesu, currende a totu fua.

Passu-passu chi si nche istesiaiant, sa màrcia diveniat semper prus difitzile. In totue s'agataiant tupas carcas, istrintas, istichidas in mesu de bete àrbores chi pesaiant sos trancos issoro grossos e nodosos a artàrias ispantosas e in totus trisinaiant, intritzende•si che boa mostruosos, mighias de raighinas.

Dae artu posca falaiant, pro torrare a artziare, agarrende·si a sos trucos e a sas cambas de sos bete vegetales, sos *calamus*, sos *rotang*, sos *gambir*, retzas beras e pròpias chi aguantaiant a totu sos isfortzos, isfidende finas sas framas de sas lepas, mentres prus suta su *piper nigrum* cun su granigheddu pretziosu, formaiait cumassos tales chi rendiat inùtile cale si siat proa pro nche colare.

A dereta e a manca, in antis e in palas, si pesaiant durion cun sos trucos deretos, lìmpios, càrrigos de frutos giai belle cumpridos, proiètiles tropu perigulosos ca fiant fascados de puntas tostas meda che de ferru, o bete grùstios de bananos cun sas fògias sena mesura, o de *betel*, o de *arengas sacariferas* cun sas pinnas elegantes, o de arantzos chi giughiant frutos grussos che a sa conca de unu pitzinnu.

Sos duos piratas pèrdidos in mesu de cussa foresta carca, chi si podiat de veras mutire birghine, in pagu tempus si fiant agatados in s' impossibilitade de avanzare. Bi fiat chèrfidu su cannone pro nch' isfundare cussas muràllias de trucos de àrbore, de raighinas e de *calamus*.

– A ue andamus Sàndokan? – aiat preguntadu Yanez. – Deo no isco prus a cale ala mi dare.

– Amus a istòrchere sas munincas – aiat naradu sa Tigre de sa Malèsia. – Est una manovra familiare pro nois.

– E apretziada meda, antzis, in custos momentos.

– Eja, ca nch' amus a fàghere pèrdere sas trataas nostra a sos inglesos chi nos sunt ponende fatu.

– A pustis l' amus a ischire a ue afilare?

– Tue ischis chi nois bornesos non perdimus mai sa diretzione giusta, finas si no amus una bùssola. S' istintu nostru de òmines de sos padentes non si faddit mai.

– Chi sos inglesos siant giai intrados a custa foresta?

– Hum! So dubitosu, Yanez – aiat rispostu Sàndokan. – Si peleamus nois giai avesos a bìvere in mesu de sos padentes issos ant a pòdere àere fatu petzi deghe passos. Nointames chircamus de nos nche istesiare in presse. Isco chi su *lord* at bete canes e cussas bestias dannadas diant pòdere arribare dae palas.

– Amus sos istillos pro los ismatzare, Sàndokan.

– Sunt prus perigulosos de sos òmines. Ajò Yanez, fortza de bratzos.

Agarrados a sos *rotang*, a sos *calamus* e a sos sarmentos de sos *piper* sos duos piratas si fiant postos a iscalare sa muràllia de fundos cun un' agilitade de fàghere imbìdia a sas munincas. Artziaiant, falaiant, posca torraiant a artziare colende in mesu de cussa retza vegetale illacanada e trisinende in mesu de sas bete fògias de sos bananos carcos o de sos trucos colossales de sos àrbores.

A sa cumparta issoro a s'ispessada, fuiant a tzichirrios sas columbas coronadas ispantosas o cussas naradas *morobo*; sos tucanos cun su bete bicu e su corpus lughente de pinnas rujas e asulas fuiant boghende notas tzichirriadoras, simigiantes a su tìrriu de unu carru male untadu; si pesaiant che rajos sos *argo* cun sas coas longas pintirinadas e s'imberghiant sas *alude* bellas cun sas pinnas in colore de turchesu, faghende intèndere frùschios longos.

Finas unas cantas munincas cun su nasu longu, ispantadas dae cussa aparèssida, si nche ghetaiant in presse fache a sos àrbores a curtzu, ghetende boghes de assustu,

currende posca a si cuare in sos trucos istuvados.

Yanez e Sàndokan, pro nudda pistighingados, sighiant sas manovras issoro atrividas, colende de fundu in fundu sena mai pònneru su pee in farta. Si nche ghetaiant a mesu de sos *calamus* cun seguresa ispantosa, abarrende apiligados, posca cun unu brincu nou colaiant a sos *rotang*, pro s'agarrare a pustis a sas cambas de custu o de cussu àrbore.

Fatos chimbe e seschentos metros, non sena su perìgulu de nche iscorcobeddare prus de ua borta dae artàrias chi daiant s'ammolighinamentu, si firmaiant in mesu de sas cambas de unu *bua mamplam*, fundu chi bogat frutos ascados meda pro sa buca de sos europeos, essende abumbados de unu fragu forte de melàrbore, ma chi sunt nutritivos puru e finas agradèssidos a sos indìgenos.

– Nos podimus pasare carchi ora – aiat naradu Sàndokan. – Nemos de seguru at a bènnere a nos istorbare in mesu de custa foresta. Est comente chi nois nos agatemus in una fortaleza bene bastionada.

– A l'ischis, fradigheddu meu, chi nois semus istados fortunados a fuire a cussos malincrinidos? A nos agatare in intro de un'istufa cun oto o deghe sordados a inghìriu e sarvare sa pedde est una cosa de veras miraculosa. Depent àere una timòria manna de tene.

– Paret chi siat gasi – aiat naradu Sàndokan riende.

– Ischidu nche l'at a àere sa pitzinna tua chi ses resèssidu a ti isèrghere?

– Penso chi eja – aiat rispostu Sàndokan, cun unu suspiru.

– Timo però chi custa impresa nostra nche cumbincat su *lord* a chircare un'amparu seguru in Vitòria.

– Lu crees? – aiat preguntadu Sàndokan, inchigende·si.

– Non s'at a intèndere prus seguru, como chi ischit chi nois semus gasi a curtzu a sa villa.

– Est a beru, Yanez. Bisòngiat chi andemus a chircare nos òmines nostros.

– Aprodados ant a èssere?

– Los amus a agatare in sa foghe de su riigheddu.

– Si non lis est capitada carchi disaura.

– Non mi pòngias pistighingios, de su restu l'amus a ischire in presse.

– E amus a atacare deretu sa villa?

– Amus a bìdere ite at a cumbènnere de fàghere.

– Unu cussìgiu a lu cheres, Sàndokan?

– Faedda, Yanez.

– Imbetzes de chircare de assaltare sa villa isetamus chi su *lord* essat. As a bìdere chi no at a abarrare meda in custos logos.

– E dias chèrrere assalire su drapellu in caminu?

– In mesu de sos padentes. Un'assaltu podet durare meda e costare sacrificzios mannos.

– Su cussìgiu est bonu.

– Ispèrdida o fata fuire s'iscorta, nch'amus a furare sa pitzinna e amus a torrare a Mòmpracem.

– E su *lord*?

– L’amus a lassare andare a ue cheret. Ite nos nde importat a nois de isse? Andet a Sarawack o in Inghilterra, pagu importat.

– No at a andare ne in unu logu ne in s’àteru, Yanez.

– Ite cheres nàrrere?

– Chi non nos at a lassare unu momentu de trègua e chi at a imbiare contra de nois totu sas fortzas de Làbuan.

– E ti pistighingias pro cussu?

– Deo? Forsis chi sa Tigre de sa Malèsia los timet a custos? Ant a bènnere in medas e armados bene e detzisos a bìnchere s’ìsula mea, ma ant a agatare pane pro sas dentes issoro. In su Bòrneo b’at legiones de selvàgios prontos a currere suta sas banderas meas. Diat bastare chi deo imbie emissàrios a sas Romades e a sas costas de s’ìsula manna pro bìdere suprende deghinas de *praho*.

– L’isco, Sàndokan.

– Comente bides, Yanez, deo dia pòdere, si lu dia chèrrere, iscadenare sa ghera finas in sos oros de su Bòrneo e fàghere arribare trumas de selvàgios ferotzes in cust’ìsula odiada.

– Tue però non l’as a fàghere, Sàndokan.

– Ello pro ite?

– Cando nch’as a furare a Marianna Guillonk tue no as a pensare prus ne a Mòmpracem ne a sos tigrotos suos. Beru est fradigheddu?

Sàndokan no aiat rispostu. Dae sas lavras suas però fiat essidu unu suspiru gasi potente de pàrrere un’ùrulu indedda.

– Sa pitzinna est prena de energia, est una de cussas fèminas chi non si diant fàghere pregare pro gherrare atza pro atza a costàgiu de s’òmine istimadu, ma *miss Mary* no at a devènnere mai sa reina de Mòmpracem. Gasi est, Sàndokan?

Custa borta puru su pirata fiat abarradu a sa muda. S’aiat agarradu sa conca cun sas manos e sos ogros suos, allutos dae una frama iscura, abbaidaiant su nudda, forsis indedda meda, chirchende de lèghere in su benidore.

– Dies tristas s’ammaniant pro Mòmpracem – aiat sighidu Yanez. – S’ìsula ispantosa in pagos meses, forsis prus pagu puru, intre pagas chidas, at a pèrdere totu su prestìgiu suo e finas sas tigres suas terribiles. Ajò, depiat capitare gosi. Amus ascusòrgios sena fundu e amus andare a godire una bida tranchilla in carchi tzitade rica de s’estremu oriente.

– A sa muda! – aiat naradu Sàndokan, cun boghe surda. – A sa muda, Yanez. Tue non podes ischire cale podet èssere su destinu de sas Tigres de Mòmpracem.

– Si podet intzertare.

– Forsis ti podes faddire.

– ite est s’idea tando?

– Galu non ti lu potzo nàrrere. Isetamus sos avvenimentos. Cheres chi andemus?

– Est galu unu pagu chitzo.

– Non mi bido s’ora de torrare a bìdere sos *praho*.

– Sos inglesos nos podent isetare in su màrghine de sa foresta.

– Non los timo prus.

– Dae cara, Sàndokan. Tue ti nche ses ghetende a mesu de unu ghiniperaju. Una balla de carabina bene sestada ti nche podet imbiare a s’àteru mundu.

– Apo a dare cara. Abbàida, in cue giosso sa foresta mi paret chi s’illaschet unu pagu: ajò Yanez. Sa callentura mi nch’est mandighende.

– Faghimus comente cheres.

Su portoghesu, mancarì esseret timende una sorpresa dae sos inglesos, chi podiant èssere avanzados in su padente, trisinende che colovras, aiat issu puru su pistighèngiu de ischire si sos *praho* fiant fuidos a sa traschia tremenda chi aiat giagaradu sas costas de s’isula.

Catzadu su sidis cun su sutzu de unos cantos *buà mamplam*, si fiant agarrados a sos *rotang* e a sos *calamus* chi inserraiant s’àrbore e si nche fiant calados a terra.

Non fiant però cosa fàtzile a nch’essire dae sa foresta. A banda de unu tretigheddu pagu cugugiadu, sos àrbores torraiant prus carcos de prima.

Finas Sàndokan s’agataiat unu pagu afusadu e no ischiat cale imbucada mantènnere pro arribare, pagu prus o mancu, a curtzu a su riigheddu.

– Nos agatamus in unu bellu matzimbròddiu, Sàndokan – aiat naradu Yanez, chi non resessiat mancu a bìdere su sole pro s’orizontare. – A cale ala amus a andare?

– A ti nàrrere sa veridade no isco si afilare a manca o a dereta – aiat rispostu Sàndokan.

– Mi paret però de nche bìdere in cue giosso una camineredda. S’erba nche l’at oramai cugugiada, e puru ispero chi nos nche giugat foras dae custu badalocu e...

– Unu bàulu, beru?

– Eja – aiat rispostu su pirata, chi si fiant inchigiadu.

– Sos canes ant sejadu sas tratac nostras.

– Cassant a sa maconatzina. Ascurta.

Indedda, in mesu de sa foresta carca, si fiant intesu unu segundu bàulu. Carchi cane fiant intradu a sa foresta bìrghine illacanada e chircaiat de pònner fatu a sos fuidores.

– Chi siat solu e sighidu dae carchi òmine? – aiat naradu Yanez.

– Forsis dae carchi nieddu. Unu sordadu non bi fiant resèssidu a s’isboligare in custu badalocu.

– Ite cheres fàghere?

– Isetare firmos s’animale pro l’ochiere.

– Cun unu corfu de fusile?

– S’isparu nos diat traighere, Yanez. Agarra su kriss tuo e isetamus. In casu de perìgulu nos amus a piligare a custu *pombo*.

Si fiant cuados ambos duos in palas de su bete truncu de s’àrbore chi fiant inghiriadu dae raighinas e dae *rotang* chi formaiant una retza bera e pròpia e aiant isetadu chi esseret cumpartu cussu rivale a bator ancas.

S’animale faghiat caminu in presse. S’intendiant a paga distàntzia cambas e fògias moende•si e bàulos surdos.

Depiat àere giai iscobertu sas tratac de sos duos piratas e protzediat lestru pro lis impedire de si nch’istesiare. Forsis, in fatu suo, a distàntzia bi fiant unos cantos indigenos.

– Millu – aiat naradu totu in unu Yanez.

Unu cane nieddu, cun su pilu artuddadu e sas barras armadas a manera ispaniosa de dentes acutzas, fiant cumpartu in mesu de una tupa. Depiat pertènnere a cussa

ratza ferotze impreada dae sos pastinadores de sas Antillas e de s' Amèrica meridionale pro cassare sos israos.

Bidende sos duos piratas si fiat arressadu unu momentu abbaidende•los cun duos ogros allutos, posca brinchende subra sas raighinas cun unu brincu de leopardu, si nche fiat iscutu a in antis, ghetende un'apeddu chi ghetaiat pore.

Sàndokan si fiat inghenugradu a prontu mantenende su kriss de rugradis, mentres Yanez aiat agarradu sa carabina a sa canna cherende•la impreare che matzocu.

Su cane cun un'ùrtimu brincu nche li fiat andadu a subra a Sàndokan, chi fiat su prus a curtzu, chirchende che l'assannare a gula.

Si cussa bèstia fiat ferotze, sa Tigre de sa Malèsia non fiat a mancu. Sa manu dereta sua, lestra che rajù, si fiat ispinta in antis e sa frama fiat iscumparta belle intrea in sas gàrgaras de s'animale. A su matessi tempus Yanez l'aiat assestadu una bete matzocada a conca isfundende•bi•la.

– Mi paret chi li potzat bastare – aiat naradu Sàndokan pesende•si•nche e istesiende cun su pee su cane giai mori-mori. – Si sos inglesos no ant àteros alleados de imbiare a nos pònneru fatu, ant a perdere su tempus issoro de badas.

– Dae cara chi in palas de su cane non b'apat carchi òmine.

– A cust'ora nos aiant isparadu. Ajò, Yanez. Torramus a sa caminera.

Sos duos piratas, sena pensare a àteru, si nche fiant intrados a mesu de sos àrbores, chirchende de sighire sa caminera betza.

Sos fundos, sas raighinas e mescamente sos *rotang* e sos *calamus* l'aiant imbaratzada; nointames una trata bastante visibile fiat abarrada e si podiat sighire cun prus pagu matana.

Totora però iscludiant sa conca contra contra tzertos taddaranos gasi mannos e gasi fortes de pòdere impresonare, sena si truncare, sos pugiones prus minores, o si nono trabucaiant in sas raighinas chi trisinaiant in mesu de s'erba faghende a s'ispissu cucurumeddos metzanos.

Unu pore de tzilighertas volantes, assustadas dae sa cumparta de sos duos piratas, fuiant isparghinende•si a cada ala e carchi rètile, istorbadu in su sonnu suo, si nche istesiaiat lestru faghende intèndere carchi dùmida minetzosa.

In presse però finas sa caminera fiat iscumparta e Yanez e Sàndokan fiant istados custringtos a torrare a cumentzare sas manovras aèreas issoro in mesu de sos *rotang*, sos *gambir* e sos *calamus* faghende fuire e arrennegare sos *bigit*, martinicas cun su ghintinu nieddu che pighe, chi sunt bundantes in su Bòrneo e in sas ìsulas a curtzu e chi sunt frunidas de un'agilidade de non crèere.

Cussas munincas, bidende ocupados sos possessos aèreos issoro, non semper tzediant su passu e carchi borta acolliant sos duos infadosos cun unu issùssiu de frùtora e cambigheddas.

Fiant andados a in antis gasi pro una paja de oras, a s'intzertu, non podende bìdere ue fiat su sole pro si pòdere orientare, posca aende bidu currende in suta de issos unu riigheddu de abba niedda, fiant falados fache a terra.

– Colovras de abba b'ant a èssere in intro de cue? – aiat preguntadu Yanez a Sàndokan.

– Amus a agatare petzi sambisues – aiat rispostu su pirata.

– Cheres chi aprofetemus de custu coladòrgiu?

– Lu prefèrgio a cussu àereu.

– Bidimus si s'abba est profunda.

– At a èssere arta non prus de unu pee, Yanez. Nointames averiguamus.

Su portoghesu nch'aiat truncadu una camba e nche l'aiat intrada a cussu riigheddu.

– Non ti fias faddidu, Sàndokan – aiat naradu. – Falamus.

Aiant abandonadu sa camba ue fiant abarrados finas a tando e si nche fiant calados a intro de su riigheddu.

– Cosa si bidet? – aiat preguntadu Sàndokan.

Yanez si fiat incurbadu, chirchende de distìngHERE carchi cosa traessu sas arcadas infinitas de sidas chi si pinnigaiant in su riigheddu.

– Mi paret de nche bìdere un'ispera de lughe in fundu de cue – aiat naradu.

– Chi sa foresta si siat illaschende?

– Podet dare, Sàndokan.

– Ajò a bìdere.

Abarrende ritzos cun fàdigu mannu pro neghe de su fundale ludosu de su riigheddu, fiant andados a in antis, agarrende•si dae cando in cando a sas cambas chi s'allonghiaiant in sa currente. Fragos abbotantes si pesaiant in cuss'abba niedda, abbastadas produidas dae sa pudrigadura de sas fògias e de sa frùtora ammuntonadas in su letu. Bi fiat su perìgulu de si pigare una frebba potente.

Sos duos piratas aiant rugradu unu quartu de chilòmetru, cando Yanez totu in unu si fiat arressadu, agarrende•si a una bete camba chi s'illonghiaiat dae un'ala a s'àtera de su riu.

– Ite b'at, Yanez? – aiat preguntadu Sàndokan, tirende•nche su fusile dae su coddu.

– Intende!

Su pirata si fiat incurbadu in antis parende s'origra, posca, a pustis de un'iscuta, aiat naradu:

– S'est acurtziende calicunu.

In su matessi tempus unu mùilu poderosu, chi si podiat nàrrere ghetadu dae unu traù assustadu o arrennegadu, fiat retumbadu suta sas arcadas de sidas, amudende totu in unu sa tzarra de sos pugiones e su risu cràstulu de sas munincheddas.

– Dae cara, Yanez – aiat naradu Sàndokan. – Amus unu *maias* in antis nostru.

– E finas un'inimigu peus puru de s'àteru.

– Ite cheres nàrrere?

– Abbàida in cue, in cussa bete camba chi rugrat su riigheddu.

Sàndokan si fiat pesadu in punta de pees e aiat ghetadu un'ograda lestra in antis suo.

– Ah! – aiat murmutadu, sena espressare perunu pistighìngiu. – Unu *maias* a un'ala, unu *hariman-bintang* a s'àtera! Amus a bìdere si ant a èssere capassos de nos tancare su passu. Ammània su fusile e mantenimus•nos prontos a totu.

S'assaltu de sa pantera

Duos inimigos ispantosos fiant in antis a sos duos piratas; unu prus perigulosu de s'àteru, ma pariat chi pro su momentu no aerent àpidu intentzione peruna de leare a pare cun sos duos òmines ca, imbetzes de falare peri su riigheddu, si moiant lestros a s'addobiare comente in punna de medire sas fortzas issoro. S'animale chi Sàndokan aiat mutidu *hariman-bintang* fiat una pantera dèchida de sa Sonda; s'àteru imbetzes fiat unu de cussos bete iscimmiones, unu *urang-outan*, chi sunt galu gasi numerosos in su Bòrneo e in sas ìsulas a curtzu e chi sunt gasi timidos pro sa fortza issoro ispantosa e finas pro sa ferotzidade issoro.

Sa pantera, forsis aframigada, bidende s'òmine de sos padentes colende a s'àtera ala de su riu, si nche fiat ghetada lestra a subra de una bete camba chi si incurbaiat a manera orizzontale in sa currente, formende un'ispètzie de ponte.

Comente est istadu naradu, fiat una fera bella a beru e àteru e tantu perigulosa.

Aiat sa petza e unu pagu finas s'agherju de una tigre minoredda, cun sa conca imbetzes prus tunda e pagu isvilupada, ancas curtzas e robustas e su ghintinu grogu iscuru a mantzas e a rosigheddas prus iscuras.

Depiat medire a su mancu unu metro e mesu de longària, duncas depiat èssere una de sas prus mannas de sa famiglia.

Su rivale suo fiat unu iscimmione lègiu, artu belle unu metru e baranta tzentimetros, ma cun betedde bratzos de arribare in totu a sos duos metros e mesu.

Sa cara sua, larga e grispa meda, aiat una grista ferotze meda, mescamente cun cussos ogrigheddos incalanconados e semper in movimentu e cussu ghintinu rujastrinu chi l'incornitziat.

Sas petorras de cussu iscimmione fiant enormes e sos mùsculos de sos bratzos e de sas ancas formaiant nodosidades beras e pròpias, inditu de una fortza ispantosa.

Custos iscimmiones, chi sos indigenos mutint *meias*, *miass* e finas *maias*, istant in sos isprofundos de sos padentes e preferint sos giassos prus bassos e ùmidos.

Si fràigant nodos bastante ampros in pitzu de sos àrbores, imprende cambas grussas meda chi ischint assentare cun abilitade in forma de rughe. Sunt de mùtria trista e no amant sa cumpàngia. Su prus èvitant s'òmine e finas sos àteros animales; minetzados però o artuddados, divenint tremendos e belle semper sa fortza issoro ispantosa binchet sos rivales.

Su *maias*, intendende su murrùngiu sorrogradu de sa pantera, si fiat totu in unu arressadu. Isse s'agataiat a s'àtera ala de su riigheddu, in antis de unu *durion* gigantesco, chi isparghinaiat su paràcua suo dèchidu de fògias a sessanta metros dae terra.

Forsis fiat istadu istorbadu in su momentu chi fiat pro si piligare a s'àrbore pro fàghere bardana de su pore de frutos suos.

Bidende cussa bighina perigulosa, in printzìpiu si fiat cuntentadu de l'abbaidare prus cun ispantu chi cun arrennegu, posca totu in unu aiat ghetadu duos o tres frùschios guturales, singiu de un'imbeniente isborrocu de fele.

– Deo creo chi nois amus a bìdere una cumbata terribile intre cussos duos animalatzos – aiat naradu Yanez chi aiat dadu cara a non si trèmere.

– Non l'ant cun nois, finas a como – aiat rispostu Sàndokan. – Fia timende chi nos cheriant dare a subra.

– Deo puru, fradigheddu meu. Cheres afilare aterue?

Sàndokan aiat abbaidadu sos duos oros de su riu e aiat bidu chi in cussu logu fiat impossibile a piligare e a si nche intrare a sa foresta.

Duas muràllias beras de trunco, de fògias, de ispinas, de raighinas e de lianas tancaiant su riu. Pro s'abèrrere su passu depiant pònneru manu a sos kriss e traballare cun contivìgiu.

– Non podimus artziare – aiat naradu. – A su primu corfu de lepa, *maias* e pantera nos nche diant bènnere a subra ànimu de pare. Abarramus inoghe e chircamus de non nos fàghere sejare. Sa cumbata no at a èssere longa.

– Amus a dèpere afrontare su binchidore.

– Podet dare chi s'agatet in cunditiones gasi metzanas de non nos cuntrastare/istorbare su passu.

– Bi semus! Sa pantera si nch'est infadada.

– E su *maias* non nde podet prus dae su disìgiu de trancare sas costas a sa bighina.

– Arma su fusile, Sàndokan. Non s'ischit mai su chi bi podet capitare.

– So prontu a fusilare s'unu e s'àteru e...

Un'ùrulu chi ghetaiat pore, simigiane unu pagu a su mùilu de unu trau arrennegadu, l'aiat truncadu sa paràula.

S'*urang-outan* non nde podiat prus dae s'arrennegu.

Bidende chi sa pantera non si detzidiat a abbandonare sa camba e a falare a s'oru de su riu, s'*ourang-outan* fiat avantzadu minetzosu, ghetende unu segundu ùrulu e iscludende si forte sas petorras chi retumbaian che bete tumbarinu.

Cussu iscimmione ghetaiat pore. Su ghentinu suo rujastrinu si fiat artuddadu, sa cara sua fiat mudada dae un'espessione de ferotzidade mai bida e sas dentes longas suas, chi sunt gasi fortes de ischerfiare sa canna de unu fusile comente unu fustigheddu, tracheddaiant.

Sa pantera, bidende lu acurtziende, si fiat acogonada comente chi s'esseret ammaniende a si nche ghetare, però non pariat chi esseret impressida de abbandonare sa camba. S'*ourang-outan* cun unu pee si fiat agarradu a una bete raighina chi trisinaiat in su terrinu, posca acarende si a su riu aiat leadu cun ambas manos sa camba ue fiat assentadu su rivale e l'aiat iscutzinadu cun fortza ercùlea faghende lu tirriare.

S'iscutzinada fiat istada gasi potente chi sa pantera, mancarì aeret fichidu sas francas acutzas suas in sa linna, no aiat pòdidu aguantare e nche fiat ruta a su riu.

Fiat istadu unu lampu però. Aiat in pessu tocadu s'abba chi giai si nche fiat torra brincada a subra de sa camba.

Si fiat firmada unu momentu, posca si nche fiat ghetada cun totu su pesu suo a subra de sa muninca gigante, fichende-li sas francas in sas palas e in sas cossas.

Sa muninca aiat ghetadu un'ùrulu de dolore. Su sàmbene fiat ischintiddadu deretu e curriat in mesu de su pilu gutiende a su riigheddu.

Cuntenta de su resurtadu felitze de cussu atacu lestru che lampu, sa fera aiat chircadu de si nche istagiare pro torrare a subra de sa camba prima chi su rivale esseret torradu a s'atacu.

Cun unu cugurumeddu ispantosu aiat rodiadu, impreende sas petorras ampras de sa muninca che puntu de imbaru e aiat fatu unu brincu in segus.

Sas duas ancas si fiant agarradas a sa camba fichende sas francas in su còrgiu, ma non si fiat pòdida però ispinghere prus in antis, comente punnaiat a fàghere.

S'*ourang-outan*, a dispetu de sos iscòrrios ispramosos, aiat allonghiadu lestru sos bratzos e aiat agarradu sa coa de sa rivale.

Cussa manos, frunidas de una fortza terribile, no aiat lassadu prus cussu pendulighe. Issas si fiant astrintas che duos caragolos, istratzende a sa fera unu tzùnciu de dolore.

– Pòvera pantera – aiat naradu Yanez, chi sighiat cun contivìgiu biu sos momentos diversos de cussa cumbata ferale.

– Est pèrdida – aiat naradu Sàndokan. – Si sa coa non si nche istratzat, cosa impossibile, no at a fuire prus a s'agarrada de su *maias*.

Su pirata non si fiat faddidu. S'*ourang-outang*, intendende sa coa in manos, fiat brincadu in antis artziende a sa camba.

Collende sas fortzas suas, nch'aiat pesadu sa fera, l'aiat fata rodiare in àera comente chi esseret istada unu sòrighe, posca nche l'aiat iscuta, cun ìmpetu malu a bajulare, contra su bete truncu de su *durion*.

Si fiat intesu unu corfu sicu, che de un'iscàtula de ossu chi si truncat; posca sa pòvera bèstia, abandonada dae s'inimigu suo, fiat rodulada morta in terra, lassinende a pustis intro s'abba niedda de su riigheddu.

Sa conca, isperrada de suncuna, aiat lassadu in su truncu de s'àrbore una bete mantza de sàmbene misturada a cantos de matèria cerebrale.

– Pro deus! Arratza de corfu bene assentadu! – aiat murmutadu Yanez. – Non creia chi cussu iscimmione si nche podiat sbarratzare gasi in presse de sa pantera.

– Binchet totu sos animales de sa foresta, fintzas sos serpentes pitones – aiat rispostu Sàndokan.

– B'est su perìgulu chi si la pighet finas cun nois?

– Est gasi arrennegadu chi si nos bidet non nos at a risparmiare.

– Mi paret chi siat in cunditiones metzanas. Li falat su sàmbene dae cada ala.

– Sos *maias* sunt animales chi durant finas a pustis de àere retzidu paritzas ballas a corpus.

– Cheres chi isetemus chi moat?

– Timo chi bi chèrgiat tropu tempus.
– Inoghe no at prus nudda ite fàghere.
– Deo penso imbetzes chi apat su nidu suo in cussu *durion*. Mi paret de nche bìdere in mesu de sas fògias unu cumassu iscuru e traes ghetadas de rugradis in sas cambas.

– Tando tocat de dare borta.
– Mancu a bi pensare. Amus a dèpere fàghere unu giru de sa furca, Yanez.
– Fusilamus cussu iscimmione e andamus a in antis sighende custu trainu.
– Fiat su chi ti cheria nàrrere – aiat naradu Sàndokan. – Semus tiradores balentes e ischimus manigiare su kriss mègius de sos malesos. Acurtziamus•nos unu pagu pro non faddire sos corfos nostros. B’at unu pore de cambas inoghe chi podent fàghere cassiare sas ballas nostras.

In s’interi chi si fiant ammaniende a assalire s’ *ourang-outan*, custu si fiat acogonadu in s’oru de su riigheddu e cun sas manos si ghetaiat abba a sas fertas.

Sa pantera l’aiat contzadu pro sas festas. Sas francas potentes suas aiant iscorrioladu sas palas de cussu pòveru iscimmione e a manera gasi profunda de isnudare sas craes de su coddu. Finas sas cossas fiant istadas ispetoladas cun ferotzidade e su sàmbene falaiat a trainos formende in terra una pischina bera e pròpia. Dae cando in cando dae sas lavras de su fertu nch’essiant ghèmidas, chi aiant carchi cosa de umanu, sighidas dae ùrulos ferotzes. Sa bèstia non si fiat galu calmada e, finas in mesu a sos ispàsimos, traighiat sa fùria ferale sua.

Sàndokan e Yanez si fiant acurtziados a s’àtera ala de su riu pro si nche pòdere intrare lestros a sa foresta, in casu chi aerent faddidu sos corfos issoro e chi s’ *ourang-outan* no esseret rutu suta s’iscàrriga dòpia.

Si fiant giai arressados in palas de una bete cambia chi si nche ghetaiat subra de su riigheddu e a cue aiant imbaradu sos fusiles issoro pro mirare mègius, cando totu in unu aiant bidu s’ *ourang-outan* pesende•si•nche, iscudende•si cun fùria sas petorras e trachidende sas dentes.

- Itè l’at capitende? – aiat preguntadu Yanez. – Chi nos nch’apat giai bidu?
- Nono – aiat naradu Sàndokan. – No est cun nois chi si l’est leende.
- Chi carchi àteru animale siat chirchende de l’atacare?
- Abarra a sa muda: so bidende cambas e fògias moende.
- Pro deus! Chi siant sos inglesos?
- Tapa sa buca, Yanez.

Sàndokan si fiat pesadu a sa muda in sa cambia e, abarrende cuadu in palas de una mola de rotang chi falaiat dae artu, aiat abbaidadu cara a s’àtera ala de su riu, ue s’agataiat s’ *ourang-outan*.

Calicunu si fiat acurtziende, moende cun cautela sas fògias. No ischende forsis de su perìgulu grave chi l’isetaiat, pariat chi esseret afilende pretzisu a ue si pesaiat su betedde *durion*.

Sa muninca gigantesca nche l’aiat giai intesu e si nche fiat ghetada a palas de su truncu de s’àrbore, pronta a nche l’andare a subra a cussu rivale nou e a lu fàghere a cantos. Non ganniat ne urulaiat prus; petzi unu respiru sorrogradu podiat galu traighere sa presèntzia sua.

- Ite b’at capitende, duncas? – aiat preguntadu Yanez a Sàndokan.
- Calicunu s’est acurtziende sena cautela a su *maias*.
- Un’òmine o una bèstia?
- Non resesso galu a nche bìdere s’atrividu.
- E si est carchi pòveru indìgenu?
- Bi semus nois inoghe e non amus a lassare a sa muninca su tempus de lu massacrare. Eh! Mi l’apo pensadu. Nch’apo sejadu una manu.
- Bianca o niedda?
- Niedda, Yanez. Mira a s’*ourang-outan*.
- So pruntu.

In cussu momentu si fiat bida sa muninca gigante ghetende•si•nche a mesu de una tupa carca, ghetende un’ùrulu chi ghetaiat pore.

Sas cambas e sas fògias, istratzadas de suncuna dae sas manos poderosas de sa bete bèstia, fiant rutas mustrende un’òmine.

Si fiat intesa una boghe de assustu sighida dae duos corfos de fusile. Sàndokan e Yanez aiant isparadu.

Sa muninca, corfida in prenu a s’ischina, si fiat girada urulende e bidende sos duos piratas, sena prus pensare a cussu atrividu chi si li fiat acurtziadu, cun unu bete brincu si nche fiat intradu a su riu.

Sàndokan aiat abbassadu su fusile e aiat agarradu su kriss, detzisu a gherrare a chintzu partidu. Yanez imbetzes, brincadu a sa cambia, chircaiat de torrare a carrigare in presse s’arma.

S’*ourang-outan*, mancarì esseret istadu torra fertu, si nche fiat ghetadu a subra de Sàndokan. Fiat giai allonghende sos bratzos pilosos, cando si fiat intesa una boghe a s’àtera ala de su riu:

- Su capitanu.

A pustis fiat retumbadu un’isparu.

S’*ourang-outan* si fiat arressadu giughende•si sas manos a conca. Fiat abarradu ritzu un’iscuta, ghetende a Sàndokan un’ùrtima ograda prena de arrennegu ferotze, posca fiat rutu a modde, pesende una betedde pispisa de abba.

In su matessi momentu s’òmine puru, chi agiomai non fiat rutu in francas de s’iscimmione, si nche fiat intradu a su riigheddu aboghinende:

– Su capitanu! Segnor Yanez! So cuntentu mannu de nche l’àere fichidu una balla in conca a cussu *maias*.

Yanez e Sàndokan fiant brincados lestros a sa cambia.

- Paranoa! – aiat esclamadu Sàndokan, allegru.

– In purpa e ossu, capitanu meu – aiat rispostu su malesu.

– Ite bi faghes in custa foresta? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Bos fia chirchende, capitanu.

– E comente l’ischias chi nois fiamus inoghe?

– Girende in sos màrghines de custa foresta nch’aia bidu unos cantos inglesos a molinu acumpangiados dae paritzos canes e m’apo pensadu chi fiant chirchende a bois.

– E ti ses atrividu a ti nch’intrare a sa sola a intro de inoghe? – aiat preguntadu Yanez.

- Non bi la timo sas feras.
- Però agiomai s’*ourang-outan* ti faghiat a cantos.
- Non m’aiat galu tentu, signor Yanez, e comente ais bidu, l’apo fichidu una balla in conca.
- E sos *praho* totus sunt arribados? – aiat preguntadu Sàndokan.
- Cando so mòidu pro bènnere a bos chircare, non fiat arribadu àteru naviu francu su meu.
- Mancu unu? – aiat esclamadu Sàndokan cun pistighìngiu.
- Nono, capitanu meu.
- Cando l’as lassada sa foghe de su riigheddu?
- Eris mangianu.
- Chi a sos àteros navios li siat capitada carchi disgràtzia? – s’aiat preguntadu Yanez, abbaidende a Sàndokan cun anneu.
- Forsis sa trachia nche los at leados meda a nord – aiat rispostu sa Tigre.
- Podet èssere capitadu custu, capitanu meu – aiat naradu Paranoa. – Su bentu de sud sulaiat a manera tremenda e non fiat possibile a lu poderare in peruna manera. Deo apo àpidu sa bona sorte de mi nche intrare a una calettedda, bene amparada però, a sessanta mìgias dae inoghe, pro cussu so pòdidu torrare a falare in presse e m’agatare inoghe prima de totus a s’apuntamentu.
- De su restu, comente bos apo naradu, so isbarcadu eris mangianu e in custu trastempus diant pòdere èssere arribados fintzas sos àteros navios.
- Nointames so aneadu meda, Paranoa – aiat naradu Sàndokan. – Dia chèrrere èssere giai in sa foghe de su riigheddu pro mi nche bogare custos pistighingios. Carchi òmine as pèdidu in s’interi de sa burrasca?
- Mancu unu, capitanu meu.
- E su naviu patidu at?
- At àpidu pagos guastos chi sunt istados giai acontzados.
- Cuadu in sa cala s’agatat?
- L’apo lassadu a largu timende carchi sorpresa.
- Solu ses isbarcadu?
- Solu, capitanu meu.
- Carchi inglesu a molinu in sa baia nch’as bidu?
- Nono, però, comente bos apo naradu, nd’apo bidu una paja chertorende sos màrghines de costa foresta.
- E cando?
- Custu mangianu.
- A cale banda?
- Cara a est.
- Fiant benende dae sa palatzina de *lord* James – aiat naradu Sàndokan, abbaidende a Yanez. Posca girende si cara a Paranoa, l’aiat preguntadu:
- Indedda meda nche semus dae sa cala?
- Nch’amus a arribbare non prima de s’intrinada.
- Gasi meda nos nche semus istesiados! – aiat esclamadu Yanez. – Sunt petzi sas duas de borta de die! Amus unu bellu tretu de caminu de rugrare.

– Custa foresta est ampra meda, signor Yanez, e finas mala a travigare. B’ant a chèrrere a su mancu bator oras prima de nche arribare a sas ùrtimas tupas.

– Moimus – aiat naradu Sàndokan, chi pariat totu pigadu dae unu pistighingiu biu.

– As presse de arribbare a sa cala, beru est, fradigheddu?

– Eja, Yanez. So timende una disaura e forsis non mi so faddende.

– Times chi sos duos *praho* siant pèrdidos?

– A dolu mannu, Yanez. Si non los agatamus in sa cala, non los amus a torrare a bìdere prus.

– Pro Deus! Arratza de disacatu pro nois!

– Una ruina bera e pròpia, Yanez – aiat naradu Sàndokan suspirende. – Deo no isco, si diat pòdere nàrrere chi sa fatalidade cumentzet a nos giagarare, comente chi non si bidiat s’ora de dare unu corfu mortale a sos tigrotos de Mòmpracem.

– E si sa disaura si diat averare? Ite amus a fàghere nois, Sàndokan?

– Ite amus a fàghere? E mi lu preguntas tue, Yanez? Forsis chi sa Tigre de sa Malèsia est un’òmine chi s’assutat o chi si pinnigat in antis de su destinù? Nois amus a sighire a gherrare, parende su ferru a su ferru de s’inimigu, su fogu a su fogu.

– Pensa chi subra su *praho* nostru bi sunt petzi baranta òmines.

– Sunt baranta tigres, Yanez. Ghiados dae nois ant a fàghere miràculos e nemos los at a pòdere firmare.

– Los cheres fàghere andare contra sa villa?

– Custu s’at a bìdere. Ti giuro però chi deo no apo a abbandonare cust’isula sena nche leare cun megus Marianna Guillonk, mancari sia seguru de dèpere gherrare cun sa guarnigione intrea de Vitòria. Chissai, forsis dae sa pitzinna dipendet sa sarbesa o sa derruta de Mòmpracem. S’isteddu nostru est in punna de si nche mòrrere ca lu bido semper prus isarbolidu, ma galu non mi disispero e forsis deo l’apo a bìdere lughende prus biu chi non mai. Ah! si cussa pitzinna lu diat chèrrere... Su destinù de Mòmpracem est in manos suas, Yanez.

– E in sas tuas – aiat rispostu su portoghesu suspirende. – Ajò, est inùtile a nde faeddare pro como. Chircamus de arribare a su riigheddu pro averiguare si sos àteros duos *praho* sunt torrados.

– Eja, andamus – aiat naradu Sàndokan. – Cun unu rinfortzu sìmile mi dia intèndere capassu de tentare sa conchista de Làbuan intrea.

Ghiados dae Paranoa, fiant torrados a artziare sighende s’oru de su riigheddu e si nche fiant intrados a una caminera betza chi su malesu aiat iscobertu carchi ora prima.

Sos fundos, e mescamente sas raighinas, l’aiant imbarrazada, però abarraiat galu unu tretu bastante pro permìtere a sos piratas de andare a in antis sena tropu fàdigu. Pro chimbe oras de sighidu fiant avanzados traessu sa bete foresta firmende·si un’iscuta dae cando in cando pro si pasare, e a s’intrinada fiant arribados a curtzu a sos oros de su riigheddu chi nch’essiat in sa cala.

Non sejende inimigu perunu, fiant falados fache a ovest, rugrende una paule minoredda chi nch’andaiat a mare.

Cando fiant arribados a sos oros de caletedda, fiat giai intrinadu dae una paja de oras.

Paranoa e Sàndokan nche fiant andados finas a sas ùrtimas iscollieras e aiant miradu cun contivìgiu s'orizonte nieddu.

– Abbaidade, capitanu meu – aiat naradu Paranoa, inditende a sa Tigre unu puntu lughente, in pessu distintu, chi si podiat faddire finas cun carchi isteddu.

– Su fanale de su *praho* nostru? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Eja, capitanu meu. Non lu bidides afilende cara a sud?

– Cale sinniale depes fàghere pro chi su naviu s'acùrtziet?

– Allùghere duos fogos in s'ispiàgia – aiat rispostu Paranoa.

– Ajò cara a sa punta estrema de sa penisuledda – aiat naradu Yanez. – Amus a sinnalare a su *praho* sa rota giusta.

Si nche fiant intrados a mesu de un'abbolotu beru de iscollieddos de còrgiu de còtzulas, de restos de crostàtzeos e de cumassos de pàgia de mare e fiant arribados fache a sa punta estrema de un'isuledda apadentada.

– Allughende sos fogos inoghe, su *praho* at a pòdere imbucare a sa cala sena cùrrere su perigulu de s'arenare – aiat naradu Yanez.

– Però l'amus a fàghere artziare cara a su riigheddu – aiat naradu Sàndokan. – M'istat a coro a lu cuare a sos ogros de sos inglesos.

– Mi incàrrigo deo de custu – aiat rispostu Yanez. – Nois l'amus a cuare in sa paule in mesu de sas cannas, cugugende·lu de su totu cun cambas e cun fògias, a pustis de l'ære privadu de sos àrbores e de totu sas manovras. Ehi, Paranoa, faghe su sinniale.

Su malesu no aiat pèrdidu tempus. In su màrghine de unu padenteddu aiat fatu linna sica, aiat formadu duos casteddos e, assentados a una tzerta distàntzia s'unu dae s'àteru, los aiat allutos.

A pustis de un'iscuta, sos tres piratas nch'aiant bidu su fanale biancu de su *praho* iscumparende e lughende a su postu suo unu puntu ruju.

– Nos nch'ant bidu – aiat naradu Paranoa. – Nche podimus istudare sos fogos.

– Nono – aiat naradu Sàndokan. – Ant a serbire a inditare a sos òmines tuos s'afilada bera. Nemos la connoschet sa cala, beru est?

– Nono, capitanu.

– Ghiamus·los, duncas.

Sos tres piratas si fiant sètzidos in s'ispiàgia, mantenende sos ogros fissos a su fanale ruju chi aiat mudadu afilenda. A pustis de deghe minutos su *praho* si nche bidiat.

Fiat cun sas bete belas suas paradas e s'intendiat s'abba bubulighende in antis de sa prora. Bidu in mesu de cussu iscurigore pariat unu pugione gigantesco chi lassinaiat in mare.

Cun duas bordadas fiat arribadu in antis de sa cala e fiat imbucadu a su canale, intrende·si·nche a sa foghe de su riigheddu.

Yanez, Sàndokan e Paranoa aiant abandonadu s'isuledda e fiant torrados in palas finas a sos oros de sa paule minoredda.

In pessu chi nch'aiant bidu su *praho* ghetende s'àncora a curtzu de sos cannedos carcos in s'oru de su riu, fiant artziados a subra.

Sàndokan cun unu tzinnu aiat intimadu su tzitu a s'echipàgiu, chi fiat in punna de salutare sos duos capos de sa pirateria cun un'isborrocada de cuntentesa arriscada.

– Sos inimigos forsis non nche sunt indedda – aiat naradu isse. – Bos òrdino duncas de abarrare a sa muda pro non nos fàghere cassare prima de s’acumprimentu de sos progetos meos.

Posca girende•si a unu suta-capu l’aiat preguntadu, cun un’emotzione gasi bia chi li faghiat sa boghe belle treme-treme:

– Non sunt arribados sos àteros duos *praho*?

– Nono, Tigre de sa Malèsia – aiat rispostu su pirata. – In s’interi chi Paranoa mancaiat apo bisitadu totu sas costas a curtzu, ispinghende•mi finas a cussas de su Bòrneo, ma peruna de sas naves nostras s’est bida in peruna afilada.

– E tue crees...

Su pirata no aiat rispostu: fiat dudosu.

– Faedda – aiat naradu Sàndokan.

– Deo creo, Tigre de sa Malèsia, chi sos duos navios nostros si siant fraganados in sas costas setentrionales de su Bòrneo.

Sàndokan si nch’aiat cravadu sas ungras in petus, mentres unu suspiru muilosu nche l’essiat dae lavras.

– Fatalidade! Fatalidade! – aiat murmutadu cun boghe surda. – Sa pitzinna cun sos pilos de oro at a cajonare malasorte a sas tigres de Mòmpracem.

– Coràgiu, fradigheddu meu – l’aiat naradu Yanez, imbarende•li sa manu in palas.

– Non nos depimus disisperare galu. Forsis sos *praho* nostros nche sunt istados imbertos indedda meda e bisestrados male de non pòdere torrare deretu in mare. Finas a cando non s’ant a agatare sos cantos non podimus crèere chi siant afundados.

– Ma nois non podimus isetare, Yanez. Chie mi narat chi su *lord* s’at a firmare galu meda in sa villa sua?

– Antzis, deo non lu dia mancu chèrrere, amigu.

– Itè cheres nàrrere, Yanez?

– Chi nois amus òmines bastantes pro l’assalire si diat abbandonare sa villa sua pro nche li furare sa neta galana.

– Dias chèrrere tentare unu corfu sìmile?

– E pro ite nono? Sos tigrotos nostros sunt totus balorosos e finas si su *lord* diat àere unu nùmeru dòpiu de sordados, non diant istare dui-dui de seguru a impinnare sa batalla. So meledende unu bellu pianu e ispero chi apat una resèssida dèchida. Lassa•mi pasare istanote e cras nois amus a cumentzare a contivigiare.

– So in manos tuas, Yanez.

– Non dubites. Sàndokan.

– Su *praho* però non lu podimus lassare inoghe. Podet èssere iscobertu dae carchi naviu chi s’ispinghet in sa cala o dae carchi cassadore chi falet in su riigheddu pro bènnere a inoghe a fusilare sos pugiones de abba.

– Apo pensadu a totu, Sàndokan. Paranoa at àpidu sos inditos in propòsitu. Ajò, Sàndokan. Andamus a leare unu bucone posca imbolamus•nos in sos letigheddos nostros. Deo, ti cunfesso, non nde potzo prus.

In s’interi chi sos piratas, suta sa diretzione de Paranoa, ismontaiant totu sas manovras de su naviu, Yanez e Sàndokan fiant falados in su quadru minore de popa e si fiant ghetados a su recatu.

Apasigada sa gana chi los turmentaiat dae medas oras, si fiant imbolados, bestidos comente fiant, in sos letigheddos.

Su portoghesu, chi non si reghiat prus, si nche fiat dormidu deretu che porcu; Sàndokan imbetzes aiat penadu meda a tancare sos ogros.

Pensamentos tristos e pistighingios funestos l'aiant mantesu ischidu paritzas oras. Petzi arbeschende aiat pòdidu leare unu pagu de pasu, ma custu puru fiat curtzu a beru. Cando fiat torradu a artziare in coberta, sos piratas nch'aiant acabadu sos traballos issoro pro rëndere su *praho* invisibile a sos incrociadores chi podiant colare in antis de sa cala o a sos òmines chi podiant falare in su riigheddu. Su naviu nche fiat istadu imbertu cara a su màrghine de sa paule, a mesu de unu cannedu carcu meda. Sos àrbores cun sas manovras fissas e currentes fiant istados abbassados e subra de su ponte nche fiant istados ghetados muntones de cannas, cambas e de fògias assentados gasi bene de cugugiare su naviu intreu. Un'òmine, chi esseret coladu a fùrriu, si l'aiat pòdidu faddire pro carchi tupale de fundos sicos o pro unu bete cumassu de erbas e de raighinas arenadas in cuddae.

– Ite nde naras, Sàndokan? – aiat preguntadu Yanez, chi s'agataiat giai in su ponte, suta un'umbraghe de cannas pesada a popa.

– S'idea est istada bona – aiat rispostu Sàndokan.

– Como beni cun megus.

– A ue?

– A terra. Sos òmines nos sunt giai isetende.

– Ite cheres fàghere, Yanez?

– L'as a ischire a pustis. Ohe! A modde s'iscialupa e faghide bàrdia bona.

Su presoneri

Rugradu su riigheddu, Yanez nch'aiat giutu a Sàndokan a mesu de unu tupale carcu ue s'agataiant imbuscados binti òmines bene armados e frunidos cadaunu de unu sachitu de recatu e de una manta de lana. Bi fiant puru Paranoa e su suta-capu suo Ikaut.

– Totus bi seis? – aiat preguntadu Yanez.

– Totus – aiant rispostu.

– Tando para bene sas origras, Ikaut – aiat torradu a cumentzare su portoghesu. – Tue as a torrare a subra de sa nave e cale si siat cosa bi càpitet as a imbiare a inoghe un'òmine chi at a agatare semper unu camerata isetende òrdines. Nois t'amus a trasmìtere sos cumandos nostros chi as a dèpere esecutare deretu, sena su mìnimu ritardu. Dae cara e chirca de non ti fàghere cassare dae sas giachetas rujas e no ismèntighes chi nois, mancarì indedda, in unu momentu podimus èssere informados o ti podimus informare de cussu chi podet capitare.

– Contade subra de mene, signor Yanez.

– Como torra subra sa nave e bàrdia.

In s'interi chi su suta-capu brincaiat a su canotu, Yanez a punta in antis de su drapellu, si poniat in caminu artziende serente su riigheddu.

– A ue mi nche ses giughende? – aiat preguntadu Sàndokan, chi non cumprendiat nudda.

– Iseta unu pagu, fradigheddu meu. Nara•mi, prima de totu, cantu podet èssere indedda dae su mare sa villa de *lord* Guillonk?

– Belle duas mìgias afilende deretu.

– Tando amus òmines prus che bastantes.

– Pro fàghere ite?

– Unu pagu de passèntzia, Sàndokan.

Si fiat orientadu cun sa büssola chi aiat leadu subra de su *praho* e si nche fiat intradu a suta de sos bete àrbores andende lestru che bentu.

Fatos batorghentos metros, si fiat firmadu fache unu betedde àrbore de sa cànfora chi si pesaiat in mesu de unu grùstiu carcu de tupas e, girende•si cara a unu de sos marineris l'aiat naradu:

– Tue as a istèrrere inoghe sas peddes e non t'as a mòdere, pro peruna cajone, sena

un'ordine nostru. Su riu nch'est indedda petzi batorghentos metros, duncas podes comunicare a cumbenièntzia cun su *praho*; a distàntzia uguale, cara a est, b'at a èssere unu de sos cameratas tuos. Cale si siat òrdine ti bèngiat trasmitidu dae su *praho* l'as a comunicare a su cumpàngiu tuo prus a curtzu. Cumpresu m'as?

– Eja, signor Yanez.

– Sighimus duncas.

In s'interi chi su malesu s'ammanaiat un'umbraghe in pees de su bete àrbore, su drapellu si torraiat a pònneru in màrcia, lassende un'àteru òmine a sa distàntzia inditada.

– Cumprendende ses como? – aiat preguntadu Yanez a Sàndokan.

– Eja – aiat rispostu custu – e ammiro s'abbistesu tua. Cun custas sentinellas partzidas in sa foresta nois amus a pòdere in pagos minutos comunicare cun su *praho* finas dae de sa villa de *lord James*.

– Eja, Sàndokan, e avèrtere Ikaut de armare lestru su *praho* pro leare deretu su mare o nos imbiare sucursos.

– E nois a ue amus a andare a nos acampare?

– A sa caminera chi nche giughet a Vitòria. Dae cue amus a bìdere chie andat o chie essit dae sa villa e in pagos momentos amus a pòdere leare sas measuras nostras pro impedire a su *lord* de fuire sena chi nos nd'abbigemus. Si si nch'at a chèrrere andare, prima at a dèpere fàghere sos contos cun sos tigròtos nostros e as a bìdere chi no amus a èssere nois sos chi ant a tzèdere.

– E si su *lord* non si diat detzìdere a si nch'andare?

– Pro deus! Amus a assalire sa villa o amus a chircare carchi àteru mèdiu pro nche furare sa pitzinna.

– Non nos allarghemus tropu però, Yanez. *Lord James* est capassu de ochiere sa neta prus chi non la bìdere ruende in manos meas.

– Pro milli ispingardas!

– Est un'òmine detzisu a totu, Yanez.

– Tando amus a bogare a pìgiu carchi trassa.

– Carchi progetu as?

– L'amus a agatare, Sàndokan. Non mi dia acunnortare prus si cussu malincrinidu diat fraganare sa conca a cussa *miss* galana.

– E deo? Diat èssere sa morte finas de sa Tigre de sa Malèsia, ca non diat pòdere sighire a bìvere sena da pitzinna cun sos pilos de oro.

– L'isco, a dolu mannu – aiat naradu Yanez cun unu suspiru. – Cussa fèmina t'at ammajadu.

– O mègius m'at dannadu, Yanez. Chie l'aiat naradu chi una die, deo chi no aia mai intesu su coro meu tocheddende; chi no aia mai ischidu amare àteru si non su mare, sas cumbatas orrorosas, sas iscarramatzinas, podia èssere domadu dae una pitzinna, dae una figia de cussa genia a sa cale aia giuradu una gherra mortale? Cando bi penso, deo intendo su sàmbene meu buddende, de intendo sas fortzas meas rebellende si e su coro meu tremende pro s'arrennegu! E puru sa cadena chi mi ligat no apo a resèssere mai prus a la truncare, Yanez; nen prus che mai dia ischire a nche cantzellare cussos ogros asulos chi m'ant ammajadu. Ajò, non de faeddemus prus e lassamus chi su destinu meu si cumprat.

– Unu destinu chi at a èssere fatale a s’isteddu de Mòmpracem, beru est Sàndokan?
– aiat naradu Yanez.

– Forsis – aiat rispostu sa Tigre de sa Malèsia cun boghe surda.

Fiant arribbados tando a su màrghine de sa foresta. A s’àtera ala s’isparghinaiat unu pradu semenadu de tupas e de grùstios de *arecche* e de *gambir*, segadu a metade dae una caminera larga chi pariat però pagu travigada, essende s’erba torrada a crèschere.

– Chi siat custa s’àndala chi nche giughet a Vitòria? – aiat preguntadu Yanez a Sàndokan.

– Eja – aiat rispostu custu.

– Sa villa de *lord* James non nche depet èssere indedda.

– In cue giosso nche so bidende, in palas de cussos àrbores, sas palitzadas de su parcu.

– Bene meda – aiat naradu Yanez.

Si fiat giradu cara a Paranoa chi lis aiat postu fatu cun ses òmines e l’aiat naradu:

– Bae a pesare sas tendas in su màrghine de su padente, in unu logu amparadu dae carchi tupale carcu.

Su pirata non s’aiat fatu repètere su cumandu. Agatadu unu logu adatu, aiat fatu ispinnigare sa tenda, amparende·la a inghìriu cun un’ispètzie de cresura formada de cambas e de fògias de bananu.

Suta nch’aiat postu su recatu chi nch’aiat fatu giùghere a cue, chi cunsistiat in cunservas, petza afumada, bistocos e unas cantas ampullas de binu de Ispagna, posca aiat isparginadu ses òmines a dereta e a manca pro chertorare su padente pro èssere seguru chi nos s’esseret cuada carchi ispia.

Sàndokan e Yanez, a pustis de èssere arribbados a dughentos metros dae sas palitzadas de su parcu, fiant torrados a su padente, isterrende·si suta sa tenda.

– Cumentu ses, Sàndokan, de su pianu? – aiat preguntadu su portogheseu.

– Eja, frade – aiat rispostu sa Tigre de sa Malèsia.

– Semus a pagos passos dae su parcu, in sa bia chi nche giughet a Vitòria. Si su *lord* at a chèrrere abbandonare sa villa, at a èssere custrintu a colare serente sos fusiles nostros. In prus pagu de mesora nois podimus remunerare binti òmines detzisos a totu e in un’ora àere cun nois totu s’echipàgiu de su *praho*. Chi si moat e nois nche l’amus a andare totus a subra.

– Eja, totus – aiat naradu Sàndokan. – Deo so prontu a totu finas a fàghere andare sos òmines meos contra unu regimentu.

– Tando ismurgiamus, fradigheddu meu – aiat naradu Yanez, riende. – Custa gita mangianile m’at bestidu sa gana a manera ispantosa.

Si nch’aiant giai papadu s’ismùrgiu e fiant pipende unas cantas sigaretas bufende tzicu a tzicu un’ampulla de whisky, cando aiant bidu intrende a Paranoa apretadu. Su bravu malesu aiat sa cara mudada e pariat totu agitadu dae unu pilisu biu.

– Ite est su male chi patis? – aiat preguntadu Sàndokan, pesende·si·nche lestru e parende una manu a su fusile.

– S’est acurtziende calicunu, capitano meu – aiat naradu isse. – Apo intesu unu caddu currende.

- Chi carchi inglesu siat andende a Vitòria?
- Nono, Tigre de sa Malèsia, depet èssere benende dae Vitòria.
- Galu indedda est? – aiat preguntadu Yanez.
- Penso chi eja.
- Beni, Sàndokan.

Aiant leadu sas carabinas e fiant essidos dae sa tenda, mentres sos òmines de s'iscorta si fiant cuende in mesu de sas tupas, armende in presse sos fusiles.

Sàndokan fiat arribbadu a sa caminera e si fiat inghengradu imbarende s'origra a su terrinu. Su pìgiu de su terrinu trasmitiat a distintu sa cursa impressida de unu caddu.

- Eja, s'est acurtziende unu cadderi – aiat naradu isse pesende•si•nche a bellu a bellu.
- Ti cussìgio de lu lassare colare sena l'istorbare – aiat naradu Yanez.
- Gasi ses pensende? Nois l'amus a impresonare, caru meu.
- E pro ite?
- Mancari nch'est giughende a sa villa carchi messàgiu importante.
- Si nois l'assalimus isse s'at a difèndere, at a isparare cun su muschete, forsis finas cun sas pistolas e cussos tzocos nche los podent intèndere dae sos sordados in sa villa.

- L'amus a agarrare sena li lassare su tempus de pònneru manu a sas armas.
- Una cosa unu pagu difitzile, Sàndokan.
- Antzis prus fàtzile de su chi crees tue.
- Acrari•ti.
- Su caddu est arribbende a totu fua, duncas no at a pòdere istransire unu impèigu. Su cadderi nch'at a èssere ghetadu de suncuna e nois nche l'amus a andare a subra sena li dare su tempus de si nde sapire.

- E cale impèigu cheres ammaniare?
- Beni, Paranoa, bae e giughe unu cànnau e sighi•mi•nche deretu.
- Apo cumpresu – aiat naradu Yanez. – Ah! arratza de idea ispantosa! Eja, tenimus•lu, Sàndokan! Pro deus, comente l'amus a impreare! Non b'aia pensadu!

- De cale idea ses faeddende, Yanez?
- L'as a ischire prus a tardu. Ah! Ah... Ite giogu bellu!
- Riende ses?
- Apo motivu de rière. As a bìdere, Sàndokan, comente amus a collionare su *lord!* Paranoa, ispitza•ti!

Su malesu, agiuadu dae duos òmines, aiat istèrridu una fune grussa de rugradis a sa caminera, mantenende•la però gasi bassa de non si pòdere bìdere pro s'erba arta chi creschiat in cussu logu.

Fatu custu fiat andadu a si cuare in palas de una tupa, mantenende su kriss astrintu, mentres sos cumpàngios suos s'ispainaiant prus in antis pro impedire a su cadderi de sighire sa cursa, in casu chi aeret evitadu s'impostada. Sa parafua s'acurtziaiat in presse. Galu pagos segundos e su cadderi depiat cumpàrrere a sa bortada de sa caminera.

- Millu! – aiat murmutadu Sàndokan, chi si fiat cuadu paris cun Yanez. A pustis de un'iscuta unu caddu, coladu unu tupale, curriat peri sa caminera. Lu setziat unu bellu

pitzocu de bintiduos o bintibator annos, chi bestiat sa divisa de sos *sipai* indianos. Pariat pistighingiadu meda ca ispronaiat cun fùria su caddu, ghetende a inghìriu ogradas de reselu.

– Dae cara, Yanez – aiat murmutadu Sàndokan.

Su caddu, ispronadu a totu coddu, si nche fiat ghetadu in antis acurtziende·si in presse cara a sa fune.

Totu in unu si fiat bidu ruende a terra a costa longa, ghighinende sas ancas a sa maconatzina.

Sos piratas fiant in cue. Galu prima chi su *sipai* si nch'esseret pòdidu tirare dae suta su caddu, Sàndokan nche li fiat andadu a subra istratzende·nche·li s'isciàbula, mentres Juioko lu ruiat a terra puntende·li in petorras su kriss.

– Si as cara sa bida non chirches de ti difèndere – l'aiat naradu Sàndokan.

– Miseràbiles! – aiat esclamadu su sordadu, chirchende de gherrare.

Juioko agiuadu dae sos àteros piratas l'aiat presu bene e nche l'aiat trisinadu serente unu tupale carcu in s'interi chi Yanez compidaiait su caddu timende chi ruende s'aeret truncadu carchi anca.

– Pro Deus! – aiat esclamadu su portoghesu chi pariat cuntentu che pasca. – Apo a fàghere una bella figura in sa villa. Yanez sergente se sos *sipai*! Acò unu gradu chi de seguru non mi isetaia.

Aiat presu s'animale a un'àrbore e nch'aiat sighidu a Sàndokan chi fiat cumpudende bene su sergente.

– Nudda? – aiat preguntadu.

– Perunu pabiru – aiat rispostu Sàndokan.

– As a faeddare a su mancu – aiat naradu Yanez, mirende a fissu su sergente.

– Nono – aiat rispostu custu.

– Dae cara! – l'aiat naradu Sàndokan cun una boghe chi ghetaiat pore. – A ue fias andende?

– A passigiare.

– Faedda!

– Apo faeddadu – aiat rispostu su sergente chi daiat a bìdere una tranquillidade chi non podiat àere.

– Iseta tando!

Sa Tigre de sa Malèsia si nch'aiat istratzadu dae sa chintòrgia su kriss e l'aiat puntadu a sa gula de su sordadu narendeli cun boghe chi non poniat in duda sa minetza:

– Faedda o t'ochio!

– Nono – aiat rispostu su sordadu.

– Faedda – aiat torradu a nàrrere, incarchende s'arma.

S'inglesu aiat ghetadu una boghe de dolore; su kriss fiat intradu in sa carre e bufaiat sàmbene.

– Apo a faeddare – aiat ruschidadu su presoneri chi fiat devènnidu biancu che casu.

– A ue fias andende? – aiat preguntadu Sàndokan.

– A sa de *lord* James Guillonk.

– Pro ite?

Su sordadu fiat abarradu dudosu, ma bidende su pirata acurtziende torra su kriss, aiat torrada a cumentzare:

– Pro nche giùghere una lìtera de su baroneto William Rosenthal.

Unu lampu de arrennegu fiat lampadu in sos ogros de Sàndokan intendende cussu nùmene.

– Da•mi cussa lìtera! – aiat esclamadu cun boghe sorrograda.

– Est in s’elmu meu, cuada suta sa forra.

Yanez nch’ aiat collidu su capeddu de su *sipai*, nch’ aiat istratzadu sa forra e nch’ aiat bogadu a pìgiu sa lìtera chi aiat abertu deretu.

– Bah! Cosas betzas – aiat naradu a pustis de l’ àere leta.

– Ite iscriet cussu cane de baroneto? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Avertet su *lord* de s’ isbarcu nostru a Làbuan dae unu momentu a s’ àteru. Narat chi un’ incrociadore at bidu unu de sos navios nostros currende custa costas e lu cussìgiat de bardiare cun coidadu.

– Àteru nudda?

– Oh! Eja! Bàrtziga! Imbiat milli saludos respetosos a Marianna tua cara cun unu giuramentu de amore eternu.

– Chi Deus dannet cussu malaitu! Guai a issu sa die chi l’ apo a imbènnere in sa matessi àndala mea!

– Juioko – aiat naradu su portoghesu chi pariat esseret osservende cun contivìgiu mannu sa calligrafia de sa lìtera. – Imbia un’ òmine a su *praho* e faghe•mi•nche giùghere pabiru, pinnas e unu tinteri.

– Ite impreu nde cheres fàghere de custos trastos? – aiat preguntadu ispantadu.

– Bisòngiant a su progetu meu.

– Ma de cale progetu ses faeddende?

– De cussu chi so ordende dae mesora.

– Acrari•ti una bona borta.

– Si non cheres àteru! Deo so andende a sa villa de *lord* James.

– Tue!

– Deo, pròpiu deo – aiat rispostu Yanez cun calma perfeta.

– E comente?

– In sa beste de cussu *sipai*. Pro Deus! As a bìdere ite bellu sordadu!

– Cumentzo a cumprèndere. Tue ti bestis sos pìngios de su *sipai*, faghes sa finta de èssere arribende dae Vitòria e...

– Cussìgio a su *lord* de mòere a cussa tzitade pro lu fàghere rùere in s’ impostada chi tue l’ as a ammaniare.

– Ah! Yanez! – aiat esclamadu Sàndokan astringhende•si•lu a petus.

– A bellu, fradigheddu meu, chi non mi guastes carchi bratzu.

– T’ apo a dèpere totu si as a resèssere.

– Ispero de bi resèssere.

– Ma tue ti pones in pregiuditziu mannu.

– Bah! Mi nch’ apo a iscabulare cun onore e sena mi guastare.

– Ma pro ite su tinteri?

- Pro iscrìere una litera a su *lord*.
- Non ti lu cussìgio, Yanez. Est un'òmine umbrosu e si bidet chi su caràtere no est pretzisu ti podet fàghere fusilare.
- As resone, Sàndokan. Est mègius chi deo li nàrgia a boghe cussu chi cheria iscrìere. Ajò, faghe ispogiare su *sipai*.
- A unu tzinnu de Sàndokan duos piratas nch' aiant isortu su sordadu e l' aiant ispogiadu de sa divisa. Su pòveru diàulu si fiat bidu pèdidu.
- Ochiende mi seis? – aiat preguntadu a Sàndokan.
- Nono – aiat rispostu custu. – Sa morte tua non mi diat èssere de perunu profetu e ti dono sa bida; però as a abarrare presoneri in su *praho* meu finas a cando nois amus a abarrare inoghe.
- Gràtzias, segnore.
- In s'interi Yanez si fiat bestende. Sa divisa fiat unu pagu astrinta ma aiat fatu a manera de èssere echipagiadu a manera cumpleta in pagu tempus.
- Abbàida, fradigheddu meu, ite bellu sordadu – aiat naradu prendende s'isciàbula.
- Non creia de fàghere una figura gosi dèchida.
- Eja, ses unu bellu *sipai* a beru – aiat rispostu Sàndokan riende. – Como da•mi sas ùrtimas istrutziões tuas.
- Aco•mi – aiat naradu su portoghesu. – Tue as a abarrare cuadu in custa caminera cun totus sos òmines a disponimentu e non t'as a mðere. Deo apo a andare a sa de su *lord*, l'apo a nàrrere chi bois seis istados assalidos e ispèrdidos, ma chi si sunt bidos àteros *praho* e l'apo a cussigiare de aprofetare de su momentu bonu pro s'amparare in Vitòria.
- Bene meda!
- Cando nois amus a colare bois ais a assalire s'iscorta, deo apo a leare a Marianna e nche l'apo a giùghere a su *praho*. De acordu semus?
- Eja, bae amigu meu balorosu, as a nàrrere a Marianna mea chi deo l'amo semper e chi apat fidùtzia de mene. Bae chin deus e Nostra Segnora.
- Adiosu, fradigheddu meu – aiat rispostu Yanez abratzende•lu.
- Si nche fiat brincadu a subra de su caddu de su *sipai*, aiat remunidu sas brillias, aiat bogadu s'isciàbula e fiat mòidu a parafua fruschiende allegru una barcarola antiga.

Yanez in sa villa

Sa missione de su portoghesu fiat de seguru una de sas prus atrividas, una de sas prus atzudas chi cussu bravu òmine aiat afrontadu in sa bida sua, ca bastaiat una paràula, unu reselu pro nche lu iscùdere in pitzu de un' antenna cun unu cànnau forte in tzugru.

Nointames su pirata s' ammaniaiata a giogare sa carta perigulosa meda cun coràgiu mannu e cun calma meda, cunfidende in s' atrivimentu suo e mescamente in sa bona sorte sua chi mai si fiat istracada de l' amparare.

Si fiat pesadu fieru in sa sedda, s' aiat allorigadu sos mustatzos pro fàghere prus bella figura, s' aiat assentadu su bonete falende lu milindrosu in s' origra e aiat ispronadu su caddu a parafua non risparmiende sos corfos de isprone de sas fuetadas. A pustis de duas oras de cussa cursa furiosa si fiat agatadu totu in unu in antis a unu cantzellu in palas de su cale iscastaiat sa villa ermosa de *lord James*.

– Chie est? – aiat preguntadu unu sordadu chi fiat intupadu in antis de su cantzellu, cuadu in palas de su truncu de un' àrbore.

– Ehi, cuddu giòvanu, abbassa su fusile chi deo non so ne una tigre ne unu babirusa – aiat naradu su portoghesu tratenende su caddu. – Pro Deus! Non lu bides chi so unu collega tuo, antzis unu superiore tuo?

– Iscusade, ma apo s' òrdine de non lassare intrare a nemos sena ischire dae ue benit e ite cheret.

– Animale! Deo so benende a inoghe pro òrdine de su baroneto William Rosenthal e so andende a sa de su *lord*.

– Colade!

Aiat abertu su cantzellu, aiat cramadu unos cantos cameratas chi passigiaiant in su parcu pro los avèrtere de su chi fiat capitende e si nche fiat istesiadu a un' ala.

– Hum! – aiat fatu su portoghesu faghende de coddos e ispinghende a in antis su caddu. – Cantas cautelas e canta timòria regnat inoghe.

Si fiat firmadu in antis de sa palatzina e fiat brincadu a terra in mesu a ses sordados chi l' aiant inghiriadu cun sos fusiles parados.

– Ue est su *lord*? – aiat preguntadu isse.

– In su gabinete suo – aiat rispostu su sergente cumandante de su drapellu.

– Giughide mi deretu a ue est isse chi apo presse de lu faeddare.

– Dae Vitòria seis benende?

– Pretzisu.

– E non los ais addobiados sos piratas de Mòmpracem?

– Mancu unu, camerata. Cussos malincrinidos ant àteru ite fàghere in custu momentu che abarrare a molinu inoghe. Ajò, giughide•mi a sa de su *lord*.

– Benide.

Su portoghesu aiat fatu apellu a totu s’atza sua pro afrontare s’òmine perigulosu e aiat postu fatu a su cumandante istorchende sa calma e su rigore de sa ratza anglosàssone.

– Isetade inoghe – aiat naradu su sergente a pustis de l’àere fatu intrare in una domo de netu.

Su portoghesu, abarradu solu, si fiat postu a osservare totu bene pro bìdere si fiat possibile un’intzidida, ma si fiat dèpidu cumbinchere chi cada proa fiat istada inùtile essende sas bentanas artas meda e sas muràllias e sas ghennas grussas meda.

– No importat – aiat murmutadu. – S’impostada l’amus a fàghere in su padente.

In cussu momentu torraiat su sergente.

– Su *lord* bos est isetende – aiat naradu inditende•li sa ghenna lassada aberta.

Su portoghesu s’aiat intesu un’arpilada currende in sos ossos e fiat unu pagu isarbolidu.

– Yanez meu, dae cara e pranta coràgiu – aiat murmutadu.

Fiat intradu cun sa manu dereta in su bonete e si fiat agatadu in unu gabinete galanu, arredadu cun elegàntzia manna. In unu cugione, sètzidu in antis de una mesa de traballu bi fiat su *lord*, bestidu a manera simple de biancu, cun sa cara mudada e sos ogros inchigiados.

Isse aiat abbaidadu a sa muda a Yanez mirende•lu a fissu comente chi aeret chèrfidu indagare sos pensamentos de s’òmine in pessu arribbadu, posca aiat naradu a istruncadura:

– Dae Vitòria seis benende?

– Eja, *milord* – aiat rispostu Yanez cun boghe firma.

– In parte de su baroneto?

– Eja.

– Carchi litera pro mene bos at dadu?

– Nono.

– Cosa mi depides nàrrere?

– Eja, *milord*.

– Faeddade.

– M’at imbiadu a bos nàrrere chi sa Tigre de sa Malèsia est inghiriada dae sas trupas in una cala de su sud.

Su *lord* si nche fiat pesadu cun sos ogros lughentes e sa cara cuntenta.

– Sa Tigre inghiriada dae sos sordados nostros! – aiat esclamadu.

– Eja e paret chi nche siat agabbada pro semper pro cussu malincrinidu, ca no at prus iscampu.

– Ma seguru nde seis de su chi seis narende?

– Prus che seguru, *milord*.

– Chie seis bois?

- Una parente de su baroneto William – aiat rispostu Yanez atrividu.
- Ma dae cantu tempus bos agatades in Làbuan?
- Dae bindighi dies.
- Duncas bois ais a ischire chi neta mea...
- Est s'amorada de fradile meu William – aiat naradu Yanez riende.
- Est cun praghère mannu chi bos conosco segnore – aiat naradu su *lord* parente•li sa manu. – Ma contade•mi, cando est istadu assalidu Sàndokan?
- Custu mangianu arbeschende in s'interi chi fiat rugrende unu padente a capu de una bete grefa de piratas.
- Ma cuss'òmine tando est su dimòniu. Eris sero fiat inoghe! Possibile chi in sete o oto oras apat fatu totu cussu caminu?
- Narant chi aiat caddos puru.
- Como cumprendo. E ue est s'amigu meu William?
- Est a capu de sas trupas.
- Bois cun issu fiais?
- Eja, *milord*.
- E indedda meda nche sunt sos piratas?
- Una deghina de mìgias.
- Àteru incàrrigu bos at dadu?
- M'at pregadu de bos nàrrere de abbandonare deretu sa villa e de mòdere sena bos adasiare a Vitòria.
- Pro ite?
- Bois ischides *milord* ite genia de òmine est sa Tigre de sa Malèsia. At cun isse otanta òmines, otanta tigrotos, e diat pòdere binchere sas trupas nostras, rugrare lestru che lampu sos padentes e atacare sa villa.
- Su *lord* l'aiat abbaidadu a sa muda comente chi esseret istadu corfidu dae cussu ragionamentu, posca aiat naradu, comente faeddende intre su coro suo:
 - Difatis custu diat pòdere capitare. Suta sos fortes e sas naves de Vitòria mi dia intèndere prus seguru chi no inoghe. Cussu William caru at pròpiu resone, tantu prus chi pro como sa bia est libera. Ah, signora meta mea bos nche l'apo a irraighinare sa passione chi ais pro cussu eroe de sa furca! Mancari bos trunche che canna, m'ais a ubbidire e ais a cojuare s'òmine chi bos apo destinadu!
- Yanez aiat postu sena si nd'abbiare sa manu a s'aferradorju de s'isciàbula ma si fiat tratesu cumprendende bene chi sa morte de cussu betzu ferotze non fiat serbida a nudda cun su pore de sordados chi s'agataiant in sa villa.
 - *Milord* – aiat naradu imbetzes. – Mi l'ais a permitere de bisitare cussa chi at a devènnere parente mea?
 - Carchi cosa de li nàrrere in parte de William ais?
 - Eja, *milord*.
 - Bos at a colligire male.
 - No importat, *milord* – aiat rispostu Yanez riende. – Deo l'apo a nàrrere su chi m'at naradu William, a pustis apo a torrare a inoghe.
- Su capitano betzu aiat incarcadu unu butone. Unu tzeracu fiat intradu deretu.
 - Giughide•nche custu segnore a sa de *milady* – aiat naradu su *lord*.

– Gràtzias – aiat rispostu Yanez.

– Chircade de nche la cumbinchere e posca sighide·mi·nche chi amus a pràndere paris.

Yanez si fiat incrunadu e aiat sighidu su tzeracu chi l’aiat fatu intrare a una domo de netu tapetzada de asulu e frunida de unu pore de fundos, chi isparghinaiant totu a inghìriu nuscos dèchidos.

Su portoghesu nch’aiat lassadu essire su tzeracu, posca si nche fiat intradu a bellu a bellu e, traessu sos fundos chi trasformaiant cussa domo de netu in una serra, nch’aiat sejadu una figura umana, cugugiada dae una beste bianca nida.

Isse, mancarì esseret istadu prontu a cale si siat sorpresa, no aiat pòdidu tratènnere una boghe de ispantu in antis de cussa giovanedda dèchida.

Issa fiat corcada, in una posa galana, cun un’abbandonu prenu de amargura, subra de una otomana orientale bestida cun unu pannu de seda chi bogaiat ischintiddas de oro.

Cun una manu si manteniat sa conchighedda, dae sa cale falaiant che abba de oro cussos pilos ispantosos, chi fiant un’ispantu pro totus, e cun s’àtera nch’istratziat a manera nerviosa sos froes chi fiant a curtzu suo.

Fiat niedda che pighe, isarbolida, e sos ogros asulos suos, a su sòlitu gasi tranchillos, bogaiant lampos chi traighiant s’arrennegu malu a tratènnere.

Bidende a Yanez avantzende, issa si fiat trèmida colende·si una manu in fronte prus de una borta, comente chi s’esseret ischidende dae unu sonnu e l’aiat abbaidadu cun un’ograda acutza che istillu.

– Chie seis bois? – aiat preguntadu cun boghe arpilada. – Chie bos at dadu sa libertade de intrare a inoghe?

– Su *lord, milady* – aiat rispostu Yanez chi si nche fiat mandighende cun sos ogros cussa creadura chi agataiat bella sena misura, prus de cantu bi l’aiat mentovada Sàndokan.

– E ite cherides dae mene?

– Una pregunta prima de totu – aiat naradu Yanez, abbaidende a inghìriu pro s’assegurare chi fiant pròpiu solos.

– Faeddade.

– Creides chi nemos nos potzat intèndere?

Issa si fiat inchigiada e l’aiat abbaidadu a fissu, comente chi aeret chèrfidu lèghere in intro de su coro suo e intzertare sa cajone de cussa pregunta.

– Semus solos – aiat rispostu a pustis.

– E tando, *milady*, deo arribbo dae indedda meda...

– Dae ue?

– Dae Mòmpracem!

Marianna si fiat pesada ritza comente ispinta dae una molla e pro incantu non fiat mancu prus isarbolida.

– Dae Mòmpracem! – aiat esclamadu irrujende·si in cara. – Bois... unu biancu... un’inglesu!

– Bos seis faddende, *lady* Marianna, deo non so inglesu, deo so Yanez!

– Yanez, s’amigu, su frade de Sàndokan! Ah segnore, cale atrivimentu a intrare in

custa villa! Narade•mi, ue est Sàndokan? Ite est faghende? S'est sarvadu o est fertu? Faeddade•mi de isse o m'ais a a fàghere mòrrere.

– Abbassade sa boghe, *milady*; sos muros podent àere origras.

– Faeddade•mi de isse, amigu balorosu, faeddade•mi de Sàndokan meu.

– Isse est galu biu, prus biu de prima, *milady*. Semus fuidos a sos sordados chi nos fiant sighende sena fàdigu meda e sena abarrare fertos. Sàndokan como s'agatat intupadu in sa caminera chi nche giughet a Vitòria, pruntu a bos nche furare.

– Ah! Deus meu cantu bos torro gràtzias pro l'àere amparadu! – aiat esclamadu sa giovanedda cun sas làgrimas in ogros.

– Ascurtade•mi como, *milady*.

– Faeddade, amigu meu balorosu.

– Deo so bènnidu a inoghe pro nche cumbìnchere su *lord* a abandonar sa villa e si ritirare in Vitòria.

– In Vitòria? Ma arribados in cuddane comente mi nch'aias a furare?

– Sàndokan no at a isetare gasi meda, *milady* – aiat naradu Yanez riende. – Est cuadu cun sos òmines suos, at a assalire s'iscorta e bos nch'at a furare in pessu fora dae sa villa.

– E tziu meu?

– L'amus a risparmiare, bos lu garanto.

– E mi nch'ais a furare?

– Eja, *milady*.

– E a ue mi nch'at a giùghere Sàndokan?

– A s'isula sua.

Marianna aiat incrunadu sa conca in petus e fiat abarrada a sa muda.

– *Milady* – aiat naradu Yanez cun boghe grae. – Non timeis, Sàndokan est unu de cussos òmines chi ischint fàghere felitze sa fèmina chi amant. Fiat un'òmine terribile, finas crudele, ma s'amore l'at mudadu e bos giuro, segnorina, chi mai bos ais a impudare de èssere devènnida sa mugere de sa Tigre de sa Malèsia.

– Bos creo – aiat rispostu Marianna. – Ite b'intrat si sa bida passada sua fiat orrorosa, si at sacrificadu vîtimas a chentinas, si at fatu vinditas crudeles? Isse m'adorat, isse at a fàghere pro mene totu su chi l'apo a nàrrere. Deo apo a abandonar s'isula mea, isse at abandonar a Mòmpracem sua, nos nch'amus a andare indedda dae custos mares mortales, gasi indedda chi non nd'amus a intèndere prus faeddende.

In unu cugione de su mundu ismentigados dae totus, ma felitzes, nois amus a bìvere paris e nemos mai at a ischire chi su maridu de sa «Perla de Làbuan» est s'antiga Tigre de sa Malèsia, s'òmine chi at fatu trèmere regnos e chi at fatu cùrrere sàmbene meda. Eja, deo apo a èssere mugere sua, oe, cras, semper e l'apo a amare semper!

– Ah! lady *divina*! – aiat esclamadu Yanez, ruende in pees suos. – Narade•mi ite potzo fàghere pro bois, pro bos liberare e bos nche giùghere a sa de Sàndokan, s'amigu meu bonu, frade meu.

– Ais fatu finas tropu benende a inoghe e deo bos apo a èssere reconnoschente finas a sa morte.

– Ma custu non bastas: tocat de nche cumbìnchere su *lord* a si ritirare in Vitòria pro dare a Sàndokan sa possibilidade de agire.

– Ma si faeddo deo, tziu meu, chi est semper artis-artis, at a tìmere carchi traitoria e no at a abbandonare sa villa.

– Resone ais, *Milady galana*. Ma creo chi oramai apat detzisu de lassare sa villa e de si ritirare in Vitòria. Si at carchi duda apo a chircare de lu fàghere detzìdere deo.

– Dade cara, signor Yanez, ca isse est trinnigu meda e si diat pòdere tronare carchi cosa. Seis unu biancu, est beru, ma cuss’òmine forsis ischit chi Sàndokan at un’amigu cun sa pedde isarbolida.

– Apo a mantènnere sos ogros abertos.

– Su *lord* isetende bos est?

– Eja, *milady*, m’at invitadu a chenare.

– Andade, chi no intret in reselu.

– E bois ais a bènnere?

– Eja, nos amus a torrare a bìdere prus a tardu.

– Adiosu *milady* – aiat naradu Yanez basende·li sa manu che cavaliere.

– Andade coro nòbile; deo non bos nch’apo a ismentigare mai.

Su portogheseu fiat essidu che imbriagu, abbabbalocadu dae cussa creadura meravilliosa.

– Pro Deus! – aiat esclamadu afilende a su gabinete de su *lord*. – No apo mai bidu una fèmina gasi bella e, a beru, cumentzo a imbidiare cussu malincrinidu de Sàndokan.

Su *lord* l’isetaiat faghende s’andalitorra, inchigiadu e cun sos bratzos in rughe.

– E tando, su giòvanu, ite presentada bos at fatu neta mea? – aiat preguntadu cun boghe rude e befulana.

– Paret chi non l’agradat a li mentovare a fradile meu William – aiat rispostu Yanez. – Agiomai mi nche catzaiat.

Su *lord* aiat abbassadu sa conca e sas pinnigas suas fiant devènnidas profundas.

– Semper gosi! Semper gosi! – aiat murmutadu a dentes istrintas.

Si fiat postu torra a passigiare, tancadu in unu mudore ferotze, agitende sos pòddighes nerviosu, posca firmende·si in antis de Yanez chi l’abbaidaiat sena si trèmere, l’aiat preguntadu:

– Itè mi cussigiades de fàghere?

– Bos l’apo gai naradu, *milord*, chi sa mègius cosa de fàghere est cussa de andare a Vitòria.

– Beru est.

– Bois a bi creides chi neta mea una die potzat amare a William? – l’aiat preguntadu.

– L’ispero, *milord*, ma bisòngiat chi prima sa Tigre de sa Malèsia mòrgiat – aiat rispostu Yanez.

– A b’ant a resèssere a l’ochiere?

– Sa grefa est inghiriada dae sas trupas nostras e las cumandat William.

– Eja, est a beru, l’at a ochiere o s’at a fàghere ochiere dae Sàndokan. Lu conosco cussu giovaneddu, est balente e coragiosu.

Si fiat torra ammutadu e si fiat acurtziadu a sa bentana abbaidende su sole chi fiat intrinende a bellu a bellu. A pustis de pagos minutos fiat torradu narende:

– Bois duncas mi cussigiades de mòdere?

– Eja *milord* – aiat rispostu Yanez. – Aprofetade de s’occasione bona pro

abbandonare sa villa e bos amparare in Vitòria.

– E si Sàndokan at lassadu unos cantos òmines intupados a fùrriu de su parcu? M’ant naradu chi cun isse bi fiat cuss’òmine biancu chi si mutit Yanez, un’ atrividu chi forsis no est a mancu de a sa Tigre de sa Malèsia.

– Gràtzias de su cumplimentu – aiat murmutadu in coro suo Yanez, faghende un’isfortzu mannu pro tratènnere su risu.

Posca abbaidende su *lord*, aiat naradu:

– Bois ais un’iscorta bastante pro respìngere un’atacu.

– Prima fiat numerosa, ma como non prus. Nch’apo dèpidu imbiare òmines meda a su guvernadore de Vitòria, ca nd’aiat bisòngiu urgente. Bois ischides chi sa guarnigione de s’ìsula est iscarsa meda.

– Custu est beru, *milord*.

Su capitano betzu si fiat postu torra a passigiare cun unu tzertu pistighìngiu. Pariat chi esseret turmentadu dae unu pensamentu grave o dae una duda profunda. Totu in unu si fiat acurtziadu a Yanez, preguntende·li:

– Bois a nemos ais addobiadu benende a inoghe, beru?

– Nemos, *milord*.

– Totu a postu bos est partu?

– Eja, *milord*.

– Duncas si diat pòdere tentare sa ritirada?

– Lu creo.

– E puru abarro dudosu.

– Subra de ite *milord*!

– Chi totu sos piratas siant mòidos.

– *Milord*, deo non bi los timo a cussos malincrinidos. Cherides chi mi fatza unu giru a fùrriu?

– Bos dia torrare gràtzias. Un’iscorta cherides?

– Nono, *milord*. Prefèrgio a andare a sa sola. Un’òmine si nche podet intrare finas a mesu de sos padentes sena pònnerre in reselu sos inimigos, mentres prus òmines cun difficultade diant pòdere fuire a una sentinella chi bàrdiat.

– Resone ais, cuddu giòvanu. Cando ais a mòdere?

– Deretu. In una paja de oras si podet fàghere caminu meda.

– Su sole est a punta de intrinare.

– Mègius gasi, *milord*.

– Non bi timides?

– Cando so armadu non timo a nemos.

– Sàmbene bonu cussu de sos Rosenthal – aiat murmutadu su *lord*. – Andade, cuddu giòvanu, deo bos iseto a chenare.

– Ah! *milord*! Unu sordadu...

– Forsis chi non seis unu *gentleman*? E posca tra pagu podimus devènnere parentes.

– Gràtzias, *milord* – aiat naradu Yanez. – In una paja de oras apo a èssere recuidu. Aiat saludadu a sa manera militare, s’aiat postu s’isciàbula suta su bratzu e aiat faladu cun àsiu sas iscalas intrende a su parcu.

– Ajò a chircare a Sàndokan – aiat murmutadu, cando nche fiat incedda. – Diàmine!

Tocat de l'acumentare a su *lord!* As a bìdere caru meu arratza de esplorazione chi apo a fàghere deo! Podes èssere seguru dae como chi deo no apo a addobiare mancu trata de piratas. Pro Deus! Ite trassa ispantosa! Non creia chi podiat àere una resèssida gasi bella. Sa cosa no at andare totu lìsia, ma cussu malincrinidu de frade meu s'at a cojuare cun sa pitzinna cun sos pilos de oro.

Pro Deus! Giai nche l'at bidu s'aranzu maduru, s'amigu! No apo mai bidu una pitzinna gasi bella e galana. Ma a pustis ite at a capitare? Pòvera Mòmpracem, ti bido in perìgulu. Ajò, non bi pensemus. Si totu diat agabbare male, mi nch'apo a andare a nche colare sa bida mea in carchi tzitade de s'Estremu Oriente, in Canton o in Macao, e apo a nàrrere adiosu a custos logos.

Faeddende gasi intro su coro suo, su bravu portoghesu nch'aiat rugradu una parte de su bete parcu, firmende•si in antis de unu de sos cantzellos. Bi fiat unu sordadu de sentinella.

- Aberide•mi, amigu – aiat naradu Yanez.
- Torrende a mòere, sergente?
- Nono, so andende a chertorare a fùrriu.
- E sos piratas?
- Non bi nd'at prus in custos tretos.
- Cherides chi bos acumpange, sergente?
- Non b'at bisòngiu. Apo a recuire intre una paja de oras.

Fiat essidu dae su cantzello e si fiat aviadu in sa caminera chi nche giughiat a Vitòria. Finas a cando nche lu podiat bìdere s'ograde de sa sentinella fiat avanzadu a bellu a bellu, ma in pessu chi si fiat agatadu amparadu dae sos fundos aiat illestridu su passu intrende•si•nche a mesu de sos àrbores. Aiat fatu milli passos cando nch'aiat bidu un'òmine essende fora dae una tupa e tanchende•li su passu. Unu fusile l'aiat deretu leadu a sa mìria mentres una boghe minetzosa l'aboghinaiat:

- Rende•ti o ses mortu!
- Ello, non mi connosches prus? – aiat naradu Yanez boghende•si su bonete. – No as ogros bonos, caru Paranoa meu.
- Segnor Yanez! – aiat esclamadu su malesu.
- In purpa e ossu, caru meu. Ite bi faghes inoghe, gasi a curtzu a sa villa de *lord Guillonk?*
- Fia punterende sa cresura.
- Sàndokan ue est?
- A una mìgia dae inoghe. Noas bonas amus, segnor Yanez?
- Mègius non bi nd'at.
- Ite depo fàghere, segnore?
- Cùrrere a sa de Sàndokan a li nàrrere chi l'iseto inoghe, A su matessi tempus as a ordinare a Juioko de ammaniare su *praho.*
- A moimus?
- Forsis istanote.
- Ando deretu.
- Unu momentu: arribados sunt sos duos *praho?*
- Nono, segnor Yanez, e si cumintzat a timere chi si siant pèrdidos.

– Pro Deus e pro sos santos! No amus sorte cun sas ispeditziones nostras. Bah! Amus a àere òmines bastantes pro nch'ispèrdere s'iscorta de su *lord*. Bae, Paranoa, e dae•ti pees lestros.

– Isfido unu caddu.

Su pirata fiat mòidu cun sa velotzidade de una fritza. Yanez s'aiat allutu una sigareta posca si fiat istèrridu suta unu *arecche* bellu a beru pipende tranchillu. Non fiant colados mancu binti minutos chi aiat bidu avantzende a passu lestru a Sàndokan. L'acumpangiaiant Paranoa e àteros bator piratas armados finas in dentes.

– Yanez, amigu meu! – aiat esclamadu Sàndokan, andende a l'addobiare. – Apo timidu meda pro tene! Bida l'as? Allega•mi de issa, frade meu! Conta•mi! Non bido s'ora de ischire!

– Cures che incrociadore – aiat naradu su portoghesu riende. – Comente bides apo cumpridu sa missione mea comente un'inglesu beru, antzis che parente beru de cussu malincrinidu de baroneto. Arratza de acollìentzia, caru meu! Nemos at dubitadu unu momentu de mene.

– Mancu su *lord*?

– Oh! issu prus pagu de totus! Ti bastet de ischire chi m'est isetende a chenare.

– E Marianna?

– L'apo bida e l'apo agatada gasi bella de m'ammolighinare. Cando l'apo bida pranghende posca...

– L'as bida pranghende? – aiat aboghinadu Sàndokan cun boghe de segacoro. – Nara•mi chie est istadu a li fàghere falare sas làgrimas? Nara•mi•lu e deo apo a andare a nche l'istratzare su coro a cussu malaitu chi at fatu prànghere cussos ogros bellos!

– Ti ses arrajolende, Sàndokan? Issa at prantu pro tene.

– Ah! Creadura sublime! – aiat esclamadu su pirata. – Conta•mi totu Yanez, ti prego.

Su portoghesu non si l'aiat fatu torrare a nàrrere e l'aiat contadu su chi fiat capitadu prima cun su *lord* e posca cun sa pitzinna.

– Su betzu oramai paret detzisu a mòdere – aiat concruidu isse – duncas tue oramai podes èssere seguru de non torrare solu a Mòmpracem. Dae cara, fradigheddu, ca in su parcu b'at sordados meda e amus a dèpere gherrare bene pro nch'ispèrdere s'iscorta. E in prus non mi fido meda de cussu betzu. Diat èssere capassu de l'ochiere a sa neta prus chi non ti la lassare furare a tie.

– La depes torrare a bìdere custu sero?

– Tzertu.

– Ah! Si dia pòdere intrare deo puru a sa villa!

– Arratza de machine!

– Cando s'at a pònnere in caminu su *lord*?

– Galu non l'isco, però creo chi custu sero s'at a detzìdere.

– Chi moat istanote?

– Est su chi mi so pensende.

– Comente si podet ischire cun seuresa?

– B'at petzi una manera.

– Cale?

– Imbiare unu de sos òmines nostros a su chiosco tzinesu o a sa serra e isetare in cue sos òrdines meos.

– Sentinellas isparghinadas in su parcu a bi nd’at?

– Nd’apo bidu petzi in sos cantzellos – aiat rispostu Yanez.

– E si dia andare deo a sa serra?

– Nono, Sàndokan. Tue non depes abbandonare custa caminera. Su *lord* diat pòdere apretare sa partèntzia e sa presèntzia tua est netzessària pro ghiare sos òmines nostros. L’ischis bene chi tue bales pro deghe.

– Apo a imbiare a Paranoa. Est balente, est abbistu e at a arribare a sa serra sena si fàghere bìdere. In pessu intrinadu nch’at a brincare sa cresura e at a andare a isetare sos òrdines tuos.

Fiat abarradu a sa muda un’iscuta, posca aiat naradu:

– E si su *lord* diat mudare pàrrere e diat abarrare in sa villa?

– Su diàulu! Arratza de chistione fea!

– Tue nos dias pòdere abèrrere sa ghenna in intro de note e nos dias lassare intrare a sa villa. E pro ite nono? Mi paret unu progetu de pòdere fàghere.

– E difitzile pro mene, Sàndokan. Sa guarnigione est numerosa, si diat pòdere inserrare in sos aposentos e opònnere una resistèntzia longa. E in prus su *lord*, bidende•si arregradu, si diat pòdere arrenegare e iscarrigare sas pistolas suas contra sa pitzinna. Non ti fides de cuss’òmine, Sàndokan.

– Est beru – aiat naradu sa Tigre, suspirende. – *Lord* James diat èssere capassu de ochière sa pitzinna prus chi non si nche la fàghere furare dae mene.

– As a isetare?

– Eja, Yanez. Si però non si detzidet a mòdere in presse, deo apo a tentare un’intzìdida atrivida. Nois non podimus abarrare meda inoghe. Bisòngiat chi deo nche fure sa pitzinna prima chi in Vitòria s’iscat chi nois semus inoghe e chi in Mòmpracem b’at pagos òmines. Deo so timende pro s’isula mea. Si la diamus pèrdere ite si nd’at a costare de nois? In cue bi sunt sos ascusòrgios nostros...

– Apo a chircare de nche cumbìnchere su *lord* a apretare sa partèntzia. In s’interi as a fàghere armare su *praho* e a remunerare a inoghe s’echipàgiu intreu. Tocat de truncare s’iscorta a s’ispessada, pro impedire a su *lord* de si nche lassare trabentare in carchi atu disisperadu.

– Sordados meda b’at in sa villa?

– Una deghina e su matessi tantu de indigenos.

– Sa bìnchida tando est assegurada.

Yanez si nche fiat pesadu.

– Recuende ses? – l’aiat preguntadu Sàndokan.

– Non si depet fàghere isetare unu capitane chi invitat a chenare unu sergente – aiat rispostu su portoghesu riende.

– Cantu t’imbìdio, Yanez.

– Non pro sa chena però, beru est Sàndokan? Sa pitzinna l’as a bìdere cras.

– L’ispero – aiat rispostu sa Tigre cun unu suspiru. – Adiosu, amigu, bae e cumbinche•lu.

– Apo a bìdere a Paranoa tra duas o tres oras.

– T’at a isetare finas a mesunote.

S’aiant tocadu sa manu e si fiant lassados.

In s’interi chi Sàndokan e sos òmines suos si nch’intraiant a mesu de sos fundos, Yanez s’aiat allutu una sigareta, fiat afiladu a su parcu, protzedende a passu tranchillu, comente chi imbetzes de ghirare dae una giru pro averiguare esseret torrende dae una passigiada.

Fiat coladu in antis de sa sentinella e si fiat postu a passigiare in su parcu, essende galu tropu chitzo pro si presentare a su *lord*.

A sa bortada de una caminera si fiat addobiadu cun *lady* Marianna chi pariat chi l’esseret chirchende.

– Ah, *milady*, cale fortuna – aiat esclamadu su portoghesu incrunende•si.

– Bos fia chirchende – aiat rispostu sa giovanedda parende•li sa manu.

– Mi depides nàrrere carchi cosa de importante?

– Eja, chi tra chimbe oras moimus pro Vitòria.

– Bos l’at giai naradu su *lord*?

– Eja.

– Sàndokan est pruntu, *milady*; sos piratas sunt istados avèrtidos e isetant s’iscorta.

– Deus meu! – aiat murmutadu issa cugugende•si sa cara cun ambas manos.

– *Milady*, tocat de èssere fortes in custos momentos e detzisos.

– E tziu meu... m’at a maleighere, posca m’at a odiare.

– Ma Sàndokan bos at a fàghere felitze, sa prus felitze de sas fèminas.

Duas làgrimas falaiant a bellu a bellu in sos càvanos in colore de rosa de sa giovanedda.

– Seis pranghende? Aiat naradu Yanez – Ah! non prangais, *lady* Marianna!

– So timende, Yanez.

– Pro Sàndokan?

– Nono, pro su benidore.

– At a èssere risulanu, ca Sàndokan at a fàghere su chi ais a chèrrere bois. Isse est pruntu a pònneru fogu a sos *praho* suos, a nch’ispèrdere sas grefas suas, a si nche ismentigare de sas vinditas suas, a nàrrere adiosu pro semper a s’isula sua e a ruinare sa potèntzia sua. At a bastare una paràula bostra pro lu cumbìnchere.

– Tando m’amat sena misura?

– A machine, *milady*.

– Ma chie est cust’òmine? Pro ite totu custu sàmbene e totu custas vinditas? Dae ue nch’est bènnidu?

– Ascurtade•mi, *milady* – aiat naradu Yanez porrende•li su bratzu e giughende•la a una caminera umbrosa. – Su bonu pensant chi Sàndokan siat petzi unu volgare pirata, isbarcadu dae sas forestas de su Bòrneo, inganidu de sàmbene e de predas, ma s’isbàlliant: isse est de erèntzia reale e no est unu pirata, ma unu vengadore.

Aiat binti annos cando est artziadu a su tronu de Muluder, unu regnu chi s’agatat in sas costas setentrionales de su Bòrneo. Forte che leone, fieru che eroe de s’antighidade, atrividu che tigre, coragiosu finas a su dischissiu, in pagu tempus aiat bintu totu sos pòpulos a fùrriu isparghinende sas làcanas suas finas a su regnu de Varauni e a su riu Koti.

Cussas impresas li sunt istadas fatales. Inglesos e olandesos, gelosos de cussa potèntzia noa chi pariat chi aeret chèrfidu domare s'ìsula intrea, si fiant alleados a su sultanu de su Bòrneo pro fiacare su gherri atrividu.

In printzìpiu s'oro e a pustis sas armas aiant partzidu su reame nou. Traitores aiant tzintziligadu sos pòpulos, mortores pretziados aiant mortu sa mama, sos frades e sas sorres de Sàndokan; grefas potentes fiant intradas a su regnu in prus de unu logu, corrumpe sas trupas, bardanende, ochiende, faghende crudelidades mai connotas.

Sàndokan aiat gherradu de badas cun sa fùria de su disisperu, binchende sos unos, ischerfiende sos àteros. Sas traitorias nche l' aiant sighidu in su palatzu suo matessi, sos parentes fiant rutos totus suta su ferru de sos mortores pagados dae sos biancos, e isse, in una note de fogu e de degòllios, a gherra si fiat pòdidu sarvare cun unu grustieddu de prodes.

Aiat rundadu paritzos annos in sas costas setentrionales de su Bòrneo, como leadu a picu dae una fera ferotze, como sena recatu, giagaradu dae misèrias de non pòdere contare, isperende de pòdere torrare a su tronu pèdidu e a vengare sa familia ispèrida, finas a cando una note, aende pèdidu oramai s'isperàntzia de totu e de totus si fiat imbarcadu in unu *praho* giurende gherra orrorosa a totu sa ratza bianca e a su sultanu de Varauni. Aprodadu in Mòmpracem aiat leadu unos cantos òmines a paga e si fiat dadu a bardanare peri su mare.

Fiat forte, fiat prode, fiat balorosu e sididu de vindita. Aiat assachiadu sas costas de su sultanadu, aiat assalidu navios olandesos e inglesos, non cuntzedende trègua ne resa. Fiat devènnidu su terrore de sos mares, fiat devènnidu sa terribile Tigre de sa Malèsia. Bois ischides su restu.

– Duncas est unu vengadore de sa famiglia sua! – aiat esclamadu Marianna chi non pranghiat prus.

– Eja, *milady*, unu vengadore chi pranghet totora sa mama, sos frades e sas sorres rutos suta su ferru de sos mortores, unu vengadore chi mai at fatu atzione infames, chi at rispetadu in cada tempus sos dèbiles, chi at risparmiadu sas fèminas e sos pitzinnos, chi bardanat sos inimigos suos non pro brama de richesa, ma pro ammaniare una die un'esèrtzitu de balorosos e torrare a s'apoderare de su regnu pèdidu.

– Ah! cantu bene mi faghent custas paràulas, Yanez – aiat naradu sa giovanedda.

– Detzisa seis como a sighire sa Tigre de sa Malèsia?

– Eja, so sua ca l'amo e a su puntu chi sena de isse sa bida diat èssere pro mene unu martìriu.

– Torramus a sa palatzina tando, *milady*. Deus nos at a bardiare.

Yanez nch' aiat giutu sa giovanedda a sa palatzina e fiant artziados a sa domo de netu pro chenare. Su *lord* fiat giai arribbadu e passigiaiat faghende s'andalitorra cun sa teteresa de un'inglesu beru nàschidu in sos oros de su Tamigi. Fiat inchigiadu che a prima e manteniat sa conca abbassada. Bidende a Yanez però si fiat firmadu, narende:

– Inoghe seis? Creia chi bos esseret tocada carchi disgràtzia cando bos apo bidu essende dae su parcu.

– Mi so chèrfidu assegurare cun sos ogros meos chi non b'at perìgulu perunu, *milord* – aiat rispostu Yanez pàsidu.

– Calicunu de cussos canes de Mòmpracem ais bidu?

– Mancu unu, *milord*; podimus andare a Vitòria trancuillos che batista.

Su *lord* fiat abarradu a sa muda pro un'iscuta, posca girende•si cara a Marianna, chi si fiat firmada serente una bentana:

– Intesu ais chi andamus a Vitòria? – l'aiat naradu.

– Eja – aiat rispostu issa a istruncadura.

– Ais a bènnere?

– L'ischides bene chi cale si siat aguantu dae parte mea non diat serbire a nudda.

– Creia chi bos nche depia leare a peddes de renes.

– Signore!

Su portoghesu aiat bidu una frama minetzosa lughende in sos ogros de sa giovanedda, ma fiat abarradu a sa muda, mancari s'aeret intesu in intro una gana mala a poderare de corfire cun s'isciàbula a cussu betzu.

– Bah! – aiat esclamadu su *lord* prus befulanu. – Forsis chi no amades prus cussu eroe de istillu, chi seis de acordu a bènnere a Vitòria? Bos fatzo sos cumplimentos meos, signora!

– Non sigheis! – aiat esclamadu sa giovanedda cun unu tonu chi aiat fatu agitare finas su *lord*.

Fiant abarrados a sa muda un'iscuta, abbaidende•si s'unu cun s'àteru che duas feras chi si faghent su derre prima de s'iscorriolare a pare.

– O tzedes o t'apo a trincare – aiat naradu su *lord* cun boghe furiosa. – T'apo a ochiere prima chi tue ti còjues cun cussu cane chi si mutit Sàndokan.

– Faghide•lu – aiat naradu issa, acurtziende•si cun grista minetzosa.

– Mi cheres fàghere iscenas? Diant èssere inùtiles. Ischis bene chi deo so malu a pinnigare. Bae imbetzes a t'ammaniare pro sa partèntzia.

Sa giovanedda si fiat arressada. Aiat iscambiadu cun Yanez un'ograde lestra, posca fiat essida dae s'apostu, iscraghende sa ghenna.

– Bida l'ais? – aiat naradu su *lord*, girende•si cara a Yanez. – Issa creet de mi fàghere su derre, ma s'isbàlليات. Ma giuro, l'apo a isbortare.

Yanez imbetzes de rispòndere s'aiat assutadu unas cantas gùtias de suore fritu chi li imperlaiant sa fronte e aiat postu sos bratzos in rughe pro non tzèdere a s'impetu de pònnere manu a s'isciàbula. Aiat dadu sa metade de su sàmbene suo pro nche bogare dae su mundu cussu betzu terribile chi oramai ischiat chi fiat capassu de totu.

Su *lord* aiat passgiadu peri s'apostu pro una paja de minutos, posca aiat fatu tzinnu a Yanez de si sètzeru in mesa.

Aiant papadu a sa muda. Su *lord* aiat in pessu tastadu su recatu; su portoghesu imbetzes aiat fatu onore a sos pratos diversos, che òmine chi no ischit si e ue at a pòdere fàghere una segunda chena. Aiant in pessu agabbadu cando fiat intradu unu caporale.

– Bostru onore m'at fatu mutire? – aiat preguntadu isse.

– As a nàrrere a sos sordados de si mantènnere prontos a mòdere.

– Pro ite ora?

– A mesunote nois amus a lassare sa villa.

– A caddu?

– Eja, e racumanda a totus de cambiare sas càrrigas a sos fusiles issoro.

– Bostru onore at a èssere serbidu.
 – Amus a mòere totus, *milord*? – aiat preguntadu Yanez.
 – Apo a lassare inoghe petzi bator òmines.
 – S’iscorta numerosa est?
 – At a èssere de dòighi sordados fidados meda e de deghe indigenos.
 – Cun tales fortzas no amus àere nudda de timere.
 – Bois non connoschides sos piratas de Mòmpracem, cuddu giòvanu. Si los diamus imbènnere, no isco a chie diat tocare sa bìnchida.
 – Mi permitides *milord* de falare a su parcu?
 – Ite cherides fàghere?
 – Dare cara a s’aparitzu de sos sordados.
 – Andade, su giòvanu.
 Su portoghesu fiat essidu e fiat faladu in presse in sas iscalas murmutende:
 – Ispero de arribbare in tempus pro abbisare a Paranoa. Sàndokan at a ammaniare una bella impostada.

Fiat coladu in antis de sos sordados sena si firmare e, orizontende• si male comente podiat, si nche fiat intradu a mesu de unu viale chi nche lu depiat giùghere a curtzu a sa serra. A pustis de chimbe minutos s’agataiat in mesu de unu tupale de bananos, ue aiat fatu presoneri su sordadu inglesu.

Aiat abbaidadu a inghèriu pro èssere seguru chi nemos l’aeret postu fatu, posca si fiat acurtziadu a sa serra tambende sa ghenna.

Deretu aiat bidu una pupa niedda pesende• si, mentres una manu li puntaiat in petus una pistola.

– So deo, Paranoa – aiat naradu.
 – Ah! Bois, su mere.
 – Moe deretu, sena t’arressare e bae a abbisare a Sàndokan chi nois tra una paja de oras amus a lassare sa villa.
 – Ue bos depimus isetare?
 – In sa caminera chi nche giughet a Vitòria.
 – In medas seis?
 – Una bintina.
 – Moo deretu. A nos bidere luego, signor Yanez.

Su malesu si nche fiat intradu a suta de su viale, iserghende• si in s’umbra iscura de sos fundos.

Cando Yanez fiat torradu a sa palatzina, su *lord* fiat falende in s’iscala de sa palatzina. S’aiat chintu s’isciàbula e giughiat una carabina a armicoddu.

S’iscorta si manteniat pronta. Fiat de bintiduos òmines, dòighi biancos e deghe indigenos e totu armados finas a dentes.

Unu grupu de caddos ismarratzaiat a curtzu de su cantzellu de su parcu.

– Ue est neta mea? – aiat preguntadu su *lord*.
 – Milla – aiat rispostu su sergente chi cumandaiat s’iscorta. Difatis *Lady* Marianna fiat falende in cussu momentu sa gradinada.

Fiat bestida de amàtzone, cun unu gipone de belludu biaitu e una beste longa de su matessi pannu, costùmene e tinta chi bogaiat a craru galu de prus s’ateladura sua e sa

bellesa de sa cara sua. In conca giughiat unu capeddu galanu frunidu de pinnas, postu de rugradis in sos pilos indeorados.

Su portoghesu, chi la miraiat a fissu, aiat bidu duas làgrimas treme-treme in pibiristas e unu pistighìngiu biu impreatu in cara. Non fiat prus sa pitzinna atzuda de pagas oras prima chi aiat faeddadu cun cun ardore e fieresa gasi mannos. S'idea de unu secuestro in cussas cunditziones, s'idea de dèpere abbandonare pro semper tziu suo chi fiat s'unicu parente galu biu, chi non l'amaiat, est beru, ma chi pro issa aiat àpidu non pagos contivìgios in s'interi de sa gioventude sua, de dèpere lassare pro semper cussos logos pro si nche intrare a unu benidore iscuru, dudosu, in bratzos de un'òmine chi su mutiat sa Tigre de sa Malèsia, pariant l'esserent ispramende.

Cando fiat sètzida a caddu sas lagrimas non prus tratesas li fiant faladas bundantes e unos cantos sucutos l'aiant turmentadu su sinu.

Yanez aiat ispinutu su caddu fache a issa e l'aiat naradu:

– Ànimu, *milady*; su benidore at a èssere lugorosu pro sa «Perla de Làbuan».

A unu cumandu de su *lord* su drapellu si fiat postu in màrcia essende dae su parcu e leende sa caminera chi nche giughiat a s'impostada.

Ses sordados aberiant sa màrcia cun sas carabinieri astrintas e sos ogros fissos a sos duos chirros de sa caminera, pro non bènnera atrapados; sighiant su *lord*, posca Yanez e sa giòvana *lady*, affiancados dae àteros bator sordados, e in fines sos àteros atrumados e sas armas imbaradas in antis de sa sedda.

A dispetu de sas noas giutas dae Yanez, totus fiant dui-dui e compidaiant cun atenzione manna sos padentes a fùrriu. Pariat chi su *lord* non s'esseret interessadu de custu, ma dae cando in cando si bortaiat ghetende a Marianna un'ograda ue si leghiat una minetza grave. Cuss'òmine, si cumprendiat, fiat prontu a ochiere sa neta a su primu avisu de sa presèntzia de sos piratas e de sa Tigre. Mancu male chi Yanez, chi non nche li dogaiat sos ogros dae subra, si fiat abbigiadu de sas intenziones mortales suas e si manteniatt prontu a amparare sa pitzinna amorosa. Aiant fatu, in su mudore prus profundu, belle duos chilòmetros, cando a manu dereta de sa caminera totu in unu si fiat intesu unu frùschiu lèbiu. Yanez, chi s'isetaiat s'assaltu dae como a tando, nch'aiat bogadu s'isciàbula e si fiat postu in mesu de su *lord* e de *lady* Marianna.

– Ite seis faghende? – aiat preguntadu su *lord* chi si fiat bortadu lestru.

– No ais intesu? – aiat preguntadu Yanez.

– Unu frùschiu?

– Eja.

– E tando?

– Custu cheret nàrrere *milord* chi sos amigos meos bos inghìriant – aiat naradu Yanez fritu.

– Ah! traitore! – aiat aboghinadu boghende s'isciàbula e ispinghende si cara a su portoghesu.

– Tropu tardu, signore! – aiat aboghinadu custu ghetende si in antis de Marianna. Difatis in su matessi momentu duas iscàrrigas mortales fiant mòidas dae ambos chirros de sa caminera, ghetende a terra bator òmines e sete caddos, posca trinta tigrotos de Mòmpracem nche fiant essidos fora dae sos padentes, ghetende boghes chi non si podiant contare e carrighende cun fùria su drapellu.

Sàndokan, chi los ghiaiat, si nche fiat ghetadu a mesu de sos caddos, in palas de sos cales si fiant atrumados sos òmines de s'iscorta e nch'aiat ispèrdidu cun unu bete corfu de tzimitarra su primu òmine chi si li fiat paradu in antis.

Su *lord* aiat ghetadu un'ùrulu beru. Cun una pistola a manu manca e s'isciàbula a dereta si nche fiat ghetadu contra a Marianna chi si fiat agarrada a sa giua de s'ebba sua, ma Yanez fiat brincadu a terra. Aiat agarradu sa giovanedda, nche l'aiat falada dae sa sedda e astringhende•si•la a petus cun sos bratzos fortes, aiat chircadu de colare in mesu de sos sordados e de sos indigenos chi si difendiant cun sa fùria chi bestit su disisperu, trintzerados in palas de sos caddos issoro.

– Largu! Largu! – aiat aboghinadu isse chircende de dominare cun sa boghe su burdellu de sa muscheteria e su tambare furiosu de sas armas.

Ma nemos li daiat cara francu su *lord* chi si fiat ammaniende a nche l'andare a subra. A mala annanta o pro sorte sua forsis, sa giovanedda si nche fiat dismajaada in bratzos suos.

Isse l'aiat imbarada in palas de unu caddu mortu in s'interi chi su *lord*, isarbolidu pro s'arrennegu, l'isparaiat.

Cun unu brincu aiat evitadu sa balla, posca rodiende s'isciàbula aiat aboghinadu:

– Iseta unu pagu, lupu de mare betzu, chi t'apo a fàghere tastare sa punta de su ferru meu.

– Traitore, t'ochio! – aiat rispostu su *lord*.

Si fiant atzufuddados, unu detzisu a si sacrificare pro sarvare sa giovanedda, s'àteru detzisu a totu pro nche l'istratzare a sa Tigre de sa Malèsia. In s'interi chi si fiant leende a corfos tremendos cun acanimentu mai bidu, inglesos e piratas gherraiant cun fùria parivile, chircende de si bìnchere a pare.

Sos primos, abarrados in pagos, ma trintzerados bene in palas de sos caddos chi fiant totu mortos, si difendiant cun ànimu agiuados dae sos indigenos, chi daiant corfos a sa tzega, confundende sas boghes ferals issoro cun cussas tremendas de sos tigrotos. Corfiant de punta e de atza, rodiaiant sos fusiles impreende•los che matzocos, torraiant in palas e avantzaiant, ma non tzediant.

Sàndokan, cun sa tzimitarra agarrada, chircaiat, ma de badas, de isfundare cussa muràllia umana pro andare a agiuare a su portoghesu chi s'afannaiaat a parare sos atacos confusos de su lupu de mare. Urulaiat che fera, segaiat concas e isperraiat petorras, si nche ghetaiat a sa maconatzina a mesu de sas puntas de sas bajonetas, traghende cun isse sa grefa sua terribile chi manigiaiat sas istrales insambentadas e sas pesantes isciàbulas de ingàrriu.

Sa resistèntzia de sos inglesos però non depiat durare meda. Sa Tigre giughende un'àtera borta sos òmines suos a s'assaltu, fiat resèssidu in fines a nche catzare sos difensores chi fiant torrados in palas a sa maconatzina unu subra s'àteru.

– Podera, Yanez! – aiat tronadu Sàndokan giagarende cun sa tzimitarra s'inimigu chi chircaiat de li tancare su passu. – Podera chi so arribbende.

Ma pròpiu in cussu momentu s'isciàbula de su portoghesu si fiat truncada a metade. Isse si fiat agatadu disarmadu cun sa pitzinna galu dismajaada e su *lord* in antis.

– Agiutòriu, Sàndokan! – aiat aboghinadu.

Su *lord* nche li fiat andadu a subra ghetende una boghe de triunfu, ma Yanez non si

fiat pèrdidu de ànimu. Si fiat frànghidu lestru a un'ala evitende s'isciàbula, posca aiat tambadu cun sa conca su *lord* ruende•lu.

Fiant rutos però ambos e si fiant postos a isgherremiare chirchende de s'afogare, rodulende in mesu de sos mortos e sos fertos.

– John – aiat naradu su *lord*, bidente unu sordadu ruende a pagos passos cun sa cara isperrada dae unu corfu de istrale. – Ochia a *Lady Marianna*! Ti lu cumando!

Su sordadu faghende un'isfortzu disisperadu si fiat pesadu in ghenugros cun sa daga in manos prontu a ubbidire, ma no aiat àpidu tempus.

Sos inglesos custringtos dae sa cantidade ruiant unu a unu suta sas istrales de sos piratas e sa Tigre fiat in cue a duos passos.

Cun unu corfu malu a bajulare aiat aterradu sos òmines chi galu abarraiant ritzos, fiat brincadu a subra de su sordadu chi aiat giai pesadu s'arma e l'aiat mortu cun unu corfu de tzimitarra.

– Mea! Mea! Mea! – aiat esclamadu su pirata agarrende sa giovanedda e astringhende•si•la a petus.

Fiat brincadu fora dae su chertu e fiat fuidu a su padente a curtzu, in s'interi chi sos òmines suos nch'agabaiant sos ùrtimos inglesos.

Su *lord*, iscutu dae Yanez a su truncu de un'àrbore, fiat abarradu solu e mesu mortu in mesu a sos mortos chi prenaiant sa caminera.

Sa mugere de sa tigre

Sa note fiat ispantosa. Sa luna, cussu isteddu de sas notes serenas, lughiat in unu Schelu sena nues, iscudende sa lughe sua isarbolida de un'asulu innidu, de unu durcura sena làcanas, subra sas forestas iscuras e misteriosas, subra s'abba murmutende de su riigheddu e isparghinende·si cun unu tremuleu confusu in sas undas de su mare ampru de sa Malèsia.

Una frina suave, càrriga de sos fragos nuscosos de sos bete fundos, ghighinaiat cun unu murmutu lèbiu sas cambas e falende in sa marina pàsida moriat indedda in sos orizontes de s'ovest.

Totu fiat mudore, totu fiat misteru e paghe.

Petzi, dae cando in cando, s'intendiant sas undas de sciacuamari chi si franghiant cun unu gurgùllu repìtidu in s'arena deserta de s'ispiàgia, sa ghèmida de sa frina chi pariat una lamenta dèbile e unu sucutu chi si pesaiat in su ponte de su *praho* corsaru.

Su naviu lestru aiat lassadu sa foghe de su riigheddu e fuiat in presse cara a otzidente, lassende·si in palas a Làbuan chi oramai si confundiat cun s'iscuru.

Petzi tres persones bigiaiant in su ponte: Yanez, muduleu, tristu, inchigiadu, sètzidu a popa cun una manu in sa barra de su timone; Sàndokan e sa pitzinna cun sos pilos de oro, sètzidos a prua, in s'umbra de sas bete belas, carignados dae sa frina noturna.

Su pirata s'astringhiat a petus sa bella fuidora e l'assutaiat sas làgrimas chi lughiant in sas pibiristas suas.

– Ascurta, amore meu – li naraiat isse. – Non prangas, deo t'apo a fàghere felitze, felitze meda e apo a èssere tuo, totu tuo. Nois amus a andare indedda dae custas ìsulas, nch'amus a interrare su passadu meu orrososu e no amus a intèndere mai prus faeddende nen de sos piratas meos, nen de Mòmpracem mea agreste. Sa glòria mea, sa potèntzia mea, sas vinditas meas insambentadas, su nùmene meu timidu, totu mi nch'apo a ismentigare pro tene, ca chèrgio devènnere un'àteru òmine. Ascurta·mi, creadura adorada, finas a oe so istadu su pirata de Mòmpracem timidu, finas a oe so istadu unu mortore crudele, so istadu ferotze, so istadu tremendu, so istadu Tigre... ma non l'apo a èssere prus. Apo a frenare sos ìmpetos de sa natura mea agreste, apo a sacrificare sa potèntzia mea, apo a abbandonare custu mare chi unu tempus fia orgogliosu de mutire meu e sa grefa terribile chi at cajonadu sa fama mea trista.

Non prangas, Marianna, su benidore chi nos isetat no at a èssere tristu, no at a èssere iscurigosu, ma risulanu, totu felitzidade. Amus a andare indedda, gasi indedda de no intèndere mai prus faeddende de sas ìsulas nostras chi nos ant bidu creschende, bivende, amende e patende; amus a pèrdere pàtria, amigos, parentes, ma ite nos nde importat? T'apo a dare un'ìsula noa, prus allegra, prus risulana, ue deo no apo a intèndere prus s'ùrulu de sos cannones, ue no apo a bìdere in intro de note inghiriende•mi cussu acumpangiamentu de vùtimas dae mene sacrificadas chi m'abòghinant semper: mortore! Nono, no apo a bìdere prus nudda de totu custu e t'apo a pòdere repètere dae mangianu a sero cussa paràula divina chi pro mene est totu: t'amo e so s'isposu tuo! Oh! nara•mi tue puru custa paràula durche chi mai apo intesu tinnende in sas origras meas in s'interi de sa bida mea furiosa.

Sa giovanedda si fiat abandonada in bratzos de su pirata narende in mesu a sos sucutos:

– T'amo, Sàndokan, t'amo e comente mai fèmina peruna at amadu in sa terra!

Sàndokan si l'aiat astrinta a petus, sas lavras suas basaiant sos pilos de oro suos e sa fronte sua bianca che nie.

– Como chi ses mea, guai a chie ti tocat! – aiat torrada a nàrrere su pirata. – Oe semus in custu mare, ma cras amus a èssere amparados in su nidu meu ue nemos s'at a atrivire a bènnere a nos assalire; a pustis, cando cada perìgulu at a èssere iscumpartu, amus a andare a ue as a chèrrere tue, pitzinna mea istimada.

– Eja – aiat murmutadu Marianna – amus a andare indedda, gasi indedda de no intèndere faeddende mai prus de sas ìsulas nostras.

Nche li fiat essidu unu suspiru profundu chi pariat una ghèmida e si nche fiat dismajada in bratzos de Sàndokan. Belle in su matessi tempus una boghe aiat naradu:

– Frade, s'inimigu nos est ponende fatu!

Su pirata si fiat bortadu astringhende•si a petus s'amorada e s'aiat agatadu a Yanez in antis chi li inditaiat unu puntu lughente chi curriat in su mare.

– S'inimigu? – aiat preguntadu Sàndokan cun sa cara mudada.

– Nch'apo bidu como cussa lughe: benit dae oriente, forsis in cue giosso una nave curret sighende sas tratras nostra, cun su disìgiu de si nche torrare a leare sa preda furada a su *lord*.

– Ma nois l'amus a difèndere, Yanez! – aiat esclamadu Sàndokan. – Guai a chie at a chircare de nos truncare su passu, guai a issos! Deo dia èssere capassu de gherrare, suta sa mirada de Marianna, contra su mundu intreu.

Aiat abbaidadu a s'atenta su fanale sinnaladu e si nch'aiat istratzadu dae costàgiu sa tzimitarra. Marianna tando fiant torrende in sensos. Bidende su pirata cun s'arma agarrada aiat ghetadu una boghe lèbia de terrore.

– Pro ite cuss'arma bogada, o Sàndokan? – aiat preguntadu divenende bianca che tela.

Su pirata l'aiat abbaidada cun carignu mannu e fiat abarradu in duda, ma posca leende•la mele-mele a popa l'aiat mustradu su fanale.

– Un'isteddu? – aiat preguntadu Marianna.

– Nono, amore meu, est una nave chi nos est sighende, est un'ogru chi ispereat a s'abramida su mare chirchende•nos.

– Deus meu! Duncas nos sunt ponende fatu?
– Podet dare, ma ant a agatare ballas e mitrallias pro deghe de issos.
– Ma si ti diant ochiere?
– Ochiere! – aiat esclamadu isse adderetende•si, in s’interi chi unu lampu superbu li lughiat in ogros. – Deo creo de èssere malu a mòrrere.

Su incrociadore, ca cussu depiat èssere, non fiat prus un’umbra simple. Sos àrbores suos si nche bidiant oramai a craru in su fundale craru de su chelu e si bidiat pesende•si una bete columna de fumu in mesu a sa cale bolidaiant mìgias de ischintiddas.

Sa prua sua segaiat lestra s’abba, chi lughiat in su crarore de s’isteddu noturnu e su bentu nche giughiat a su *praho* su burdellu de sas rodas chi mossiant sas undas.

– Beni, beni, malaitu dae Deus! – aiat esclamadu Sàndokan faghende•li su derre cun sa tzimitarra, mentres cun s’àteru bratzu chinghiat sa pitzinna. – Beni a picare a pare cun sa Tigre, nara a sos cannones tuos de urulare, imbia sos òmines tuos a s’acòstiu: deo li pòngio su marranu!

Posca girende•si cara a Marianna chi abbaidaiat cun pistighèngiu su naviu inimigu chi balangiaiat caminu:

– Beni, amore meu – l’aiat naradu. – Ti nch’apo a giùghere a su nidu tuo ue as a èssere amparada dae sos corfos de cussos òmines chi finas a eris fiant sos compatriotas tuos e chi oe sunt inimigos tuos.

Si fiat arressadu un’iscuta mirende su piròscafu, chi fortzaiat sas màchinas, cun un’ograda a tortu, posca nch’aiat giutu a Marianna a sa cabina.

Custa fiat un’aposteddudu frunidu cun elegàntzia, unu nidu beru. Sos muros isparessiant suta unu pannu orientale carcu e su pamentu fiat cugugiadu dae tapetes indianos moddes. Sos mòbiles ricos, bellos a beru, de mòganu e de èbanu intarsiados de madreperla, ocupaian sos cugiones, mentres dae artu calaiat una bete làmpana indeorada.

– Inoghe sos corfos non t’ant a fèrrere, Marianna – aiat naradu Sàndokan. – Sas lastras de ferru chi cugùgiant sa popa de su naviu meu ant a èssere bastantes pro los firmare.

– Ma tue, Sàndokan?

– Deo torro a artziare a su ponte a cumandare. Sa presèntzia mea est netzessària pro ghiare sa batalla si s’incrociadore nos diat assalire.

– Ma si diat corfire una balla?

– Non timas, Marianna. A sa prima iscàrriga nch’apo a iscùdere a mesu de sas rodas de su naviu inimigu una granada tale chi l’at a firmare pro semper.

– Deo timo pro tene.

– Sa morte la timet a sa Tigre de sa Malèsia – aiat rispostu su pirata cun fieresa suprema.

– E si cussos òmines diant bènnere a s’acòstiu?

– Deo non bi los timo, creadura mea. Sos òmines meos sunt totu balorosos, sunt tigres beras, prontas a mòrrere pro su capu issoro e pro tene. Chi bèngiant a s’acòstiu sos compatriotas tuos! Nois nche los amus a ispèrdere e nche los amus a ghetare totu a mare.

– Ti creo, balorosu campione meu, e puru deo so timende. Issos ti òdiant, Sàndokan, e pro ti tènnere diant èssere capassos de tentare cale si siat machine. Dae cara a issos, amigu meu prode, ca ant giuradu de t’ochiere.

– Ochiere a mie! – aiat esclamadu Sàndokan, belle cun disprètzio. – Issos ochiere sa Tigre de sa Malèsia! Si proent, si s’atrivint. Mi paret de èssere devènnidu gasi poderosu, a tretu de firmare cun sas manos meas sas ballas de sas artillierias issoro. Nono, non timas pro mene, pitzinna mea. Ando a castigare s’insolente chi benit a mi pònneru su marranu, posca apo a torrare a ue ses tue.

– Deo, in s’interi apo a pregare pro tene, Sàndokan balorosu meu.

Su pirata l’aiat abbaidada pro un’iscuta cun ammiru profundu, l’aiat leadu posca sa conca cun sas manos e l’aiat in pessu tocadu sos pilos cun sas lavras.

– E como – aiat naradu a pustis, pesende·si fieru – a nois duos, vascellu malaitu chi benis a trubbuscare sa felitzidade mea!

– Deus meu, ampara·lu – aiat murmutadu sa giovanedda, ruende inghenugrada. S’echipàgiu de su *praho*, ischidadu dae sa boghe de allarme de Yanez, e dae sa prima cannonada, fiat artziadu cun apretu a coberta prontu a sa batalla. Sejende su naviu a gasi paga distàntzia, sos piratas si nche fiant ghetados cun berbore a sos cannones e a sas ispingardas pro rispòndere a su derre de s’incrociadore. Sos artillieris aiant giai allutu sos lughingios e fiant pro los acurtziare a sos petzos, cando fiat cumpartu Sàndokan.

Bidende·lu cumparende in su ponte, una boghe sola si fiat pesada intre sos tigrotos.

– Bivat sa Tigre!

– Faghide·mi logu – aiat aboghinadu Sàndokan, catzende·nche sos artillieris. – Apo a bastare petzi deo a castigare cussu insolente! Su malaitu no at a andare a Làbuan a contare de àere cannonegiadu sa bandera de Mòmpracem!

Naradu custu fiat andadu a s’assentare a popa, imbarende unu pee a sa culàrtziga de unu de sos duos cannones.

Cuss’òmine pariat chi esseret torradu sa terribile Tigre de sa Malèsia de àteros tempos... Sos ogros suos lutzigaiant che carbone allutu e sos lineamentos suos aiant leadu un’espressione de feròtzia tremenda. Si cumprendiat chi un’arrennegu tremendu allumaiait in sas intragnas suas.

– Mi ses ponende su marranu – aiat naradu. – Beni a t’apo a mustrare a mugere mea! Issa est suta de mene, amparada dae sa tzimitarra mea e dae sos cannones meos. Beni a mi nche la leare, si nde ses capassu. Sas tigres de Mòmpracem ti sunt isetende!

Si fiat giradu cara a Paranoa chi fiat a curtzu suo, mantenende sa barra de su timone e l’aiat naradu:

– Imbia deghe òmines a s’istiva e faghe·nche giùghere in coberta cussu mortàiu chi apo fatu imbarcare.

A pustis de un’iscuta deghe piratas nch’aiant artziadu cun fàdigu a su ponte unu bete mortàiu, asseguende·lu cun unas cantas funes a s’àrbore maistru. Un’artillieri l’aiat carrigadu cun una bomba de oto pòddighes, chi pesaiat bintunu chilos e chi iscopiende nche depiat fèrrere bintoto ascras de ferru.

– Como isetamus s’arbèschida – aiat naradu Sàndokan. – Ti chèrgio mustrare, naviu malaitu, sa bandera mea e mugere mea.

Fiat artziadu a sa costana popiera e si fiat sètzidu a bratzos cunsertos e sa mirada fissa a s'incrociadore.

– Ma ite as in ànimu de fàghere? – l'aiat preguntadu Yanez. – Su piròscafu tra pagu at èssere a sa mìa e nos at a corfire.

– At a èssere pejus pro isse.

– E tando isetamus, dadu chi tue cheres gasi.

Su portoghesu non si fiat faddidu. A pustis de deghe minutos, mancaru su *praho* esseret lestru che bentu, s'incrociadore fiat petzi a duamìgia metros. Totu in unu unu raju fiat lampadu a prua de su naviu e un'iscòpiu forte aiat trèmidu sos pigios de s'àera, ma non si fiat intesu su frùschiu afiladu de sa balla.

– Ah! – aiat esclamadu Sàndokan befulanu. – Mi invitas a m'arressare e preguntas sa bandera mea? Yanez, isparghe s'istendardu de sa pirateria. Sa luna est totu unu lugore e cun sos cannochiales nche l'ant a bìdere.

Su portoghesu aiat ubbididu.

Su piròscafu, chi pariat isetende petzi unu sinniale, deretu aiat raddopiadu sa cursa e arribadu a milli metros aiat isparadu una cannonada, ma custa no a prùere, ca sa balla fiat colada fruschiende subra su *praho*.

Sàndokan non si fiat mòidu, ne aiat chinnidu ogru. Sos òmines suos si fiant assentados a sos postos de cumbatimentu, ma no aiant dadu risposta ne a s'intima ne a sa minetza. Su vascellu aiat sighidu a andare a in antis, ma prus addasiadu, cun prudèntzia. Cussu mudore lu depiat pistighingiare, e mancu pagu, ischende bene chi sos navios corsaros sunt semper armados e sètzidos dae echipàgios atrividos.

A otighentos metros aiat isparadu una segunda balla chi, afilada male, nche fiat iscuta a mare a pustis de àere rasigadu sa coratza popiera de su naviu minoreddu. Sa de tres ballas deretu a pustis afilaiat a sa coberta de su *praho* istampende sas duas belas de maistra e de trinchete, mentres sa de bator si fraganaiat contra unu de sos duos cannones de popa, iscludende un'ascra finas a sa costana ue fiat sètzidu Sàndokan.

Custu si fiat adderetadu cun una mòvida superba e, parende sa manu dereta a su naviu inimigu, aiat aboghinadu cun boghe minetzosa:

– Iscude iscude, naviu malaitu! Deo non ti timo! Cando m'as a pòdere bìdere, deo t'apo a fraganare sas rodas e t'apo a firmare de su totu.

Àteros duos raios fiant lampados in sa prora de su piròscafu, sighidos dae duos iscòpios acutzos.

Una balla fiat arribbada a fraganare parte de sa costana de popa petzi a duos passos dae Sàndokan, mentres s'àera nch'aiat bentuladu a netu sa conca a un'òmine chi fiat prendende unu cavu de manovra in su casteddu de prora. Una boghe de arrennegu si fiat pesada in s'equipàgiu.

– Tigre de sa Malèsia! Vindita!

Sàndokan si fiat giradu a sos òmines suos, ghetende·lis un'ograda inchigiada.

– A sa muda! – aiat tronadu. – Inoghe cumando deo.

– Su naviu non nos rispàrmiat, Sàndokan – aiat naradu Yanez.

– Lassa chi isparet.

– Ite cheres isetare?

– S'arbèschida.

– Est unu machine, Sàndokan. E si ti diat corfire una balla?

– Deo so malu a mòrrere! – aiat aboghinadu sa Tigre de sa Malèsia. – Abbàida: deo pòngio su marranu a su fogu de cussu naviu!

Cun unu brincu si nche fiat atzochiadu a sa costana popiera, agarrende•si a su pinnone de sa bandera.

A Yanez si li fiat pesada sa tzudda pro s’assustu.

Sa luna si fiat pesada in s’orizonte e dae su ponte de su naviu inimigu, cun unu cannochiiale bonu, si podiat distìnghere cussu atrividu chi si mustraiat a sos corfos de cannone.

– Fala, Sàndokan! – aiat aboghinadu Yanez. – Tue ti cheres fàghere ochiere.

Unu risu arrogante fiat istada sa risposta de s’òmine ispantosu.

– Pensa a Marianna! – aiat rispostu Yanez.

– Issa l’ischit chi non bi timo. A sa muda; cadaunu a su postu suo!

Fiat istadu prus fàtzile a firmare su piròscafu in sa cursa sua chi no a nche cumbìnchere a Sàndokan a abbandonare cussu postu.

Yanez, chi conoschiat sa tostorrònia de su cumpàngiu suo, aiat rinunziadu a unu segundu cumprou e si fiat retiradu in palas de unu de sos duos cannones.

S’incrociadore, a pustis de cussas cannonadas belle sena profetu, aiat suspesu sos isparos. Su capitano suo cheriat de seguru balangiare prus tretu pro no ispèrdere de badas sas munitziones.

Pro un’àteru quartu de ora sos duos navios aiant sighidu sa cursa issoro, posca a chimbighentos metros su cannonegiamentu fiat torradu a cumentzare cun fùria prus manna. Sas ballas ruiant a muntones a inghiriu de su velieru minoreddu e non semper si perdiat. Carchi balla colaiat fruschiende traessu sa veladura, trunchende carchi fune o iscucurende sos pinnones e carchi àtera sartiaiat o iscudiat contra sas piastras metàllicas. Una balla aiat rugradu su ponte, colende in mesu, serente a s’àrbore maistru. Si fiat colada pagos tzentìmetros prus a dereta, su velieru fiat istadu arressadu in sa cursa sua.

Sàndokan, a dispetu de cussu grandinare perigulosu, non si tremiat. Abbaidaiat fritu sa nave inimiga chi fortzaiat sa màchina sua pro balangiare tretu, e riiat befulanu cada borta chi una balla li fruschiaiat in origras.

Bi fiat istadu unu momentu però chi Yanez l’aiat bidu brinchende a sa ritza e incurbende•si comente in punna de si nche ghetare a su mortàiu, ma posca fiat torradu deretu a su postu suo murmutende:

– Non galu! Chèrgio chi tue bidas a mugere mea!

Pro àteros deghe minutos su piròscafu aiat bombardadu su veliereddu, chi non faghiat manovra peruna pro si nche essire dae cussa gràndine de ferru, posca sos iscòpios a bellu a bellu fiant minimados finas a cando non fiant sessados de su totu. Abbaidende a s’atenta subra s’arboradura de su naviu inimigu, Sàndokan nch’aiat bidu una bete bandera bianca.

– Ah! – aiat esclamadu s’òmine ispantosu. – Tue mi invitas a mi rèndere! Yanez!

– Ite cheres fradigheddu!

– Isparghe sa bandera mea.

– Ma macu ses? Cussos malincrinidos ant a torrare a cumentzare su cannonegiamentu. Dadu chi si nche sunt istracados, lassa•los in pasu.

- Chèrgio chi s’iscat chi chie guidat custu *praho* est sa Tigre de sa Malèsia.
- E t’at a salutare cun una grangiola de granadas.
- Su bentu cumentzat a infriscare, Yanez. Intre deghe minutos nois amus a èssere foras dae sa ghetada de sos corfos suos.
- E siat tando.

A unu tzinnu suo unu pirata aiat atacadu sa bandera a sas dritzas de popa e l’aiat pesada finas in pitzu de s’àrbore maistru.

Una frusiada de bentu l’aiat isparta e a sa lughe limpia de sa luna aiat mustradu su colore de sàmbene suo.

– Iscude como! Iscude! – aiat aboghinadu, parende su pùngiu a su naviu inimigu. – Faghe tronare sos cannones tuos, arma sos òmines tuos, prena de carbone sas caldajas tuas, deo ti iseto! Ti chèrgio mustrare sa conchista mea a su lampizare de sas artillierias meas!

Duos corfos de cannone finat istados sa risposta. S’echipàgiu de s’incrociadore nch’aiat gai bidu sa bandera de sas Tigres de Mòmpracem e torraiat a cumentzare, cun prus balia, su cannonegiamentu.

S’incrociadore apretaiat sa màrcia pro leare a picu su velieru e andare, s’in casu mai, a s’acòstiu.

Sa ziminera sua fumiaiat che unu vulcanu e sas rodas mossiant burdellosas s’abba. Cando sos tzocos sessaiant, s’intendiant finas sas mùidas surdas de sas màchinas.

S’echipàgiu suo però si fiat dèpidu cumbìnchere in presse chi non fiat cosa fàtzile a garegiare cun unu velieru frunidu che *praho*. Essende crèschidu su bentu, su naviu prus minore, chi finas a tando non fiat pòdidu arribbare a deghe nodos, aiat leadu un’andàntzia prus lestra. Sas bete belas suas, unfradas che duas botzas, bestiant a su naviu un’isfortzu ispantosu.

Non curriat prus: bolaiat in s’abba pàsida de su mare, in pessu tambende•la. Antzis bi fiat carchi momentu chi pariat finas chi s’esseret pesende e chi s’iscafu suo no esseret mancu tochende s’abba.

S’incrociadore isparaiat cun fùria manna, ma oramai sas ballas suas ruiant totus in sa trata de su *praho*.

Sàndokan non si fiat trèmidu. Sètzidu a canta de sa bandera ruja sua, punteraiat su chelu. Pariat chi no esseret mancu prus dende cara a su vascellu, chi lu leaiat a picu cun acanimentu mannu.

Su portoghesu, chi non cumprendiat cale fiat s’idea chi giughiat Sàndokan, si li fiat acurtziadu narende•li:

– Ite cheres fàghere tando, fradigheddu meu? Si custu bentu non sessat tra un’ora amus a èssere indedda meda dae cussu naviu.

– Iseta galu un’iscuta, Yanez – aiat rispostu Sàndokan. – Abbàida in cue giosso, a oriente: sos isteddos cumentzant a isarbolire, e in chelu s’ispàrghinant gaii sos primos crarores de s’arbèschida.

– Nche cheres tragare cuss’incrociadore finas a Mòmpracem pro l’acostiare a pustis?

- No apo custa punna.
- Non ti so cumprendende.

– In pessu chi s’arbèschida at a permìtere a s’echipàgiu de cussu naviu de mi nche bìdere, deo apo a castigare cussu insolente.

– Tue ses un’artillieri tropu balente pro isetare sa lughe de su sole. Su mortàiu est prontu.

– Chèrgio chi bidant chie ponet fogu a su petzu.

– Forsis l’ischint giai.

– Est beru, forsis si lu pensant, ma non mi bastat. Lis chèrgio mustrare fintzas sa mugere de sa Tigre de sa Malèsia.

– A Marianna?

– Eja, Yanez.

– Arratza de machine!

– Gasi in Làbuan s’at a ischire chi sa Tigre de sa Malèsia s’est atrivida a violare sas costas de s’isula e afrontare sos sordados chi bardiaiant a *lord* Guillonk.

– In Vitòria oramai ant a ischire de s’intzidida atrivida chi as fatu.

– Non b’intrat nudda. Su mortàiu prontu est?

– Est giai carrigadu, Sàndokan.

– Intre pagos minutos nois amus a castigare cussu fichidu. Apo a fraganare una de sas rodas suas, l’as a bìdere, Yanez.

In s’interi chi fiant faeddende, cara a oriente una lughe isarbolida, chi però si tinghiat in presse de isperas in colore de rosa, sighiat a s’isparghinare in chelu. Sa luna fiat intrinende in mare, mentres sos astros sighiant a isarbolire. Galu pagos minutos e su sole depiat cumpàrrere. Su naviu de ghera tando fiant indedda belle milli chimbighentos metros. Fortzaiait semper sas màchinas però perdiat tretu cada minutu. Su *praho* balangiaiat tretu in presse aumentende su bentu manu a manu chi arbeschiat.

– Fradigheddu meu – aiat naradu totu in unu Yanez. – Iscude unu corfu comente si tocat a s’incrociadore.

– Faghe leare tertzarolos subra sas belas de trinchete e de maistra – aiat rispostu Sàndokan. – Cando at a èssere a chimbighentos metros apo a allùghere su mortàiu.

Yanez aiat dadu deretu s’òrdine. Deghe piratas fiant piligados a sas grisellas, aiant abbassadu sas duas belas e aiant fatu lestros che bentu sa manovra. Minimada sa veladura, su *praho* aiat cumentzadu a minimare sa cursa. S’incrociadore, cando si nde fiat abigiadu, aiat torradu a cumentzare su cannonegiamentu, mancare esseret istadu galu indedda pro àere s’ispera de bi resèssere. B’aiat chèrfidu galu mesora pro nch’arribbare a sa distàntzia chi Sàndokan disigiaiat.

Sas ballas suas fiant giai cumentzende a rùere subra su ponte de su *praho*, cando sa Tigre, brinchende a s’ispessada dae sa costana, si fiat assentadu in palas de su mortàiu. Un’ispera de sole si fiat pesada dae su mare, illuminende sas belas de su *praho*.

– E como a mie! – aiat aboghinadu Sàndokan, cun unu risu istranu. – Yanez, pone su naviu de rugradis a bentu!

A pustis de un’iscuta su velieru minoreddu si poniat de rugradis a su bentu, abarrende belle in panna. Sàndokan s’aiat fatu dare unu lughingiu chi Paranoa aiat giai allutu e si fiat incurbadu subra su petzu, carculende cun sa mirada sa distàntzia.

Su naviu de ghera, bidende chi su velieru si fiat arressende, approfitaiait pro chircare

de nche lu tènneru. Avanzaiat cun lestresa creschente, fumiende e isbufidende e intreverende corfos de granada e proiètiles prenos. Sas ascras de ferru brincaiant peri sa coberta, istampende sas belas e trunchende sas funes, lassinende in sas piastras, trachidende e giagarende sos madieris. Guai si cussu trechetu duraiat pro deghe minutos. Sàndokan, sighiat a mirare firmu che roca.

– Fogu! – aiat aboghinadu totu in unu, faghende unu brincu in segus.

Si fiat incurbadu in su petzu fumiende, tratenende su respiru, cun sas lavras astrintas e sos ogros fissos in antis, comente chi aeret chèrfidu sighire s’afilada de sa balla.

A pustis de un’iscuta unu segundu iscòpiu retumbaiat a largu. Sa bomba fiat iscopiada intre sos rajos de sa tambura de babordu, faghende sartiare, cun violèntzia mai intesa, sas ferramentas de sa roda e sas palas. Su piròscafu, corfidu a manera grave, si fiat corcadu a s’ala de su costàgiu iscorrioladu, posca si fiat postu a girare a inghèriu suta sos corfos de s’àtera roda chi fiat galu mossende s’abba.

– Bivat sa Tigre! – aiant aboghinadu sos piratas ghetende•si a subra de sos cannones.

– Marianna! Marianna! – aiat esclamadu Sàndokan in s’interi chi su piròscafu bortuladu a s’ala de su costàgiu isperradu, imbarcaiat abba a tonnelladas.

Sa giovanedda a cussas boghes si fiat acarada a su ponte. Sàndokan l’aiat leada a coddu, l’aiat pesada fintzas a sa costana e mustrende•la a s’echipàgiu de su piròscafu aiat tronadu:

– Acò a mugere mea!

Posca, in s’interi chi sos piratas iscudiant a su vascellu un’uraganu de mitrallia, su *praho* viraiat afilende a sa lestra cara a ovest.

A Mòmpracem

Castigadu su naviu inimigu, chi si fiat dèpidu firmare pro acontzare sos dannos graves meda chi l'aiat cajonadu sa granada, iscuta cun abilitade dae Sàndokan, su *praho* cugugiadu dae sas bete belas suas si nche fiat isèrghidu deretu, cun cussa velozidade chi est pròpia de cussa genia de navios chi isfidant sos *clippers* prus lestros de sa marina de sos duos mundos. Marianna, isporada dae su pore de emotziones, si nche fiat torrada a sa cabina galana e fintzas su bonu de s'echipàgiu aiat lassadu sa coberta no essende su naviu minetzadu dae perìgulu perunu, a su mancu pro su momentu. Yanez e Sàndokan però no aiant lassadu su ponte. Sètzidos in su coronamentu de popa fiant negossiende, abbaidende dae cando in cando cara a a est, ue si nche bidiat galu unu pubusone fine de fumu.

– Cussu piròscaflu at a àere ite fàghere meda pro si nche tragare fintzas a Vitòria – naraiat Yanez. – Sa bomba l'at contzadu a puntu gasi malu chi non l'at a èssere possibile perunu tentativu de nos pònnere fatu. Crees chi siat istadu *lord* Guillonk a nos l'afilare?

– Nono, Yanez – aiat rispostu Sàndokan. – A su *lord* li fiat istadu mancadu su tempus de cùrrere a Vitòria e de avèrtere su guvernadore de su chi fiat capitadu.

Cussu naviu però nos depiat èssere chircende forsis dae una paja de dies. Oramai in s'isula si depiat ischire chi nois fiamus isbarcados.

– Crees chi su *lord* nos at a lassare in pasu?

– Apo dudas meda, Yanez. Deo conosco cuss'òmine e isco cantu est tosturrudu e matzimalu. Nois nos depimus isettare, e in presse, un'assaltu ispartosu.

– Chi bèngiat a nos assalire a s'isula nostra?

– Nde so seguru, Yanez. *Lord* James godit de un'autoridade manna e in prus isco chi est ricu meda. Pro issu duncas at a èssere fàtzile a nolegiare totu sos navios chi sunt a disponimentu, arruolare marineris e àere s'agiudu de su guvernadore. tra pagu nois amus a bìdere cumparende in antis de Mòmpracem una flotillia, as a bìdere.

– E nois ite amus a fàghere?

– Amus a fàghere s'ùrtima batalla nostra.

– S'ùrtima? Pro ite naras gasi, Sàndokan?

– Ca Mòmpracem at a pèrdere a pustis sos capos suos – aiat naradu sa Tigre de sa Malèsia cun unu suspiru. – Sa carriera mea est pro agabbare, Yanez. Custu mare, chi

at miradu sas impresas meas, no at a bìdere prus sos *praho* de sa Tigre rugrende sas undas suas.

– Ah! Sàndokan...

– Ite cheres, Yanez: gasi est iscritu. S’amore de sa pitzinna cun sos pilos de oro nche depiat ispèrdere su pirata de Mòmpracem. Est tristu, tristu meda, Yanez meu istimadu, a dèpere nàrrere adiosu e pro semper a custos logos e a dèpere pèrdere sa fama e sa potèntzia, e puru m’apo a dèpere acunnortare. Non prus batallas, non prus artillierias tronende, non prus istracassos chi si nche falant a sos isprofundos de custu mare, non prus acòstios ispramosos!

Ah! m’intendo su coro sambenende, Yanez, pensende chi sa Tigre at a mòrrere pro semper e chi custu mare e s’ìsula mea matessi ant a devènnere angenos.

– E sos òmines nostros?

– Issos ant a sighire s’esèmpiu de su capu issoro, si l’ant a chèrrere, e issos puru ant a nàrrere adiosu a Mòmpracem – aiat naradu Sàndokan cun boghe trista.

– E s’ìsula nostra, a pustis de totu sa pompa sua, at a dèpere abarrare deserta comente fiat prima chi èsseres arribbadu tue?

– At a èssere gasi.

– S’iscura Mòmpracem! – aiat esclamadu Yanez cun anneu mannu. – Deo chi l’istimaia comente chi esseret giai sa pàtria mea, sa terra mea nadia!

– E crees chi deo non l’istimaia? Crees chi non s’isperret su coro meu pensende chi forsis non l’apo a torrare a bìdere mai prus e chi forsis mai prus apo a rugrare, cun sos *praho* meos, custu mare chi deo mutia meu? Si aia pòdidu prànghere, aias bidu cantas làgrimas diant infùndere sos càvanos meos. Ajò, gasi cheriat su destinu. Acunnortamus•nos, Yanez, e non pensamus prus a su tempus coladu.

– E puru non resesso a m’acunnortare, Sàndokan. A bìdere iscumparende cun unu corfu sa potèntzia nostra chi nos fiat costada sacrificitzios mannos, batallas tremendas e sàmbene a trainos...

– Est sa sorte chi cheret gasi – aiat naradu Sàndokan cun boghe surda.

– O mègius s’amore de sa pitzinna cun sos pilos de oro – aiat naradu Yanez. – Sena cussa fèmina s’ùrulu de sa Tigre de sa Malèsia diat arribbare galu poderosu fintzas a Làbuan e diat fàghere trèmere, galu pro medas annos, sos inglesos e fintzas su sultanu de Varauni.

– Est beru, amigu meu – aiat naradu Sàndokan. – Est sa pitzinna chi at dadu su corfu mortale a Mòmpracem. Si non l’aia mai bida, chissai pro cantos annos galu sas banderas nostras triunfantes diant currillare peri custu mare, ma oramai est tropu tardu pro truncare sas cadenas chi at ghetadu subra de mene. Si fiat istada un’àtera fèmina, pensende a sa ruina de sa potèntzia nostra, mi nche fia fuidu o nche l’aia torrada a Làbuan... ma intendo chi dia truncare pro semper s’esistèntzia mea, si non la dia bìdere mai prus. Sa passione chi mi brùsiat in petus est tropu manna pro l’afogare.

Ah! si issa aiat chèrfidu! Si issa no aiat àpidu grisadu su mestieri nostru e no aeret tìmidu su sàmbene e su retumbu de sas artillierias! Cantu dia fàghere lùghere s’astru de Mòmpracem a costàgiu suo! Li dia pòdere dare unu tronu o inoghe o in sas costas de su Bòrneo, e imbetzes... Ajò, si cumprat su destinu nostru.

Amus a mòdere pro dare a Mòmpracem s'ùrtima batalla, posca amus a lassare s'isula e amus a afilare...

– A ue, Sàndokan?

– Non l'isco, Yanez. Amus a andare a ue at chèrrere issa, indedda meda dae custos mares e dae custas terras, antzis gasi indedda de no intèndere mancu prus su mentovu. Si dia abarrare a curtzu, no isco si dia pòdere bajulare sa punna de torrare a Mòmpracem.

– E tando, ajò, andamus a impinnare s'ùrtima batalla e a pustis s'andèet puru a indedda – aiat naradu Yanez cun boghe acunnortada. – Sa cuntierra però at a èssere tremenda, Sàndokan. Su *lord* nos at a fàghere un'assaltu disisperadu.

– At a agatare su cuile de sa Tigre malu a bìnchere. Nemos finas a como est istadu gasi atrividu de violare sas costas de s'isula mea e non las at a toccare mancu issu. Iseta chi siamus arribbados e as a bìdere cales traballos amus a ammaniare pro non nos fàghere giagarare dae sa flotillia chi nos at imbiare contra. Amus a fàghere sa bidde gasi forte de pòdere bajulare su bombardamentu prus terribile.

Sa Tigre no est galu domada e galu at a urulare forte e at a ghetare pore a sas filas inimigas.

– E si nos nche diat ispèrdere ca sunt unu trabellu? Tue l'ischis Sàndokan chi sos olandesos si sunt alleados cun sos inglesos pro domare sa pirateria. Sas duas flotas si diant pòdere pònnere paris pro dare a Mòmpracem su corfu mortale.

– Si mi dia bìdere bintu, apo a pònnere fogu a sa prùvura e amus a sartiare totus, paris a sa bidde nostra e a sos *praho* nostros. Non mi dia pòdere acunnortare a pèrdere sa pitzinna. Prefèrgio sa morta mea e sua prus chi non mi la bìdere furende.

– Isperamus chi custu non càpitet, Sàndokan.

Sa Tigre de sa Malèsia aiat abbassadu sa conca e aiat suspiradu, posca, a pustis de èssere abarradu un'iscuta a sa muda, aiat naradu:

– E puru apo unu atinu tristu.

– Cale? – aiat preguntadu Yanez pistighingiadu.

Sàndokan no aiat rispostu. Aiat abbandonadu su portoghesu e si fiat imbaradu a sa costana de prua, parende sa cara alluta a sa frina noturna.

Fiat pistighingiadu: pinnigas profundas li rugraiant sos cherbeddos e dae cando in cando unos cantos suspiros nche l'essiant dae lavras.

– Sa sorte! E totu pro cussa creadura tzeleste – aiat murmutadu. – Pro issa apo a pèrdere totu, totu, fintzas custu mare chi mutia meu e cunsideraia che sàmbene in sas benas! At a devènnere issoro: de cussos òmines chi dae dòighi annos cumbato sena pasu, sena assèliu, de cussos òmines chi mi nch'ant ghetadu dae sos gradinos de unu tronu a su ludu, chi m'ant mortu mama, frades, sorres! Ah! tue ti chèscias – aiat sighidu abbaidende su mare, chi bubblicaiat in antis de sa prua de su naviu lestru. – Tue ses a ghèmidas, tue non dias chèrrere devènnere de cussos òmines, tue non dias chèrrere torrare pàsidu comente fias prima chi deo essere arribbadu a inoghe, ma crees chi deo puru non sia patende? Si fia capassu a prànghere, dae custos ogros fiant butadas unu pore de làgrimas.

Ajò, a ite balet a si chesciare como? Custa pitzinna divina m'at a cumpensare de pèrdidas meda.

S'aiat postu sas manos in fronte comente pro nche catzare sos pensamentos chi fiant pilisados in su cherbeddu ardente, posca si fiat adderetadu e a passos addasiados fiat faladu a sa cabina. Si fiat arressadu intendende a Marianna faeddende.

– Nono, nono – naraia sa giovanedda cun boghe afannada. – Lassade•mi, non so prus bostra... So de sa Tigre de sa Malèsia... Pro ite mi cherides iscrobare? A largu cussu William, deo non lu potzo arrampanare, a largu... a largu!

– Est bisionende – aiat murmutadu Sàndokan. – Dormi segura, pitzinna, chi inoghe non cures perìgulu perunu. Deo bìgio e pro ti nche leare a mie at a toccare chi m'ochiant.

Aiat abertu sa ghenna de sa cabina e aiat abbaidadu. Marianna fiat dormida respirende cun afannu e ghighinaiat sos bratzos comente chi esseret chirchende de nch'istesiare una bisione. Su pirata l'aiat mirada un'iscuta cun una durcura mala a definire, posca si fiat retiradu sena fàghere istripitu e fiat intradu a sa cabina sua.

S'incràs su *praho*, chi aiat navigadu totu sa note cun velotzidade discreta, s'agataiat petzi a sessanta mìgias dae Mòmpracem. Oramai totus si cunsideraiant seguros, cando su portoghesu chi bardiaiat cun cuidadu mannu, nch'aiat sejadu una colonna fine de fumu chi pariat afilende cara a est.

– Oh! – aiat esclamadu isse. – Amus un'àteru incrociadore in vista? Chi deo isca non bi nd'at vulcanos in custu tretu de mare.

Si fiat armadu de cannochiale e fiat piligadu finas a su cùcuru de s'àrbore de maistra, isperiende cun atenzione profunda cussu fumu chi tando si fiat acurtziadu meda. Cando fiat faladu sa fronte sua fiat inchigiada.

– Ite est su male chi patis, Yanez? – aiat preguntadu Sàndokan chi fiat torradu in coberta.

– Apo iscobertu una cannonera, fradigheddu meu.

– Pagu male.

– L'isco chi non s'at a atrivire a nos atacare, essende cussos navios su prus de sas bortas armados petzi de unu cannone, ma so in oriolu pro un'àtera cajone.

– E cale?

– Cussu naviu est benende dae est e forsis dae Mòmpracem.

– Oh!

– Non dia chèrrere chi cando fiamus ausentes una flota inimiga apat bombardadu su nidu nostru.

– Mòmpracem bombardada? – aiat preguntadu una boghe crara in palas issoro. Sàndokan si fiat bortadu in presse a s'aiat agatadu a Marianna in dae in antis.

– Ah! tue ses, amiga mea! – aiat esclamadu isse. –Ti creia galu dormida.

– Mi nche so in pessu pesada, ma bois de ite fiais faeddende? Forsis un'àteru perìgulu nos minetzat?

– Nono, Marianna – aiat rispostu Sàndokan. – Però semus pistighingados bidende una cannonera chi benit dae otzidente, est a nàrrere dae s'ala de Mòmpracem.

– Times chi apat cannonegiadu sa bidida tua?

– Eja, ma no a sa sola; un'iscàrriga de sos cannones nostros fiat bastada pro l'afundare.

– Aho! – aiat esclamadu Yanez, faghende duos passos in antis.

– Ite ses bidende?

– Sa cannonera nos nch'at bidu e virat afilende a s'ala nostra.

– At a bènnere a nos compidare – aiat naradu Sàndokan.

Difatis su pirata non si fiat faddidu. Sa cannonera, una de sas prus minores, de sa cabèntzia de forsis dughentos tonnelladas, armada petzi cun unu cannone postu in sa piataforma de popa, si fiat acurtziada finas a milli metros, posca aiat viradu ma non si nche fiat istesiada de su totu, ca si bidiat semper su pubusone de fumu a una deghina de mìgias cara a est.

Sos piratas non s’anneaiant pro cussu, ischende bene chi cussu naviu minoreddu non si fiat atrividu a nche l’andare a subra a su *praho*, chi aiat artillierias gasi numerosas de pòdere parare fronte a bator inimigos de cussa casta.

A ora de mesudie unu pirata, chi fiat piligadu a su pinnone de trinchete, pro acontzare una fune, aiat sinnaladu a Mòmpracem, su cuile timidu de sa Tigre de sa Malèsia.

Yanez e Sàndokan aiant respiradu, pendende oramai de èssere seguros e fiant curtos cara a prua sighidos dae Marianna.

In cuddae, ue su chelu si confundiat cun su mare, si nche bidiat un’istriscia longa galu de colore indefinidu, ma chi a pagu a pagu diveniat semper prus birde.

– Lestros, lestros! – aiat esclamadu Sàndokan chi fiat totu leadu dae unu pistighìngiu biu.

– Ite ses timende? – aiat preguntadu Marianna.

– Non l’isco, ma su coro mi narat chi in cuddae giosso carchi cosa est capitada. Sa cannonera semper ponende fatu nos est?

– Eja, bido su pubusone de fumu cara a est – aiat naradu Yanez.

– Sinniale malu.

– Deo puru mi lu so timende, Sàndokan.

– Tue nudda nche bides?

Yanez aiat puntadu su cannochiale e aiat abbaidadu cun atenzione profunda pro un’iscuta.

– Nche bido sos *praho* ancorados in sa cala.

Sàndokan aiat respiradu e unu lampu de cuntentesa fiat lampadu in sos ogros suos.

– Isperamus – aiat murmutadu.

Su *praho*, ispintu dae unu bentu bonu, in cabu a un’ora fiat arribbadu a pagas mìgias dae s’isula e fiat afiladu cara sa cala chi s’aberiat in antis a sa bidida.

Belle deretu fiat arribbadu gasi a curtzu de nche sejare de su totu sas fortificatziones, sos magasinis e sos pinnetos.

In sa bete roca, in su cùcuru de su fràigu ampru chi serbiat de domo a sa Tigre, si nche bidiat bentulende sa bete bandera de sa pirateria, ma sa bidida non fiat prus pròspere comente fiat istada lassada e sos *praho* non fiant prus gasi numerosos.

Paritzos bastiones cumpariant bisestrados a manera grave, pinnetos meda si bidiat mesu brusiados e mancaiant paritzos navios.

– Ah! – aiat esclamadu Sàndokan, incarchende·si su petus. – Su chi aia reseladu est capitadu: s’inimigu at assalidu su cuile meu.

– Est a beru – aiat murmutadu Yanez, cun dolore.

– Pòveru amigu – aiat naradu Marianna corfida dae su dolore chi si bidiat in sa cara de Sàndokan. – Sos cumpatriotas meos ant aprofitadu de s’ausèntzia tua.

– Eja – aiat rispostu Sàndokan ghighinende tristu sa conca. – S’isula mea, unu tempus timida e mala a bìnchere, est istada violada e sa fama mea est iscurigada pro semper!

Sa reina de Mòmpracem

Mòmpracem, a dolu mannu, s'ìsula considerata gasi ispantosa de iscunnortare sos prus atrividos petzi a la bìdere, fiat istada non solu violada, ma agiomai non fiat ruta in francas de sos inimigos.

Sos inglesos, forsis informados de sa partèntzia de Sàndokan, seguros de agatare unu presidiu dèbile, fiant andados a s'ispessada contra a s'ìsula, bombardende sas fortificatziones, afundende paritzos navios e ponende fogu a parte de sa bidde. Aiant ispintu s'atrivimentu issoro finas a isbarcare unas cantas trupas pro si nde impossessare, ma su balore de Giro-Batol e de sos tigrotos suos in fines aiat triunfadu e sos inimigos fiant istados custringtos a si ritirare timende de èssere cassados dae sos *praho* de Sàndokan, chi los creiant a paga distàntzia. Fiat istada una bìnchida, est beru, ma agiomai s'ìsula non fiat ruta in manu a s'inimigu.

Cando Sàndokan e sos òmines suos fiant isbarcados, sos piratas de Mòmpracem ismesados, fiant curtos a l'addobiare cun «e bivat» poderosos, pedende vindita contra sos invasores.

– Ajò a Làbuan, Tigre de sa Malèsia – aboghinaiant. – A li torrare sas ballas chi nos ant iscutu!

– Capitanu – aiat naradu Giro-Batol avantzende. – Nois amus fatu su possibile pro acostiare s'iscuadra chi nos at assalidu, ma non bi semus resèssidos. Giughide•nos a Làbuan e nois nch'amus a ispèrdere cuss'ìsula finas a s'ùrtimu àrbore, a s'ùrtima tupa.

Sàndokan, imbetzes de rispòndere, aiat leadu a Marianna e nche l'aiat giuta in antis a sas grefas:

– Est sa pàtria sua – aiat naradu – sa pàtria de mugere mea!

Sos piratas bidende sa giovanedda chi finas a tando fiat abarrada in palas de Yanez, aiant ghetadu una boghe de ispantu e de ammiru.

– Sa «Perla de Làbuan»! Bivat sa «Perla»! – aiant esclamadu, inghenugrende•si in antis suo.

– Sa pàtria sua m'est sacra – aiat naradu Sàndokan – ma tra pagu ais a àere sa possibilidade de torrare a sos inimigos nostros sas ballas chi issos ant iscutu a custas costas.

– Amus a èssere assalidos? – aiant preguntadu totus.

– S’inimigu non nch’est indedda, balorosos meos; bois nche podides sejare s’avanguàrdia sua in cussa cannonera chi girat atrivida serente sas costas nostras. Sos inglesos ant cajones fortes pro m’assalire: cherent vengare sos òmines chi nois amus mortu suta sos padentes de Làbuan e mi nche cherent leare custa giovanedda. Mantenide•bos prontos, chi forsis su momentu no est indedda.

– Tigre de sa Malèsia – aiat naradu unu capu avantzende. – Nemos, finas a cando unu de nois at a abarrare biu, at a bènnere a nche furare sa «Perla de Làbuan» como chi la amparat sa bandera de sa pirateria. Cumandade: nois semus prontos a dare totu su sàmbene nostru pro issa!

Sàndokan, cummòvidu de coro, aiat abbaidadu cussos balorosos chi alabaiant sas paràulas de su capu e chi, a pustis de àere pèrdidu unu pore de cumpàngios, galu daiant sa bida issoro pro sarvare cussa chi fiat istada sa cajone printzipale de sas disauras issoro.

– Gràtzias amigos – aiat naradu cun boghe afogada.

S’aiat coladu prus de una borta sa manu in fronte, aiat fatu unu suspiru profundu, aiat porridu su bratzu a sa *lady*, chi non fiat prus pagu cummòvida, e si nche fiat andadu a conca incurbada.

– Nch’est acabada – aiat murmutadu Yanez cun boghe trista.

Sàndokan e sa cumpàngia sua fiant artziados in sa gradinada astrinta chi nche giughiat a sa roca, sighidos dae sas miradas de totu sos piratas chi los abbaidaiant cun ammiru ammisturadu a dispraghene, e si fiant firmados in antis de su bete pinnetu.

– Acò sa domo tua – aiat naradu isse intrende. – Fiat sa mea; est unu nidu feu ue carchi borta sunt capitados drammas feos... No est dignu de ospilare sa «Perla de Làbuan», ma est seguru, malu a conchistare pro s’inimigu chi forsis a inoghe no at a pòdere arribbare mai. Si tue fias devènnida sa Reina de Mòmpracem, l’aia imbellidu, nd’aia fatu una règia... Bastat, pro ite faeddare de cosas impossibiles? Inoghe totu est mortu o est a punta de mòrrere.

Sàndokan s’aiat postu sas manos in coro e sa cara sua fiat mudada a manera dolorosa. Marianna l’aiat ghetadu sos bratzos a coddos.

– Sàndokan tue patis, tue mi cuas sos dolores tuos.

– Nono, ànima mea, so cummòvidu, ma nudda prus. Ite cheres? Agatende s’isula mea violada, sas grefas meas ispèrdidas e pensende chi tra pagu apo a dèpere pèrdere totu...

– Sàndokan, tue cumpranghes duncas sa potèntzia tua passada e patis a s’idea de dèpere pèrdere s’isula tua. Ascurta•mi, eroe meu, tue cheres chi deo abarre in cust’isula in mesu de sos tigrotos tuos, chi agarre deo puru sa tzimitarra e chi gherre a costàgiu tuo? A lu cheres?

– Tue! Tue! – aiat esclamadu isse. – Nono, non chèrgio chi tue divenas una fèmina sìmile. Diat èssere una mostruosidade a t’obligare a abarrare inoghe, a t’insurdare semper cun su retumbu de sas artillierias e cun sas boghes de sos gherradores e a ti pònnerre totora in perìgulu. Duas felizidades diant èssere tropu e deo non las chèrgio.

– Tue duncas m’amas de prus de s’isula tua, de sos òmines tuos, de sa fama tua?

– Eja, ànima tzeleste. Custu sero apo a remunerare sas grefas meas e lis apo a nàrrere chi nois, a pustis de àere gherradu s’ùrtima batalla, amus a pinnigare pro semper sa bandera nostra e amus a lassare a Mòmpracem.

– E ite ant a nàrrere sos tigrotos tuos a una proposta sìmile? Issos m’ant a odiare ischende chi so deo sa cajone de sa derruta de Mòmpracem.

– Nemos s’at a atrivire a artziare sa boghe contra de tene. Deo so galu sa Tigre de sa Malèsia, cussa Tigre chi los at semper fatos trèmere petzi cun una mòvida. E a pustis m’amant tropu pro non m’ubbidire. Ajò, lassamus chi si cumprat su destinu nostru.

Aiat afogadu su suspiru, posca aiat naradu cun un’impudu dolorosu:

– S’amore tuo mi nch’at a fàghere ismentigare su passadu meu e forsis a Mòmpracem puru.

Aiat arrimadu in sos pilos brundos de sa pitzinna unu basu, duncas aiat mutidu sos duos malesos impreados in sa domo e:

– Custa est sa mere bostra – lis aiat naradu inditende sa giòvana. – Ubbidide•li che a mie matessi.

Naradu custu, a pustis de àere iscambiadu cun Marianna una mirada longa, fiat essidu a passos lestros e fiat faladu a s’ispiàgia.

Sa cannonera bogaiat semper fumu fache a s’isula, afilende como cara a nord e como cara a sud. Pariat chi esseret chirchende de iscobèrrere carchi cosa, forsis carchi àtera cannonera o incrociadore chi beniat dae Làbuan. In s’interi sos piratas, previdende oramai un’atacu cantu prima, traballaiant cun aficu suta sa diretzione de Yanez, afortiende sos bastiones, iscavende murufossos e pesende terraprenos e palitzadas.

Sàndokan si fiat acurtziadu a su portoghesu chi fiat disarmende sos *praho* dae sas artillierias issoro pro frunire unu fortinu poderosu, fraigadu pròpiu in mesu de sa bidda.

– Carchi àteru naviu s’at bidu? – l’aiat pregontadu.

– Nono – aiat rispostu Yanez – ma sa cannonera non lassat su mare nostru e custu est unu sinniale malu. Si su bentu esseret istadu gasi forte de pòdere superare sa màchina sua, l’aio assalidu cun praghene mannu.

– Tocat de agatare carchi manera pro amparare sas richesas nostras e in casu de derruta de nos ammaniare sa ritirada.

– Ses timende de non pòdere parare fronte a sos assalidores?

– Apo oriolos feos, Yanez; intendo chi cust’isula deo l’apo a pèrdere.

– Bah! Oe o tra unu mese est che pare, dadu chi as detzisu de l’abbandonare. Sos piratas nostros a l’ischint?

– Nono, ma custu sero nch’as a giùghere sas grefas a su pinnetu meu e in cue ant a ischire sas detzisiones meas.

– At a èssere unu corfu metzanu pro issos, frade.

– L’isco, ma si ant a chèrrere sighire pro contu issoro sa pirateria, deo non los apo a istorbare.

– Boga•ti•nche•lu dae conca! Sàndokan. Nemos at a abandonar sa Tigre de sa Malèsia e totu t’ant a sighire ue as a chèrrere tue.

– L’isco, m’istimant tropu custos prodes. Traballamus, Yanez, faghimus a manera chi sa roca nostra siat si non mala a conchistare a su mancu poderosa.

Nch’aiant sighidu sos òmines issoro chi fiant traballende cun acanimentu mai bidu, pesende terraprenos noos e trintzeas noas, prantende bete palitzadas chi fruniant de

ispingardas, ammuntonende betedde piràmides de ballas e de granadas, amparende sas artillieras cun tabicos de truncos de àrbore, de crastos e de lastras de ferru istratzadas a sos navios isrobbados in su pore de sas bardanas issoro. A sero sa roca presentaiat un'aparèntzia imponente e si podiat nàrrere mala a bìnchere.

Cussos chentu chimbanta òmines, ca gasi pagos fiant a pustis de s'atacu de s'iscuadra e de sa pèrdida de duos echipàgios chi aiant sighidu Sàndokan a Làbuan, e de sos cales no aiat àpidu noa peruna, aiant traballadu che chimbighentos.

Iscurigadu, Sàndokan aiat fatu imbarcare sas richesas suas subra unu bete *praho* e l'aiat imbiadu, paris a àteros duos, a sas costas otzidentales pro si nche fuire si esseret istadu netzessàriu.

A mesunote Yanez, cun sos capos e totu sas grefas, artziaiat a su bete pinnetu ue lu fiat isetende Sàndokan.

Un'apostu gasi ampru de pòdere càbere dughentos e finas prus persones, fiat istadu arredadu cun lussu insòlitu. Bete làmpadas indeoradas ghetaiant trainos de lughe faghende lampare s'oro e sa prata de sos tapetes e de sos aratzos e sa madreperla chi mudaiat sos mòbiles ricos in istile indianu.

Sàndokan s'aiat bestidu su costùmene de gala, de rasu ruju, e su turbante birde frunidu de unu pubusone prenu de brillantes. In sa chintòrgia giughiat sos duos kriss, bandera de su capu mannu e una tzimitarra dèchida cun sa bàina de prata e s'aferradorju de oro.

Marianna imbetzes bestiat unu bestire de belludu nieddu trapuntadu de prata, frutu de chissai cale bardana e chi lassaiat iscugugados sos bratzos e sos coddos ue falaiant che abba de oro sos pilos suos brundos ispantosos. Ricos bratzales frunidos de perlas de balore chi non si podet istimare e una corona de brillantes, chi bogaiant isperas de lughe, la faghiant prus bella, prus incantadora. Sos piratas bidende•la no aiant pòdidu tratènnere una boghe de ammiru in antis a cussa creadura bella meda, chi issos miraiant che divinidad.

– Amigos, fideles tigrotos meos – aiat naradu Sàndokan mutende a inghèriu suo sa grefa formidabile. – Bos apo cramadu a inoghe pro detzìdere sa sorte de Mòmpracem mea.

Bois m'ais bidu gherrende pro annos meda sena pasu e sena piedade contra cussa ratza odiada chi at mortu sa famiglia mea, chi mi nch'at furadu una pàtria, chi dae sos gradinos de unu tronu mi nch'at ghetadu a traitoria a mesu de su prùere e chi como punnat a nch'ispèrdere sa ratza malesa, bois m'aias bidu gherrende che tigre, catzare semper sos invasores chi minetzaiant s'isula nostra agreste, ma como bastat. Su destinu cheret chi mi firme, e gasi siat.

Oramai intendo chi sa missione mea de vindita est acabada; intendo de no ischire prus urulare nen gherrare che unu tempus, intendo de àere bisòngiu de pasu.

Apo a gherrare galu un'ùrtima batalla cun s'inimigu chi forsis cras at a bènnere a nos assalire, posca apo a nàrrere adiosu a Mòmpracem e apo a andare a bìvere indedda cun custa fèmina chi amo e chi at a devènnere mugere mea. Bois ais a chèrrere sighire sas impresas de sa Tigre? Bos lasso sos navios meos e sos cannones meos e si preferides de mi sighire in sa pàtria noa mea, bos apo a cunsiderare galu che fìgios meos.

Sos piratas, chi pariant ispramados dae cussa noa chi non s'isetaiant, no aiant rispostu, ma si fiant bidas cussas caras, innieddigadas dae su prùere de sos cannonnes e dae sos bentos de su mare, infundende•si de làgrimas.

– Seis pranghende! – aiat esclamadu Sàndokan cun boghe mudada dae sa cummotzione. – Ah! eja, bos cumprando prodes meos, ma creides chi deo puru non sia patende a s'idea de non torrare a bìdere forsis mai prus s'ìsula mea, su mare meu, de pèrdere sa possa mea, de torrare in s'iscurigore a pustis de àere brilladu gasi meda, de àere conchistadu una fama gasi manna, mancarì terribile e disaurada? Est sa sorte chi cheret gasi e abbasso sa conca e in prus como so petzi de sa «Perla de Làbuan».

– Capitanu, capitanu meu! – aiat esclamadu Giro-Batol, chi fiat pranghende che pitzinneddu minore. – Abarrade galu cun nois, no abbandoneis s'ìsula nostra. Nois l'amus a difèndere contra totus, nois amus a arruolare òmines, nois si cherides nch'amus a ispèrdere a Làbuan, Varauni e Sarawack pro chi nemos s'atrvat prus a minetzare sa felitzidade de sa «Perla de Làbuan».

– *Milady!* – aiat esclamadu Juioko. – Abarrade bois puru, nois bos amus a difèndere contra totus, nois cun sa carena nostra amus a parare fronte a sos corfos de s'inimigu e si aias a chèrrere amus a conchistare unu regnu pro bos dare unu tronu.

Intre totu sos piratas b'aiat àpidu unu isborrocu de delìriu. Sos prus giòvanos pregaiant, sos prus betzos pranghiant.

– Abarrade *milady!* Abarrade in Mòmpracem! – aboghinaiant totus atrumende•si in dae in antis de sa giovanedda. Custa totu in unu fiant avantzada cara a sas grefas, pedende cun unu tzinnu de abarrare a sa muda.

– Sàndokan – aiat naradu cun una boghe firma. – Si ti dia nàrrere de rinunziare a sas vinditas tuas e a sa pirateria e si deo dia truncare pro semper su presorju dèbile chi mi ligat a sos cumpatriotas meos e dia adotare cust'ìsula comente sa pàtria mea, dias atzetare?

– Tue, Marianna, abarrare in s'ìsula mea?

– A lu cheres?

– Eja e deo ti giuro chi apo a leare sas armas petzi in difesa de sa terra mea.

– E tando Mòmpracem siat sa pàtria mea e abarro inoghe!

Chentu armas si fiant pesadas e si fiant addobiadas in petus de sa giovanedda chi fiat ruta in bratzos de Sàndokan, mentres sos piratas, a una boghe, aiant aboghinadu:

– Bivat sa Reina de Mòmpracem! Guai a chie la tocat!

Su bombardamentu de Mòmpracem

S'incràs pariat chi su deliriu s'esseret impossessadu de sos piratas de Mòmpracem. Non fiant òmines ma titanos, chi traballaiant cun balia chi non fiat umana pro fortificare s'ìsula issoro chi oramai non cheriant abbandonare, ca sa «Perla de Làbuan» aiat giuradu de abarrare.

Fiant afainados a inghèriu de sas baterias, pesaiant trintzeas noas, iscudiant cun fùria sas rocas pro nche tirare contones chi depiant afortiare sos fortinos, prenaiant sos gabiones chi assentaiant in dae in antis de sos cannones, segaiant àrbores pro pesare palitzadas noas, fraigaiant bastiones noos chi fruniant cun sas artillierias chi nch'aiant bogadu a sos *praho*, iscavaiant pràdiches, ammaniaiant minas, prenaiant sos murufossos cun cumassos de ispinas e prantaiant in fundu puntas de ferru avelenadas cun su sutzu de s'*upas*, fundiant sas ballas, afortiaiant sas purvureras, arrodaiant sas armas.

Sa Reina de Mòmpracem, bella, ammajadora, lughente de oro e de perlas, fiat in cue a los incoraggiare cun sa boghe sua e cun su risu suo.

Sàndokan fiat a punta in antis e traballaiat cun unu faghe-faghe tribisadu chi paraiat unu machine beru e pròpiu. Curriat ue bisongiaiat sa ghetada de manu sua, agiuaiat sos òmines suos a pònneru in bateria sas artillierias, segaiat sas rocas pro àere materiale, dirigiat sas òperas de difesa in cada tretu, agiuadu cun contivìgiu dae Yanez, chi pariat de àere pèrdidu sa calma sua fitiana.

Sa cannonera, chi navigaiat semper in antis de s'ìsula, punterende sos traballos, bastaiat a ispuntorgiare sos piratas, cumbintos oramai chi esseret isetende un'iscuadra poderosa pro bombardare sa roca de sa Tigre.

A ora de mesudie fiant arribbados a sa bidda paritzos piratas chi fiant mòidos su sero in antis cun sos tres *praho* e sas noas chi giughiant non poniant in pistighìngiu. Una cannonera chi pariat ispagnola si fiat mustrada a mangianu afilende a est, ma in sas costas otzidentales non fiat cumpartu inimigu perunu.

– So timende un'atacu mannu – aiat naradu Sàndokan a Yanez. – Sos inglesos no ant a bènnere solos a m'assalire, as a bìdere.

– Chi apant fatu comunella cun sos ispagnolos e cun sos olandesos?

– Eja, Yanez, e su coro meu mi narat chi non mi so faddende.

– Ant a agatare pane pro sas dentes issoro. Sa bidda nostra est devènnida mala a conchistare.

– Forsis, Yanez, ma non nos depimus iscunnortare. In cada manera, in casu de derruta, sos *praho* sunt prontos a si nch'andare.

Si fiant postos torra a traballare in s'interi chi unos cantos piratas intraiant a sas biddas isparghinadas in su coro de s'isula, pro reclutare sos òmines prus balentes. A sero sa bidida fiat pronta a poderare sa batalla e presentaiat una cresura de fortalesas poderosa a beru.

Tres linias de bastiones, unu prus forte de s'àteru, amparaiant belle de su totu sa bidida, isterrende·si in forma de mesu chircu.

palitzadas e murufossos ampros rendiant s'atzochiada a cussas fortalesas belle impossibile. Baranta ses cannones càlibru dòighi, degheoto e unos cantos de bintibator postos in su fortinu tzentrale, una mesa dosina de mortajos e sessanta ispingardas difendiant sa pratza, prontos a bòmbere ballas, granadas e mitràllias contra sas naves inimigas. In intro de note Sàndokan nch'aiat fatu tirare sos àrbore e isboidare totu su chi cabiant sos *praho*, e posca los aiat afundados in sa cala pro fàghere a manera chi s'inimigu non si nd'esseret apropiadu o los aeret fraganados e aiat imbiadu paritzos canotos a largu pro punterare ite faghiat sa cannonera, ma custa no si fiat trèmida.

A s'arbèschida Sàndokan, Marianna e Yanez, chi dae una paja de oras fiant dormidos in su pinnetu, nche fiant istados ischidados dae istripitos acutzos.

– S'inimigu! S'inimigu! – s'aboghinaiat in sa bidida.

Fiant curtos fora dae su pinnetu e fiant andados a s'oru de sa betedde roca. S'inimigu fiat in cue, a ses o sete mìgia dae s'isula e avantzaiat a bellu a bellu assentadu pro sa batalla. Bidende·lu una pinniga profunda aiat rugradu sa fronte de Sàndokan, mentres Yanez s'inchigiaiat.

– Ma est una flota bera e pròpia – aiat murmutadu custu. – Ue nche las ant collidas fortzas gasi mannas cussos canes de inglesos?

– Est unu sòtziu chi cussos de Làbuan imbiat contra de nois – aiat naradu Sàndokan. – Abbàida, bi sunt navios olandesos, ispagnolos e finas *praho* de cussa canàllia de sultanu de Varauni, pirata cando cheret e chi est gelosu de sa potèntzia mea.

E fiat pròpiu beru. S'iscuadra assachiadora fiat de tres incrociadores de tonnèlègiu mannu, chi giughiant sa bandera inglesa, de duas corvetas olandesas armadas a manera poderosa, de bator cannoneras e de unu *cutter* ispagnolos, e de oto *praho* de su sultanu de Varauni. Totu paris aiant a disponimentu chentu chimbanta o chentu sessanta cannones e milli chimbighentos òmines.

– Sunt medas pro Deus! – aiat esclamadu Yanez. – Ma nois semus balorosos e sa roca nostra est forte.

– As a bìnchere, Sàndokan? – aiat preguntadu Marianna cun sa boghe treme-treme.

– Isperemus, amore meu – aiat rispostu su pirata. – Sos òmines meos sunt atrividos.

– So timende, Sàndokan.

– Pro ite?

– Chi una balla t'ochiat.

– Sa bona jana mea, chi pro medas annos m'at amparadu non m'at a abbandonare oe chi gherro pro tene: Beni Marianna, chi sos minutos sunt pretziosos.

Aiant faladu sa gradinada e fiant afilados a sa bidada, ue sos piratas aiant gai leadu su postu in palas de sos canones, prontos a impinnare cun coràgiu mannu sa lota titànica. Dughentos indigenos, òmines chi ischiant, si non poderare una porfia, a su mancu iscùdere archibusadas e finas cannonadas, faina chi aiant imparadu cun fatzilidade dae sos maistros issoro, fiant gai arribbados e si fiant assentados in sos tretos chi lis aiant assignadu sos capos de sa pirateria.

– Bene – aiat naradu Yanez. – Amus a èssere in treghentos chimbanta a poderare s’assaltu. Sàndokan aiat cramadu ses de sos òmines prus balorosos e lis aiat afidadu a Marianna, pro nche la giùghere a mesu de sos padentes e non la pònnere in perìgulu.

– Bae, gosu meu – aiat naradu isse astringhende•si•la a coro. – Si deo binco tue as a èssere galu sa Reina e Mòmpracem e si sa sorte m’at a fàghere pèrdere, nos nch’amus a bolare e amus a andare a chircare sa felicitidade in àteros logos.

– Ah! Sàndokan, so timende! – aiat esclamadu sa giovanedda pranghende.

– Apo a torrare a ue ses tue, non timas gosu meu. Sas ballas l’ant a risparmiare a sa Tigre de sa Malèsia in custa batalla puru.

L’aiat basada in fronte, posca fiat fuidu cara a sos bastiones, tronende:

– Ajò tigrotos, chi sa Tigre est cun bois! S’inimigu est forte, ma nois semus galu sas tigres de Mòmpracem agreste.

Aiat rispostu una boghe sola:

– Bivat Sàndokan! Bivat sa Reina nostra!

Sa flota inimiga si fiat arressada a ses mìgias dae s’isula e paritzas imbarcazziones si nche istesiaiant dae sas naves giughende a inoghe e in cuddae unu pore de ufiziales. In s’incrociadore, chi aiat pesadu sas insegnas de cumandu, si fiat faghende sena duda cussìgiu. A sas deghe sas naves e sos *praho*, semper parados prontos a sa batalla, si moiant cara a sa cala.

– Tigres de Mòmpracem! – aiat aboghinadu Sàndokan chi s’agataiat ritzu in su fortinu tzentrale, in palas de unu cannone de bintibator. – Ammentade•bos chi difendides sa «Perla de Làbuan» e cussos òmines in cuddae, chi benint a nos assalire, sunt cussos chi in sas costas de Làbuan ant mortu sos cumpàngios bostros!

– Vindita! Sàmbene! – aiant aboghinadu sos piratas.

Unu corfu de cannone fiat partidu in cussu momentu dae sa cannonera chi dae duas dies punteraiat s’isula e pro una sorte istrana nch’aiat ghetadu sa bandera de sa pirateria, chi bentulaiat in su bastione tzentrale. Sàndokan si fiat trèmidu e in sa cara sua fiat cumpartu unu dolore biu.

– As a bìnchere, o flota inimiga! – aiat esclamadu cun boghe trista. – Mi lu narat su coro!

Sa flota si fiat semper acurtziende, mantenende•si in una linia ue in mesu bi fiant sos incrociadores e in sas alas sos *praho* de su sultanu de Varauni. Sàndokan aiat lassadu chi s’esseret acurtziadu finas a milli passos, posca pesende sa tzimitarra aiat tronadu:

– A sos petzos bostros, tigrotos! Non bos tratengo prus: liberade•mi su mare dae custos nepotentes. Fogu!

A su cumandu de sa Tigre sos fortinos, sos bastiones, sos terraprenos si fiant allumados in totu sa linia, formende unu tzocu solu capassu de s’intèndere finas a sas

Romades. Pariat chi totu sa bidde esseret iscopiende e sa terra si fiat trèmida finas a mare. Nues de fumu carcas meda aiant inghiriadu sas baterias, divenende semper prus mannas a pustis de sos corfos chi arribaiant unu in fatu de s'äteru cun fùria, isparghinende•si a dereta e a manca, ue isparaiaint sas ispingardas.

S'iscuadra, mancarì giagarada dae cussa iscàrriga ispantosa, non fiat abarrada meda sena rispòndere.

Sos incrociadores, sas corvetas, sas cannoneras e sos *praho* si fiant cugugados de fumu giagarende sas òperas de amparu cun ballas e granadas, mentres unu pore de bersallieris balentes aberiat unu fogu biu de muscheteria, chi non baliat a nudda contra sos bastiones, ma infadaiat e non pagu sos artillieris de Mòmpracem. Non si perdiat unu corfu ne a un'ala ne a s'àtera, si garegiaiat de lestresa e pretzisione, detzisos a si nche ispèdere prima dae indedda e a pustis dae a curtzu. Sa flota aiat sa primatzia de sas bucas de fogu e aiat su profetu de si mòere e de si iscostiare partzende sos fogos de s'inimigu, ma cun totu custu non balangiaiat.

Fiat bellu a bidere cussa bidde, difesa dae unu grustu de balorosos, chi apampaiat dae cada ala rispòndende corfu pro corfu, bombende trainos de ballas e de granadas e trumùghines de mitrallia, fraganende sos costàgios de sos navios, bisestrende sas manovras e isparende sos echipàgios.

Aiat ferru pro totus, urulaiat prus forte de totu sos cannones de sa flota, castigaiat sos malincrinidos chi beniant a li fàghere su derre a pagas chentinas de metros dae sas costas, faghiat torrare in segus sos prus atrividos chi chircaiant de sbarcare sos sordados e pro tres mìgias faghiat brincare s'abba de su mare.

Sàndokan, in mesu de sas grefas suas balorosas, cun sos ogros allutos, ritzu in palas de unu bete cannone de bintibator, chi frundiata dae su gùturu suo fumiadore betedde proiètilis, tronaiat semper:

– Fogu prodes meos! Mundade•mi su mare, isbentrade•mi custas naves chi benint a nche furare sa Reina nostra!

Sa boghe sua non si perdiat. Sos piratas, mantenende una calma ammirabile in mesu a cussu trechetu de ballas chi iscorgiolaiat sas palitzadas, chi istampaiat sos terraprenos, chi fraganaiat sos bastiones, puntaiant cun atrivimentu sas artillierias faghende•si coràgiu cun istripitos orrorosos.

A unu *praho* de su sultanu l'aiant postu fogu e fiat istadu fatu sartiare in àera, in s'interi chi fiat chirchende, cun unu isbirgu insolente, de aprodare in pees de sa bete roca. Sos cantos suos nche fiant arribbados finas a sas primas palitzadas de sa bidde e sos sete o oto òmines, iscampados a s'iscòpiu, fiant istados lampados dae unu trumùghine de mitrallia.

A una cannonera ispaghola, chi fiat chirchende de s'acurtziare pro sbarcare sos òmines suos, nche l'aiant truncadu de su totu sos àrbores e fiat bènnida a s'arenare in dae in antis de sa bidde, essende•li iscopiada sa màchina. Mancunu de sos òmines suos si fiat sarvadu.

– Benide a sbarcare! – aiat tronadu Sàndokan. – Benide a leare a pare cun sas tigres de Mòmpracem si seis atrividos. Bois seis minoreddos e nois gigantes!

Fiat craru chi finas a cando sos bastiones si manteniant e sa prùvura non beniat a mancare, peruna nave fiat resèssida a s'acurtziare a sas costas de s'isula terribile.

Pro mala sorte de sos piratas, a ora de sas ses de borta de die, cando giai sa flota fata a bisera fiat pro si ritirare, fiat arribbadu a su mare de s'ìsula unu sucursu chi non s'isetaiat, chi fiat istadu acollidu cun urrah burdellosos dae sos echipàgios. Fiant àteros duos incrociadores inglesos e una bete corveta olandesa, sighidos a pagu tretu dae unu brigantinu a bela ma frunidu de unu pore de artillierias. Sàndokan e Yanez bidende cussos inimigos noos fiant devènnidos biancos che tela. Aiant cumpresu chi oramai sa derruta de sa roca fiat chistione de oras, e puru non si fiant iscunnortados e aiant puntadu parte de sos cannones issoro contra cussos navios. S'iscuadra, gasi afortiada, aiat torrada a bogare s'atza acurtziende•si a sa pratza e giagarende cun fùria sas òperas de difesa, giai iscalabradas a manera grave. Sas granadas ruiant a chentinas in antis de sos terraprenos, de sos bastiones, de sos fortinos e de sa bidda, cajonende iscòpios violentos chi nche derruiant sas òperas, fraganende sas palitzadas, intrende•si•nche traessu sas archibuseras. In cabu a un'ora sa prima lìnia de sos bastiones fiat petzi unu cumassu de ruinas.

Sèighi cannones non si podiant prus impreare e una dosina de ispingardas fiant imboladas in mesu de sas ruinas e de unu muntone de mortos.

Sàndokan aiat tentadu un'ùrtimu corfu. Aiat adderetadu su fogu de sos cannones suos a sa nave de su cumandante, lassende sas ispingardas a rispòndere a su fogu de sos àteros navios. Pro binti minutos s'incrociadore aiat aguantadu cussu trechetu de ballas chi lu traessaiaint dae un'ala a s'àtera, chi li fraganaiaint sas manovras e l'ochiaint s'echipàgiu, ma una granada de bintunu chilos ghetada dae Giro-Batol cun unu mortàiu, l'aiat abertu a prua unu betedde istampu.

Su naviu si fiat incurbadu de costàgiu afundende in presse. Su contivìgiu de sas àteras naves fiat totu pro sarvare sos nàufragos e numerosas imbarcazioni aiant rugradu sas undas, ma pagos fiant iscampados a sa mitrallia de sos piratas.

In tres minutos s'incrociadore fiant afundadu traghende•si•nche sos òmines chi galu abarraiaint in coberta.

S'iscuadra pro unos cantos minutos aiat suspesu su fogu, ma posca l'aiat ripresu cun fùria prus manna e fiat avanzada petzi a batorghentos metros dae s'ìsula. Sa baterias de manca e de dereta, oprìmidas dae su fogu, fiant istadas amudadas in cabu a un'ora e sos piratas fiant istados custringtos a si ritirare in palas de sa segunda lìnia de sos bastiones e a pustis in palas de sa de tres chi fiat giai mesu ruinada. Ritzu e bene postu abarraiat petzi su bete fortinu tzentrale, su mègius armadu e su prus robustu.

Sàndokan non si nche istracaiat de incoragiare sos òmines suos, ma previdiat chi su momentu de sa ritirada non fiat indedda.

A pustis de mesora una purvurera sartiaiat cun una violèntzia orrorosa isperdende sas trintzeas rue-rue e tutende in sas ruinas dòighi piratas e binti indigenos. Fiat istadu tentadu un'àteru isfortzu pro firmare sa màrcia de s'inimigu, remunende su fogu subra de un'àteru incrociadore, ma sos cannones fiant tropu pagos, medas essende istados corfidos in mesu o ismontados.

A sas sete e deghe minutos finas su bete fortinu istremenaiait, tutende•nche paritzos òmines e sas artillierias prus maduras.

– Sàndokan! – aiat aboghinadu Yanez currende cara a su pirata, chi fiat puntende

su cannone suo. – Sa positzione est pèrdida.

– Est beru – aiat rispostu sa Tigre cun boghe afogada.

– Cumanda sa ritirada o at a èssere tropu tardu.

Sàndokan aiant ghetadu un’ograda disisperada a sas ruinas in mesu de sas cales petzi sèighi cannone e binti ispingardas galu tronaiant e un’àteru in s’iscuadra chi fiat calende a mare sas imbarcatziones pro sos òmines de isbarcu. Unu *praho* aiat giai ghetadu s’ànchora in pees de sa bete roca e sos òmines suos si fiant ammaniende a leare positziones.

Sa partida fiat pèrdida e non b’aiat prus nudda ite fàghere. Intre pagos minutos sos assalidores, trinta o baranta bortas prus numerosos, depiant isbarcare pro atacare sas trintzeas rue-rue a sa bajoneta e ispèrdere sos ùrtimos defensores. Unu ritardu de pagos momentos podiat devènnere mortale e cumpromìtere sa fua cara a sas costas otzidentales.

Sàndokan aiat remunidu totu sas fortzas pro nàrrere cussa paràula chi mai nche fiat essida dae sas lavras suas e aiat cumandadu sa ritirada.

In su momentu chi sos tìgros de Mòmpracem pèrdida, cun sas làgrimas in s’ogru, su coro turmentadu, si sarvaiant in sos padentes e sos indigenos fuiant in totue, s’inimigu isbarcaiat andende cun fùria contra sas trintzeas, cun sas bajonetas caladas, in palas de sas cales creiat de agatare galu s’inimigu. S’isteddu de Mòmpracem si nche fiat istudadu pro semper!

In mare

Sos piratas minimados petzi a setanta, su bonu fertos ma galu assidrigados de s'àmbene, galu prontos a torrare a cumentzare sa cumbata, galu bramosos de vindita, si fiant ritirados ghiados dae sos capos balorosos, sa Tigre de sa Malèsia e Yanez, iscampados pro miràculu a su ferru e a su prumu de s'inimigu.

Sàndokan, mancarì aeret pèrdidu pro semper sa potèntzia sua, s'isula sua, su mare suo, totu, manteniat in cussa ritirada una calma a beru de ammirare. Sena duda isse, chi oramai aiat prevìdidu dae unu momentu a s'àteru sa fine de sa pirateria e chi oramai fiat avenu a s'idea de si ritirare indedda dae cussos mares, si consolaiat pensende chi in mesu a totu cussu disacatu l'abarraiati galu sa «Perla de Làbuan» sua istimada.

Nointames in sa cara sua si bidiant sas tratadas de una cummotzione forte, chi de badas s'isfortzaiati de cuare.

Apretende su passu, sos piratas fiant arribbados in presse a sos oros de unu trainu sicu, ue aiant agatadu a Marianna e sos ses òmines postos a la bardiare. Sa giovanedda si nche fiat ghetada a subra de Sàndokan chi si l'aiati astrinta cun carignu a petus.

– Gràtzias a Deus – aiat naradu issa. – Tue torras galu biu.
– Biu eja, ma bintu – aiat rispostu isse cun boghe trista.
– Gasi at chèrfidu su destinu, prode meu.
– Moimus, Marianna, chi s'inimigu no est indedda. Ajò, tigrotos, non nos nche depimus fàghere sighire dae sos binchidores. Forsis amus a dèpere galu cumbàtere e a manera terribile.

Indedda si nche intendiant sas boghes de sos binchidores e si nche bidiat una lughe forte, sinnale ladinu chi a sa bidada l'aiati postu fogu.

Sàndokan aiat fatu sètzeru a Marianna subra unu caddu, fatu giùghere a cue dae sa die in antis e sa tropighedda si fiat posta in caminu lestra pro arribbare a sas costas otzidentales, prima chi s'inimigu esseret arribbadu in tempus pro lis truncare sa ritirada issoro.

A sas ùndighi de note, issos fiant arribbados a una biddighedda de sa costa, ue fiant ancarados sos tres *praho*.

– Lestros, imbarcamus nos – aiat naradu Sàndokan. – Sos minutos sunt pretziosos.
– Amus a èssere assalidos? – aiat preguntadu Marianna.

– Forsis, ma sa tzimitarra mea t’at a ampare e su petus meu t’at a fàghere de iscudu contra sos corfos de sos malaitos chi m’ant giagaradu cun su nùmeru.

Isse si fiat acurtziadu a s’ispiàgia e aiat isperiadu su mare chi pariat nieddu che de trumentu.

– Non bido perunu fanale – aiat naradu a Marianna. – Forsis amus a pòdere abbandonare sa pòvera ìsula mea sena èssere istorbados.

Aiat bogadu unu suspiru profundu e s’aiat frobbidu sa fronte tiri-tiri de suore.

– Imbarcamus•nos – aiat naradu a pustis.

Sos piratas si fiant imbarcados cun sas lagrimas in s’ogru; trinta aiant leadu postu in su *praho* prus minore, parte in cussu de Sàndokan e parte in cussu cumandadu dae Yanez chi giughiat sos bete ascusòrgios de su capu.

Arribadu su momentu de salpare sas àncoras, Sàndokan si fiat bidu ponende•si sas manos in coro comente chi in petus si l’esseret truncada carchi cosa.

– Amigu meu – aiat naradu Marianna abratzende•lu.

– Ah! – aiat esclamadu isse cun dolore tristu. – Mi paret chi si mi trunchet su coro.

– Tue ses lastimende sa potèntzia tua pèrdida, Sàndokan. E sa pèrdida de s’ìsula tua.

– Est beru, amore meu.

– Forsis una die l’as a torrare a conchistare e amus a torrare a inoghe.

– Nono, est totu acabadu pro sa Tigre de sa Malèsia. E posca intendo de no èssere prus s’òmine de àteros tempos.

Aiat incurbadu sa conca e si fiat intesu un’ispètzie de sucutu, ma posca pesende.la cun atza aiat tronadu:

– A largu!

Sos tres navios aiant isortu sas gòmenas e si nche fiant istesiados dae s’ìsula, leende in fatu sos ùrtimos iscampados de cussa grefa ispantosa chi pro dòighi annos aiat isparghinadu totu cussu terrore in su mare de sa Malèsia.

Aiant giai fatu ses mìgias cando una boghe de arrennegu si fiat intesa in sos navios.

In mesu de s’iscurigore fiant totu in unu cumpartos duos puntos lughentes, chi curriant a subra de sa flotillia cun degòlliu feu.

– Sos incrociadores! – aiat aboghinadu una boghe. – Dade cara amigos!

Sàndokan chi fiat sètzidu a popa cun sos ogros fissos a s’ìsula chi a bellu a bellu iscumpariat in s’iscuru, si nche fiat pesadu ghetende un’ùrulu beru.

– S’inimigu est torrende! – aiat esclamadu isse cun unu tràgiu malu a cumprèndere e astringhende•si a petus sa pitzinna chi giughiat a curtzu. – Finas in mare, malaitos, mi ponides fatu? Tigrotos, acò sos leones chi nos nche benint a subra! Ajò, totus cun sas armas agarradas.

Non bi cheriat de prus pro bestire ànimu a sos piratas chi fiant allutos de vindita e chi giai si ingabbaiant, cun una cumbata disisperada, de torrare in possessu de s’ìsula pèrdida. Totus aiant agarradu sas armas prontos a andare a s’acòstiu a su cumandu de sos capos.

– Marianna – aiat naradu Sàndokan girende•si a sa giovanedda, chi abbaidaiat cun terrore cussos duos puntos lughentes chi lampaiant in s’iscurigore. – A sa cabina tua, ànima mea!

- Pro Deus, pèrdidos semus! – aiat murmutadu issa.
- Non galu; sas tigres de Mòmpracem sunt assidrigadas de sàmbene.
- Forsis sunt duos poderosos incrociadores, Sàndokan?
- Mancari siant sètzidos dae milli òmines nois los amus a acostiare.
- Non chirches una cumbata noa, amigu meu prode. Forsis cussos duos navios non nos ant galu bidu e los amus a pòdere collionare.
- Est beru, *lady* Marianna – aiat naradu unu de sos capos malesos. – Nos sunt chirchende, de custu nde so seguru, ma so dudosu meda chi nos apant bidu. Sa note est iscurigosa e no amus perunu fanale allutu subra sa nave, duncas est impossibile chi si siant giai abigiados de sa presèntzia nostra. Dae cara, Tigre de sa Malèsia. Si podimus evitare una cumbata noa, nd’amus a àere petzi profetu.
- E siat – aiat rispostu Sàndokan, a pustis de àere meledadu un’iscuta. – Apo a domare pro como s’arrennegu chi m’allughet su coro e apo a chircare de fuire a s’abordàgiu issoro, ma guai de issos si mi diant sighire in sa rota noa! So detzisu a totu, finas a los assalire.
- Non cumpromitemus de badas sos ùrtimos restos de sas tigres de Mòmpracem – aiat naradu su capu malesu. – Damus cara pro como.
- S’iscuru favoressiat sa ritirada.
- A unu cumandu de Sàndokan su *praho* aiat viradu, colende serente sas costas meridionales de s’ìsula, ue esistiat una cala bastante profunda pro amparare una flotìllia minoredda. Sos àteros duos navios aiant fatu in presse sa manovra, aende oramai cumpresu cale fiat su pianu de sa Tigre de sa Malèsia. Su bentu, maicantu friscu, fiat in favore, sulende dae nord-est, duncas bi fiat sa possibilitade pro sos *praho* de arribbare a sa cala prima chi esseret arbèschidu.
- Mudadu sa rota ant sas duas naves? – aiat preguntadu Marianna chi isperiaiat su mare cun pistighìngiu biu.
- Est impossibile a l’ischire pro como – aiat rispostu Sàndokan chi fiat artziadu in sa costana popiera pro osservare mègius sos duos puntos lughentes.
- Mi paret chi si mantèngiant semper a largu, beru est Sàndokan? O forsis mi so faddende?
- Ti ses faddende, Marianna – aiat rispostu su pirata, a pustis de un’iscuta. – Cussos duos puntos lughentes puru ant viradu.
- E si moent contra de nois?
- Mi paret.
- E si no amus a resèssere a lis fuire? – aiat preguntadu sa giovanedda cun anneu.
- Comente si podet gherrare cun sas màchinas issoro? Su bentu est galu dèbile pro dare a sos navios nostros una velotzidade tale chi potzant garegiare cun su papore. Chissai però, s’arbèschida est galu indedda e acurtziende•si su sole, in custos tretos su bentu aumentat semper.
- Sàndokan!
- Marianna...
- Apo presentidas tristas!
- Non timas, pitzinna mea. Sas tigres de Mòmpracem sunt prontas a mòrrere totus pro tene.

– L’isco, Sàndokan, e puru deo timo pro tene.

– Pro mene! – aiat esclamadu su pirata cun fieresa. – Deo non los timo cussos duos leopardos chi nos sunt chircende pro nos sighire a cumbàtere. Sa Tigre est istada binta, eja, ma non galu domada.

– E si ti diat corfire una balla? Pro Deus! Ite pensamentu orrorosu, Sàndokan, balorosu meu!

– Sa note est iscura e peruna làntia lughet subra sos navios nostros e... – una boghe mòida dae su segundu *praho*, l’aiat truncadu sas paràulas in barras:

– Ehi, frade!

– Ite cheres, Yanez? – aiat preguntadu Sàndokan chi nch’aiat connotu sa boghe de su portoghesu.

– Mi paret chi cussos duos vascellos si siant ammaniende a nos truncare sa bia. Sos fanales chi prima isparghinaiant una lughe ruja, como sunt devènnidos birdes e cussu inditat chi cussos navios ant mudadu sa rota.

– Tando sos inglesos si sunt abigiados de sa presèntzia nostra.

– Est su chi mi timo, Sàndokan.

– Ite mi cussìgias de fàghere?

– Mòdere atrividos a largu e tentare de colare in mesu de sos inimigos. Abbàida: si nche istèsiant s’unu dae s’àteru pro nos arregrare in mesu.

Su portoghesu non si fiat faddidu.

Sos duos navios inimigos, chi dae carchi tempus pariat chi esserent faghende una manovra misteriosa, si nche fiant totu in unu istesiados.

Mentres unu afillaiat cara a sas costas setentrionales de Mòmpracem s’àteru moiat lestru cara a cussas meridionales.

Oramai non b’at prus de dubitare supra sas intenziones issoro. Si cheriant pònneru in mesu de sos velieros e sa costa pro lis impedire de chircare un’amparu in carchi cala e in carchi sinu de mare e los custrìnghere a leare su largu pro los assalire a pustis in mare abertu.

Sàndokan, essende•si sapidu, aiat ghetadu una boghe de arrennegu.

– Ah! – aiat aboghinadu. – Mi cherides pònneru su marranu? E tando l’ais a bìdere!

– Non galu fradigheddu – aiat aboghinadu Yanez chi fiat artziadu a sa prora de su naviu suo. – Moimus a largu e chircamus de colare in mesu de cussos duos rivales.

– Nos nch’ant a sighire, Yanez. Su bentu est galu debile.

– Tentamus, Sàndokan. Ohe! A sas iscotas bois e viramus a ovest! Sos cannoneris a su postu issoro!

Sos tres velieros a pustis de un’iscuta mudaiant sa rota, afilende detzisos a ovest.

Sos duos vascellos, comente chi s’esserent sapidos de cussa manovra atrivida, aiant issos puru mudadu belle deretu sa diretzione, moende a largu.

De segure cheriant arregrare sos tres *praho* prima chi s’esserent pòdidus imbarare a carchi àtera isula.

Creende però chi esserent afilende a cuss’ala pro sorte, Sàndokan e Yanez no aiant mudadu rota, antzis aiant ordinadu a sos echipàgios issoro de ispinnigare unos cantos istrillos pro chircare de balangiare prus tretu.

Pro binti minutos sos tres velieros aiant sighidu a avantzare, chirchende de fuire a s'arregru de sos duos vascellos de ghera, chi punnaiant a s'addobiare. Totu sos piratas non nche tiraiant sos ogros issoro dae sos fanales, chirchende de intzertare sa manovra de sos inimigos.

Fiant però prontos a fàghere tronare sos cannones e sos fusiles a unu cumandu de sos capos issoro. Giai cuna una paja de bordadas fiant andados a largu meda, cando nch' aiant bidu sos fanales torrende a virare. A pustis de un'iscuta si fiat intesu Yanez aboghinende:

– Ohe! Non lu bidides chi nos sunt leende a picu?

– Ah! canàllias! – aiat aboghinadu Sàndokan, cun boghe chi non si podiat cumprèndere.

– Finas in mare benides a m'assalire! Amus a àere ferru e prumu pro totus!

– Semus pèrdidos, beru, Sàndokan? – aiat naradu Marianna afrangende•si a su pirata.

– Non galu, pitzinna – aiat rispostu sa Tigre. – Lestra, torra a sa cabina tua. Tra pagos minutos sas ballas ant a grandinare in su ponte de su *praho* meu.

– Chèrgio abarrare a costàgiu tuo, balorosu meu. Si moris tue, apo a rùere deo puru acanta a tie.

– Nono, Marianna. Si deo ti dia bidere a curtzu a mie, mi diat mancare s'atrivimentu e dia tìmere tropu. Bisòngiat chi deo sia liberu pro torrare sa Tigre de sa Malèsia.

– Iseta a su mancu chi cussas naves siant inoghe. Forsis non bi nos ant galu bidu.

– Moent contra de nois a totu papore, galana mea. Deo nche las so giai bidende.

– Navios poderosos sunt?

– Una corveta e una cannonera.

– Non las as a pòdere bìnchere.

– Semus totus balorosos e amus a andare a s'assaltu de sa prus manna. Ajò, torra a sa cabina tua.

– So timende, Sàndokan! – aiat esclamadu sa giovanedda pranghende a sucutu.

– Non timas. Sas tigres de Mòmpracem ant a gherrare cun coràgiu disisperadu.

In cussu momentu unu corfu de cannone fiat retumbadu a largu. Una balla fiat colada, cun unu tumbu sorrogradu subra de su *praho* atraessende sas duas belas.

– Intendende ses? – aiat preguntadu Sàndokan. – Issos nos ant cassadu e si sunt ammaniende a nos dare batalla. Abbaida•los! Moent ambos duos in su matessi tempus contra de nois pro nos isperonare!

Sos duos navios inimigos, difatis, avantzaiant a totu papore, comente in punna de colare subra sos tres velieros minoreddos.

Sa corveta fortzaiat sas màchinas suas, bombende nues de fumu rujastrinu e de ischerdas e afilaiat cara a su *praho* de Sàndokan, mentres sa cannonera chircaiat de nche l'andare a subra a cussu de Yanez.

– A sa cabina tua! – aiat aboghinadu Sàndokan, in s'interi chi sa corveta ispariait una segunda cannonada. – Inoghe b'est sa morte.

Aiat agarradu cun sos bratzos poderosos sa giovanedda e nche l'aiat giuta a sa cabina. In cussu mentres unu trumùghine de mitràllia mundaiat sa coberta de su naviu, creculende in s'iscafu e contra s'arboradura. Marianna si fiat agarrada a Sàndokan cun disisperu.

– Non mi lasses, balorosu meu – aiat naradu cun sa boghe afogada dae sos sucutos.
– Non ti nche istèsies dae costàgiu meu! So timende, Sàndokan!

Su pirata nche l’aiat istesiada cun violèntzia durche.

– Non timas pro mene – l’aiat naradu. – Lassa chi ande a gherrare s’ùrtima cumbata, e chi intenda galu su retumbu de sas artillieras. Lassa chi ghie galu sas tigres de Mòmpracem a sa bìnchida.

– Apo prenetas de morte, Sàndokan. Lassa chi deo abarre a costàgiu tuo. T’apo a difèndere contra sas armas de sos compatriotas meos.

– Apo a bastare deo a nche catzare a mare sos inimigos meos.

Su cannone tronaiat tando cun fùria in mare. In su ponte si intendiant sas boghes ferales de sas tigres de Mòmpracem e sas ghèmidas de sos primos fertos.

Sàndokan si nche fiat iscampulidu dae sos bratzos de sa giovanedda e fiat curtu a s’iscala aboghinende:

– Ajò prodes meos! Sa Tigre de sa Malèsia est cun bois!

Sa batalla fiat furiosa dae ambas bandas. Sa cannonera aiat assalidu su *praho* de su portoghesu, chirchende de l’acostiare, ma non li fiat essidu a soddu. Sas artillieras de Yanez l’aiant giai giagarada bene, fraganende sas rodas, iscanterende sas costanas e trunchende·li finas s’àrbore. Sa bìnchida a cuss’ala non si podiat pònnere in duda, però bi fiat sa corveta, una nave poderosa, armada de unu pore de cannone e sètzida dae un’echipàgiu numerosu meda. Issa si nche fiat ghetada a subra de sos duos *praho* de Sàndokan, cugugende·los de ferru e isperdende·nche unu pore de piratas.

Sa cumparta de sa Tigre de sa Malèsia aiat bestidu ànimu a sos gherradores, chi cumentzaiant a si intèndere isentos in dae in antis de totu cussu lampare.

S’òmine ispantosu fiat curtu a unu de sos duos cannone, aboghinende semper a manera ferotze:

– Ajò prodes meos! Sa Tigre de sa Malèsia est sidida de sàmbene! Mundamus su mare e catzamus a mare cussos canes chi benint a nos fàghere su derre!

Sa presèntzia sua però non baliat a mudare sa sorte de sa cumbata crudele. Mancari no aeret mancadu sos corfos suos e aeret mundadu cun trumùghines de mitrallia sas costanas de sa corveta, sas ballas e sas granadas proiant sena pasu subra su naviu suo, aberende·lu e isbentrende sos òmines suos.

Fiat impossibile a poderare una fùria gasi manna. Galu pagos minutos e sos duos pòveros *praho* beniant torrados a duos pontones iscussimigiados.

Petzi su portoghesu disputaia, e cun profetu, sa bìnchida a sa cannonera, iscudende·li bordadas disastrosas.

Sàndokan si fiat sapidu de sa gravidade de sa situatzione petzi cun un’ograda. Bidende s’àteru *praho* oramai isperradu e belle afundadu, l’aiat acostiadu, faghende imbarcare a su naviu suo sos iscampados, posca boghende sa tzimitarra aiat aboghinadu:

– Ajò, tigrotos! A s’acòstiu!

Su disisperu faghiat a chentu bortas sas fortzas de sos piratas.

Nch’aiant iscarrigadu petzi cun unu corfu sos duos cannone e sas ispingardas pro mundare sa costana dae sos fusileris chi l’ocupaia, posca cussos trenta balorosos aiant frundidu sos àncaros de acòstiu.

– Non timas, Marianna! – aiat aboghinadu un’ùrtima borta Sàndokan, intendende

sa giovanedda cramende•lu. Posca, a punta in antis de sos balorosos suos, in s'interi chi Yanez prus benassortadu de totus faghiat sartiare sa cannonera iscudende•li una granada a sa santabàrbara, andaiat a s'acòstiu atzochiende•si•nche a su ponte inimigu che trau fertu.

– Largu! – aiat tronadu rodiende sa tzimitarra terribile sua. – So sa Tigre!

Sighidu dae sos òmines suos fiat andadu a tzumbare contra sos marineris chi acudiant cun sas istrales pesadas e nche los aiat catzados finas a popa, ma dae prua atzochiaiat un'àtera undada de òmines ghiados dae un'ufitziale chi Sàndokan nch'aiat connotu deretu.

– Ah! Tue ses, baroneto! – aiat esclamadu sa Tigre currende a nche l'andare a subra.

– Ue est Marianna? – aiat preguntadu s'ufitziale cun boghe afogada dae s'arrennegu.

– Milla – aiat rispostu Sàndokan – Lea•la!

Cun unu corfu de tzimitarra l'aiat aterradu, posca andende•nche•li a subra l'aiat fichidu su kriss in coro, ma belle in su matessi tempus istrampaiat in su ponte de su naviu, corfidu a conca cun sa màniga de s'istrale...

Sos presoneris

Cando fiat torradu in sensos, galu mesu istorronadu dae su corfu forte meda leadu a conca, si fiat agatadu non prus liberu in su ponte de su naviu suo, ma incadenadu in s'istiva de sa corveta.

In printzìpiu aiat crèdidu de èssere faghende una bisione terribile, ma su dolore chi galu li marturizaiat sa conca, sa carena giagarada in prus de unu tretu dae sas puntas de sas bajonetas e mescamente sas cadenas chi li serraiant sos burtzos l'aiant fatu torrare in presse a sa realidade.

Si nche fiat pesadu iscutzinende cun fùria sos ferros e aiat ghetadu un'ograda pèrdida a inghìriu, comente chi galu no esseret seguru de non s'agatare prus supra su naviu suo, posca una boghe nche li fiat essida dae lavras, un'ùrulu de fera ferta.

– Presoneri! – aiat esclamadu tracheddende sas dentes e chirchende de tòrchere sas cadenas. – Ite b'at capitadu duncas? Semus istados bintos un'àtera borta dae sos inglesos? Morte e cundenna! Arratza de ischidada orrorosa! E Marianna? Ite si nd'at costadu de cussa pòvera creadura? Forsis est morta!

Una frea orrorosa l'aiat astrintu su coro a cussu pensamentu.

– Marianna! – aiat aboghinadu sighende a tòrchere sos ferros. – Creadura mea, ue ses? Yanez! Juioko! Tigrotos! Non rispondet nemos! Tando seis totu mortos? Ma non est possìbile, deo so sonniende o mi nche so ammachiadu!

Cuss'òmine chi mai aiat connotu sa timòria, in cussu momentu l'aiat proada. Aiat intesu chi nche fiat perdende su sentidu e aiat abbaidadu a inghìriu assustadu.

– Mortos! Totu mortos! – aiat esclamadu cun anneu. – Petzi deo so iscampadu a su degòllu pro nch'èssere tragadu a Làbuan! Marianna! Yanez, amigu meu caru! Juioko! Tue puru, balorosu meu, ses rutu suta su ferru o su prumu de sos massacradores!

Mègius fiat istadu chi essere mortu deo puru e ispentumadu, cun sa naviu meu, in sos isprofundos de su mare. Deus meu, arratza de disacatu!

Posca, leadu dae un'ìmpetu de disisperu o de dischìssiu, si nche fiat iscutu traessu su fraponte, iscutzinende cun fùria sas cadenas e aboghinende:

– Ochide•mi! ochide•mi! Sa Tigre de sa Malèsia non podet prus abarrare bia!

Totu in unu si fiat firmadu intendende una boghe aboghinende:

– Sa Tigre de sa Malèsia! Su capitano galu biu est?

Sàndokan aiat abbaidadu a inghìriu.

Una làntia suspesa a una punta, illuminaiat in pessu su fraponte, però cussa lughe fiat bastante pro nche pòdere distìngHERE una persone. In printzipiu Sàndokan aiat bidu petzi carradeddos, ma a pustis, abbaidende mègius, nch'aiat sejadu una forma umana acogonada fache a su càsseru de s'àrbore maistru.

– Chie seis bois? – aiat aboghinadu.

– Chie faeddat de sa Tigre de sa Malèsia? – aiat preguntadu sa boghe de prima. Sàndokan si fiat atzicadu, posca unu lampu de cuntentesa li fiat coladu in ogros. Cussa boghe non fiat disconnota.

– Unu de sos òmnes meos b'est inoghe? – aiat preguntadu. – Juioko forsis?

– Juioko! Connoschende mi ses? Tando non so mortu!

S'òmine si nche fiat pesadu iscutzinende cun sonu tristu sas cadenas e fiat avantzadu.

– Juioko! – aiat esclamadu Sàndokan.

– Su capitanu! – aiat esclamadu s'àteru.

Posca currende a in antis, fiat rutu in pees de sa Tigre de sa Malèsia, torrende a nàrrere:

– Su capitanu! Su capitanu meu! E deo chi l'aia prantu che mortu!

Cussu presoneru nou fiat su cumandante de su de tres *praho*, unu *dayako* balorosu chi godiat de fama manna intre sas grefas de Mòmpracem pro su balore e sa ballassa marinaresca sua.

Fiat un'òmine artu, bene proportzionadu, comente sunt in generale sos bornesos de s'internu, cun sos ogros mannos e abbistos e sa pedde groga-indeorada. Che a sos cumpatriotas suos giughiat sos pilos longos e aiat sos bratzos e sas ancas frunidas de unu pore de aneddos de ràmene e otone. Su bravu òmine, bidende·si in dae antis sa Tigre de sa Malèsia, pranghiat e riiat a su matessi tempus.

– Biu! Galu biu! – esclamaiait. – Oh, arratza de cuntentesa! A su mancu bois seis fuidu a su degòllu.

– A su degòllu! – aiat aboghinadu Sàndokan. – Sunt totu mortos duncas sos balorosos chi deo nche tragaia a s'acòstiu de custa nave?

– A dolu manu! Eja, totus – aiat rispostu su *dayako* cun boghe cummòvida.

– E Marianna? Iscumparta paris a su *praho* est? Nara·mi·lu Juioko, nara·mi·lu.

– Nono, est galu bia.

– Bia! Sa pitzoca mea, bia! – aiat aboghinadu Sàndokan fora de se pro sa cuntentesa. – Seguru ses de cussu chi ses narende?

– Eja, capitanu meu. Bois fiais rutu, ma deo, paris a àteros bator cumpàngios, fiamus resistende galu cando sa pitzoca cun sos pilos de oro nch'est istada giuta a su ponte de sa nave.

– E dae chie?

– Dae sos inglesos, capitanu. Sa pitzinna, assustada dae s'abba chi depiat èssere intrada a sa cabina, fiat artziada a su ponte cramende·bos a boghe arta. Unos cantos marineris, bidende·nche·la, fiant istados prontos a calare in mare un'iscialupa e a nche la collire. Si aiant istentadu pagos minutos sa pitzinna nche fiat istada ingurtida dae su gurgu abertu dae su *praho*.

– E galu bia fiat?

– Eja, capitano. Issa bos fiat galu cramende in su mentres chi nche la fiant giughende a su ponte.

– Maledizione! E deo non potzo cùrrere a l'agiuare.

– Amus chircadu, capitano. Ma fiamus petzi in bator e fiamus inghiriados dae prus de chimbanta òmines chi nos intimaiant de nos rëndere, e puru nche semus andados a subra de sos marineris chi fiant leende sa Reina de Mòmpracem. Fiamus tropu pagos pro nos pònnere torra a cumbatare. Deo so istadu pistoradu e a pustis presu e tragadu a inoghe.

– E sos àteros?

– Si sunt fatos ochiere a pustis de nch'àere ispèrdidu sos chi los inghiriaiant.

– E Marianna subra de custu naviu est?

– Eja, Tigre de sa Malèsia.

– Non nch'est istada tramudada a subra de sa cannonera?

– Creo chi oramai sa cannonera nàvighet suta s'abba – aiat naradu Juioko.

– Ite cheres nàrrere?

– Chi est istada afundada.

– Dae Yanez?

– Eja, capitano.

– Tando Yanez est galu biu.

– Pagu prima chi mi nch'aerent tragadu a inoghe, nch'apo bidu a una distàntzia manna su *praho* suo fuende cun totu sas belas paradas.

In s'interi de sa cumbata nostra aiat fiacadu sa cannonera, fraganende•li sas rodas, posca l'at postu fogu. Apo bidu sas framas pesende•si in mare e apo intesu, deretu a pustis, unu retumbu indedda. Depiat èssere sa santabàrbara iscopiende.

– E de sos nostros nemos est fuidu?

– Nemos, capitano – aiat naradu Jiuoko cun unu suspiru.

– Totu mortos! – aiat murmutadu Sàndokan cun unu dolore surdu, mantenende•si sos cherbeddos. – E tue as bidu ruende a Singal, su campione prus prode e su prus betzu de sa pirateria.

– Est istrampadu a costàgiu meu cun una balla de ispingarda in petus.

– E Sangan, su leone de sas Romades?

– L'apo bidu ruende in mare cun sa conca isperrada dae un'àstula de mitràllia.

– Arratza de degòlliu! Pòveros cumpàngios! Ah! una fatalidade trista pesaiat subra sas ùrtimas tigres de Mòmpracem!

Sàndokan fiat abarradu a sa muda, totu leadu dae pensamentos dolorosos. Mancari s'esseret cunsideradu forte, si intendiat in fines iscoradu dae cussu disacatu chi li fiat costadu sa pèrdida de s'isula sua, sa morte de belle totus sos prodes chi l'aiant sighidu finas a tando in chentu batallas, e in ùrtimu sa perdia de sa pitzinna amada. In un'òmine de cussa ratza però s'iscunnortu non depiat durare meda. Non fiant colados mancu deghe minutos chi Juioko l'aiat bidu pesende•si•nche cun unu brincu, cun sos ogros lughentes.

– Nara•mi – l'aiat naradu, girende•si a su *dayako*. – Crees chi Yanez nos siat ponende fatu?

– Nde so cumbintu, capitano meu. Su signor Yanez non nos at a abbandonare in sa disaura.

– L’ispero deo puru – aiat naradu Sàndokan. – Un’àteru òmine a su postu suo, aiat aprofetadu de sa disaura mea pro fuire cun sas richesas mannas chi at in su *praho* suo, ma isse non l’at a fàghere. Isse m’amaiat tropu pro nos traighere.

– E ite cherides concruire, capitanu?

– Chi nois amus a fuire.

Su *dayako* l’aiat abbaidadu cun ispantu, preguntende·si intro su coro suo si sa Tigre de sa Malèsia si nche fiat dischissiadu.

– Amus a fuire! – aiat esclamadu. – E comente? No amus prus mancu un’arma e in prus semus incadenados.

– Apo su mèdiu pro nos nche fàghere ghetare a mare.

– Non bos so cumprendende, capitanu. Chie nos nch’at a ghetare a modde?

– Cando un’òmine morit subra de una nave, ite si faghet?

– Si ponet in unu cantzigalettu cun una balla de cannone e si imbiat a fàghere cumpannia a sos pisches.

– E nois amus a fàghere su matessi – aiat naradu Sàndokan.

– Bos cherides ochiere?

– Eja, ma a manera de pòdere a pustis torrare a bida.

– Hum! So dudosu, Tigre de sa Malèsia.

– Ti naro chi nois nos amus a ischidare bios e lìberos in su mare liberu.

– Si lu narades bois, bos depo crèere.

– Dipendet totu dae Yanez.

– Isse nche depet èssere indedda.

– Ma si est ponende fatu a sa corveta si non como tando nos nch’at a collire.

– E posca?

– Posca amus a torrare a Mòmpracem o a Làbuan a liberare a Marianna.

– Deo mi domando si so bisionende.

– Dubitas de cantu t’apo naradu?

– Unu pagu, lu cunfesso, capitanu meu. Penso chi nois no amus mancu unu kriss.

– Non nos at a serbire.

– E chi semus incadenados.

– Incadenados! – aiat esclamadu Sàndokan. – Sa Tigre de sa Malèsia podet truncare sos ferros chi la mantenent presonera. Fortzas meas benide! Abbàida!

Aiat tòrchidu cun fùria sos aneddos, posca cun un’istratzada mala a poderare los aiat abertos e nch’aiat iscutu indedda sa cadena.

– Acò sa Tigre lìbera! – aiat aboghinadu.

Belle in su matessi momentu su bucaportu de popa si fiat pesadu e s’iscala aiat tirriadu suta su passu de unos cantos òmines.

– Millos! Aiat esclamadu su *dayako*.

– Como los mando totus... – aiat aboghinadu Sàndokan, chi li fiat bènnidu un’atacu de arrennegu.

Bidende in terra una manovella truncada, l’aiat leada e aiat fatu comente pro si nche ghetare fache a s’iscala. Su *dayako* fiat istadu prontu a lu firmare.

– Bos cherides fàghere ochiere, capitanu? – l’aiat naradu. – Pensade chi in su ponte bi sunt àteros dughentos òmines armados.

– Est beru – aiat rispostu Sàndokan, frundende nche sa manovella. – Sa Tigre est domada!

Tres òmines fiant avantzados fache a issos. Unu fiant unu tenente de vascellu, forsis su cumandante de sa corveta; sos àteros duos fiant marineris.

A unu tzinnu de su capu issoro, sos ùrtimos duos aiant innestadu sas bajonetas e aiant puntadu sas carabinas issoro a sos duos piratas.

Unu risu ispatziadore fiant cumpartu in sas lavras de sa Tigre de sa Malèsia

– Ello, timende seis? – aiat preguntadu isse. – O seis faladu, signor tenente, pro m'istare cussos duos òmines armados? Bos avertu chi sos fusiles issoro non mi ghetant pore, nde podiais fàghere a mancu de un'ispetàculu gasi istrambòticu.

– Isco chi sa Tigre de sa Malèsia non bi timet – aiat rispostu su tenente. – Apo leadu petzi carchi cautela.

– E puru so isentu. signore.

– Ma non prus incadenadu, mi paret.

– Non so òmine chi mantenet pro tempus meda sas cadenas in burtzos.

– Una bella fortza in fide mea, signore.

– Lassade sa tzarra, signore, e narade mi ite cherides.

– So istadu imbiadu a inoghe pro bìdere si ais bisòngiu de carchi cura.

– Non so fertu, signore.

– E puru ais leadu una matzocada a conca.

– Chi est bastadu su turbante meu a l'amparare.

– Arratza de òmine! – aiat esclamadu su tenente, cun ammiru sìncheru.

– Agabbadu nch'ais?

– Non galu, Tigre de sa Malèsia.

– Ajò, ite cherides?

– M'at imbiadu a inoghe una fèmina.

– Marianna? – aiat aboghinadu Sàndokan.

– Eja, *lady* Guillonk – aiat torradu a nàrrere su tenente.

– Bia est, beru? – aiat preguntadu Sàndokan, mentres un'undada de sàmbene nche l'artziat a cara.

– Eja, Tigre de sa Malèsia. Deo l'apo sarvada in su momentu chi su *praho* bostru fiant pro afundare.

– Oh! Faeddade mi de issa, bos lu prego!

– E pro ite? Deo bos cussìgio de bos nche l'ismentigare, signore.

– De mi nche l'ismentigare! – aiat esclamadu Sàndokan. – Oh! Mai!

– *Lady* Guillonk est pèrdida pro bois. Cale isperàntzia podides àere galu?

– Est beru – aiat murmutadu Sàndokan, cun unu suspiru. – Deo so un'òmine cundennadu a morte, beru est?

Su tenente no aiat rispostu, ma cussu mudore baliat cantu un'affirmatzione.

– Gasi fiant iscritu – aiat rispostu Sàndokan, a pustis de un'iscuta. – Sas bìnchidas meas mi depiant frutare una morte birgongiosa. A ue mi nche seis giughende?

– A Làbuan.

– E m'ais a apicare?

Custa borta puru su tenente fiant abarradu a sa muda.

– Mi lu podides nàrrere a manera franca – aiat naradu Sàndokan. – Sa Tigre de sa Malèsia no at mai timidu in dae in antis de sa morte.

– L’isco. Bois l’ais postu su marranu in chentu e prus acòstios e totus ischint chi bois seis s’òmine prus coragiosu chi bivet in su Bòrneo.

– Tando narade•mi totu.

– Non bos seis faddidu, bois ais a èssere apicadu.

– Aia preferidu sa morte de sos sordados.

– Mòrrere fusiladu, beru?

– Eja – aiat rispostu Sàndokan.

– Deo imbetzes bos aia risparmiadu sa bida e bos aia dadu unu cumandu in s’esèrtzitu de sas Índias – aiat naradu su tenente. – Òmines atrividos e coragiosos che a bois sunt raros a dies de oe.

– Gràtzias pro s’intenzione bona bostra, ma issa non m’at a sarvare dae sa morte.

– A dolu mannu, signore. Ite cherides? Sos cumpatriotas meos, mancarì ammirende su balore bostru ispantosu, bos ant semper timidu e non diant bìvere tranchillos si bos diant bìdere in dedda dae inoghe.

– E puru, tenente, cando bois m’ais assalidu deo fia in punna de nàrrere adiosu a sa bida mea de pirata e a Mòmpracem. Mi nche cheria andare in dedda dae custos mares, non ca fia timende sos cumpatriotas bostros, ca si l’aia chèrfidu, aia pòdidu remunerare in s’isula mea migias de piratas e armare chentinas de *praho*, ma petzi ca deo, incadenadu dae Marianna, a pustis de medas annos de cumbatas insambentadas, disigiaia sa bida pàsida a costàgiu de cussa chi amaia. Su destinu no at chèrfidu chi deo aere pòdidu realizzare cussu bisu caru, e siat. Ochide•mi puru: apo a ischire mòrrere che forte.

– Duncas non l’amades prus a *lady* Guillonk?

– Si l’amo! – aiat esclamadu Sàndokan cun boghe belle istramutida. – Bois non bos podides fàghere un’idea de sa passione chi cussa creadura at fatu nàscheru in su coro meu. Ascurtade•mi: ponide inoghe a Mòmpracem e in cue a Marianna e deo apo a abbandonare sa prima pro sa segunda. Dade•mi sa libertade cun sa cundizione de non torrare a bìdere mai prus cussa pitzinna e m’ais a bìdere refudende•la. Ite cherides de prus?

Abbaidade! Deo so disarmadu, belle solu, e puru si dia àere un’ispera mancarì minorededda de pòdere sarvare a Marianna, mi dia intèndere capassu de cale si siat isfortzu, finas de abèrrere sos costàgios de custu vascellu pro bos nche mandare totus in fundu de mare!

– Semus prus numerosos de su chi creides – aiat naradu su tenente cun unu risu dididente. – Ischimus cantu balides e de ite seis capassu e amus leadu sas cautelas nostra pro bos domare. Non tenteis nudda duncas, totu diat èssere inùtile. Una balla de fusile podet ochiere s’òmine prus coragiosu de su mundu.

– La dia prefèrrere a sa morte chi m’isetat in Làbuan – aiat naradu Sàndokan cun disisperu nieddu.

– Bos creo, Tigre de sa Malèsia.

– Ma nois non semus galu in Làbuan e diat pòdere capitare carchi cosa prima de arribbare.

– Ite cherides nàrrere? – aiat preguntadu su tenente abbaidende•lu cun pistighèngiu biu. – Seis pensende de bos ochiere?

– Ite bos nde diat importare a bois? Chi deo mòrgia in una manera o in s'àtera, su resurtadu diat èssere che pare.

– Forsis non bos lu dia impedire – aiat naradu su tenente. – Bos confesso chi mi diat dispràghere a bos bìdere apicadu.

Sàndokan fiat abarradu unu momentu a sa muda, abbaidende a fissu su tenente comente chi esseret dubitende de sa veridade de cussas paràulas, posca aiat preguntadu:

– Non bos diais pònnerde de rugradis si mi dia ochiere?

– Nono – aiat rispostu su tenente. – A unu balorosu che a bois, non dia negare unu praghere sìmile.

– Tando cunsiderade•mi che un'òmine mortu.

– Deo però non bos do sos mèdios pro nch'agabbare sa bida bostra!

– Apo deo su netzessàriu.

– Carchi venenu forsis?

– Fulminante. Però prima de mi nch'andare a s'àteru mundu bos chèrgio pregare de unu praghere.

– A un'òmine chi est a punta de mòrrere non si podet negare nudda.

– Dia chèrrere bìdere un'ùrtima borta a Marianna.

Su tenente fiat abarradu a sa muda.

– Bos prego – aiat insìstidu Sàndokan.

– Deo aia retzidu s'òrdine de bos mantènnere iscrobados, in casu chi essere istadu gasi benassortadu de bos tènnerde. E posca creo chi diat èssere mègius pro bois e pro *lady* Marianna a bos impedire de bos torrare a bìdere. Pro ite a la pònnerde a prànghere?

– Mi lu negades pro afinare sa crudeltade? Deo non creia chi unu marineri prode podiat devènnere unu agutzinu.

Su tenente fiat devènnidu biancu che casu.

– Bos giuro chi apo àpidu s'òrdine – aiat naradu a pustis. – Mi dispraghet chi siais dubitosu de sa paràula mea.

– Perdonade•mi – aiat naradu Sàndokan.

– Non apo gromure contra de bois e pro bos mustrare chi no apo òdiu perunu contra unu balorosu che a bois, bos promito de nche giùghere a inoghe a *lady* Guillonk. L'ais a dare unu dolore mannu però, l'ais a bìdere.

– Non l'apo a nàrrere chi mi chèrgio ochiere.

– E tando, ite li cherides nàrrere?

– Deo apo lassadu, in unu logu cuadu, ascusòrgios mannos e non l'ischit nemos.

– E los cherides donare a issa?

– Eja, pro nde dispònnerde comente mègius l'at a agradare. Tenente, cando l'apo a pòdere bìdere?

– Prima de custu sero.

– Gràtzias signore.

– Promitide•mi però chi non li nàrrere nudda de sa morte bostra.

– Ais sa paràula mea. E puru, creide•lu, est crudele a dèpere mòrrere, cando oramai creia de godire sa felitzidade a costàgiu de cussa pitzinna chi amo meda.

– Bos creo.

– Aia fatu mègius a afundare su *praho* meu in artu mare. A su mancu fia caladu in sos isprofundos abbratzadu a s'amorada mea.

– A a ue fiais andende cando sos navios nostros bos ant assalidu?

– Indedda, indedda meda, forsis in Ìndia o in carchi ìsula de s'otzèanu mannu. Ajò, est agabbada. Si cumprat su destinu meu.

– Adiosu, Tigre de sa Malèsia – aiat naradu su tenente.

– Mantèngio sa promissa bostra.

– Tra pagas oras ais a torrare a bìdere a *lady* Marianna.

Su tenente aiat mutidu sos sordados chi aiant liberadu dae sas cadenas a Juioko e fiat artziadu cun àsiu a sa coberta. Sàndokan fiat abarradu in cue abbaidende•lu, cun sos bratzos cunsertos e unu risu istranu in lavras.

– Noas bonas bos nch'at giutu? – aiat preguntadu Juioko acurtziende•si.

– Istanote amus a èssere lìberos – aiat rispostu Sàndokan.

– E si sa fua diat resurtare vana?

– Tando amus a abèrrere sos costàgios de custu vascellu e amus a mòrrere totus; nois ma finas issos. Ànimu però, Marianna nos at a agiuare.

Sa fua

Mòidu su tenente, Sàndokan si fiat sètzidu in s'ùrtimu gradinu de s'iscala, cun sa conca astrinta in manos, intrende•si•nche a mesu de pensamentos profundos.

Unu dolore illacanadu cumpariat in sos liniamentos suos. Si fiat istadu capassu de prànghere, non pagas làgrimas aiant infustu sos càvanos suos.

Juioko si fiat acogonadu a pagu tretu, abbaidende cun pistighìngiu su capu suo. Bidende•lu totu leadu dae sos pensamentos suos, non si fiat atrividu a lu porrogare subra sos progetos pro su benidore.

Nche fiant colados bìndighi o binti minutos, cando su bucaportu si fiat torra artziadu. Sàndokan bidende intrende un'ispera de lughe, si nche fiat pesadu cun apretu abbaidende fache a s'iscala.

Una fèmina falaiat lestra. Fiat sa giòvana cun sos pilos de oro, isarbolida, antzis biaita e cun sa làgrima in s'ogru.

L'acumpangiaiat su tenente, mantenende però sa manu dereta in sa culàrtziga de sa pistola chi s'aiat postu in sa chintòrgia.

Sàndokan si nche fiat pesadu, ghetende una boghe e fiat curtu cara a s'amorada astringhende•si•la a petus a ispàsimos.

– Amore meu – aiat esclamadu tirende•la a s'àtera ala de s'istiva, in s'interi chi su cumandante si setziat in mesu de s'iscala a bratzos in rughe e cun sa fronte inchigiada.

– Ti torro a bìdere, in fines!

– Sàndokan – aiat murmutadu issa cumentzende a prànghere a sucutu. – Creia de non ti torrare a bìdere mai prus!

– Coràgiu, Marianna, non prangas, crudele, assuta custa làgrimas chi mi turmentant.

– Apo su coro a cantos, amigu meu prode. Ah, non chèrgio chi tue mòrgias, non chèrgio chi ti nche istratzent da mene! Deo t'apo a difèndere contra totus, deo t'apo a liberare, deo chèrgio chi tue sias galu meu.

– Tuo! – aiat esclamadu isse boghende unu suspiru profundu. – Eja, apo a torrare tuo, ma cando?

– Pro ite cando?

– Ello non l'ischis, pitzinna malassortada, chi mi nche sunt giughende a Làbuan pro m'ochiere?

– Ma deo t'apo a sarvare.

– Eja, tue, forsis, si m’as a agiuare.

– As unu progetu tando! – aiat esclamadu issa dischissada pro sa cuntentesa.

– Eja, si Deus m’agiua. Ascurta•mi, amore meu.

Aiat ghetadu un’ograde de reselu a su tenente chi non si fiat trèmidu dae su postu suo, posca leende sa giovanedda cantu prus indedda possibile, l’aiat naradu:

– So progetende sa fua e apo s’ispera de bi resèssere, ma tue no as a pòdere bènnere cun megus.

– Pro ite Sàndokan? Dubitas chi deo sia capassa de ti pònnere fatu? Times forsis chi mi manchet su coràgiu pro parare fronte a sos perìgulos? So atzuda e non timo prus a nemos; si cheres apo a istocare sas sentinellas tuas o apo a fàghere sartiare in àera custu vascellu cun totu sos òmines chi lu setzent, si est netzessàriu.

– Est impossìbile, Marianna. Dia dare sa metade de su sàmbene meu pro ti leare cun megus, ma non potzo. S’agiudu tuo mi bisòngiat pro fuire si nono at a èssere totu inùtile, ma ti giuro chi no as a abarrare tempus meda in mesu de sos compatriotas tuos, a costu de ammaniare cun sas richesas meas un’esèrtzitu e lu guidare contra de Làbuan.

Marianna s’aiat cuadu sa cara cun sas manos e bete làgrimas l’aiant rugradu sa cara bella sua.

– Abarrare inoghe, sena de tene – aiat murmutadu cun boghe aneada.

– Est netzessàriu, creadura mea malassortada. Como ascurta•mi.

Dae petus si nch’aiat bogadu una iscàtula minoreddeda e aberta aiat mustradu a Marianna unas cantas pastillias de unu colore rujastrinu e chi bogaiant unu fragu forte meda.

– Bidende las ses custas botzigheddas? – l’aiat preguntadu. – Cuntenent unu venenu forte meda ma non mortale, chi at sa propiedade de suspèndere sa bida, in un’òmine robustu, pro ses oras. Est unu sonnu chi assimìgiat a manera pretzisa a sa morte e chi collionat su dutore prus espertu.

– E ite cheres fàghere?

– Deo e Juioko nd’amus a ingurtire una peròmine, nos ant a crèere mortos, nos nch’ant a ghetare a mare, ma a pustis amus a torrare a bida in su mare liberu.

– Ma no ais a afogare?

– Nono, ca deo conto subra de tene.

– Itè depo fàghere? Faedda, cumanda, Sàndokan, so pronta a totu pro ti bìdere liberu.

– Sunt sas ses – aiat naradu su pirata boghende su cronòmetro suo. – Tra un’ora deo e su cumpàngiu meu amus a ingurtire sas pastillias e amus a ghetare una boghe forte. Tue as a marcare a manera pretzisa in su rellògiu tuo su minutu segundu in su cale at a èssere ghetadu, as a contare ses oras, e duos segundos prima nos nch’as a fàghere ghetare a mare. As a fàghere a manera de nos lassare sena cantzigaletu e sena balla in pees, e as a chircare de nche ghetare a mare carchi gallegiante a manera chi a pustis nos potzat serbire, e si est possibile de cuare carchi arma suta sas bestes nostras. Cumpresu bene m’as?

– Apo imprentadu totu bene in sa memòria mea, Sàndokan. Ma a pustis a ue as a andare?

– Apo sa tzertesa chi Yanez nos siat ponende fatu e isse nos nch’at a collire. Posca apo a remunerare armas e piratas e apo a bènnere a ti liberare, a costu de nch’ispèrdere a Làbuan e totu sos abitantes suos.

Si fiat firmadu prantende·si sas ungras in sa carre.

– Malaita siat sa die chi m’ant mutidu sa Tigre de sa Malèsia, malaita siat sa die chi so devènnidu vengadore e pirata, iscadenende contra de mene s’òdiu de sos pòpulos chi si ponet de rugradis, che pupa orrorosa, a mie e a custa pitzinna divina! Si non fia istadu mai s’òmine sena coro, a su mancu non fia istadu incadenadu subra de custu naviu, ne tragadu a sa furca, ne iscrobadu mai dae custa fèmina chi amo sena misura!

– Sàndokan! Non faeddes gosi.

– Eja, as resone, «Perla de Làbuan». Lassa chi ti mire un’ùrtima borta – aiat naradu bidende su tenente pesende·si·nche e acurtziende·si.

Aiat pesadu ca conca brunda de Marianna e l’aiat basada in cara che dischissiadu.

– Cantu t’amo, creadura divina! – aiat esclamadu isse, fora de se. – E tocat de nos iscrobare!

Aiat afogadu una ghèmida e s’aiat assutadu lestru una làgrima chi li falaiat in su càvanu nieddutu.

– Moe, Marianna, moe – aiat naradu totu in unu. – Si tue dias abarrare, deo dia prànghere che pitzinneddu minore!

– Sàndokan! Sàndokan!

Su pirata s’aiat cuadu sa cara cun sas manos e aiat fatu duos passos in segus.

– Ah! Sàndokan! – aiat esclamadu Marianna, cun una boghe chi astringhiat su coro.

Fiat chèrfida cùrrere fache a isse, ma li fiant bènnidas mancu sas fortzas e fiat ruta in bratzos de su tenente chi si fiat acurtziadu.

– Moide! – aiat aboghinadu sa Tigre de sa Malèsia, girende·si aterue e cuende·si sa cara. Cando si fiat bortadu cara a su bucaportu nche fiat istadu giai abbassadu.

– Totu nch’est acabadu! – aiat esclamadu cun boghe trista. – Mi nche potzo petzi dormire in sas undas de su Mare malesu. Chissai chi una die potza torrare a bìdere cussa chi amo prus che totu!

Si fiat faladu a pare in pees de s’iscala cun sas manos in massiddas e fiat abarradu gasi belle un’ora. Juioko nche l’aiat istorradu dae cussu disisperu mudu.

– Capitanu – aiat naradu. – Coràgiu, non nos depimus galu disisperare.

Sàndokan si nche fiat pesadu cun una mòvida enèrgica.

– Fuimus.

– Non pedo àteru.

Aiat bogadu s’iscatuledda e nch’aiat leadu duas pastillias porrende·nde una a su *dayako*.

– Bisòngiat de nche l’ingurtire a su sinniale meu – aiat naradu.

– So pruntu.

Nch’aiat bogadu su rellògiu e aiat abbaidadu.

– Sunt sas sete mancu duos minutos – aiat torradu a nàrrere Sàndokan. – Tra ses oras nois amus a torrare a bida in su mare liberu.

Aiat tancadu sos ogros e nch’aiat ingurtidu sa pastillia in s’interi chi Juioko li poniat

fatu. Deretu si fiant bidos cussos duos òmines fortzighende•si comente leados dae un'ispàsimu violentu e improvisu, e tando ruende a terra ghetende duas boghes fortes.

Cussas boghes, a dispetu de s'isbufidare de sa màchina e su burdellu de sas undas pesadas dae sos rodas poderosas, totus las aiant intesas in coberta dae totus e finas Marianna chi las fiat isetende agutipera dae milli pistighingos.

Su tenente fiat faladu in presse a s'istiva sighidu dae unos cantos ufiziales e dae su dutore de bordu. In pees de s'iscala aiat tambadu contra sos duos crèidos mortos.

– Sunt mortos – aiat naradu. – Est capitadu su chi mi fia timende.

Su dutore los aiat esaminados, ma cussu bravu òmine no aiat pòdidu fàghere àteru si no averiguare sa morte de sos duos presoneris.

In s'interi chi sos marineris nche los fiant pesende, su tenente fiat torradu a coberta e si fiat acurtziadu a Marianna chi fiat imbarada a sa costana de babordu, faghende isfortzos sovrumanos pro tratènnere su dolore chi l'oprimiat.

– *Milady* – l'aiat naradu. – Una disaura est tocada a sa Tigre e a su cumpàngiu suo.

– L'intzerto... sunt mortos.

– Est beru, *milady*.

– Signore – aiat naradu issa cun sa boghe de su prantu ma atzuda. – Bios aparteniant a bois, mortos appartenent a mie.

– Bos lasso libera de fàghere de issos su chi prus bos agradat, ma bos chèrgio dare unu cussìgiu.

– E cale?

– Faghide•nche•los ghetare a mare prima chi s'incrociadore arribet a Làbuan. Tziu bostru diat pòdere fàghere apicare a Sàndokan finas mortu.

– Atzeto su cussìgiu bostru; faghide•nche giùghere sos mortos a popa e lassade•mi sola cun issos.

Su tenente si fiat incurbadu e aiat dadu sos òrdines netzessàrios, pro fàghere sa boluntade de sa giòvana *lady*.

A pustis de unu momentu sos duos piratas beniant assentados subra duas tàulas e giutos a popa, pronti pro nch'èssere ghetados a mare.

Marianna si fiat inghenugrada fache a Sàndokan tèteru e aiat miradu a sa muda cussa cara mudada dae s'atzione potente de su narcòticu, ma chi chistiat galu cussa fieresa màscrina chi poniat timore e respetu. Aiat isetadu chi nemos l'aeret dadu cara e chi s'iscuru esseret caladu, posca nch'aiat bogadu dae su coritu duos istillos e los aiat cuados suta sas bestes de sos duos piratas.

– A su mancu bos ais a pòdere difèndere, balorosos meos – aiat murmutadu issa cun emozione profunda.

Posca si fiat sètzida in pees issoro, contende in su rellògiu ora pro ora, minutu pro minutu, segundu pro segundu, cun una passèntzia manna.

A sa una mancu binti minutos si nche fiat pesada, isarbolida ma detzisa. Si fiat acurtziada a sa costana de babordu e sena la bìdere nemos nch'aiat istacadu duos salvagente chi nch'aiat ghetadu a mare, posca fiat andada cara a prua e firmende•si in dae in antis de su tenente chi pariat l'esseret isetende:

– Signore – aiat naradu – si cumprat s'ùrtima boluntade de sa Tigre de sa Malèsia.

A un'òrdine de su tenente bator marineris fiant andados a popa e aiant pesadu sas duas tàulas, ue fiant assentados sos mortos, finas a su cabu de banda.

– Non galu – aia naradu Marianna cumentzende a prànghere.

Si fiat acurtziada a Sàndokan e aiat postu sas lavras subra cussas de isse. Aiat intesu a cussu cuntatu unu tebiore lèbiu e un'ispètzie de trèmida. Unu momentu de duda e cun boghe afogada aiat naradu:

– Lassade andare!

Sos marineris aiant pesadu sas duas tàulas e sos duos piratas fiant lassinados a mare isprofundende in sas undas nieddas, mentres su vascellu si nche istesiaiat giughende nche sa giovanedda disaurada fache a sas costas de s'ìsula malaita.

Yanez

Sa suspensione de sa bida, comente aiat naradu Sàndokan, depiat durare ses oras, ne unu segundu in prus ne unu segundu in mancu, e gasi difatis depiat èssere, ca in pessu inabissados, sos duos piratas fiant torrados in sensos deretu sena patire peruna mudàntzia de fortzas.

Torrados a pìgiu de abba cun unu corfu poderosu de carcàngiu, aiat giradu sos ogros a inghìriu. A mancu de una gòmena nch'aiant sejadu s'incrociadore, chi si nche istesiaiat a papore mìnimu cara a oriente.

Sa prima punna de Sàndokan fiat istada cussa de li pònnere fatu, mentres Juioko, galu totu istorronadu dae cussa torrada a bida pro issu istrana e mala a acrarire, afilaiat a largu cun cautela.

Sa Tigre si fiat arressada belle deretu lassende·si chilliare in mesu de sas undas, ma cun sos ogros fissos a cussu naviu chi nche li furaiat sa pitzinna disaurada, Una boghe afogada nche li fiat essida dae petus e nche li fiat morta in sas lavras incrispadas.

– Pèrdida! – aiat esclamadu cun una boghe belle istudada dae su dolore.

Un'ìmpetu de dischissiu l'aiat leadu e pro carchi tretu si fiat postu a nche sighire su papore agitende·si cun fùria in s'abba, posca si fiat arressadu semper abbaidende su vascellu chi a pagu a pagu si perdiat in s'iscurigore.

– Tue mi nche fuis, nave orrorosa, leende cun tegus sa metade de su coro meu, ma pro cantu s'Otzèanu siat ampru ti nch'apo a sighire una die e apo a isperare sos costàgios suos!

Si nche fiat ghetadu cun arrennegu a mesu de sas undas e nch'aiat sighidu a Juioko, chi lu fiat isetende cun pistighìngiu.

– Ajò – aiat naradu cun boghe arregrada. – Oramai est totu acabadu.

– Coràgiu, capitanu, nois l'amus a sarvare e forsis prima de cussu chi creides.

– A sa muda! Non torres a abèrrere sa ferta chi sàmbenat.

– Chircamus a signor Yanez, capitanu.

– Eja, chircamus·lu, ca petzi isse nos podet sarvare.

Su mare ampru de sa Malèsia si isparghinaiat in dae in antis issoro cugugiadu dae s'iscuru carcu, sena un'isuledda a ue aprodare, sena una bela o una lughe chi aeret sinnaladu sa presèntzia de una nave amiga o inimiga.

In onni logu non si bidiant che undas ispumadoras, chi si tambaiant a pare cun

istripitu, untzadas dae sa frina de sa note. Sos duos nadadores, pro non nche consumire sas fortzas issoro gasi pretziosas in cussa tzircustàntzia terribile, andaiant a in antis a bellu a bellu a pagu tretu s'unu dae s'àteru, chirchende cun bramisia una bela in cussu pigiu iscuosu.

Dae cando in cando Sàndokan si firmaiat pro si bortare cara a oriente comente chi esseret chirchende de nche bìdere galu sos fanales de su piròscafu, posca sighiat s'àndala boghende suspiros profundos. Aiant giai fatu una mìa bona e giai cumentzaiant a si nche tirare sas bestes pro èssere prus liberos in sos movimentos, cando Juioko aiat tambadu contra unu trastu chi aiat tzèdidu.

– Unu pische-cane! – aiat esclamadu isse pesende·li sa tzudda e pesende s'istillu.

– Ue? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Ma... nono, no est un'iscualu! – aiat sighidu su *dayako*. – Mi paret unu gallegiante.

– Est unu salvagente ghetadu dae Marianna! – aiat esclamadu Sàndokan. – Ah! pitzinna divina!

– Isperamus chi non siat solu.

– Chircamus, amigu meu.

Si fiant postos a nadare a inghiriu chirchende in totue, e fiant resèssidos, a pustis de pagos minutos, a agatare s'àteru chi non si fiat istesiadu meda dae su primu.

– Acò una fortuna chi non mi isetaia – aiat naradu Juioko, cun boghe allegra.

– A ue afilamus como?

– Sa corveta fiat benende dae nord-ovest, creo duncas chi at a èssere in cussa afilada chi amus a pòdere agatare a Yanez.

– L'amus a agatare a pustis?

– L'ispero – aiat rispostu Sàndokan.

– Nos ant a chèrrere paritzas oras. Su bentu est dèbile e su *praho* de su signor Yanez non depet camminare meda.

– No interessat! Pro l'agatare dia abarrare a modde finas bintibator oras – aiat naradu Sàndokan.

– E non pensades a sos pische-canes, capitanu? Bois ischides chi custos mares bundant de tales iscuolos ferotzes meda.

Sàndokan si fiat artuddende sena lu chèrrere e aiat ghetadu a fùrriu un'ograde pistighingiosa.

– Finas a como non nche so bidende nen coa nen pinna peruna – aiat naradu a pustis. – Isperamus duncas chi sos iscuolos nos lassent in pasu. Ajò, ispinghimus·nos cara a nord-ovest. Si no amus a addobiare a Yanez a cuss'ala, amus a aprodare a Mòmpracem o in sas iscollieras chi andant cara a sud.

Si fiant acurtziados s'unu a s'àteru pro èssere prus pronti a s'amparare in casu de perìgulu e si fiant postos a nadare cara a s'afilada giai isseberada, chirchende però de chistire sas fortzas issoro, ischende chi sa terra nche fiat in dedda meda. Mancari ambos duos esserent istados detzisos a totu, sa timòria de èssere cassados dae unu momentu a s'àteru dae carchi pische-cane nche li fiat intrende a intro de sos coros issoro. Su *dayako* mescamente s'intendiat assalidu dae unu terrore beru e pròpiu. Dae cando in cando s'arressaiat pro s'abbaidare in segus, creende de intèndere in palas suas sos corfos de coa e sos suspiros sorrogrados e pro istintu pinnigaiat sas

ancas timende de si las intèdere trunchende dae sas dentes ispantosas de cussa tigres de mare.

– Deo non b’apo mai timidu – naraiat isse. – Apo leadu parte a prus de chimbanta acòstios, apo mortu de manu mea non pagos inimigos e apo leadu a pare finas cun sas bete munincas de su Bòrneo e finas cun sas tigres de sas junglas, e puru como deo mi so tremende comente chi apa sa callentura. S’idea de m’agatare, dae unu momentu a s’àteru, in dae in antis de unu de cussos iscualos ferotzes meda, mi faghet ghelare su sàm bene. Capitanu, nudda nche seis bidende?

– Nono – rispondiat semper Sàndokan, cun boghe pàsida.

– M’est partu, finas como, de àere intesu in palas meas unu suspiru sorrogradu.

– Efetu de sa timòria. Deo no apo intesu nudda.

– E custu istripitu?

– Est istadu fatu dae sos pees meos.

– Apo sas dentes chi galopant.

– Abarra calmu, Juioko. Semus armados de istillos poderosos.

– E si sos iscualos arribant dae suta s’abba?

– Amus a andare nois puru suta s’abba e los amus a afrontare cun atza.

– E segnor Yanez non si bidet!

– Nche depet èssere indedda meda!

– L’amus a addobiare, capitanu?

– Apo custa ispera... Yanez m’amat tropu pro m’abbandonare a su destinu meu tristu. Su coro mi narat chi isse fiat ponende fatu a sa corveta.

– Però non si biet cumparende.

– Passèntzia, Juioko. Su bentu a pagu a pagu est aumentende e at a pònnere a cùrrere su *praho*.

– E cun su bentu amus a àere finas sas undas.

– A nois non nos ant a pònnere a timere.

Aiant sighidu a nadare, unu a curtzu a s’àteru, pro un’àtera ora, cumpudende semper a origras paradadas s’orizonte e abbaidende a inghìriu cun sa timòria de bìdere cumparende sos iscualos timidos, posca ambos duos si fiant arressados abbaidende·si a pare.

– Intesu as? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Eja – aiat rispostu su *dayako*.

– Su frùschiu de una nave a papore, beru est?

– Eja, capitanu.

– Abarra firmu!

Si fiat imbaradu a sas palas de su *dayako* e cun un’ispinta fiat essidu prus de su mesu dae s’abba. Abbaidende cara a nord, nch’aiat bidu duos puntos lughentes rugrende su mare a una distàntzia de duas o tres mìgias.

– Una nave est avantzende a ue semus nois – aiat naradu cun boghe unu pagu commòvida.

– Tando nos nche podimus fàghere collire – aiat naradu Juioko.

– Nois no ischimus a cale nazione pertenet e si est mercantile o de gherra.

– Dae ue est benende?

- Dae nord.
- Rota perigulosa, capitanu meu.
- La penso gasi deo puru. Podet èssere carchi nave chi at leadu parte a su bombardamentu de Mòmpracem e chi est chirchende su *praho* de Yanez.
- E nche l’amus a lassare andare sena nos nche fàghere collire?
- Sa libertade est tropu cara pro la torrare a pèrdere, Juioko. Si nois amus a èssere torra tentos non nos diat sarvare prus nemos e dia dèpere rinunziare pro semper a s’isperàntzia de torrare a bìdere a Marianna.
- Ma podet èssere una nave mercantile.
- Non semus in sa rota de cussos navios. Bidimus unu pagu si si nche podet distìnghere carchi cosa.

Si fiat torra imbaradu a sas palas de Juioko abbaidende cun cuidadu in antis suo. No essende sa note tropu iscura, aiat pòdidu distìnghere a manera crara sa nave chi fiat avantzende.

– Mancu unu mutu, Juioko! – aiat esclamadadu, torrende a rùere a modde. – Est unu naviu de gherra, de custu nde so seguru.

- Mannu?
- Un’incrociadore mi paret.
- Ingesu at a èssere?
- Non dubito de sa natzionalidade issoro.
- L’amus a lassare colare?
- Non podimus fàghere pròpiu nudda. Dispone•ti a afundare ca cussa nave at a colare a pagu tretu dae nois. Lestru, abandonamus sos salvagente e mantenimus•nos prontos.

S’incrociadore, a su mancu gasi lu creiat Sàndokan e forsis cun resone, avantziaiat lestru pesende in costàgios beras e pròpias undas pro neghe de sas rodas.

Fiat semper afilende a sud, duncas depiat colare a paga distàntzia dae sos duos piratas.

Sàndokan e Juioko l’aiant bidu a chentu chimbanta metros, fiant afundados ponende•si a nadare suta s’abba.

In su momentu chi fiant torrados a pìgiu de abba pro respirare, aiant intesu una boghe aboghinende:

– Aia giuradu de nch’àere bidu duas concas a babordu. Si no fiat istadu seguru chi a popa amus una zigaena dia fàghere calare un’iscialupa a modde.

Intendende cussas paràulas, Sàndokan e Juioko si nche fiant torrados a imbèrghere suta s’abba, ma s’afundamentu issoro fiat duradu meda.

Pro bona sorte issoro, cando fiant torrados a pìgiu de abba, aiant bidu su vascellu iserghende•si lestru cara a sud.

Si fiant agatados tando in mesu de s’istiga galu arba de ispuma. Sas undas pesadas dae sas rodas los iscludiant a dereta e a manca, como imberghende•los in artu e tando faghende•los rùere in sas seddas.

– Capitanu, dade cara – aiat aboghinadu su *dayako*. – Amus una zigaena in s’abba nostra. Intesu l’ais su marineri?

– Eja – aiat rispostu Sàndokan. – Ammània s’istillu.

– Amus a èssere assalidos?

– Mi lu so timende, pòveru Juioko meu. Mostros sìbiles non bident bene però ant unu nasu ispantosu. Su malaitu non depet àere postu fatu a sa nave, ti lu garanto.

– So timende, capitanu – aiat naradu su *dayako*, chi si fiat agiolotende in mesu de sas undas che a su diàulu in s’abbasantera.

– Abarra calmu. Finas a como non la so bidende.

– Podet arribbare dae suta s’abba.

– Forsis l’amus a intèndere arribbende.

– E sos salvagente?

– Sunt in dae in antis nostru. Duas bratzadas e nche los a amus a tènnere.

– Non m’atrivo a mi mòdere, capitanu.

Su poveru òmine fiat gasi assustadu chi sos mermos suos si refudaiant belle de agire.

– Juioko, abarra calmu – aiat naradu Sàndokan. – Si ti cheres sarvare sas ancas non depes abarrare in cue, mesu abbastalocadu. Agarra•ti a su salvagente tuo e boga s’istillu.

Su *dayako*, chi si fiat ripresu unu pagu, aiat ubbididu e nch’aiat tentu su salvagente suo chi bantzigaiait pròpiu in mesu a s’ispuma de s’istiga.

– Como bidimus si si nche bidet custu pische-marteddu – aiat naradu Sàndokan. – Forsis lu podimus fuire.

Pro sa de tres bortas si fiat imbaradu a Juioko e si nche fiat ispintu fora de s’abba, ghetende a inghèriu un’ograde lestra.

In cue, in mesu a s’ispuma innida, nch’aiat bidu un’ispètzie de marteddu gigantesco essende totu in unu dae s’abba.

– Damus cara – l’aiat naradu a Juioko. – Nch’est a largu dae nois petzi chimbanta o sessanta metros.

– No at sighidu a pònneru fatu a sa nave? – aiat preguntadu su *dayako*, iscludende sas dentes a pare.

– At leadu su nscu de sa petza umana – aiat rispostu Sàndokan.

– Chi siat arribbende?

– L’amus a bidere tra pagu. Non ti moas e no abbandones s’istillu.

Si fiant acurtziados a pare e fiant abarrados firmos, isetende cun pistighèngiu s’agabbu de cussa aventura perigulosa.

Sas zigaenas mutidas finas pisches-marteddu e finas *balance-fish* est a nàrrere pische-bilantza, sunt rivales perigulosos meda. Apartenent a sa ratza de sos pische-canes, però ant una forma meda diversa, aende sa conca a forma de marteddu. Sa buca issoro, nointames, no est a mancu de cussa de sos sìbiles suos siat pro s’amprura, siat pro sa potèntzia de sas dentes issoro. Sunt atrividos meda, ant una bete passione pro petza umana e cando s’abìgiant de sa presèntzia de unu nadadore no istant dui- dui assalende•lu e trunchende•lu in duos.

A issos puru però resurtat unu pagu difitzile a agarrare sa preda, aende sa buca belle in printzipiu de bentre, gasi chi si depent girare de ischina pro pòdere mòssere.

Sàndokan e su *dayako* fiant abarrados unos cantos minutos firmos, ascurtende a origra parada, posca no intendende prus nudda, aiant cumentzadu a fàghere cun cautela

sa ritirada. Aiant giai fatu chimbanta o sessanta metros, cando totu in unu aiant bidu cumparende, a pagu tretu, sa conca orrorosa de sa zigaena. Su mostru aiat ghetadu a sos duos nadadores un'ograde fea cun isperas grogàntzulas, posca aiat bogadu unu suspiru sorrogradu chi fiat partu unu tronu indedda meda. Fiat abarradu un'iscuta firmu, lassende·si chilliare dae sas undas, duncas fiat avantzadu corpende a manera poderosa s'abba.

– Capitanu! – aiat esclamadu Juioko.

Sa Tigre de sa Malèsia, chi cumentzaiat a pèrdere sa passèntzia, imbetzes de sighire a si ritirare, aiat abandonadu totu in unu su salvagente e, postu s'istillu in dentes, fiat andadu detzisu contra s'iscualu.

– Tue puru nos nche benis a subra! – aiat aboghinadu. – Amus a bìdere si sa tigre de mare at a èssere prus forte de sa Tigre de sa Malèsia!

– Lassade·la andare, capitanu – aiat pregadu Juioko.

– Nche la chèrgio ispèrdere – aiat rispostu Sàndokan cun arrennegu. – A nois, iscualu malaitu!

Su pische-marteddu, assustadu forsis dae sas boghes e dae sa punna detzisa de Sàndokan, imbetzes de sighire sa cursa, si fiat arressadu bortulende a dereta e a manca duas undadas, posca si fiat tufadu.

– Est benende suta de nois, capitanu – aiat aboghinadu su *dayako*.

Si fiat faddidu. S'iscualu a pustis de un'iscuta fiat torrada a essire e pigiu de abba e a dispetu de sos istintos ferotzes suos, imbetzes de torrare a tentare s'atacu, si ispinghiat a largu gioghitende in mesu de s'istiga de sa nave.

Sàndokan e Juioko fiant abarrados firmos un'iscuta, sighende cun sos ogros s'iscualu, posca bidende chi non fiat prus pensende a issos, a su mancu pro su momentu, aiant ripresu sa ritirada afilende a nord-ovest.

Su perìgulu però non fiat galu sessadu, antzis, sa zigaena, mancarì sighende a gioghitare, non los perdiat de vista. Cun unu corfu de coa nch'essiat belle de su totu dae s'abba pro s'assicurare a ue fiant andende, posca cun pagas iscoitadas balangiaiat su caminu pèrdidu, mantenende·si semper a distàntzia de chimbanta o sessanta metros. Forsis cheriat isettare su momentu giustu pro los torrare a atacare.

Difatis a pustis de un'iscuta Juioko, chi s'agataiat a còdias, aiat bidu s'iscualu avantzende burdellosu, isconchinende e iscludende corfos poderosos cun sa coa. Isse aiat fatu unu bete chircu a inghèriu de sos duos nadadores, posca aiat cumentzadu a rodiare como suta e tando a pigiu de abba, punnende a istrìnghere semper de prus sos giros suos.

– Dade cara, capitanu! – aiat aboghinadu Juioko.

– So pruntu a la collire – aiat naradu Sàndokan.

– E deo a bos agiuare.

– Passada ti nch'est sa timòria?

– Cumentzo a l'isperare.

– No abbandones su salvagente prima chi deo ti dia su sinniale. In s'interi chircamus de fortzare su chircu.

Cun sa manu manca astrinta a su salvagente e sa dereta armada de istillu, sos duos piratas aiant cumentzadu a si nche fuire, dende semper cara a s'iscualu. Custu non

los abandonaiat, antzis, sighiat a los astrìnghere semper de prus, pesende, cun sa coa poderosa, undas beras e mustrende sas dentes acutzas suas chi si nche bidiant biancas che casu in s'oscuridade.

Totu in unu aiat fatu unu brincu gigantescu essende belle de su totu sa modde e nche li fiat andadu a supra a Sàndokan chi fiat su prus a curtzu.

Sa Tigre de sa Malèsia, abandonadu su salvagente, fiat istada pronta a andare suta s'abba, mentres Juioko, devènnidu atrividu dae su perìgulu imbeniente, si nche ghetaiat a in antis cun s'istillu paradu.

Sa zigaene, bidende a Sàndokan iserghende•si suta s'abba, cun unu corfu de coa fiat fuidu a s'atacu de Juioko e issu puru fiat andadu suta abba. Sàndokan lu fiat isetende. In pessu chi si l'aiat bida a curtzu, nche li fiat andadu a subra agarrende•la a una de sas pinnas de s'ischina e cun unu corfu terrìbile de istillu l'aiat isperradu sa bentre.

Su betedde pische, fertu forsis a morte, cun una fortzigada a s'ispessada si nch'aiat leadu dae subra su rivale chi fiat in punna de lu torrare a corfire e fiat artziadu a pìgiu de abba. Bidende a duos passos su *dayako*, si fiat giradu de ischina pro lu truncare in duos, ma Sàndokan puru fiat a pìgiu de abba.

S'istillu, chi l'aiat giai ferta, l'aiat corfida custa borta in mesu de sa conca e cun una forza tale chi sa frama li fiat abarrada fichida.

– E lea custos puru – aiat aboghinadu su *dayako*, giagarende•la de corfos.

Sa zigaena custa borta fiat afundada e pro semper, lassende in su pìgiu de s'abba una bete mantza de sàmbene chi s'isparghinaiat in presse.

– Penso chi no at a torrare prus a pìgiu de abba – aiat naradu Sàndokan. – Ite nde naras, Juioko?

Su *dayako* no aiat rispostu. Imbaradu a su salvagente, chircaiat de si nche pesare pro ispìnghere indedda sa mirada.

– Ite ses chirchende? – l'aiat preguntadu Sàndokan.

– In cue... abbaidade... cara a nord-ovest! – aiat aboghinadu Juioko. – Pro Deus! Nche so bidende una bete umbra... unu velieru!

– Yanez, forsis? – aiat preguntadu Sàndokan, cun emozione bia.

– S'iscuru est tropu carcu pro nche la distinghere bene ma intendo chi su coro est a tocheddu, capitanu.

– Lassa chi àrtzie subra sas palas tuas.

Su *dayako* si fiat acurtziadu e Sàndokan, imbarende•si subra de isse, nche fiat essidu a mesu dae sas undas.

– Ite nche seis bidende, capitanu?

– Est unu *praho*! Si fiat istadu isse! Maledizione!

– Pro ite seis a irrocos?

– Sunt tres sos navios avantzende.

– Seguru nde seis?

– Eja, seguru.

– Chi Yanez apat agatadu agiutòriu?

– Est impossibile!

– Ite faghimus tando? Sunt tres oras chi semus nadende e bos cunfesso chi so

cumentzende a èssere iscunnortadu.

– Ti cumprendo: amigos o inimigos faghimus•nos•nche collire. Pedit agiudu,

Juioko aiat remunidu sas fortzas suas e cun una bete boghe che tronu aiat aboghinadu:

– Ohe! de sa nave! Agiudu!

A pustis de unu momentu si fiat intesu a largu unu corfu de fusile e una boghe chi aboghinaiat:

– Chie mutit?

– Nàufragos.

– Isetade.

Deretu si fiant bidos sos tres navios virende e acurtziende•si lestros, essende su bentu bastante forte.

– Ue seis? – aiat preguntadu sa matessi boghe de prima.

– Acùrtzia – aiat rispostu Sàndokan.

Pro un'iscuta non si fiat prus intesu nudda, posca un'àtera boghe aiat esclamadu:

– Pro Deus! O mi so faddende meda o est isse! Chie est?

Sàndokan cun un'ispinta fiat essidu dae sas undas finas a metade de sa carena aboghinende:

– Yanez! Yanez! So deo, sa Tigre de sa Malèsia!

Dae sos tres navios fiat essidu una boghe sola:

– Bivat su capitanu! Bivat sa Tigre!

Su primu *praho* fiat a curtzu. Sos duos nadadores aiant agarradu una gòmena chi li fiat istada ghetada e fiant piligados a su ponte cun sa lestresa de duas munincas beras. Un'òmine nche li fiat andadu a subra a Sàndokan astringhende•si•lu a petus cun dischìssiu:

– Ah! pòveru fradigheddu meu! – aiat esclamadu. – Creia de non ti torrare a bìdere mai prus!

Sàndokan aiat astrintu su bravu portoghesu, mentres sos echipàgios fiant semper aboghinende: Bivat sa Tigre!

– Beni a sa cabina mea – aiat naradu Yanez. – Tue mi depes contare cosas meda chi disìgio de ischire.

Sàndokan l'aiat postu fatu sena abèrrere buca e fiant falados a sa cabina, mentres sos navios sighiant su caminu a belas paradadas.

Su portoghesu aiat abertu un'ampulla de gin e l'aiat porrida a Sàndokan chi nch'aiat isboidadu, unu in fatu de s'àteru, paritzas tassas.

– Ajò, conta. Comente mai ti nch'apo collidu in mare mentres ti pensaia presoneri o mortu subra de su piròscafu chi sigo dae binti oras cun acanimentu?

– Ah! Tue fias ponende fatu a s'incrociadore? Mi l'aia pensadu.

– Pro Deus! Apo a disponimentu tres navios e chentu binti òmines e cheres chi non li pòngia fatu?

– Ma ue las as remunidas totu custas fortzas?

– A l'ischis chie cumandat sos navios chi mi sunt ponende fatu?

– Tzertu chi nono.

– Paranoa a Maratua.

– Ma non fiat afundados in s’interi de sa burrasca chi nos at cassadu a curtzu de Làbuan?

– Nono, comente bides. Maratua nch’est istadu iscutu fache a s’isula de Pulo Gaya e Paranoa s’est amparadu in sa cala de Ambong. Fiant istados in cue paritzas dies a acontzare sos dannos àpidos, posca fiant falados cara a Làbuan ue si sunt addobiados. No agatende nos in sa caletedda, fiant torrados a Mòmpracem; los apo imbènnidos in cue in s’interi chi fiant in punna de andare in Ìndia, pensende chi fiamus afilende a cue.

– E sunt isbarcados in Mòmpracem? E como chie l’est ocupende s’isula mea?

– Nemos, ca sos inglesos l’ant abbandonada a pustis de àere postu fogu a sa bidde nostra e àere fatu sartiare sos ùrtimos bastiones.

– Mègius gasi – aiat murmutadu Sàndokan suspirende.

– E como, ite t’at capitadu a tie? T’apo bidu acostiente su vascellu in s’interi chi deo fia isbentrende sa cannonera a corfos de cannone, posca apo intesu sos urrah de bìnchida de sos inglesos, e tando prus nudda. So fuidu pro sarvare a su mancu sos ascusòrgios chi giughia, ma posca apo postu fatu a sas tratras de s’incrociadore chin s’ispera de nche lu sighire e de l’acostiare.

– So rutu in su ponte de su naviu inimigu, mesu mortu dae unu corfu de matzocu e posca fatu presoneri paris a Juioko. Sa pastillias chi, comente ischis, giughia semper in fatu, m’ant sarvadu.

– Cumprendo – aiat naradu Yanez ponende si a rière. – Bos nch’ant ghetadu a mare creende bos mortos. Ma de Marianna ite si nd’at costadu?

– Est presonera in s’incrociadore – aiat rispostu Sàndokan cun boghe trista.

– Chie lu guidaiat su vascellu?

– Su baroneto, ma in sa cumbata l’apo mortu.

– Mi l’apo pensadu. Pro Deus! Ite fine fea chi at fatu cussu pòveru rivale! Ite pensas de fàghere como?

– Ite dias fàghere tue?

– Deo dia sighire su piròscafu e lu dia acostiare.

– Est su chi ti cheria propònnere. A l’ischis a ue fiat afilende su vascellu?

– Non l’isco, ma mi paret chi esseret navighende cara a sas Tres Ìsulas, cando l’apo lassadu.

– Ite at a èssere andende a fàghere in cue? Custu cheret nàrrere faa, fradigheddu meu. Meda fiat caminende?

– Fiat andende a oto nodos a s’ora.

– Cale vantàgiu podet àere subra de nois?

– Forsis de trinta mìgia.

– Tando nche lu podimus sighire, si su bentu si mantenet bonu. Ma...

Isse si fiat firmadu intendende in su ponte unu faghe-faghe insòlitu e unu aboghinare acutzu.

– Ite b’at capitende? – aiat preguntadu.

– Chi apant iscobertu s’incrociadore?

– Artziamus, fradigheddu meu.

Aiant abandonadu in presse sa cabina e fiant artziados in coberta. Pròpiu in cussu

momentu unos cantos òmines nche fiant boghende dae s'abba una cassetta de metallu chi unu pirata, a sas primas lughes de s'arbèschida, nch'aiat bidu a pagas dosinas de metros dae su tribordu.

– Oh! Oh! – aiat esclamadu Yanez. – Ite cheret nàrrere custu? Chi in intro bi siat carchi documentu pretziosu? Non mi paret un'iscàtula comune.

– Nois semus semper sighende sas tratas de su piròscafu, beru? – aiat preguntadu Sàndokan, chi sena ischire pro ite si intendiat agitadu.

– Semper – aiat rispostu su portoghesu.

– Ah! e si fiat...

– Ite?

Sàndokan imbetzes de rispòndere aiat bogadu su kriss e cun unu corfu lestru aiat isperradu s'iscàtula. Deretu in intro si nche fiat bidu unu pabiru unu pagu ùmidu, ma ue si bidiant a manera crara unas cantas rigas de una calligrafia fina e elegante.

– Yanez! Yanez! – aiat chichinadu Sàndokan cun boghe treme-treme.

– Leghe, fradigheddu meu, leghe. Mi paret de èssere devènnidu tzegu.

Su portoghesu nche l'aiat leadu su pabiru e aiat letu:

Agiudu! Mi nche sunt leende a sas Tres Ìsulas ue mi nch'at a sighire tziu meu pro mi nche giùghere a Sarawak.

Marianna

Sàndokan intendende cussas paràulas aiat ghetadu un'ùrulu de fera ferta. Aiat artziadu su bratzu ponende-si sas manos in pilos chi si nch'aiat istratzadu cun fùria e aiat tontonadu comente corfidu dae una balla.

– Pèrdida! Pèrdida! Su *lord*? – aiat esclamadu?

Yanez e sos piratas l'aiant inghiriadu e l'abbaidaiant cun pistighìngiu, cun cummotzione profunda. Pariat chi esserent patende sas matessi penas chi istratzaiant su coro de cussu disauradu.

– Sàndokan! – aiat esclamadu su portoghesu. – Nois l'amus a sarvare, a costu de acostiare su naviu de su *lord* o assalire Sarawack e James Brooke chi la guvernat.

Sa Tigre, un'iscuta prima aterrada dae cussu dolore fieru, si nche fiat pesada cun sa cara mudada e sos ogros in framas.

– Sas Tigres de Mòmpracem! – aiat tronadu isse. – Amus inimigos de nch'ispèrdere e sa Reina nostra de sarvare. Totus a sas Tres Ìsulas!

– Vindita! – aiant aboghinadu sos piratas. – Morte a sos inglesos e bivat sa Reina nostra!

S'ùrtima cumbata de sa tigre

Mudada sa rota, sos piratas si fiant postos a traballare, pro s'ammaniare a sa cumbata chi depiat èssere, sena duda peruna, orrorosa e forsis s'ùrtima chi faghiant contra s'inimigu odiadu.

Carrigaiant sos cannone, montaiant sas ispingardas, aberiant sos bariles de prùvura, ammuntonaiant a prua e a popa unu pore de ballas e granadas, nche tiraiant sas manovras inùtiles e afortiaiant sas prus netzessàrias, improvisaiant sos tabicos e ammaniaiant sos àncaros de acòstiu. Finas istèrgios de bèvidas alcòlicas nche fiant istados giutos in coberta, pro nche los isboidare in su ponte de su naviu inimigu e li pònnere fogu.

Sàndokan lis bestiat ànimu cun tzinnos e cun sa boghe, promitende a totus de afundare cussu vascellu chi l'aiat mantesu incadenadu, chi nche l'aiat ispèrdidu sos campiones prus balentes de sa pirateria e furadu s'amorada.

– Eja, nche l'apo a ispèrdere cussu malaitu, l'apo a pònnere fogu! – esclamaiait isse. – Deus chèrgiat chi arribbe in tempus pro impedire a su *lord* de mi nche la furare.

– Amus a assalire peri su *lord*, si diat èssere netzessàriu – aiat naradu Yanez. – Chie at a poderare s'atacu de chentu binti tigres de Mòmpracem?

– Ma si amus arribbare tropu tardu e su *lord* diat èssere giai mòidu a Sarawack subra unu naviu lestru che bentu?

– Nche l'amus a sighire in sa tzitade de James Brooke. Prus a prestu, su chi mi pistighingiat est sa manera de tènnere s'incrociadore chi a cust'ora si depet èssere giai ancoradu in sas Tres Ìsulas. Diat tocare de lu cassare, ma... ah!... Ite istenteriyados chi semus!

– Ite cheres nàrrere?

– Sàndokan, a ti l'ammentas ite aiat chircadu de fàghere *lord* James, cando l'aiamus assalidu in sa caminera andende a Vitòria?

– Eja – aiat murmutadu Sàndokan chi s'aiat intesu pesende li sos pilos in conca. – Pro Deus! E tue pensas chi su cumandante...

– Podet àere retzidu s'òrdine de ochiere a Marianna pro non la lassare rùere in manos nostras.

– No est possìbile! No est possìbile!

– E deo ti naro chi so timende pro s’amorada tua.
– E tando? – aiat preguntadu Sàndokan cun unu filu de boghe.
Yanez no aiat rispostu; pariat chi esseret totu leadu dae unu pensamentu profundu.
Totu in unu s’aiat iscutu unu corfu forte a cherbeddos, esclamende:
– Apo cumpresu!
– Faedda, moe•ti, frade. Si as unu progetu, boga•lu a campu.
– Pro impedire chi potzat capitare unu disacatu, diat tocare chi unu de nois, a su momentu de s’atacu, siat a curtzu a Marianna pro la difèndere.
– Beru, ma comente?
– Acò su progetu. Tue ischis chi, in mesu a s’iscuadra chi nos at assalidu in Mòmpracem, bi fiant unos cantos *praho* de su sultanu de su Borneo.
– Non mi nche l’apo ismentigadu.
– Deo mi besto de ufiziale de su sultanu, peso sa bandera de Varauni e acòstio s’incrociadore faghende sa finta de èssere imbiadu dae *lord* James.
– Bene meda.
– A su cumandante apo a nàrrere chi depo cunsignare una litera a *lady* Marianna e, in pessu chi m’apo a agatare in sa cabina sua, m’apo a inserrare cun issa. Cando apo a fruschiare bois atzochiades a su naviu e cumentzades sa cumbata.
– Ah! Yanez! – aiat esclamadu Sàndokan afrangende•si•lu. – Cantu t’apo a dèpere, si b’as a resèssere?
– B’apo a resèssere, Sàndokan, bastat chi nois arribemus prima de su *lord*.
In cussu momentu si fiat intesu aboghinende subra su ponte:
– Sas Tres Ìsulas!
Sàndokan e Yanez fiant artziados a sa coberta lestros che bentu.
Sas ìsulas sinnaladas si nche bidiant a sete o oto mìgia de distàntzia. Totu sos ogros de sos piratas aiant isperiadu cussu cumassu de rocas, chirchende s’incrociadore cun bramosia.
– Millu – aiat esclamadu unu *dayako*. – So bidende su fumu in cue giosso.
– Eja – aiat cunfirmadu Sàndokan, cun sos ogros chi pariant chi esserent leende fogu. – Acò in cue una pubusa niedda pesende•si in palas de cussas iscollieras. S’incrociadore est in cue!
– Contivigiamus e ammaniamus•nos a s’atacu – aiat naradu Yanez. – Paranoa, faghe imbarcare àteros baranta òmines in su *praho* nostru.
Sa tramuda fiat istada fata deretu e s’echipàgiu, forte de setanta òmines, si fiat remunidu a inghìriu de Sàndokan chi mustraiat de chèrrere faeddare.
– Tigrotos de Mòmpracem – aiat naradu isse cun cussu tonu de boghe chi ammajaiat e bestiat in cussos òmines unu coràgiu sovrumanu. – Sa partida chi nois giogamus at a èssere terribile, ca amus a dèpere gherrare contra un’echipàgiu prus numerosu de nois e gherradore, ma ammentade•bos chi at a èssere s’ùrtima cumbata chi bois ais a cumbàtere suta sa Tigre de sa Malèsia e chi at a èssere s’ùrtima borta chi bois bos ais a agatare cara a cara cun cussos chi nch’ant ispèdidu sa potèntzia nostra e chi ant violadu s’ìsula nostra, sa pàtria adotiva nostra. Cando deo apo a dare su sinniale atzochiade cun s’antigu balore de sas tigres de Mòmpracem a su ponte de su naviu: lu chèrgio deo!

– Nche los amus a isperdere totus – aiant esclamadu sos piratas, agiolotende sas armas cun fùria. – Cumandade, Tigre.

– In cue, subra cussu naviu malaitu chi amus a assalire, b'est sa Reina de Mòmpracem. Chèrgio chi tue torres mea, chi torres libera!

– L'amus a sarvare o amus a mòrrere totus.

– Gràtzias amigos; a sos postos bostros de cumbatimentu como, e in sos àrbores ispinnigade sas banderas de su sultanu.

Pesados sos istendardos, sos tres *praho* fiant afilados fache a sa prima ìsula e a manera prus pretzisa fache a una caletedda ue in fundu in pessu si nche bidiat unu cumassu nieddu cun in pitzu una pubusa de fumù.

– Yanez – aiat naradu Sàndokan – ammania•ti chi intro un'ora amus a èssere in sa caleta.

– Est belle che fatu – aiat rispostu su portoghesu, chi si nche fiat isèrghidu suta su ponte.

Sos *praho* in s'interi sighiant a avanzare cun sas belas tertzaroladas e sa bete bandera de su sultanu de Varauni in pitzu a s'àrbore de maistra. Sos cannones fiant ammaniados, sas ispingardas puru e sos piratas aiant sas armas agarradas, prontos a si nche ghetare a s'acòstiu.

Sàndokan, dae prua, punteraiat a s'atenta s'incrociadore chi si bidiat semper de prus cada minutu chi colaiat e chi pariat ancoradu, mancarì aeret sa màchina galu alluta. Si podiat nàrrere chi su pirata isphantosu esseret chirchende, cun sa potèntzia de sa mirada sua, de iscobèrrere a Marianna sua istimada. Suspiros profundos nche l'essiant dae cando in cando dae su petus ampru, sa fronte s'inchigaiat e sas manos suas turmentaiant cun pistighingiu s'aferradòrgiu de sa tzimitarra.

A pustis sa mirada sua, chi lughiat de unu fogu biu, rugraiat su mare chi inghiriaiat sas Tres Ìsulas comente chi esseret chirchende de iscobèrrere carchi cosa. Sena duda timiat de èssere cassadu dae su *lord* in sa fùria de sa cumbata e leadu dae sas ballas. Su cronòmetru de bordu singiaiat mesudie cando sos tres *praho* arribaiant a s'intrada de sa caleta.

S'incrociadore fiat ancoradu pròpiu in mesu. In su picu de sa randa bentulaiat sa bandera inglesa e in pitzu de sa maistra su nastru mannu de sos navios de gherra. In su ponte si bidiat passigende paritzos òmines. Sos piratas, bidende•si•lu a paga distàntzia dae sos cannones, si nche fiant ghetados comente un'òmine solu a sas artillierias, ma Sàndokan los aiat firmados cun unu tzinnu.

– Non galu – aiat naradu. – Yanez!

Su portoghesu fiat artziadu tando bestidu de ufiziale de su sultanu de Varauni cun una casaca birde, cartzones largos e unu bete turbante in conca. In manos aiat una lìtera.

– Ite giughes in cussu pabiru? – aiat preguntadu Sàndokan.

– Est sa lìtera chi apo a cunsignare a *lady* Marianna.

– E ite as iscritu?

– Chi nois semus prontos e chi non si depet traighere.

– Ma bisòngiat chi bi la dias tue, si ti cheres inserrare paris cun issa in sa cabina.

– Non l'apo a tzèdere a nemos, ista seguru fradigheddu meu.

– E si su cumandante ti diat acumpangiare a sa de sa *lady*?
– Si bido chi sa chistione s'imbojat, l'occhio – aiat rispostu Yanez fritu che nie.
– Ti giogas una carta metzana, Yanez.
– Sa pedde cheres nàrrere, ma ispero de la chistire galu intrea. Ajò, cua•ti e lassa•mi su cumandu de sos navios pro pagos minutos e bois tigrotos, cumponide che cristianos sa grista bostra e ammentade•bos chi semus sùdditos fideles de cussa grande canàllia chi si faghet mutire su sultanu de su Bòrneo.

Aiat astrintu sa manu a Sàndokan, s'aiat adderetadu su turbante e aiat aboghinadu:
– A sa bàia!

Su naviu fiat intradu atrividu in sa caletteda e si fiat acurtziadu a s'incrociadore sighidu dae sos àteros duos a paga distàntzia.

– Chie b'at? – aiat preguntadu una sentinella.

– Borneo e Varauni – aiat rispostu Yanez. – Noas de importu dae Vitòria. Ehi, Paranoa, lassa andare s'ancoreda e allenta a bellu a bellu sa cadena e bois àteros fora sos para bordos! Dade cara a sas tamburas!

Prima chi sas sentinellas aerent abertu buca pro impedire a su *praho* de s'acostiare, tochende a pare sas costas, sa manovra fiat istada fata. Su naviu aiat tambadu s'incrociadore suta s'àncora de tribordu e bi fiat abarradu comente fraigadu.

– Ue est su cumandante? – aiat preguntadu Yanez a sas sentinellas.

– Istesiade su naviu – aiat naradu unu sordadu.

– A sa furca sos regulamentos – aiat rispostu Yanez. – Pro Deus! Seis timende chi sos navios meos afudent su bostru? Ajò moide•bos, mutide•mi su cumandante chi apo òrdines de li comunicare.

Su tenente tando fiat artziadu a su ponte cun sos ufiziales suos. Isse si fiat acurtziadu a sa costana de popa e, bidende a Yanez chi li mustraia una lìtera, aiat fatu abbassare s'iscala.

– Coràgiu – aiat murmutadu Yanez, girende•si cara a sos piratas chi miraiant inchigiados su piròscafu. A pustis aiat ghetadu un'ograda a popa e sos ogros suos si fiant addobiados cun cussos allutos de Sàndokan, chi abarraiat cuadu suta una tela ghetada subra su bucaportu.

In unu paterfiliu, su bravu portoghesu si fiat agatadu subra su ponte de su piròscafu. Aiat intesu leende•lu una timòria bia, ma sa cara sua no aiat traitu s'abbolotu de s'ànima.

– Capitanu – aiat naradu isse, incrunende•si ispibillu in antis suo. – Apo una lìtera de dare a *lady* Marianna Guillonk.

– Dae ue seis benende?

– Dae Làbuan.

– Ite est faghende su *lord*?

– Fiat armende unu vascellu pro bos nche sighire.

– Carchi lìtera pro mene bos at dadu?

– Peruna, cumandante.

– Ite cosa istrana. Dade sa lìtera chi l'apo a cunsignare a *lady* Marianna.

– Icusade cumandante, ma bi la depo cunsignare deo – aiat rispostu Yanez atrividu.

– Benide tando.

Yanez s'aiat intesu ghelende su sàmbene in sas benas.

– Si Marianna faghet una mòvida, deo so mortu – aiat murmutadu.

Aiat ghetadu un'ograda a popa e aiat bidu pilighende a sos pinnones de su *praho* deghe o dòighi piratas e àteros e tantos atrumados in s'iscala.

Pariat chi esserent istados in cue pro nch'andare a subra de sos marineris inglesos, chi los miraiant cun curiosidade.

Aiat sighidu su capitano e fiant falados paris in s'iscala chi nche giughiat a popa. Su pòveru portoghesu s'aiat intesu pesende si sos pilos in conca cando aiat intesu su capitano tocheddende a una ghenna e *lady* Marianna rispondende:

– Intrade.

– Unu curreu de tziu bostru *lord* James Guillonk – aiat naradu su capitano intrende. Marianna fiat ritza in mesu de sa cabina, isarbolida ma fiera. Bidende a Yanez no aiat pòdidu tratènnere un'assuconu, ma non li fiat essidu mancu piliu. Aiat cumpresu totu.

Issa aiat retzidu sa litera, l'aiat aberta a manera mecànica e l'aiat leta cun calma ispantosa.

Totu in unu Yanez, chi fiat devènnidu biancu che tela che mortu, si fiat acurtziadu a sa bentana de babordu, esclamende:

– Capitanu, so bidende unu piròscafu chi benit a cust'ala.

Su cumandante fiat curtu fache a sa bentanedda pro averiguare cun sos ogros suos. Prontu che lampu, Yanez nche li fiat andadu a subra e l'aiat corfidu cun fùria a conca cun s'aferradòrgiu de su kriss. Su capitano fiat rutu a terra mesu mortu, sena l'essire mancu piliu.

Lady Marianna no aiat pòdidu tratènnere una boghe de orrore.

– A sa muda, sorrighedda mea – aiat naradu Yanez, chi fiat tanchende sa buca e prendiat su pòveru cumandante. – Si l'apo mortu, Deus m'at a perdonare.

– E Sàndokan ue est?

Est prontu a cumentzare sa cumbata. Agiuade mi a nos inserrare, sorrighedda.

Aiat leadu un'armuà pesante e l'aiat ispintu cara a sa ghenna, ammuntonende posca in palas càssias, parastàgios e mesas.

– Ite b'at capitende? – aiat preguntadu Marianna.

– L'ais a ischire deretu, sorrighedda – aiat rispostu Yanez boghende sa tzimitarra e sas pistolas. Si fiat acaradu a sa bentanedda e aiat ghetadu unu frùschiu forte.

– Dade cara sorrighedda – aiat naradu a pustis ponende si in palas de sa ghenna cun sas pistolas agarradas.

In cussu momentu boghes terribiles si fiant intesas subra su ponte.

– Sàmbene! Sàmbene! Bivat sa Tigre de sa Malèsia!

Fiant sighidos corfos de fusile e de pistola, posca boghes chi non si podiant nàrrere, invocatziones, ghèmidas, lamentas, unu tambare furiosu de ferros, unu càtzigu, unu curre-curre e unu sonu surdu de gente chi ruiat.

– Yanez! – aiat aboghinadu Marianna chi fiat bianca che tela che morta.

– Coràgiu, tronos de Deus! – aiat aboghinadu su portoghesu. – Bivat sa Tigre de sa Malèsia!

Si fiant intesos passos impressidos falende in sas iscalas e unas cantas boghes chi cramaiant:

– Capitanu! Capitanu!

Yanez si fiat imbaradu a su tabicu, mentres Marianna faghiat sa matessi cosa.

– Pro milli bucaportos! Aberide capitanu! – aiat aboghinadu una boghe.

– Bivat sa Tigre de sa Malèsia! – aiat tronadu Yanez.

In fora si fiant intesos irrococos e boghes de arrennegu, posca unu corfu violentu aiat iscassadu sa ghenna.

– Yanez! – aiat esclamadu sa giovanedda.

– Non timas – aiat rispostu su portoghesu.

Àteros tres corfos aiant iscunsertadu sa ghenna e una crebadura fiat istada aberta cun unu corfu de istrale. Una canna de fusile fiat istada introduda, ma Yanez pruntu che lampu l’aiat artziada e traessu s’abertura nch’aiat iscarrigadu una pistola.

Si fiat intesu unu corpus istrampende a terra pesante, mentres sos àteros torraiant a artziare in presse s’iscala, aboghinende:

– Traitoria! Traitoria!

Sa cumbata sighiat in su ponte de su vascellu e sas boghes retumbaiant prus fortes chi non mai, misturadas a corfos de fusile e de pistolas. Dae cando in cando, in mesu a cussu burdellu, s’intendiat sa boghe potente de sa Tigre de sa Malèsia chi imbiaiat sas grefas suas a s’assaltu.

Marianna fiat ruta inghenugrada e Yanez, chi non si bidiat s’ora de ischire comente fiant andende sas cosas in fora, s’afainaiat a nche dogare sa mobilia. Totu in unu si fiant intesas unas cantas boghes aboghinende:

– Su fogu! Chi podet si sarbet!

Su portoghesu fiat isarbolidu.

– Tronos de Deus! – aiat esclamadu.

Cun un’isfortzu disisperadu nch’aiat bortuladu su tabicu, aiat truncadu cun unu corfu de tzimitarra sos presorjos chi astringhiant su pòveru cumandante, aiat agarradu a Marianna leende•la a coddu e fiat essidu currende.

Nues carcas de fumu aiant giai prenadu sa corsia e in fundu si bidiat sas framas essende dae sos camerinos de sos ufiziales. Yanez fiat artziadu in coberta cun sa tzimitarra in dentes.

Sa cumbata fiat belle pro agabbare. Sa Tigre de sa Malèsia tando fiat assalende cun fùria su casteddu de prua, ue si fiant acorrados trinta o baranta inglesos.

– Su fogu! – aiat aboghinadu Yanez.

– A cussa boghe sos inglesos, chi oramai si bidiat pèrdidos, si nche fiant ghetados a mare a sa maconatzina. Sàndokan si fiat girada cara a Yanez giagarende cun impetu malu a poderare sos òmines chi l’inghiriaiant.

– Marianna! – aiat esclamadu, abratzende da giovanedda. – Mea! Mea in fines!

– Eja, tua e custa borta pro semper!

In su matessi tempus si fiat intesu unu corfu de cannone retumbende in artu mare. Sàndokan aiat ghetadu un’ùrulu beru e pròpiu:

– Su *lord...* totus subra sos *praho!*

Sàndokan, Marianna, Yanez e sos piratas iscampados a sa cumbata, aiant abandonadu su vascellu chi oramai brusiaiat che fasche de linna sica e si fiant imbarcados in sos tres navios leende•si•nche sos fertos.

In unu lampu sas belas fiant istadas ispinnigadas, sos piratas aiant leadu sos remos e sos tres *praho* fiant essidos lestros dae sa cala afilende in artu mare.

Sàndokan nch'aiat giutu a Marianna a prua e cun sa punta de sa tzimitarra l'aiat mustradu unu brigantinu minoreddu chi navigaiat a una distàntzia de setighentos passos, andende cara a sa cala.

A prua, imbaradu a s'arbore de bompessu, si nche bidiat un'òmine.

– Bidende lu ses, Marianna? – l'aiat preguntadu Sàndokan.

Sa giovanedda aiat ghetadu una boghe e s'aiat cugugiadu sa cara cun sas manos.

– Tziu meu! – aiat chichinadu.

– Abbàida! lu s'ùrtima borta!

– Ah! Sàndokan!

– Tronos de Deus! Est isse! – aiat esclamadu Yanez.

Nch'aiat istratzadu sa carabina a unu malesu e l'aiat puntada fache a su *lord*, ma Sàndokan nche l'aiat fatu rùere s'arma.

– Isse pro mene est sacru – aiat naradu cun àera inchigiada.

Su brigantinu avantzaiat lestru chirchende de truncare su caminu a sos tres *praho*, ma fiat oramai tropu tardu. Su bentu ispinghiat sos navios lestros che bentu cara a est.

– Fogu contra cussos miseràbiles! – si fiat intesu su *lord* aboghinende.

Unu corfu de cannone fiat partidu e sa balla nch'aiat ghetadu sa bandera de sa pirateria, chi Yanez aiat fatu ispinnigare tando.

Sàndokan aiat postu sa manu dereta in coro e sa cara sua fiat devènnida prus inchigiada.

– Adiosu pirateria, adiosu Tigre de sa Malèsia! – aiat murmutadu cun dolore. Aiat abandonadu totu in unu a Marianna e si fiat abbassadu subra su cannone de popa mirende tempus meda. Su brigantinu tronaiat tando cun fùria, ghetende contra sos tres navios ballas e trumùghines de mitràllia. Sàndokan non si tremiat, miraiat semper. Totu in unu si fiat pesadu acurtziende su lughìngiu. Su cannone si fiat allutu urulende e deretu a pustis s'arbore de trinchete de su brigantinu, truncadu in pees, nche ruiat a mare fragassende sas costanas.

– Abbàida! Abbàida! – aiat esclamadu Sàndokan. – Pone•mi fatu como...

Su brigantinu si fiat arressadu totu in unu virende, ma sighiat a cannonegiare.

Sàndokan aiat leadu a Marianna, nche l'aiat tragada a popa e mustrende•la a su *lord*, chi aboghinaiat che dischissiadu in sa prua de su naviu suo:

– Abbàida a mugere mea! – aiat naradu.

A pustis fiat torradu in segus a passos lentos inchigiadu, sos ogros crispos, sas lavras astrintas e sos pùngios serrados, murmutende:

– Yanez, sa prua fache a Giava!

Si fiat furriadu duas bortas, posca fiat rutu in bratzos de Marianna sua istimada e cuss'òmine, chi no aiat prantu mai in bida sua, si fiat postu a prànghere a sucutu murmutende:

– Sa Tigre est morta e pro semper!

GLOSSÀRIU

Custa tradutzione riprodut a manera fidele su testu integrale de sas primas editziones de Salgari. Est nòdidu chi sa limba de Emilio Salgari est bortas meda impressida, trascurada e finas imbetzada. Bortende s'est chircadu de mantènnere sas faltas de su testu salgarianu. Pro su chi pertocat sa terminologia de mare, in su testu bi sunt unu pore de paràulas e de modos de nàrrere istràngios. In custu casu puru est istada respetada s'editzione originale, cun sos errores e sas faltas.

Su glossàriu dat contos de sos issèberos fatos. Onni paràula est istada bortada tenende in contu sa base etimològica sua, in mancàntzia de custa cunfrontende-la cun s'italiana.

Agrucare v. intr. (aus. *àere*), it. *incrociare*. In su limbàgiu de sa marina, cheret nàrrere a travigare a manera metòdica cun una o prus naves in unu tretu pretzisu de mare, pro lu computare, pro vigilare o pro chircare de segare sa rota a fortzas inimigas.

Avanguàrdia s.f., dae su frantzesu *avant-garde*. In marina, repartu de naves lèbias chi in tempus de gherra pretzedet sa flota.

Babordu s.m., it. *babordo*, dae su frantzesu *bâbord*, chi benit dae s'olandesu *bakboord*, chi cheret nàrrere oru de s'ischina, mutidu gasi ca, cando sa paràula si fiat formada in olandesu, su pilota, guvernende sa nave cun unu remu fissadu a dereta, daiat sas palas a su ladus de manca. Est su ladus de manca de sa nave, abbaidende a prora; sa paràula, isparghinada pro mèdiu de sas tradutziones dae su frantzesu e impreada in sos romanzos de aventura, no èst connota in su limbàgiu de sa marina italiana, chi imbetzes impreat *manca*.

Bancatzas s.f., peorante de *banca*, forma antiga pro *panca* o *banca*. Bancu postu de rugradis, belle in punta de sa popa, ue s'assentaiat su cumandante o si setziant sos timonieris.

Bastingàgiu s.m., fr. *bastingage*, chi currispondet a s'italianu *impavesata*. Sa costana posta a inghiriu de sa coberta de sos navios, in perlongamentu de sa muradda a banda de fora de s'iscafu; dae su frantzesu.

Bilantzeri s.m., gallegiante parallelu a su naviu, impreadu dae medas pòpulos de sos Otzèanos Indianu e Patzificu pro nde aumentare s'istabilidade in mare. Podet èssere simpre o dòpiu.

Bompressu s.m., it. *bombresso*, dae s'ispagnolu *bauprés* chi, che a su frantzesu *beaupré*, benit dae s'olandesu *boegspriet* «àrbore de prora». Àrbore incurbadu meda, o belle orizzontale, chi essit dae sa prua de sos velieros. Est su matessi chi permitit de isboligare sos frocos.

Brigantinu s.m., benit dae *briga*, in su significadu antigu de «cumpangia», a manera pretzisa «naviu chi biàgiat cun àteros, chi faghet de iscorta». Casta de velieru, cun duos àrbores a belas cuadras, armadu cun non prus de 12 petzos.

Bucaportu s.m., it. *boccaporto*, cumpostu de *buca* e *portu*, pro arteratzione de sa forma prus antiga *boccaporta*. Cada una de sas aberturas mannas fatos in sos pontes de sas naves, a manera chi su càrrigu potzat intrare in s'istiva o in àteros locales in intro de sa nave, a su sòlitu frunidas de una tancada ermètica.

Canotu s.m., it. *canotto*, dae su frantzesu *canot*, chi benit dae s'ispagnolu *canoà*. Imbarcazione minoredda a remos, a bela e a bortas finas cun unu motore.

Carena s.f., it. *carena*, dae su genovesu *carena*, chi benit dae su latinu *carīna*. Sa parte de una nave suta de abba.

Càsseru s.m., it. *càssero*, dae s'àrabu *qaṣr*, chi benit dau su latinu *castrum* «casteddu, fortaleza». In sas naves mannas a bela, a manera particolare in sos vascellos de ghera de sos de XVIII e XIX sèculos, su tretu de su ponte de coberta, de sòlitu prus in artu, postu intre s'àrbore de maistra e sa popa.

Chillia s.f., it. *chiglia*, dae s'ispagnolu *quilla*, chi benit dae su frantzesu *quille*, de dàbile orìgine iscandinava. In onni nave est sa trae a fundamentu de s'iscafu, in bassu, chi curret in longària dae popa a prua.

Coberta s.f., it. *coperta*, benit dae *cobèrrere*, partizìpiu passadu *cobertu*. In sas naes est su ponte printzipale, pro su prus iscugugiadu, chi andat dae prora a popa.

Cofa s.f., it. *coffa*, dae s'àrabu *quffa* «cesta», chi benit dae su greco *κόφινος*. In sas naves a bela, est una prataforma de linna a mesu-chircu, chin barandillia, posta in pitzu de sos àrbores a bela latina o cuadra. Acollit sos òmines de vedeta o sos prepostos a sas manovras de sas belas, sos instrumentos de signalatzione e, a su bisòngiu, fintzas a sas armas lèbias. At sa parte tunda chi dat a prora. Si mutit cofa pro sa forma a cofinu fungudu chi aiat in orìgine sa cofa in sos galeones antigos.

Corsia s.f., it. *corsia*, dae *corsiva*, femminile sostantivadu de *corsivo*, latinu medievale *cursivus*, derivadu de *currere* «cùrrere». In sas galeas antigas, est su tauladu chi curriat dae popa a prua chi uniat sos giassos a sas estremidades de sa nave.

Corveta s.f., dae su frantzesu *corvette*, naviu de ghera destinadu a s'esploratzione, lestru, frunidu de tres àrbores a belas quadras e armadu cun una bateria de cannones ebbia.

Crotzera s.f., it. *crociera*, derivadu dae s'antigu *crociare* «agruicare» (comente tèrmine de marina); cunfronta su frantzesu *croisière*, derivadu dae *croisier* «agruicare». Navigatzione metòdica, de una o prus naves, fata in unu tretu de mare o peri sa costa, pro cajones de ghera, pro vigilàntzia, o pro chircare nàufragos; fàghere una crotzera: de nave chi andat compidende unu tretu de mare.

Cuadru s.m., it. *quadro*, dae su latinu *quadrum* «figura quadrata», nètru sostantivadu de s'agetivu *quadrus*. In una nave su cuadru de popa, o ispigru de popa, est su giassu tzentrale de s'iscafu, subra su galleggiamentu, ue b'est iscritu su nùmene de sa nave.

Cubia s.f., etimologia dudosa. In sos navios est unu istampu in sa prua, ue colat unu tubu grossu, chi arribat finas a su ponte de coberta, pro fàghere colare sa catena de s'àncora.

Delfiniera s.f., retza posta suta su bompressu, chi serbit pro arrumbu e seguresa a sos marineris prodieros.

Fraponte s.m., est su tretu chi b'est in sos duos pontes, chi formant sa cobertura e su pamentu.

Frocu s.m., it. *fiocco*, dae s'olandesu *fok*, forsis pro mèdiu de su catalanu. Bela triangulare posta intre s'àrbore verticale prodieru e s'estremidade de sa prua, fissada a unu cavu de atzàrgiu.

Gabieri s.m., it. *gabbiera*, derivadu dae (*bela de*) *gàbia*. In sas naves a bela de su tempus coladu fiat unu marineri ispetzializadu pro andare subra sos pinnones de sos àrbores pro sas manovras de sas belas.

Giunca s.f. (ant. finas **giuncu** s.m.) dae su malesu *giung* o *agiung*. Velieru cun iscafu de linna, chi s'agatat mescamente in sos mare de s'Estremu Oriente, su prus tzinesos, a carena prana e larga, cun tres àrbores e sas belas cuadras, afortiadas cun cannas de rugradis e parallelas.

Grisella s.f. boghe de orìgine genovesa, lat. **craticella*, diminutivu de *cratis* «cadriga». In s'atretzadura navale, est su nùmene de cantos de fune o de istangas de ferru chi, ligados de rugradis intre duas sàrtias, serbint comente iscalinos pro artziare in sos àrbores de sas naves a bela.

Incrociadore s.m., naviu de gherra, lestru e bene armadu, de impreu tàticu e istratègicu.

Ischiàbula s.f., it. *sciabola*, dae s'islavu *sablja*, polaccu *szabla*, forsis pro mediu de su tedescu *Säbel*. Arma pro pùnghere e segare, cun sa lama prus o mancu incurbada, ma finas dereta; si distinghet dae s'ispada ca at s'aferradòrgiu amparadu dae sa guàrdia a *gàbia* e sa frama iscanalada in ambas bandas de tres duos de sa longària sua. Pro su pesu e sa longària sua e ca est fàtzile de manigiare petzi cun una manu, est istada impreada dae sos tempos antigos comente arma de gherra, mescamente in sas cumbatas a caddu e in mare. S'ischiàbula de ingàrriu est a frama curva, larga e pesante, in dotazione in sas naves militares finas a primos de su Noighentos.

Iscialupa s.f., it. *scialuppa*, dae su frantzesu *chaloupe*, forsis derivadu dae s'olandesu *sloop* «imbarcazione». Frantzesismu pro inditare sa prus manna de sas imbarcazioni subra sa nave.

Iscota s.f., dae s'ispagnolu *escota*, chi benit dae su germànicu set. *skaut* pro mèdiu de su frantzesu antigu *escote*. In s'atretzadura navale est unu cavu chi serbit a ispinnigare una bela cando b'at bentu, parende•la.

Ispingarda s.f., dae su frantzesu antigu *espingarde*, chi benit dae su francone **springan*; cunfronta su tedescu modernu *springen* «brincare, sartare». Buca de fogu lèbia e de càlibru minore, montada subra unu carru de su cannone minoròngiu, chi si impreat in navios pranos.

Istrallu s.m., etimologia dudosa. In s'atretzadura navale est una manovra fissa, su prus de sas bortas unu cavu de atzàrgiu, chi reghet sos àrbores de popa. In custos cavos si podent ispinnigare unas cantas belas annantas, triangulares, chi leant su matessi nùmene de sa manovra.

Libanu s.m., dae s'àrabu *libân* «cannau, fune», o dae su nòrdicu antigu *lîk-band*, cumpostu de *lîk* «òrulu de sa bela» e *band* «ligàmene, nodu»; cunfronta su frantzesu *liban* dae su proventzale antigu *liban(t)*. Cannau fatu de fibras intritizadas a pare ma non forzigadas, su prus de sa bortas de tzinniga.

Madieri s.m., dae su proventzale *madier*, chi benit dae su latinu tardu *materium* «trave». In sos navios de linna o de metallu est sa parte de sa costa a cuntatu diretu cun sa chillia.

Picu s.m., it. *picco*, dae una raighina onomatopèica **pikk-* «punta». In s'atretzadura navale, antenna chi s'assimigiat a unu mesu pinnone, a setzione tunda, cun

un'estremidade libera (pinna) e s'atera fata a furca (gula), chi s'adatad e podet girare e cùrrere peri su ladus popieru de s'àrbore a ue s'imbarat; a su sòlitu sustenet sas belas àuricas e, cando est in s'àrbore de mesana, giughet in pitzu de sa pinna sa funedda de sa bandera natzionale.

Pinnone s.m., it. *pennone*, derivadu de *penna*, forsis pro mèdiu de su frantzesu *pennon*, ant. *penon*. In s'atretzadura navale trae o fuste orizzontale, de ferru o de linna, in forma de prisma in sa parte de mesu e isfinigada in sas estremidades, posta a manera orizzontale, a artàrias diferentes, e suspesa a s'àrbore pro mèdiu de una cadena e de un'isnodu pro la pòdere orientare.

Piròscafu s.m., it. *piroscafo*, dae su gr. πυρός «fogu» e σκάφος «battello». Nave mercantile frunida de unu motore a papore.

Pontone s.m., dae su latinu *ponto -onis*, derivadu de *pons pontis* «ponte», forsis pro mèdiu de su frantzesu *ponton*. Gallegiante mannu pranu, sena mèdios de propulsione, impreadu pro carrigare mertzes e provistas.

Popa s.f., it. *poppa*, dae su lat. *pūppis*. Sa parte de palas de una nave, de una barca, o de cale si siat imbarcatzione, contrària a sa prua (o prora).

Praho s.m. invariabile, boghe malesa isparghinada forsis pro mèdiu de su portoghesu. Naviu a bela, carchi borta a remos, cun s'iscafu irregulare e collegadu carchi borta a balantzinos, impreadu in Indonèsia e in sos mares de sa Tzina.

Prora s.f., sinònimu antigòriu de prua.

Prua s.f., it. prua, dae su lat. *prōra*. Parte a dae in antis de sa nave o de un'imbarcatzione in genere (mutida finas prora).

Randa s.f., dae su gòticu *randa*. Bela de forma trapezoidale o triangulare, armada in s'àrbore printzipale de una nave a bela.

Sabordu s.m., it. *sabordo*, dae su frantzesu *sabord*. Abertura in sas costanas de sa nave dae ue s'acarant sas bucas de sos cannones, a su sòlitu beniat tancada cun portellos.

Sàrtia s.f., it. *sàrtia*, dae greco tardu (τὰ) ἐξάρτια, pl. δι ἐξάρτιον «atretzaduras de sa nave». In s'atretzadura navale, cadaunu de sos cavos fissos (manovras dormidas) de cànnau o, a s'ispissu, de atzàrgiu, chi serbint de rinforzu a sos àrbores verticales de sas naves a bela. Sa paràula s'impreat in gènere a su plurale: sàrtias.

Scovamare s.m., it. *scopamare*, sena plurale, cumpostu de *scopare* «mundare» e *mare* «mare», pro mèdiu de su venetianu *scoamàr*. In s'atretzadura navale, bela retangulare o triangulare chi sos velieros a belas cuadras annanghent a cada ala de sa bela de trinchete o de maistra, cun su tempus bonu e bentu largu, pro aumentare sa velotzidade.

Tabicu, s.m., it. *tramezzata*, barricada ammaniada pro sa cumbata.

Tambura s.f., nùmene chi Salgari dat a sa roda costana de su piròscafu. Ispantat chi s'iscritore la mentovet in sos navios de gherra, ca custa roda s'agatat in sos navios de riu. Sa paràula no est istada mai impreada in sos ditzionàrios de marina italiana.

Tribordu s.m., it. *tribordo*, dae su frantzesu *tribord*, chi benit dae s'olandesu *stierboord*, chi cheret nàrrere ladus (*boord*) de su timone (*stier*), dae ue benit una forma frantzesca pretzedente (*e*)*stribord* e s'italianu *stribordo*. Est su ladus de sa

nave chi s'agatat a dereta de chie abbàidat a prora. Sa paràula, isparginada pro mèdiu de sas tradutziones dae su frantzesu e impreada in sos romanzos de aventura, non si connoschet in su limbàgiu de sa marina italiana, chi imbetzes impreat *dereta*.

Trinchete s.m., it *trinchetto*, s'etimologia est dudosa. Est s'àrbore prus fache a sa prora de unu bastimentu cun duos o prus àrbores. Est finas sa prus bassa de sas belas cuadras de s'àrbore de trinchete.

Vascellu s.m., it. *vascello*, dae su latinu tardu *vascĕllum*, diminutivu de *vascŭlum*, chi est diminutivu de *vas* «vasu». Nave manna a bela de batalla fraigada prima in Olanda, a bia de su Chimbighentos, e a pustis isparginada e perfetzionada in Inghilterra, Frantza, Ispagna, finas a cando non sunt arribados sos iscafos de ferru e sa propulsione a papore; fiat atretzada cun tres àrbores, a s'ispissu cun tres pontes, cadaunu cun una bateria de cannones.

Virare v.tr. e intr., it. *virare*, dae su frantzesu *virer*, chi benit dae su latinu *gyrare* addobiadu cun *vibrare*. In sa marineria bèlica, manovrare pro retzire su bentu dae un'àtera ala a manera de mudare s'andàntzia.

Chie fiat s'autore

Emilio Salgari est nàschidu in Verona su 21 de austu de su 1862.

Est istadu dischente de s'Istitutu tècnicu navale de Venètzia, ma non est resèssidu a nch'acabare sos istùdios.

De onni manera aiat fatu unos cantos biàgios de addestramentu subra una nave iscola e a pustis aiat navigadu subra mercantiles de servìtziu peri sas costas de su Mare Adriàticu e de su Mediterràneu. Unos cantos apuntos subra sas impressiones de biàgiu l'aiant tzintzirigadu s'apentu de s'iscritore e in su 1883 aiat cumentzadu a iscrìere in su periòdicu milanesu *La Valigia*, cun unu contu intituladu "I selvaggi della Papuasìa". Torradu a Verona est diventadu redatore de su cuotidianu *La Nuova Arena*, ue at publicadu a puntadas su primu romanu suo, *Tay-See*, impreatu a pustis cun su tìtulu *La Rosa del Don-Giang*.

Cumentzat gasi sa carriera sua de iscritore, chi contat prus de 80 òperas, intre romanzos, "aventuras" e contos.

In su 1892 s'est cojuadu cun Ida Peruzzi e si nch'est tramudadu a Torinu. Dae inoghe, a pustis de sos impinnos leados cun un'editore de Gènova, si nch'est andadu in Ligùria, a Sanpierrezena e, posca pagos annos, est torradu a Torinu.

Agutiperadu dae cuntratos pesantes cun editores diferentes, turmentadu totora dae sos dèpidos, pistighingiadu pro sa salute mentale de sa mugere e pro sa situatzione familiare, s'iscritore at connotu periòdos de traballu de macos e periòdos de depressione e de esaurimentu grave, finas a cando, subrafatu dae su male e dae s'iscunnortu, s'est mortu, su 25 de aprile de su 1911.

Est abarrada s'òpera sua, chi sighit a apentare sa fantasia e su sentimentu de mannos e minores e galu oe est unu de sos autores de aventura prus connotos.

In tre sos romanzos prus famados si mentovant: *I misteri della giungla nera*, 1895; *I pirati della Malesia*, 1896; *Il Corsaro Nero*, 1899; *Le tigri di Mompracem*, 1900; *La regina dei Caraibi*, 1901; *Le pantere d'Algeri*, 1903; *Il leone di Damasco*, 1910.

Sas aventuras de personàgios balentes e eròicos (Sàndokan, Yanez, sos piratas e sos filibusteris de sa Tortue), chi moent semper dae balores universales, che a su coràgiu, s'onore, su sentimentu de sa giustìtzia, ant ispiradu illustradores, autores de fumetes, film e iscenegados televisivos.

Ìnditze

Capìtulu I - Sos piratas de Mòmpracem	5
Capìtulu II - Ferotzidade e generosidade	11
Capìtulu III - S'incrociadore	19
Capìtulu IV - Tigres e leopardos	23
Capìtulu V - Sa Perla de Làbuan	33
Capìtulu VI - Lord James Guillonk	39
Capìtulu VII - Sanada e amore	45
Capìtulu VIII - Sa cassa a sa tigre	51
Capìtulu IX - Sa traitoria	57
Capìtulu X - Sa cassa a su pirata	63
Capìtulu XI - Giro-Batol	69
Capìtulu XII - Sa canoa de Giro-Batol	79
Capìtulu XIII - Cara a Mòmpracem	85
Capìtulu XIV - Amore e deliriu	91
Capìtulu XV - Su caporale inglesu	97
Capìtulu XVI - S'intzìdida contra Làbuan	105
Capìtulu XVII - S'addòbiu noturnu	121
Capìtulu XVIII - Duos piratas in un'istufa	129
Capìtulu XIX - Sa pantàsima de sas giaghetas rujas	139
Capìtulu XX - Traessu sas forestas	145
Capìtulu XXI - S'assaltu de sa pantera	153
Capìtulu XXII - Su presoneri	163
Capìtulu XXIII - Yanez in sa villa	171
Capìtulu XXIV - Sa mugere de sa tigre	189
Capìtulu XXV - A Mòmpracem	199
Capìtulu XXVI - Sa reina de Mòmpracem	205
Capìtulu XXVII - Su bombardamentu de Mòmpracem	211
Capìtulu XXVIII - In mare	217
Capìtulu XXIX - Sos presoneris	225
Capìtulu XXX - Sa fua	233
Capìtulu XXXI - Yanez	239
Capìtulu XXXII - S'ùrtima cumbata de sa tigre	249
Glossàriu	257
Chie fiat s'autore	262

Finito di stampare
nel mese di dicembre 2013
nella tipografia
Grafica del Parteolla
Dolianova (CA)